

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

TASAVVUF ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TASAVVUF KÜLTÜRÜ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**DÂVÛD-I HALVETÎ'NİN GÜLŞEN-İ TEVHÎD Ü TAHKÎK
MESNEVİSİNİN MİLLÎ KÜTÜPHANEDEKİ YAZMA
NÜSHASININ TENKİTLİ METNİ VE SALAVÂT-NÂME
BÖLÜMÜNÜN DİL İÇİ ÇEVİRİSİ**

Sema SALİHPAŞAOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Emine YENİTERZİ

İstanbul 2023

TEZ KABUL FORMU

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL FORMU.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
1. BÖLÜM	
GİRİŞ	
1.1. Araştırmanın Konusu.....	1
1.2. Araştırmanın Amaç ve Önemi.....	2
1.3. Araştırma Yöntem ve Kaynakları.....	4
2. BÖLÜM	
<i>GÜLŞEN-İ TEVHÎD Ü TAHKÎK</i> MESNEVİSİ VE MİLLÎ	
KÜTÜPHANEDEKİ YAZMA NÜSHANIN TANITIMI	
2.1. Mesnevinin Müellifi Dâvûd-ı Halvetî.....	8
2.2. Mesnevinin Adı.....	10
2.3. Mesnevinin Türü.....	10
2.4. Mesnevinin Yazılış Sebebi.....	13
2.5. Mesnevinin Yazılış Tarihi ve Yeri.....	14
2.6. Mesnevinin Beyit Sayısı.....	15
2.7. Mesnevinin Vezni.....	15
2.8. Mesnevinin Milli Kütüphane Yazma Nüshası.....	16
3. BÖLÜM	
MESNEVİNİN MUHTEVASI VE SALAVÂT-NÂME’NİN	
DİL İÇİ ÇEVİRİSİ.....	18
3.1. Mesnevinin Muhtevası.....	18
3.2. Salavât-nâme’nin Dil İçi Çevirisi.....	23
4. BÖLÜM	
TENKİTLİ METİN.....	73
SONUÇ.....	279

SÖZLÜK.....	282
KAYNAKLAR.....	300
YAZMA NÜSHADAN FOTOĞRAFLAR.....	304
ÖZGEÇMİŞ.....	310
BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	311

ÖZET

Salihpaşaoğlu, Sema, Yüksek Lisans, İstanbul, 2023

Dâvûd-ı Halvetî'nin Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk Mesnevisinin Milli Kütüphanedeki Yazma Nüshasının Tenkitli Metni ve Salavât-Nâme Bölümünün Dil İçi Çevirisi

Yüksek Lisans Tezi konusu olarak; Milli Kütüphanede 06 Mil Yz A 8847 numarada kayıtlı, müellifi meçhul müstakil bir eser görünümündeki *Manzûme-i Salavât* adlı mesnevi üzerinde çalışmayı planladık. Amaç, bu metnin transkripsiyonlu metnini ve muhteva incelemesini ortaya koymaktır. Ancak transkripsiyonlu metni hazırladığımız zaman metin ve müellifin kimliği üzerindeki araştırmalarımızın sonucunda bu yazmanın; Dâvûd-ı Halvetî'nin *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk* (te'lifî 913/1508) adlı hacimli mesnevisinin bir bölümünün nüshası olduğunu tespit ettik. Adı geçen mesnevi üzerinde Abdülmecit İslamoğlu'nun, tenkitli metin ve incelemeye dayanan bir doktora tezi 2007 yılında tamamlanmıştır. İslamoğlu'nun tezine dâhil edilmemiş olan bu yazma nüshadaki 1910 beyitlik bölüm, doktora tezindeki metinle karşılaştırılmış, yazma nüshadaki eksikler tamamlanmış, değişiklikler tespit edilmiş, yer yer elimizdeki nüshadan yazımlar tercih edilmiştir. Tezin tahlilinde ise yine üzerinde çalıştığımız metnin muhtevası ortaya konulmuş, salavât-nâme bölümündeki 323 beytin dil içi çevirisi yapılmış; ayet ve hadislerle örülü bu kısımdaki ayet veya hadis iktibas ve tedâîleri belirtilmiştir. Tezin sonuna metnin işlevsel sözlüğü eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Tasavvuf, tasavvuf edebiyatı, mesnevi, Dâvûd-ı Halvetî,
Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk, salavât-nâme, fazâlet-nâme

ABSTRACT

Salihpaşaoğlu, Sema, MS, İstanbul, 2023

*The Criticized Text of Dâvûd-ı Halveti's Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk
Masnavi in the National Library and Intralingual Translation
of the Salavat-Nâme Section*

As the subject of the master's thesis, we planned to work on the mathnawi named *Manzûme-i Şalavât*, which looks like a standalone text with an unknown author, registered in the National Library at number 06 Mil Yz A 8847. The aim was to reveal the transcribed text and content analysis of this text. However, when we prepared the transcribed text, because of our research on the text and the identity of the author; We have determined that it is a copy of a part of Dâvûd-ı Halvetî's voluminous mathnawi called *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk* (written in 913/1508). Abdulmecit İslamoğlu's doctoral thesis on the aforesaid text, based on a critical text and analysis, was completed in 2007. The 1910 couplet part of this copy, which is not included in the comparison in İslamoğlu's thesis, was compared with the text in the doctoral thesis, the deficiencies in the copy were completed, changes were determined, and copies were preferred from time to time. In the analysis of the thesis, the content of the text we are working on was revealed, and 323 couplets in the salavat-name section were intralingual translated; in this section, which is knitted with verses and hadiths, the quotations and treatments of the verse or hadith are indicated. The functional dictionary of the text is added at the end of the thesis.

Key Words

Sufism, Sufi Literature, mathnavi, Dâvûd-ı Halvetî,
Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk, şalavât-nâme, fazîlet-nâme

TEŞEKKÜR

Bütün hamdler ve övgüler âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât u selâm Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa sallallâhu aleyhi ve sellemine üzerine olsun.

Üsküdar Üniversitesi Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsünde, yüksek lisans yapmak, hayat yolculuğumun, en güzel duraklarından biriydi. Hiç ayrılmak istemesem de sonuna geldiğim bu süreçte, gönül ve zihin dünyamda, çok güzel izler bırakarak, bana emeği geçen, gül kokulu güzel insanlara teşekkür etmek, üzerime bir borçtur.

Öncelikle, Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsü kurucusu, muhterem Hocam Cemalnur SARGUT'a, bu çalışmam sırasında, tez konusunun belirlenmesinden, eser tespitinin yapılmasına ve son okumaların yapılarak çalışmanın tamamlanmasına kadar, ilmiyle ve çalışma disipliniyle, bir mürşid gibi yolumu aydınlatan, bu yolculukta karşılaştığımız sürprizlerde, beni yüreklendirerek teşvik eden, güler yüzü, hoşgörüsü ve anlayışıyla beni destekleyen, ne zaman danışsam, kıymetli zamanını bana ayırıp, değerli bilgi, birikim ve tecrübelerini benimle paylaşan, çok kıymetli danışman Hocam Prof. Dr. Emine YENİTERZİ'ye, ders dönemi boyunca üzerimde emeği olan Prof. Dr. Reşat ÖNGÖREN ile Dr. Cangüzel Güner ZÜLFİKAR ve Üsküdar Üniversitesi Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsündeki tüm değerli Hocalarıma, ismini anmadan geçemeyeceğim, güler yüzlü ve yardımsever Enstitü Müdürümüz Prof. Dr. Elif ERHAN' a şükranlarımı arz ediyorum.

Ayrıca, hayatımın her anında, dualarını benden eksik etmeyen, muhterem annem Pâkize ve babam Yücel YUMRUTAŞ'a, benden desteklerini esirgemeyen hayat arkadaşım Mehmet Fehmi SALİHPAŞAOĞLU'na ve varlıklarına her daim

şükrettiğim, beni cesaretlendirip, yüreklendiren sevgili çocuklarım, Merve, Taha Melih, Abdullah İsmâil ve Meryem Nergis'e içtenlikle teşekkür ederim.

Uzun ve keyif alarak yaptığım bu yolculuğın tamamlanma aşamasında, sonraki kendime bir not bırakmak istiyorum: “Yaşam sürecinin içinde, kısa bir mola vererek yaptığın bu çalışmada, verdiğin emek ve yolculukta karşılaştığın her sürprizin sana öğrettikleriyle hissettiğin heyecan, tezinde “şu an olsa yapmam” diyeceğin hatalarından ya da eksiklerinden daha kıymetli...”

Sema SALİHPAŞAOğLU

İstanbul 2023

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu

Dâvûd-ı Halvetî'nin Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk Mesnevisinin Milli Kütüphanedeki Yazma Nüshasının Tenkitli Metni ve Salavât-Nâme Bölümünün Dil İçerisi başlıklı yüksek lisans tezi; Milli Kütüphanede 06 Mil Yz A 8847 numarada kayıtlı olan ve müellifi meçhul müstakil bir eser görünümündeki *Manzûme-i Salavât* adlı mesnevinin transkripsiyonlu metni ve tahlili üzerine planlanmıştı. Ancak bilgisiz bir müstensih tarafından istinsah edildiği düşünülen hatalarla dolu ve düzgün bir hat ile yazılmamış olan bu nüshayı okuyup transkripsiyonlu metnini hazırlamak tez süresinin büyük bir bölümünü aldı.

Transkripsiyonlu metni hazırladığımız zaman mesnevide iki beyitte yer alan Halvetî mahlası bizi müellife götüren bir ip ucu oldu:

Tehî destdür Halvetî 'işyânı çok yüzi kıra
Fażl-ı Hağdur hażretüñle emîn ancağ hemîn (348)

Bu Halvetî kıl neylesün derdin[i] kim[e] söylesün
Cânın[1] kırbân eylesün gösder bize dîzâruñı (1781)

Baş ve sonu eksik görünen, adı ve müellifi bilinmeyen mesnevinin Halvetî mahlaslı şairini bulmak amacıyla bu mahlası kullanan şairler ve eserleri üzerindeki araştırmalarımızın sonucunda bu yazmanın; Dâvûd-ı Halvetî'nin *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk* (te'lif 913/1508) adlı hacimli mesnevisinin bir bölümünün nüshası olduğunu tespit ettik. Bu mesnevi, Abdulmecit İslamoğlu tarafından 2007 yılında tenkitli metin ve inceleme hâlinde bir doktora tezi olarak hazırlanmıştı. Milli Kütüphane'deki bu yazma, kütüphane kayıtlarındaki başlığı sebebiyle tezde belirtilen nüshalara dâhil olmamıştır.

Mesnevinin isim ve müellifi bu şekilde tespit edildikten sonra Abdülmecit İslamoğlu'nun tezinde yer almayan bu yazma nüshadaki 1910 beyitlik bölüm, doktora tezindeki ilgili bölümle karşılaştırıldı, yazma nüshadaki eksikler tamamlandı, nüsha farkları tespit edildi.

Tez çalışmasına salavât-nâme türündeki bir mesneviyi incelemek için başladığımız için, tezin tahlil bölümünde elimizdeki nüshada mevcut olan kısmın muhtevası ortaya konuldu. Fazîlet-nâme veya Salavât-nâme olarak nitelendirilebilecek bölümdeki 323 beytin dil içi çevirisi yapıldı. Ayet ve daha çok hadis-i şeriflerin lafzen, manen veya tedâî yoluyla iktibas edildiği bu bölümdeki iktibaslar tespit edildi ve dil içi çevirideki ilgili beyitlerin altında belirtildi.

1.2. Araştırmanın Amaç ve Önemi

Klasik Türk edebiyatının en belirgin ve yaygın özelliği, temelinde dinî kültüre yer vermesidir. Temel kaynak olarak Kur'ân-ı Kerîm ve hadis-i şeriflerin kullanıldığı edebiyatta bu dinî muhteva ve ilgili malzeme bütün edebî tür ve şekillere hâkim olmuş, yalnızca dinî konuların ele alındığı birçok manzum tür ortaya çıkmıştır. Bu manzum dinî eserleri; Cenab-ı Hak'la ilgili olarak esmâ-i hüsnâ şerh ve muammaları, tevhîd ve münâcâtlar; Hz. Peygamber'i konu edinenleri esmâ-i Nebî, sîre, mevlid, mirâc-nâme, mucizât-ı Nebî, gazavât-ı Nebî, hilye, ahlâku'n-Nebî, hicretü'n-Nebî, şefâat-nâme, salavât-nâme, kırk hadis, yüz hadis, bin hadis; Kur'ân-ı Kerîm'le ilgili olarak da tercüme, tefsir, kırk âyet, tecvîd, esmâ-i suver, fâl-i Kur'an gibi türlere ayırmak mümkündür. Bunlara ilâveten peygamber ve velilere dair eserler, menâkıb-nâmeler, ahvâl-i kıyamet, akâ'id, fıkıh, fazîlet-nâme, menâsikü'l-hac, Ka'be-nâme, maktel, ramazan-nâme ve ıydiyye gibi çeşitli türler sayılabilir. (Levend 1972: 35-80; Çelebioğlu 1998: 349-365; Yeniterzi 2002: 762)

Milli Kütüphane'de 06 Mil Yz A 8847 numarada kayıtlı olan *Manzûme-i Salavât* adlı mesneviyi tez konusu olarak seçme sebebi, Hz. Peygamber'le ilgili bir tür olan salavât-nâmeye dair bir metnin ortaya konulması idi. Yazmanın, Dâvûd-ı Halvetî'nin *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk* adlı mesnevisinin nüshalarından biri

olduğunu tespit edince, müstakil bir eser olmayıp bir mesnevi bölümü olsa da salavât-nâme konusunu vurgulamak üzere çalışma planını yeniden kurguladık.

Hiz. Peygamber'in adı anılınca salât ve selâmda bulunmak hem Hiz. Peygamber'e duyulan sevgi ve muhabbetin dile geliş şekli, nesilden nesile aktarılan bir gelenek, şefa'at arzusunun bir gereğı hem de asıl olarak ayetle emredilmiş bir husustur: *Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selam edin.* (Ahzâb 33/56)

Bu ayet ile bildirilen ve vurgulanan husus; Cenab-ı Hakk'ın Resûl'ünün yücelerin yücesindeki mevkiini kullarına haber vermesidir. Aynı zamanda Habîb'ini kendisine yakın meleklerin yanında övdüğünü, meleklerin de onun için mağfiret dilediklerini bildirmekte; sonra da bu süflî âlemdeki insanlara Hiz. Peygamber'e salat ve selam getirmelerini emretmektedir ki ulvî ve süflî âlemlerin varlıkları ona övgü ve senâda ittifak edip birleşsinler. (İbn Kesîr 1996: 12/6579)

Hiz. Peygamber'e salavât vermenin sayısız faziletlerinden biri de bu salavâtı yazılı bir metin hâlinde tespit etmeye dairdir:

Kim bir kitap yahut mektupta bana salât getirirse, benim adım o kitap yahut mektupta yazılı olduğı sürece onun salâtı devam eder. (Bursevî 2011: 15/582)
Her kim yazdığı kitapta bana salavât okursa, o kitapta salavâtli ismim kaldığı sürece melekler onu yazana salavât okur. (Terzioğlu 2020: 143)¹

Bu hadislerdeki müjdelere nail olmak isteyen müellifler asırlardır sadece dinî, tasavvufî, ahlâkî ve edebî eserlerde değil, tıptan coğrafyaya, astronomiden fizyonomiye kadar her alanda kaleme aldıkları eserlere besmele, hamdele ve salvele ile başlamışlardır. Aynı amaçla yazılan binlerce na't-i şerîf de bu isteğın bir diğerk sonucudur. (Yeniterzi 1993: 38)

Diğerk yandan klasik ve tasavvufî edebiyattaki mesnevilerin büyük kısmının sebeb-i telif bölümlerinde müellifler kendilerinden sonra adlarını yaşatacak, sadaka-i câriye olarak âhiret hayatında kendilerini kurtaracak bir eser bırakma arzularını dile

¹ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsât*, 2/496, nr. 2241.

getirirler. Bu amaçlarla kaleme alınan eserleri Hz. Peygamber’e salavât ile ikmâl etme isteklerini göz ardı etmek mümkün değildir.

Bilimsel bir araştırma yapmanın ilk basamağı olan yüksek lisans tezinde bu istekler bizim de amaçlarımızdan biri olmuştur. İnsanların, bir oyun ve eğlenceden ibaret olan dünya hayatında² saadet ve huzuru, ahiret hayatlarında da halas ve felahı bulmaları için kaleme alınmış bir eser bu amaçla tercih edilmiştir.

1.3. Araştırma Yöntem ve Kaynakları

Tez çalışmasında yazma eserin transkripsiyonlu metnini hazırlarken bir yandan da mesnevinin “Der-Beyân-ı Fâ’ide-i Şalavât” (Salavatın Faydaları Hakkında Açıklama) şeklindeki başlığından hareketle Hz. Peygamber’e salâvat getirmenin önemi, gereği ve faziletlerini Kara Dâvûd’un *Delâ’il-i Hayrât Şerhi* ilk müracaat eseri olmak üzere, hadis ve tefsir kaynaklarından incelemeye başladık. Aynı zamanda mesnevide iktibas edilen ayetlerin yer ve meâlini, hadislerin de kaynaklarını araştırdık.

Hz. Peygamber ve salavatla alakalı çok tercih edilen önemli bir eser olması ve bize de bu konuda kaynaklık etmesi bakımından *Delâ’il-i Hayrât* ve şerhinden kısaca bahsetmek istiyoruz. Türkler arasında daha çok *Delâ’il-i Şerîf*, *Delâ’il-i Hayrât* ve *Delâ’il* diye bilinen risâlenin tam adı *Delâ’ilü’l-hayrât ve şevâriku’l-envâr fî zikri’ş-şalât ‘ale’n-nebiyyi’l-muhtâr*’dır. Şâzeliyye tarikatının Cezûliyye kolunun kurucusu olan Şeyh Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî’nin (öl. 870/1465) bu risâlesi müridleri arasında bir tarikat evrâdı olarak çok okunmuş ve dolayısıyla çok sayıda istinsah edilmiştir. (Uludağ 1994: 9/113-114)

Bir evrâd ve ezkâr mecmuası olan *Delâ’il-i Hayrât*’ın önsözünde salavatı belli zamanlarda düzenli bir şekilde okuyanların çok sevap kazanacakları, Hz. Peygamber’in şefaatine nâil olacakları, günahlarının affedileceği, kötü huyları terkedip iyi huylar edinecekleri, maddî ihtiyaçlarının karşılanacağı ve dünya

² Dünya hayatının bir eğlence ve oyun olduğuna dair ayetler için bk. Ankebût 29/64, En’âm 6/32, Muhammed 47/36.

işlerinin düzeleceği belirtilmiştir. Bu salavat mecmuasını düzenlemiş olması sebebiyle Cezûlî'nin kabrinin misk gibi koktuğuna inanılır. *Delâ'il*'i sadece Cezûliyye veya Şâzeliyye mensupları değil diğer tarikat mensupları, hatta bir tarikata bağlı olmayan Müslümanlar dahi faziletine inanarak düzenli bir biçimde okumuşlardır. (Uludağ 1994: 9/113-114)

Eserin çok sayıdaki şerhlerinden en fazla rağbet göreni, Kara Dâvûd-zâde Mehmed Efendi'nin (öl. 1170/1756) *Tevfîku Muvaffiki'l-Hayrât lî-Neyli'l-Berekât fî-Hidmeti Menba'î's-Sa'âdât* adını taşıyan Türkçe şerhidir. (Uludağ 1994: 113-114) Şerhin müellifi kısaca Kara Dâvûd, eseri de *Delâ'il-i Hayrât Şerhi* hatta *Kara Dâvûd* olarak şârihin adıyla tanınır. Bu eserde Hz. Peygamber'in iki yüz bir isminin izahına yer verilmiş, eser Esmâ-i Nebî için önemli bir kaynak olmuştur. Kara Dâvûd diğer kaynaklardan aktardığı tasavvufî menkıbe ve bilgilerle eserin hacmini oldukça genişletmiştir.

Anadolu'da Mevlânâ'nın *Mesnevî*'si, Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'i, Yazıcıoğlu Mehmed'in *Muhammediye*'si, Ahmed Bîcân'ın *Envâru'l-Âşıkîn*'i gibi *Delâ'il-i Hayrât Şerhi* de çok sevilen, çok okunan, âdetâ Anadolu irfanının temel eserlerinden biri kabul edilmiştir. Halkın bu teveccühü yanında dinî ve tasavvufî kültürde de büyük ilgi görmüş, tercüme ve şerh çalışmalarına konu olmuştur. (Terzioğlu 2020: v)

Kitabın en önemli özelliği, tasvirlerde ve menkıbelerle dolu anlatımlarda halkın duygularına ve hayal dünyasına hitap edecek bir üslûbun kullanılmasıdır. Bundan dolayı eser halk arasında çok rağbet görmüştür. (Arpaguş 2001: 24/359)

Delâ'il-i Hayrât Şerhi'nde Cezûlî'nin, eseri tertipleme nedeni ile ilgili şu hikâyeye anlatılır: Şeyh Cezûlî, bir kuyunun başına varır. Orada abdest almak ister. Kuyudan su çekecek bir aletin olmadığını görür ve şaşırır. Bu sırada bir kız çocuğu yüksekçe bir tepeden Şeyhe “Sen kimsin? Niye öyle şaşkın beklersin?” diye seslenir. Şeyh kendisini tanıttıktan sonra halini kıza anlatır. Kız “İnsanlar sizi hayır ve keramette överler ama sen bir kuyudan su çıkarmaktan bile aciz kaldın!” der. Ardından

kuyuya gelip üfler. Allah'ın izniyle kuyunun içinden su taşıp akmaya başlar. Şeyh abdest aldıktan sonra, kıza: “Celal ve ikram sahibi Allah adına bu keramete hangi amelinle eriştin” diye sorar. Kız: “Cenâb-ı Resulullah (sav.) hazretlerine, salavât-ı şerîfeyi çok ve devamlı getirerek nail oldum” der. (Kara Davud 2022: 6) Diğer bir menkıbeye göre ise Cezûlî'nin bu eseri yazmasına keramet sahibi olan hanımı sebep olmuştur. (Uludağ 1994: 113-114)

Kızın cevabından sonra Cezûlî, muteber kitaplardan Resûlullâh'ın hadis-i şeriflerinde geçen salavâtları, asrında yaşayan büyük şeyhlerden duyduğu salavât-ı şerifeleri toplar ve mecmuasını tertip eder. (Kara Davud 2022: 6)

Konuları ele alış bakımından son derece kapsamlı ve hacimli olan *Delâ'il-i Hayrât Şerhi*'nde Kara Dâvûd, Cezûlî'nin hayat hikayesini kısaca anlattıktan sonra şerhini yazma sebebini açıklar:

Bu eseri yazmaktaki gayem Allah'ın rızası ve Kerim Resul'ü Muhammed'in muhabbetidir. Allah ona salât eylesin ve tam manası ile selâm eylesin. Allah Teâlâ'dan dileğim şudur ki bizi Resûlullâh efendimizin sünnetine tabi olanlardan kıla. Onun kâmil zatını sevenlerden eyleye. Gerçekten celâl ve ikram sahibi Yüce Allah, büyük fazilet sahibi olup bu dileğimizi yerine getirmeye kadirdir. Ondan başka İlâh yoktur. Hayır, ancak onun verdiği hayırdır. O, ne kadar güzel Mevlâ'dır ve ne güzel yardımcıdır. Güç ve kuvvet ancak, yüce ve azim olan Allah'ındır. (Kara Davud 2022: 18-19)

Dâvûd-ı Halvetî'nin salavâtın faziletlerini anlattığı bölümde *Delâ'il-i Hayrât Şerhi*'nden faydalandığı görülür. Tez çalışmasının dil içi çeviri bölümünde iktibas edilen hadislerle gösterilmiştir.

Üzerinde çalıştığımız yazma nüshadaki metinde salavatın faziletleri anlatıldıktan sonra besmele, Kur'an okuma, oruç, namaz, Esmâ-i Hüsnâ zikrinin faziletleri anlatılmaktadır. Dâvûd-ı Halvetî, eserde bu ibadetlerin güzel ahlâkla bütünleşerek yapılmasının gereğine değinerek ahlâk-ı zemîme ve ahlâk-ı hamîde konularını ele alır. Devamında fakrın, fakirliğin ve fakirleri gözetmenin faziletleri anlatılır, “ölmeden önce ölmenin” fazileti ve cennet ırmakları hakkındaki bilgilerle sona erer.

Mesnevinin birinci bölümündeki bu çalışmayı yaparken başvurulan ana kaynaklar, İmam Nevevî'nin *Riyâzû's-Sâlihîn*'i (Nevevî 2013), Ebû Dâvûd'un *Sünen-i Ebû Dâvûd Terceme ve Şerhi* (Ebu Davud 1987), *Hadislerle İslam (Hadislerin Hadislerle Yorumu)* (Görmez ve diğ. 2020) gibi hadis kitapları, Elmalılı Hamdi Yazır'ın *Hak Dini Kur'an Dili*, (Yazır 2021), İbn Kesîr'in *Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri*, (İbn Kesir 1996), İsmâîl Hakkı Bursevî'nin *Rûhu'l-Beyân (Kur'an Meâli ve Tefsiri)* (Bursevî 2011) ve *Kur'an Yolu (Türkçe Meâl ve Tefsir)* (Karaman ve diğ. 2017) tefsirler olmuştur.

2. BÖLÜM

GÜLŞEN-İ TEVHÎD Ü TAHKÎK MESNEVİSİ VE MİLLÎ KÜTÜPHANEDEKİ YAZMA NÜSHANIN TANITIMI

Bu bölümde Dâvûd-ı Halvetî ve eseri *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*'in adı, türü, sebebi-i te'lîfi, te'lif tarihi hakkında bilgi verilecek ardından da Milli Kütüphanedeki yazma nüshasının tanıtımı yapılacaktır.

2.1. Mesnevinin Müellifi Dâvûd-ı Halvetî

On beşinci yüzyılın ikinci yarısı ile on altıncı yüzyılın başlarında yaşamış olan Dâvûd-ı Halvetî hakkında Müstakîm-zâde Süleyman Sa'deddin Efendi'nin *Mecelletü'n-Nisâb*'ı ve Nâil Tuman'ın *Tuhfe-i Nâ'ilî*'si gibi temel biyografik kaynaklarda bilgi verilmemiştir. Kemâl-i Ümmî (öl. 1475-1476), Dede Ömer Gülşenî (öl. 1487), Cemâl-i Halvetî (öl. 1497) ve İbrâhîm-i Gülşenî (öl. 1534) gibi büyük şöhrat sahibi sûfî şairlerin yaşadığı bir dönemde Dâvûd-ı Halvetî'den bu iki kaynaktaki söz edilmemesine rağmen Taşköprülü-zâde İsâmeddin Ebu'l-Hayr Ahmed Efendi'nin *eş-Şakâiku'n-Nu'mâniyye*'sinde, Köstendilli Süleymân Şeyhî'nin *Bahrü'l-Velâye*'sinde, Kâtib Çelebi'nin *Keşfü'z-Zünûn*'unda, Hoca Sadeddin Efendi'nin *Tâcü't-Tevârîh*'inde, Mehmed Süreyyâ'nın *Sicill-i Osmânî*'sinde ve Bağdatlı İsmâîl Paşa'nın *Hediyetü'l-Ârifîn Esmâu'l-Müellifîn ve Âsâru'l-Musannifîn* adlı zeylinde Dâvûd-ı Halvetî hakkında bilgiler mevcuttur. (İslamoğlu 2007: 28-36)

Dâvûd-ı Halvetî hakkındaki günümüze ait kaynakların başında Ali Öztürk'ün *XVI. Yüzyıl Halvetî Şiirinde Din ve Tasavvuf* adlı doktora tezi (2003) ve Abdulmecit İslamoğlu'nun *Dâvûd-ı Halvetî ve Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk'i (İnceleme-Metin)* adlı doktora tezi (2007) gelmektedir.

Bu kaynaklarda şairin adı ve künyesi “Şeyh Dâvûd”, “Dâvûd el-Mudurnî”, “Dâvûd Efendi”, “Dâvûd b. Mehmed el-Mudurnî er-Rûmî” olarak geçmektedir. *Tâcü't-*

Tevârîh'te ise ayrıca “Uzun Dâvûd” olarak tanındığı da belirtilir. (İslamoğlu 2007: 28) Muhtemelen Halvetîliğe intisabı sebebiyle Halvetî mahlasını kullanmıştır.

Dâvûd-ı Halvetî'nin doğum tarihi kaynaklarda belirtilmemiştir. *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*'te yaşadığı dönemin tespitine yardımcı olan bazı ip uçları vardır. Bunlardan biri mesnevinin giriş kısmında II. Bâyezîd için yazdığı ve sultanın adını belirttiği 591-616, 617-642. beyitler arasındaki iki medhiyedir. Bu medhiyeler ile müellifin Osmanlı padişahı II. Bâyezîd'in saltanat dönemi olan 1481-1512 yılları arasında eser te'lif edecek yaşta ve hayatta olduğuna işaret eder. Bir diğer tarih bilgisi de şeyhi Habîb-i Karamânî'nin vefatı için kaleme aldığı 774-839. beyitler arasındaki mersiyedir. Bu kısımda Habîb-i Karamânî'nin vefatı olan 902/1497 yılına tarih düşürmüştür. (790-791. beyitler) Ayrıca müellif, *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*'in te'lif tarihini 913/1508 olarak belirtmektedir.

Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk'i Mudurnu'da kaleme aldığını (10359. beyit) belirten Dâvûd-ı Halvetî, hayatının büyük kısmını burada geçirmiştir. Kaynakların kendisinden Mudurnulu olarak bahsetmeleri dolayısıyla genel kanaat Mudurnu'da dünyaya geldiği yönündedir. Kaynaklarda babasının adı Ali Bey olarak kayıtlıdır. (İslamoğlu 2007: 31)

Eserinden hareketle Dâvûd-ı Halvetî'nin iyi bir medrese eğitimi aldığı anlaşılmaktadır. Tefsir, hadîs, akâid, kelâm başta olmak üzere İslâmî ilimlere vâkıf olduğu, Mevlânâ ve Yunus Emre'nin şiirlerini okuyup etkilendiği, ayet ve hadis iktibasları yanında Mevlânâ'nın *Mesnevî*'sinden alıntılar yapması Arapça ve Farsçaya iyi derecede vâkıf olduğunu gösterir.

Halvetî tarikatine mensup olup, Halvetî mahlasını tercih eden müellif tasavvufî eğitimini şeyhi Habîb-i Karamânî'nin yanında tamamlamış, tarikatin âdâb ve erkânını öğrenerek eğitimini ikmâl ettikten sonra hilâfetle görevlendirilerek irşâd vazifesiyle memleketi Mudurnu'ya gönderilmiştir. Şeyhlik vazifesinin kendisine şeyhi Habîb-i Karamânî'den tevdi edilmesi sebebiyle bu tarihin Habîb-i Karamânî'nin vefatı olan 902/1497 yılından önce olduğu açıktır.

Dâvûd-ı Halvetî'nin vefat tarihi hakkında kaynaklarda farklı bilgiler vardır. Abdülmecit İslamoğlu bu çelişkili bilgileri tezinde karşılaştırır. Buna göre Müellifin vefatının *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*'i telif ettiği 913/1508 tarihinden sonra olduğu ve hakkında bilgi veren en eski kaynak olan *Tâcü't-Tevârîh*'te verilen 915/1509 tarihinin, Şeyh Dâvûd'un yaşadığı çağa en yakın biri tarafından tespit edilmesi dolayısıyla daha güvenilir olduğunu kaydeder. (İslamoğlu 2007: 51)

1.1. Mesnevinin Adı

Dâvûd-ı Halvetî eserinin tam ismini *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk* olarak verirken kısaca da *Gülşen-i Tevhîd* veya *Gülşen* şeklinde adlandırır. (İslamoğlu 2007: 61) Müellif bu isimlerle İslâm dininin temeli olan tevhîd anlayışını ve Allah'ın birliğine dair hakikatleri bir gül bahçesine benzeterek bu hakikatleri öğrenme arzusunda olanları bu gül bahçesine girmek için kitabını okumaya teşvik eder:

Okıyan bu kitâbı bula tevfiķ
Ki ismi *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk* (10362)

Buñā biz *Gülşen-i Tevhîd* koduķ ad
Girüp zevķ eyleyenler pes olur şād (1324)

Sañā bu *Gülşen-i Tevhîd* ider pend vāķi' ü tahķîķ
İşit k'Allāh vire tevfiķ eger degüliseñ pülād (1109)

Gel imdi āşinā olmaķ dilerseñ yārıla sen de
Gidergil şekki göñlünden
Dil ü cāndan kulaķ tut hoş bu *Gülşen*üñ beyānına
İnan eyleme inkārı (1951)

1.2. Mesnevinin Türü

Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk; muhtevası itibariyle dinî, tasavvufî ve ahlâkî mesneviler grubuna dâhil bir eserdir. Adından hareketle türünün vahdet-nâme olduğunu söylemek mümkündür:

Budur **Dīvān-ı Gülşenhā-yı Tevhîd**
Budur dürhā vü cevherhā-yı tevhîd (10315)

Müellif de bu hususu vurgular, kitabını tevhîd bahçesi ve tevhîd-nâme olarak tanıtır:

Bu **tevḥîd gülşen**idür pür-ma‘ârif
Ḥaḳâyık dürlerinüñdür bu kanı (1577)

Alayın diriseñ zevkı bu **tevḥîd-nâmed**en ger sen
Hemân ten gûşıl’ışitme
Aça gör cân kulağını bu *Gülşen* dâsitânına
Şâfalar vire eş‘ârı (1949)

Mesnevîdeki iki bölüm de doğrudan tevḥîd / vahdet konularını açıklamaya ayrılmıştır:

Güftâr ender-beyân-ı tevḥîd ü aḳsâm-ı ü (2534-2842);

Güftâr ender-beyân-ı vahdet (7243-7290).

Diğer yandan mesnevinin dinî, tasavvufî ve ahlâkî bünyesi, birçok nazım türünü içinde barındırmaktadır. Bu zengin muhtevadaki eserde yer alan türler aşağıda bölüm başlıkları ve beyit numaraları ile sıralanmaktadır. Bu bölümler içinde salavât-nâme ve fazîlet-nâme türlerine dâhil kısımlar geniş hacimleriyle dikkati çeker:³

Tevḥîd:

Ḳaşıde der-beyân-ı tevḥîd-i sübhânehü ve te‘âlâ celle celâluh (100-132)

Münâcât:

Münâcât (840-1037)

Münâcât (9981-10001)

Münâcât (10065-10121)

Münâcât-ı diğer (10168-10213)

Na‘t:

Der-na‘t-ı seyyidü’l-mürselîn Muştafâ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem (144-159)

Der-medḥ-i Ḥazret-i Muḥammed ‘aleyhi’s-selâm (168-197)

Ḳaşıde fî-medḥi seyyidü’l-mürselîn şalavâtu’llâhi ‘aleyhi ve selâmuḥu (440-478)

³ Halvetî şairlerin eserlerindeki tür zenginliği ve Dâvûd-ı Halvetî’nin mesnevisindeki türler için ayrıca bk. Ali Öztürk, XVI. Yüzyıl Halvetî Şiirinde Din ve Tasavvuf, Ankara Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Ankara. 2003, 166-224.

Gevher-nâme:

Der-beyân-ı zühür-ı Hâk te'âlâ ve zühür-ı nûr-ı Muḥammedî şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (198-439)

Silsile-nâme:

Güftâr der-beyân-ı kümmelîn-i silsile-i Ḥalvetî (643-710)

Nasîhat-nâme:

Der-naşîhat-ı ḥod gûyed (1038-1113)

Güftâr ender-naşîhat-i yârân (1114-1258)

Ḳaşıde der-beyân-ı tenbîh-i aḥvâl-i ḥod (1342-1376)

Faşl der-naşîhat (2217-2411)

Güftâr ender-beyân-ı naşîhat (3112-3423)

Faşl ender-naşîhat (9376-9393)

Işk-nâme:

Ḳaşıde der-ta'rîf-i 'ışk (2412-2445)

Istılâhât-ı Meşâyih:

Güftâr ender-beyân-ı ıstılâḥât (1377-2041)

Tasavvuf-nâme:

Güftâr ender-beyân-ı tasavvuf u tafşîl-i ân (2842-3111)

Etvâr-nâme (Etvâr-ı Seb'a):

Güftâr ender-beyân-ı ma'lûmât (5578-5602. beyitler);

Güftâr ender-beyân-ı etvâr-ı dil (6070-6072. beyitler);

Fazîlet-nâme:

Güftâr ender-beyân-ı fazîlet-i fuḳarâ vü devâb-ı hizmet-i îşân (7601-7643. beyitler);

Bu meclis Hazret-i Resûlüñ şalavâtınıñ devâbı beyânındadır şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ve 'alâ âlihi ve aşḥâbihî ecma'in (8051-8489)

Güftâr ender-beyân-ı feżâyil-i besmele vü Kıur’ân u şavm u şalât (8521-8539)

Ender-feżâyil-i besmele (8540-8616)

Ender-feżâyil-i Fâtiha (8674-8734)

Ender-feżâyil-i Āyetü’l-Kürsî (8768-8772)

Güftâr ender- feżâyil-i şavm (9122-9181)

Ender-feżâyil-i şalât-ı leyālî (9182-9210)

Ender-feżâyil-i zıkrü’llâh (9211-9227)

Güftâr ender-beyân-ı feżâyil-i cemâ‘at (9228-9375)

1.3. Mesnevinin Yazılış Sebebi

Abdulmecit İslamoğlu’nun hazırladığı *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*’in tenkitli metninde 1259-1341’inci beyitler arasında yer alan *Güftâr ender-sebeb-i te’lîf-i kitâb* başlıklı bölümde Dâvûd-ı Halvetî, eserini yazma sebebini ayrıntılı olarak anlatır. İsfendiyaroğlu Kızıl Ahmed, sûfilerin sözlerinin yazılı olduğu bir kâğıdı Dâvûd-ı Halvetî’ye vererek bu sözlerin manalarını yazmasını, o sözlerdeki müşkilâtı ve remizlerin sırlarını açıklamasını ister. Dâvûd-ı Halvetî, bu hususları içeren bir risâle yazar, Kızıl Ahmed’in huzurunda okur. Risâle çok beğenilir. Bu kez de Kızıl Ahmed nesir hâlinde ve geleneksel tertip hususiyetlerinin yer almadığı bu risâlenin ölmez bir eser hâline getirilmesini arzu eder ve Dâvûd-ı Halvetî’yi bu yâdigârı kaleme alması için teşvik eder. Dâvûd-ı Halvetî de sadaka-i câriye türünden hayırla anılmaya vesile olacak bir eser yazar. (İslamoğlu 2007: 64-69)

Meger kim neğr idi ol vaqt yazılan
Ki şoñra nazm olundı bu düzilen

Hem evvel muhtaşardı yazduğumuz
Risâle eyleyüben düzdüğümüz

Ki şoñra eylenildi bu muṭavvel
O sözlere cevâbdı olan evvel

Buñla dîbâce dağı yazmamışduk
Ki bir kıânün üzere düzmemişduk (1289-1292)

Bu beyitlerde de *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*’in önce nesir olarak yazıldığı, sonra da dîbâce gibi geleneksel tertip hususiyetlerine yer verilmeyen manzum şeklinin kaleme alındığı, nihayetinde de eserin ortaya çıktığı anlatılır.

1.4. Mesnevinin Yazılış Tarihi ve Yeri

Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk'in te'lif tarihi müellif tarafından son derece açık ve kesin bir şekilde önce ebced hesabıyla daha sonra da sırasıyla Arapça, Farsça ve Türkçe olarak belirtilmiştir. Ebced hesabıyla mesnevinin te'lif tarihi “bîzâr” kelimesiyle karşılanır. Uyanık anlamındaki “bîdâr” kelimesi, Farsçadaki dal-zel değişikliğine bağlı olarak iki şekilde de kullanılır. Kelimenin ebced hesabındaki karşılığı 913'tür. Dâvûd-ı Halvetî, ebced hesabını bilmeyenler için Arapça “ðelâðe ‘aşre vü tis’a mi’e”; Farsça “nüñ şad u sîzdeh” ve Türkçe olarak da “toğuz yüz on üçüncü yıl” diyerek eserin Hicrî 913 yılında Şevvâl ayının sonunda tamamlandığını bildirir: (İslamoğlu 2007: 70-71) Buna göre *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*'in te'lif tarihi Milâdî olarak 1508 yılının Mart ayı başıdır:

Sözi burada hâtm idelüm iy yâr
Velî bir nesne kâldı ol haber-dâr

Ki te'lîf-i kitâb târîhini de
Size bildürelüm diñleñ anı da

Uyarup cümleñüz Hâk vire dîzâr
Ki târîhi kitâbuñ kındı “bîzâr”

Uyanuğ dimek durur hem ma'nîsi
Dimegüñ “bîzâr” eyâ Tañrı haşı

‘Aded-i “bîzâr”ı eylegil hisâb
Tâ ki ma'lûm ola târîh-i kitâb

Hurûf a'dâdını bilmeyen içün
Dilince idelüm tafşîl anuñçün

ðelâðe ‘aşre vü tis'a mi'ede
Gelüpdür bu kitâb bil kim vücûda

‘Acemce nüñ şad u sîzdeh dinilür
Diyelüm Türkîsinde ne dinilür

Toğuz yüz on üçüncü yılda rüşen
Açıldı goncasından işbu *Gülşen*

Ki Şevvâl ayı çünkim oldı âhîr
İrüp bu da tamâma oldı âhîr

(10347-10356)

Dâvûd-ı Halvetî, bu *Gülşen*'in goncadan çıktığı yani eserin tamamlandığı yeri de bildirir. Cenab-ı Hakk'ın yardımı ve lütfuyla bu manevî evladının doğumu Mudurnu'da Fahreddîn Efendi'nin türbesi civarında gerçekleşmiştir:

Maḳāmı k'anda Faḫru'd-dîn Efendi
Yatur âsûde olup anda kendi

Civârında o sulṭānuñ vücûda
Gelüp ferzend-i ma'nâ oldu bu da

Ki ya'nî kim Mudurnı nām beledde
Vücûd buldı bu ma'nevî veled de

Çü Feyyâz-ı 'inâyet kıldı yârî
Tamâm itdük bu güzel yadigârı (10357-10360)

2.6. Mesnevinin Beyit Sayısı

Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk'in İslamoğlu tarafından hazırlanan tenkitli metni 10378 beyitten oluşmaktadır. Bu sayıya mesnevideki gazel, kaside ve musammatlar da dâhildir. Üzerinde çalıştığımız nüsha ise 1786 beyit ve 31 bendlik müsemmeden (124 beyit) müteşekkildir, toplam olarak 1910 beyittir.

2.7. Mesnevinin Vezni

Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk'te asıl vezin kalıbı olarak *Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün* (4049 beyit) ve *Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün* (4462 beyit) kullanılmış, kalan kısımlarda da aruzun remel, hezec, recez, muzâri, müctes ve cedîd bahirlerinden kalıplar kullanılmıştır.

Üzerinde çalıştığımız yazma nüshadaki mesnevi bölümlerinde *Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün* ve *Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün* kalıpları kullanılmıştır. Her ikisi de mesnevilerde çok tercih edilen kalıplardandır.

Nüşhanın sonunda *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*'te, *Hâtimetü'l-Kitâb*'dan hemen önce yer alan 22 beyitlik *Münâcât* ve *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*'te yer almayan 4 beyitlik eksik manzumede ise *Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün* kalıbı kullanılmıştır.

2.8. Mesnevinin Milli Kütüphane Yazma Nüshası

Tez çalışmamıza konu olan yazma nüsha Milli Kütüphanede 06 Mil Yz A 8847 demirbaş numarası ve *Manzûme-i Salavât* adıyla kayıtlıdır.

(<http://www.yazmalar.gov.tr/eser/manz%C3%BBme-i-salavat/149257>)

220x150-165x110 mm. Ölçülerindeki yazma 66 varaktır. Her sayfada 15 satır vardır. Harekeli nesihle yazılan nüshada bölüm başlıkları surhtur. Katalogda yazar adı Nazmî Alî el-Halebî ez-Zeynî b. Mansûr el-Halvet olarak belirtilmişse de bu isim müstensihâye ait olmalıdır.

Başı:	1b	Der-Beyân-ı Fâ'ide-i Şalavât
		Gel [iy] ğavvâş-ı baħr-ı rahmetullâh Ol imdi ğarķ-ı baħr-ı rahmetu'llâh
Sonu:	66b	Zâhir [ü] 'aşķ-ı bâtın[ı] ma'sûķ olupdur dilberûñ Şayyâd u şayd u dâne dâm ân der ħaķîķat in çi ķâr

Tez çalışmasında bu nüsha Y kısaltması ile gösterilmiştir.

Yazmadaki metinde Arapça ve Farsça bir kısım kelimelerin uzun seslileri kısa, kısa seslilerinin de uzun yazıldığı; noktalı harflerin noktasız (ħ-ħ) yazılması, Türkçe eklerin imlâsında tutarsızlık gibi özensizlik ve hataların yoğun olduğu bir yazmadır. Abdulmecit İslamoğlu, *Dâvûd-ı Halvetî ve Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk'i (İnceleme-Metin)* adlı doktora tezinde, mesnevinin 11 yazma nüshasını tespit ettiğini belirtir. (İslamoğlu 2007: 139) Bu nüshalardan bazıları da eksiktir. Yüksek lisans tezinde üzerinde çalıştığımız yazma nüsha farklı bir isimle kaydedildiği için İslamoğlu bu nüshayı görmemiştir.

Elimizdeki nüshanın; K (Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, No: 3646), M (Milli Kütüphane, Yz. B. 998) ve R (Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi Bl. No: 427) nüshaları ile benzer yönleri dikkat çekerken İslamoğlu'nun istinsah tarihi en eski,

düzgün ve iyi bir müstensih elinden çıktığını belirttiği A (Milli Kütüphane, Adnan Ötüken, Yz. 56 A) nüshası ile daha az benzerlik taşıdığı görülmektedir. Buradan hareketle elimizdeki nüshanın istinsah tarihinin çok eski olmadığı anlaşılabılır.

Diğer yandan İslamoğlu'nun tespit ettiği Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Ktp. No: 105 Y künyeli nüsha 1585 beyitten oluşan en küçük nüshadır. Üzerinde çalıştığımız nüsha ise hacim yönünden bu nüshadan büyüktür.

3. BÖLÜM

MESNEVİNİN MUHTEVASI VE SALAVÂT-NÂME’NİN DİL İÇİ ÇEVİRİSİ

Dâvûd-ı Halvetî’nin *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk* mesnevisinin, tezde üzerinde çalışılan ve Milli Kütüphanede *Manzûme-i Salavât* adıyla kayıtlı olan yazma nüshası başlangıç itibarıyla bir salavât-nâme görünümündedir. Metin aşağıdaki beyitlerle başlamaktadır:

Gel [iy] ğavvâş-ı baħr-i rahmetullâh

Ol imdi ğark-ı baħr-i rahmetu’llâh

Şalavât baħrine şal kalb ü cânı

Ki taħşîl eyle dürhâ-yı ma’ânî (1-2)

Müellif, bu bölümü salavâtın önemi, sevabı, faziletleri üzerine kaleme aldığını belirtir:

Ki ya’nî kim şalavâtıñ devâbı

Dinilsün fetħ idelim kutlu bâbı

Şalavât baħrına girüp yüzelüm

Getürüp nazma dürlerin dizelüm (42-43)

3.1. Hz. Peygamber’e Salavat Getirmenin Fazileti

Salât (صلوة) mastarının cem’i olan *şalavât* kelimesi sözlükte; dua, tazim, rahmet gibi anlamlara gelmektedir. İslâmî kültürdeki Hz. Muhammed’e sevgi ve saygı göstermek, onu övmek, şefaatine erişmek amacıyla okunan “Allâhümme salli alâ Muhammed” (Allahım, Muhammed üzerine salât et) yanında “aleyhi’s-salâtü ve’s-selâm” veya “sallallâhü aleyhi ve sellem” şeklindeki dua cümlelerinin karşılığıdır.

Salavât yerine salât ü selâm şekli de kullanılır. Kâşgarlı Mahmûd, *Dîvânü Lugâti't-Türk*'te salavat anlamında alkış (dua, övgü) kelimesine yer vermektedir. (Mertoğlu 2009: 23)

Beycûrî, salâtı başlık altında toplamaktadır: 1. Lugat mânâsı; kısaca dua veya hayır duadır. 2. Şer'î manası ki; belli fiil ve rükünlerden ibaret olan namazdır. 3. Allah'a nispetle rahmet (mecazi anlamda), meleklerle nispetle istiğfar, mü'minlere nispetle de dua ve yalvarmadır. Kelime, kulun Allah'a salâtını ifade ediyorsa “dua, namaz, ta'zîm” manalarına gelir. Ancak Allah ve Peygamber'in insanlara salâtını ifade ediyorsa, bu durumda aynı kelime “tezkiye” ve “ilâhî rahmete mazhar kılma” manasına gelir. Melekler salât ediyorsa bu dua ve istiğfardır. (Tolan 2006: 24)

Kuhistânî salâtı şöyle tarif eder: “Salât Allah'tan rahmet, meleklerden istiğfâr, insanlardan ve cinlerden kıyâm, rûkû, secde, duâ ve benzerleri anlamınadır”. Diğer bazı sûfiler de şöyle demiştir: “Allah Teâlâ'nın Hz. Peygamber'e (sav.) salavatı, O'nun ümmetine şefâat makamı olan *Makâm-ı Mahmûd*'a ulaştırmasıdır. Meleklerin salavatı mertebesinin artması için O'na duâ etmeleri ve ümmeti için de istiğfarda bulunmalarıdır. Ümmetin salavatı ise O'na tâbi olmaları, O'nu sevmeleri, zikr-i cemîl ile O'nu övmeleridir. Hz. Peygamber'den (sav.) başkasına Allah'ın salâtı rahmet, Hz. Peygamber'e ise sözlü olarak senâ/ övgü ve medih, fiilî olarak da tevfik ve te'yîddir, Hz. Peygamber'den (sav.) başkasına meleklerin salâtı, istiğfâr, Hz. Peygamber'e (sav.) ise sözlü olarak faziletini izhâr ve O'nu övmek, fiilî olarak da O'na yardımcı ve destek olmaktır. Hz. Peygamber'den (sav.) başkasına mü'minlerin salâtı duâ, Hz. Peygamber'e ise sözlü olarak şefâat talep etmek, fiilî olarak da sünnetine uymaktır. (Bursevî 2011: 15/567)

Dinî kültürde salavât; Hz. Peygamber'e duyulan sevgi ve muhabbetin dile geliş şekli, nesilden nesile aktarılan bir gelenek olması yanında asıl olarak da ayetle emredilmiş bir husustur: *Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selam edin.* (Ahzâb 33/56)

Dimiş Kır'ân içinde Hâk Te'âlâ
Buyurmuşdur bize hem Hâk Te'âlâ

Ki Allāh [u] melekleri de bile
Muḥammed Muşṭafāya ol Resūle

Virürler hoş şalâtıla selāmı
Ki Qur’ānda didi Hāk [bu] kelāmı

Ki Allāh [u] firişteler şalavāt
Virürler dir Nebiyye işbu āyāt

Daḥı emr eyleyüp dir mü’minīne
Muḥammed Ḥazretine ol Emīne

Virüñ siz de şalâtıla selāmı
Diyüp emr itdi oḳu bu kelāmı

Pes imdi vācib itdi bize kim Hāk
Şalavātı aña çok ideriz çok (52-58)

Müfessirler, bu ayette Allah’ın peygambere salâtının ona rahmet etmesi ve onu melekleri katında övmesi, meleklerin salâtının peygamber için istiğfarda bulunmaları ve müminlerin salâtının Allah’tan peygamberin kendi katındaki makamını yüceltmesi için dua etmeleri anlamına geldiğini ifade ederler. (Mertoğlu 2009: 23) Allah Teâlâ’dan gelen salât: Cenab-ı Hakk’ın rahmetidir; çeşitli ikram ve keremidir. Allah Teâlâ’nın bu ihsanı, keremi, ve rahmeti O’na devamlı olarak gelmektedir. Arada kesinti yoktur. (Kara Davud 2022: 20)

Allah Teâlâ Hz. Peygamber’in şerefini, mertebe ve makamını açığa çıkarmak ve ümmeti teşvik etmek için salâta ilk olarak kendisi başlamıştır. Çünkü Allah Teâlâ bütün âlemlerden müstağni olduğu halde O’na salât ettiğine göre ümmetin O’nun şefâatine ihtiyaçları sebebiyle O’na salât etmeleri daha uygun olur. (Bursevî 2011: 15/569)

Bu ayetin nüzulünden sonra ashap, salavatı nasıl getireceğini merak eder ve Hz. Peygamber’e, “Allah Teâlâ bize sana salavat getirmemizi emrediyor. Bunu nasıl yapacağız?” diye sormuşlardır. Hz. Peygamber de bir süre suskun kaldıktan sonra “*Allâhümme salli alâ Muhammed* deyin” buyurarak ayette talep edilen yüceltmenin nasıl bir keyfiyetle yerine getirileceğini beyan etmiştir. (Başaran 2019: 303)

Söylediğimiz salavatlarla Allah’a yakınlığımız artar. Çünkü salavat ile Hz. Peygamber’in mertebesi artar. Böyle olunca ümmetin mertebesi de artmış olur. Nitekim İsmâîl Hakkı Bursevî’nin dikkat çektiği Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî şu sözü de buna işaret eder: tmiştir. *Sana salavat getiririm ki yakınlığım artsın. Çünkü parçalar bütüne yaklaştıkça mukarreb (yakın) olur.* (Bursevî 2011: 15/571)

Delâil-i Hayrât Şerhi’nde salavatın önemine dair şu ifadelere yer verilir:

Mü’minler, Resulullah’a salat ve selam okumanın en önemli ve elzem olduğunu anlayalar. Gece gündüz O’na salavat okumaya devam edeler. Dünyanın sıkıntısından selâmet bulup, ahiretin azabından kurtulalar. Böylece Yüce Hakk’ın lütuflarına, umumî rahmetine erip, cümle hayra nâil olmak sureti ile felah bulalar. (Kara Davud 2022: 20)

Tüsterî, Hz. Peygamber’e salât u selâm getirmeyi en faziletli ibadet olarak nitelemiştir. Çünkü bu salâtı bizzat Allah Teâlâ ve melekleri yapmış, sonra onu mü’minlere emretmiştir. Diğer ibadetlerde ise böyle değildir. Yani Allah diğer ibadetleri emretmiş bizzat kendisi yapmamıştır. (Çiçek 2023: 113)

Sıddık-ı Ekber (ra.) şöyle demiştir: “ Hz. Peygamber’e (sav.) salât etmek günahları silip yok etme konusunda soğuk suyun ateşi söndürmesinden daha tesirlidir.” (Bursevî 2011: 15/572)

Salavâtın bir diğer fazileti de zaman ve mekân fark etmeden Hz. Peygamber’le irtibata geçmeyi sağlayan çok önemli bir sünnettir. Bununla ilgili birçok hadis vardır:

Bana salâvat okuyan her kulun salâvatı, ağzından çıkar çıkmaz yola koyulur. Ne deniz bırakır ne de kara. Ne şark kalır ne garb. Her yana dağılır ve şöyle der: “Ben, falanın oğlu falan kimsenin salâvatıyım. Benimle, seçkin, yaratılmışların hayırlısı, Muhammed (sav.) üzerine salâvat okudu.” Onun bu sözünü duyan her şey, canlı, cansız, karada ve denizde ne varsa, onun üzerine salâvat getirir. (Kara Davud 2022: 38)

Bana salavat getirin, çünkü sizin salavatınız nerede olursanız olun bana ulaştırılır. (İbn Kesîr 1996: 12/ 6595)

Allah’ın yeryüzünde dolaşan melekleri vardır. Onlar ümmetimin gönderdikleri selamları bana bildirirler. (Neseî 1981: 3/65)

Bir kimse bana salât ü selam getirdiği zaman, onun selâmını almam için Allah Teâlâ ruhumu iade eder. (İmam Nevevî 2013: 6/268)

Bana salât ettiğinizde, salâtınızı güzel yapın. Çünkü siz bana isimlerinizle, babalarınızın ve aşiretlerinizin isimleriyle ve amellerinizle arz olunursunuz. . (Bursevî 2011: 15/572)

Her kim benim üzerime salavat-ı şerife getirirse, onu bitirinceye kadar salavat bana arz olunur. (İbn Kesîr 1996: 12/ 6594)

Allah'ın bir meleği vardır ki Allah ona bütün mahlûkatın sesini duyma kabiliyeti vermiştir. Ben vefat ettiğim zaman o melek kıyamete kadar benim kabrimin başında durur. Ümmetimden kim bana salât ederse bu melek o kimsenin adını ve babasının adını bana arz eder ve: “Ey Muhammed (sav.) falanca kişi sana şöyle şöyle salât etti” der. Allah Teâla bu kişiye yapmış olduğu bu salavata mukabil on salât (rahmet) eder. (Bursevi 2011: 15/572)

Bu hadis-i şeriflerden anlaşıyor ki, dile getirilen salavatlar Hz. Peygamber'e arz oluyor ve salavat getireni tanımasına, ondan haberdar olmasına vesile oluyor. Bu da gösteriyor ki salavat dille söylenen tek taraflı bir eylem olmaktan öte Hz. Peygamber'e ulaşan, salât ü selâmı bizzat kendisinin aldığı, karşılıklı bir eyleme dönüşüyor. İnanç sahibinin asırlar sonra inandığı dinin peygamberiyle irtibata geçebileceğini bilmesi hem heyecan vericidir hem de büyük bir şereftir. Hz. Peygamber'in salavatla ilgili sözleri sadece bundan ibaret değildir. Dünya ve ahirette salavatın faziletlerini anlatan onlarca hadis vardır. Hadisler mesnevinin ilerleyen beyitlerinde dile getirildiği için burada tekrardan uzak kalmak adına alınmamıştır.

3.2. Mesnevinin Fazîlet-nâme Muhtevası

Üzerinde çalışılan metinde 349. beyitten sonra “Der-Beyân-ı Fezâ'il-i Besmele vü Kur'ân u Şavm u Şalât” başlığı ile besmelenin faziletlerini anlatılır. Besmele'den sonra sırasıyla Fâtiha, Âyete'l-Kürsî, Âmene'r-resûlü, Kehf, Tâ-Hâ, Yâ-Sîn, Sâffât, Duhân, Feth, Necm, Haşr, Mülk, Kalem, Müzzemmil, Kıyâmet, İnsân, Nebe', ve's-Şems, ve'd-Duhâ, İnşirâh, Kadr, Zilzâl, Tekâsür, Asr, Kureyş, Mâûn, Kevser, Kâfirûn, Nasr, Felak, Nas surelerinin; ardından Esmâ-i Hüsnâ'nın, oruç, gece namazı, nafile namazlar, cemaatle kılınan namazın faziletlerini ele alan müellif bunları özetle yazdığını belirtir:

Şalavât şavm [u] Kur'ānuñ ey 'amū
Kanda olur ecrini yazmak kâmu

Ger didüklerin yazdun ser-be-ser
Şıgmaz olurdu kitāba ey püser

Her birinden bir nümüne ey kişi
Gösterüben muhaşşar itdün işi (1162-1164)

Bu kısımdan itibaren Dâvûd-ı Halvetî, eserde verdiği nasihatlerin önemini ve bu öğütlere uyarak ibadet edenlerin ve takva sahiplerinin kazancını dile getirir. Ancak bütün bu ibadetlerin güzel ahlâkla bütünleşerek yapılmasının gereğine değinerek ahlâk-ı zemîme ve ahlâk-ı hamîde konularını açıklar, nefsin hilelerinden korunmayı tavsiye eder. “Der beyân-ı fazîlet-i fuکارā ve şevâb-ı hîdmet-i işân” başlığı altında 1236. beyitten sonra fakrın, fakirliğin ve fakirleri gözetmenin faziletleri ele alınır. Metin “ölmeden önce ölmenin” fazileti ve cennet ırmakları hakkındaki bilgilerle tamamlanmıştır.

3.3. Salavât-nâme Bölümünün Dil İçi Çevirisi

Bu bölümde *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk* mesnevisinin bir bölümü olan metnin dil içi çevirisi ve metinde yer alan ayet ve hadis iktibas ve tedâîleri verilecektir.

1b

Der-Beyân-ı Fâ’ide-i Şalavât

Salavatın Faydaları Hakkında Açıklama

GT 8051

1

Gel [iy] ğavvâş-ı baħr-ı raħmetullāh
Ol imdi ğarķ-ı baħr-ı raħmetu’llāh

Ey Allah’ın rahmet denizine dalan, gel şimdi Allah’ın rahmet denizine garkol.

2

Şalavât baħrına şal ķalb ü cānı
Ki taħşîl eyle dūrhā-yı ma’ānî

Kalbini ve canını salavat denizine sal, mânâ incilerini topla.

3

Ne dur[ur dūr] didigüñ bir ħacerdūr
Ma’ānî dūrlerini bulan erdūr

İnci dediğın nedir? Bir taştır. Asıl mânâ incilerini bulan erdir.

4 Şal imdi baħr-i ma'nīye vücūdı
Ki ma'nā baħr[ı] ide saña cūdı

Vücudunu/varlığını mânâ denizine sal ki mânâ denizi sana cömertliğini göstere.

GT 8055 5 Girev eyleriseñ ger ıalb ü cānı
Saña ħāşıl olıardur ma'ānī

Kalbini ve canını rehin verirsen mânâlar elde edersin.

6 Şalavāt baħrınıñ şol dūrlerini
Dökeyin öñüñe gevherlerini

Salavat denizinin incilerini, gevherlerini önüne dökeyim.

7 Saña 'arz eyleyeyin sen daħı al
Sen ol ħoca olayın saña dellāl

Ben sana göstereyim, sen de al. Sen tüccar ol, ben de aracı.

8 Şatan Ħaħdur alan sen ben de dellāl
Ziyān itmeyesin al didüğüm al

Satan Cenab-ı Hak'tır, alan sen, ben de tellāl/satıştaki aracı. Benim al dediğimi al, zarara girme.

9 Saña bir bir diyeyin sen daħı dut
Şalavāt baħri dūrleri yükin dut

Sana tek tek anlatayım, sen de tut/dinle; salavat denizi incileriyle zengin ol.

GT 8060 10 Alursañ şol ıadar aşşı bulasın
Ne ān k'anuñ ħisābını bilesin

[Söylediklerimi] alırsan, hesabını bilemeyeceğın büyük faydalar görürsün.

- 11 Dilerseñ k'olasın bir ulu hoca
Ki ırma vir şalavāt ırte gice

Büyük bir üstat olayım dersen gece gündüz durmadan salavat getir.

- 12 Gel imdi cān kulağın aç sözüme
Baña bakma sözüme bak sözüme

Bana bakma, sözüme bak; gel şimdi sözlerimi can kulağıyla dinle.

- 13 Didigüm Hāk didügi hem Resūli
Didigidür sözümüñ hep huşūli

Söylediklerimin hepsi Cenab-ı Hakk'ın ve Resul'ünün sözlerindendir.

- 14 Gel imdi cān-ıla diñle dutasın
Ki sen bundan çok aşşılar utasın

Gel şimdi, bunları candan dinleyip tutarsan, çok faydalar görürsün.

- GT 8065 15 Bilür misin nedendür dutmaduğuñ
Ki bu aşşılı yola gitmedüğüñ

Neden bu sözleri tutmadığını, bu faydalı yola gitmediğini bilir misin?

- 16 İşitmezsın bunı cān kulağıyla
İşidürsin hemān ten kulağıyla

[Çünkü] bunları beden kulağıyla dinlersin, can kulağıyla değil.

- 2a 17 Anuñçün eylemez göñlüñde te'δir
Hemān işidmedüñ gib'oldı bu dir

O yüzden gönlüne tesir etmez, hiç dinlememiş gibi olursun.

- 18 Bu ma'nide dimiş Mollā-yı Rūmī
Ne şekerler yimiş Mollā-yı Rūmī

Mevlânâ bunu nasıl anlatmış, ne tatlı sözler söylemiş.

19 گوش خر بفروش و دیگر گوش خر
کاین سخن را در نیابد گوش خر

Eşek kulağını sat, başka bir kulak al ki bu sözü eşek kulağı anlayamaz! (Mevlânâ, *Mesnevî*, I/1028)

GT 8070 20 Şat eşşek kulağını sen bir âdem
Kulağını şatun al dir i dedem

Ey dedem [Mevlânâ] sana eşek kulağını sat, bir insan kulağı al der.

21 Ya'nî işidmez bunı ten kulağı
Pes gerekdür bu söze cân kulağı

Yani bunu beden kulağı duymaz, bu söze can kulağı gereklidir.

22 Cân kulağıyl'ışiden kişi dutar
Ten kulağıyl'ışiden daşra atar

Can kulağıyla dinleyen [bu öğütleri] tutar, beden kulağıyla dinleyen dışarı atar [Bir kulağından girer diğerinden çıkar].

23 İmdi cân kulağıla diñleyigör
İşidüp ma'nîsini añlayigör

Şimdi, can kulağıyla işitip dinle, mânâsını anlayıp gör.

24 Tâ ki te'ðîr eyleye cân u dile
Te'ðîr itmeyen kaçan dutabile

Tâ ki gönlüne tesir etsin, tesir etmezse nasıl tutacaksın.

GT 8075 25 Diñle imdi [kim] şalavâtdan beyân
Eyleyelüm fâ'ide olsun 'ayân

Dinle, şimdi salavatın faydalarını açıklayalım, âşikâr edelim.

26 Göñlüñe itsün şalavât nûrı berķ

Ni'metullāha ideyin seni ğark

Salavatın nuru şimşek gibi, gönlüne tesir etsin. (Salavat) seni Allah'ın nimetlerine boğayım.

27 Şanma dünyā ni'meti gibi fenā

Ola ancak çekdügüñ ħala 'anā

Çektiğin sıkıntının yanına kaldığı dünya nimetleri gibi yok olacak sanma.

Size verilen her şey, dünya hayatının (geçici) metaı ve süsüdür. Allah'ın yanında olanlarsa daha hayırlı ve kalıcıdır. Akletmez misiniz? (Kasas 28/60)

28 Ni'met-i bākī durur bu didüğüm

Āhiret devletidür söyledüğüm

Bu dediklerim ebedi nîmettir, söylediklerim âhiret saadetidir.

Kim dünya nimet ve mutluluğunu istiyorsa, şunu bilsin ki, dünyanın da âhiretin de nimet ve mutluluğu Allah katındadır. Allah, her şeyi hakkıyla işiten ve kemâliyle görendir. (Nisâ 4/134)

29 Dünyenüñ yoħsulı vü bayı daħı

Bir kefen götürür ancak iy aħı

Ey kardeş, dünyânın en fakiri de en zengini de ancak bir kefen götürür.

GT 8080 30 Ne çalışursun koyup gidecege

Şoñra seni peşimān idecege

Seni bırakıp gidecek, sonra da pişman edecek için ne diye çalışırsın?

“Keşke bu hayatım için önceden bir şey yapsaydım” der. (Fecr 89/24)

Yahut azabı gördüğünde, “Keşke benim için dünyaya bir dönüş daha olsa da iyilik yapanlardan olsam” demesin. (Zümer 39/58)

Onların bütün yaptıkları dünyada da âhirette de boşa gitmiştir. (Âl-i İmrân 3/22)

Oysa onların tek gerçek kabul ettikleri) bu dünya hayatı hakikatte sadece bir oyun ve eğlenceden ibarettir; âhiret yurduna gelince işte asıl hayat odur; keşke bunu bilselerdi! (Ankebût 29/64)

31 Ser-be-ser hüküm eyledün sen de i yâr
Dut ki dutduñ buni Süleymân-vâr

Ey dost, diyelim ki Hz. Süleyman gibi baştan başa (dünyâya) hükmettin.

2b 32 Bir kefindür götüreceğün hemîn
Ger naşîb olursa ol da [iy] emîn

Götüreceğin sadece bir kefindir, o da nasip olursa.

33 Pes saña ne fâ'ide bu dünyeden
Kim peşîmân oldu gitdi hep giden

Sana bu dünyadan ne fayda var? (Dünyanın peşinden) gidenler, hep pişman olarak gitti.

34 نعمت دنیا سر اسر خورده کیر
هر تماشا که نکردی کرده کیر

Dünyanın tüm nimetlerini yemiş say, görmediğin hiçbir şey kalmamış say,

GT 8085 35 چون نماد ملک دنیا پایدار
مغرب و مشرق بدست آورده کیر

Doğuyu ve batıyı elde etmiş say ama dünya mülkü kalıcı değil.

(Musa) demişti ki: *“Doğunun, batının ve ikisi arasında olanların Rabbidir. Şayet aklederseniz.”* (26/Şuarâ 28)

36 Dünyenün ni'metleri hep ser-be-ser
Senün olsa yeseñ içseñ iy püser

Ey oğul, dünyanın bütün nimetleri baştan başa senin olsa; yesen, içsen;

37 Her temâşâsını idseñ hem anuñ

Her murāduñı tamām sürseñ senüñ
Onun her zevkini yaşasan, her istediğine kavuşsan,

38 Çünkü fânîdür bulardan fâ'ide
Nedür olsa sen de fikr [it] iy dede

Ey dedem; bunlar fânîdir/geçicidir, ne faydası olur? Düşün!

Size verilen her şey, dünya hayatının (geçici) metai ve süsüdür. Allah'ın yanında olanlarsa daha hayırlı ve kalıcıdır. Akletmez misiniz? (28/Kasas/60)

Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Müttaki olanlar için şüphesiz ki âhiret yurdu daha hayırlıdır. Hâlâ akıl erdiremiyor musunuz? (En'âm 6/32)

39 Helâliniñ hisâbın vir[ise]rsin
Harâmınıñ 'azâbın gör[ise]rsin

Helâlinin hesabını vereceksin, haramların azabını göreceksin.

“Dünyanın helâli hesap, haramı azaptır.” (Kûtu'l-Kulûb) (Uludağ 1994: 10/22-25)

GT 8090 40 Çıkarup devlet-i bâkî[yi] elden
Ne götürdüñ ol ile pes bu ilden

Ebedî saadeti elinden çıkarıp buradan oraya ne götürürsün?

Âhiret yurdu (oradaki hayat) ise elbette (asıl yaşanacak) ebedi hayat odur, keşke bunu bilselerdi. (Ankebût 29/64)

41 Şanur mısın k'anı sen müft bulasın
Sa'âdet mülkini neyle alasın

Sanır mısın ki sen onu bedâvaya bulacaksın, saâdet mülkünü neyle alacaksın?

42 Kazanmak gerek idi k'anı bunda
Bulayduñ devlet-i bâkîyi anda

Orada bâki devleti bulmak için, onu burada kazanman gerek.

Kim âhiret kazancını isterse onun bu kazancını arttırırız; kim dünya kazancını tercih ederse ona da bundan verimiz; ama onun âhirette hiçbir nasibi olmaz. (Şûrâ 42/ 20)

43 Seniñ sa'yüñ kadardur bulacağıñ
Kazanmaduñ nedür pes alacağıñ

Senin bulacağın, çalışman kadardır. Pes, kazanmadan alacağın nedir?

Doğrusu insanın sa'yinden başkası kendinin değil. (Necm 53/39)

44 Söz uzundur dönelim izümüze
Gidelim ol evelki sözümüze

Söz uzundur, yolumuza gidelim. O evvelki sözümüze dönelim.

GT 8095 45 Ki ya'nī kim şalavātuñ devābı
Dinilsün feth idelim kutlu bābı

Yani salavatın sevabı anlatılsın, kutlu kapıyı açalım.

46 Şalavāt bahırına girüp yüzelüm
Getürüp nazma dürlerin düzelüm

Salavat denizine dalıp yüzelim, inci gibi kıymetli mânâlarını sıralayalım.

3a 47 Umaram kim işidecek devābın
Getür[e] cism ü cānuñ gör[e] hayrın

Umarım ki [salavatın] sevâbını işitirse, beden ve ruhun hayırlar görür.

48 Şalavāt virelüm evvel Resüle
Muhammed Muştafā aşlu'l-uşüle

Evvela Allah'ın Resulu asılların aslı Muhammed Mustafa'ya salavat verelim.

49 'İşk-ıla ey 'āşıkān şallū 'aleyh
Şıdķ-ıla ey 'āşıkān şallū 'aleyh

Ey âşıklar, aşkla sallū aleyh, içtenlikle sallū aleyh [diyin].

GT 8100 50 Bulasız şıdķ u şafā şallū 'aleyh

Ber-cemāl-i Muşţafā şallū ‘aleyh

Salavatla tam bir temizlik, saflık bulun, Mustafa’nın cemaline salavat [getirin].

51 İydelüm [biz] eş-şalātu ve’s-selām

Buradan olsun bize feth-i kelām

Biz de es-salātü ve’s-selām diyerek söze başlayalım.

52 Dimiş Kur’ân içinde Hâk Te’ālā

Buyurmuşdur bize hem Hâk Te’ālā

Allah bize [salavatı] emretmiş, Kur’ân-ı Kerîm’de buyurmuştur.

53 Ki Allāh [u] melekleri de bile

Muhammed Muşţafāya ol Resûle

Allah ve melekleri Muhammed Mustafâ’ya o Resul’e,

54 Virürler hoş şalâtıla selāmı

Ki Kur’ânda didi Hâk [bu] kelāmı

Salat ve selam verirler. Kur’ân-ı Kerîm’de Cenab-ı Hak bu ayeti söyledi:

Kemā kâla’llāhu *inna’llāhe ve melā’iketehu yuşallūne ‘ale’n-Nebī*

Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ediyorlar. (Ahzâb 33/56)

GT 8105

55 Ki Allāh [u] firîşteler şalavât

Virürler dir Nebiyye işbu âyât

Bu âyette, Allah ve melekler peygambere salavat verirler denmektedir.

56 Dağı emr eyleyüp dir mü’minîne

Muhammed Hâzretine ol Emîne

[Allah] mü’minlere emredip der ki: O Muhammedü’l-Emin’e,

57 Virüñ siz de şalâtıla selâmı

Diyüp emr itdi oğu bu kelâmı

Siz de salavat getirin diyip emretti. Bu ayeti okuyun.

Ve kâle ‘azze ve celle: Yâ eyyuhe’llezîne âmenû şallî ‘aleyhi ve sellimû teslîmâ

Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selam edin. (Ahzâb 33/56)

58 Pes imdî vâcib itdi bize kim Hâk

Şalavâtı aña çok ıdevüz çok

Salavâtı Allah bize vacip eyledi. O halde salavâtı pek çok söylemeliyiz.

59 Şalavât virmeye misin aña çün

Şalavât kendi virür Zât-ı Bî-çün

Kendisine soru sorulamayan Allah ona salavat verir, sen O’nun için salavat vermiyor musun?

Resûlullah mescide girdiği zaman Muhammed’e salât okur, sonra da “Rabbim günahımı affet, rahmet kapılarını bana aç” derdi. Mescidden çıkarken de yine Muhammed’e salât okur, sonra da “Rabbim günahımı affet, lütûf kapılarını benim için aç” derdi.⁴ (Koca 2013: 81)

3b GT 8110 60 Bunı emr itmedi Hâk bî-sebebe bil

Senüñ devletüñedür [bu] sebebe bil

Allah bunu sebepsiz emretmedi. Bu, senin saâdetine sebeptir.

61 Gel imdi bir işid kim fâ’ide ne

Olur hâşıl şalavâtı virene

Gel şimdi işit, salavatı verene faydaları nedir, neler kazanır.

62 Meger şordılar aşhâb kim bu âyet

Ma’nîsinden haber vir bize gâyet

⁴ Fâtıma Bintu’l-Hüseyn İbni Ali, büyük annesi Fâtımâtu’l-Kübrâ’dan naklen.

Aşhap, bu âyetin mânâsını nedir, bize anlat diye [Resulullah’a] sordular.

63 Nedür fâ’ide bildür anı bize

Ne virür Hâk şalavâtı virene

Allah, salavat verene neler verir, faydaları nedir bize bildir.

64 Didi bir ‘ilm-i meknûndür bu kim siz

Bevâbını anuñ benden şorarsız

Sizin sevabını benden sorduğunuz gizli bir ilimdir.

GT 8115

65 Eger şormasadıñız dimez idüm

Haber virüp ‘ayân eylemez idüm

Eğer sormasaydınız söylemeyecek, haber verip, âşikâr etmeyecektim.

66 Çü şorduñuz diyeyin size [anı]

‘Ayân eyleyeyin ben [bu] nihânı

Mâdemki sordunuz, onu size söyleyeyim, bu sırrı açıklayayım.

67 Komişdur Hâk Te’âl’iki ferişte

Benümle anlara işbudur işde

Allah (cc.), benimle onlara iki melek koymuştur. İşte olan budur:

Allah Teâlâ bana iki melek müvekkel kıldı, ben bir müslimin yanında anıldım da bana salavat getirdi mi behemehâl o iki melek ona “Allah seni bağışlasın” derler, Allah Teâlâ ve sâir melâikesi de o iki meleğe cevâben “Âmîn” derler. (Yazır 2021: 4/584)

68 Kaçan virse şalavât kimse baña

Seni yarlıgasın Hâk dirler aña

Kim, ne zaman bana salavat verirse, ona “Allah seni bağışlasın” derler.

69 Şuçuñı ‘afv idüben rahmet itsün

Olup mağfûr yirüñi cennet itsün

Allah günahlarını affedip sana merhamet etsin, bağışlanmış olarak yerini cennet etsin.

GT 8120 70 Buyura Hâk firiştelere âmîn
Diyiñ ki rahmet idüp itdüm iymîn

Allah (cc.) meleklerle buyurur: Âmin deyin ki, onlara merhamet edip, güvende kılayım.

71 Qahr u hışmumdan anı kıldum berî
Vir şalavât añıcağ peygamberi

Peygamber anılınca salavat vereni, öfke ve gazabımdan emin eyledim.

72 Dağı buyurdu kim k’adum işide
Şalavât vormeyüp bağıllık ide

Dahi buyurdu: Kim ki adımı işitince, cimrilik edip salavat vermezse;

Cimri, yanında anıldığıım halde bana salavat getirmeyen kimsedir. (Görmez ve diğ. 2020: 1/195)

73 Aña dağı ne dir[ler] ol melekler
Ne dilerler bu kez Hâkdan dilekler

O melekler de ona ne derler, Allah’tan (cc.) bu kez, ne isteyip ne dilerler?

Bir Müslümanın yanında adım zikrolunduğında da bana salâvat getirmedi mi, mutlaka o iki melek: “Allah seni bağışlamasın” derler. Yüce Allah ve öteki melekleri de o iki meleğe cevaben “Âmîn” derler. (Yazır 2021: 4/584)

4a 74 Seni yarlığamasın dirler aña
Şuçun ‘afv eylemeyesin dirler aña

Ona [salavat vermeyene, Allah] seni bağışlamasın, günahlarını affetmesin derler.

GT 8125 75 Girü dir Hâk Te’âlâ ki diñ âmîn
Benim hışmumdan olmasın [ol] iymîn

Allah (cc.) “Tekrar âmin deyin ki, benim gazabımdan ve öfkemden emin olmasın”
der.

76 Girü dirler aña âmîn melâ’ik
Şağın olmayasın hemçün ulâyık

Melekler tekrar âmin derler. Sakın onlar gibi gibi olmayasın.

77 Şalavâtdan idingil çok belekler
Şalavâtla kabûl olur dilekler

Salavattan çok hediyeler elde edersin, salavatla dileklerin kabul olur.

78 Şalavâta hicâb olmaz felekler
Şalavât virür Allâh u melekler

Salavata gökler perde olmaz. Allah ve melekleri salavat verir.

79 Dağı ne dir işid Fağır-ı Cihânı
Muhammed Muştafâ cānlara cānı

Dünyânın iftiharı, canların cānı Muhammed Mustafa, daha neler der, dinle.

GT 8130 80 Didi virse şalavât kimse baña
Virür Cibrîl haber hem anı baña

“Bir kimse bana salavat verse, Cebrâil onu (salavatı) hemen bana haber verir” dedi.

Her kim benim üzerime salavat-ı şerîfe getirirse, onu bitirinceye kadar salavat bana arz olunur. (İbn Kesîr 1996: 12/ 6594)

Allah’ın yeryüzünde dolaşan melekleri vardır. Onlar ümmetimin gönderdikleri selamları bana bildirirler. (Neseî 1981: 3/65)

Cebrail (as.) bana geldi ve şöyle dedi. “Ya Muhammed, ümmetinden sana kim salâvat okursa, yetmiş bin melek O’na salâvat okur.Bir kimseye melekler salâvat okuyunca, O cennet ehli arasına girer.” (Kara Davud 2022: 32)

81 Fülân ibn-i fülân bir kez şalavât

Getürdi dir saña bil yâ Muhammed

Ya Muhammed, bil ki falanın oğlu falan sana bir kez salavat getirdi.

Bana salâvat okuyan her kulun salâvatı, ağzından çıkar çıkmaz yola koyulur. Ne deniz bırakır; ne de kara. Ne şark kalır; ne garb. Her yana dağılır ve şöyle der: Ben, falanın oğlu falan kimsenin salâvatıyım. Benimle, seçkin, yaratılmışların hayırlısı, Muhammed (sav.) üzerine salâvat okudu. Onun bu sözünü duyan her şey, canlı, cansız, karada ve denizde ne varsa, onun üzerine salâvat getirir. (Kara Davud 2022: 38)

82 Direm benden selâm olsun aña da

Ki rahmet eylesün Hâk ol kula da

Benden ona selâm olsun, Allah (cc.) o kula rahmet etsin vesselâm derim.

Bir kimse bana salât ü selam getirdiği zaman, onun selâmını almam için Allah Teâlâ ruhumu iade eder. (İmam Nevevî 2013: 6/268)

83 Buyurdi hem baña çok çok şalavât

Getürici oluñ Hâk ide rahmet

Bana çok çok salavat getirin, Allah rahmet eder buyurdu.

84 Didi gitmege Hâkdan kim ki cennât

Umarsa çok getürsün ol şalavât

Kim ki Allah'tan (cc.), cennete gitmeyi isterse, o çok çok salavat getirsin.

Cebrail (a.s.) bana geldi ve şöyle dedi. “Yâ Muhammed, ümmetinden sana kim salâvat okursa, yetmiş bin melek O’na salâvat okur. Bir kimseye melekler salâvat okuyunca, O cennet ehli arasına girer.” (Kara Davud 2022: 32)

GT 8135 85 Zihî lutfı ve ihsânı çok Allâh

Zihî fazlı ve ikrâmı çok Allâh

Ey bağışlaması, cömertliği çok olan Allah, ey nimetleri, ikramı çok olan Allah.

86 Şalavâtdan idingil çok belekler

Şalavâtla kabûl olur dilekler

Salavattan çok hediyeler elde et, salavatla dilekler kabul edilir.

- 87 Şalavātā hicāb olmaz felekler
Şalavāt virür Allāh u melekler

Salavata gökler perde olmaz. Allah ve melekleri salavat verir.

- 4b 88 Şalavāt vir Muḥammed Muşṭafāya
Şefā'at şāḥibi kân-ı vefāya

Vefânın madeni, şefaati sahibi Muhammed Mustafa'ya salavat ver.

Cebrâil Âlemlerin Rabbinden bana müjdeli geldi ve şöyle dedi: "Sen şuna razı değil misin ya Muhammed? Ümmetinden sana bir salâvat okuyan herkese ben on salâvat okurum. Ümmetinden, sana selâm gönderen herkese ben on selâm yollarım." (Kara Davud 2022: 23)

- 89 Didi Cābir Resūlu'llāh buyurdu
Kim ki yüz kez şalavāt virse didi

Cābir (ra.): Resulallah buyurdu *Kim ki yüz kere salavat verse* dedi.

- 90 Anuñ yüz dilegin [Ḥaḳ] ide maḳbūl
Otuzun işbu dünyāda bula ol

"[Allah] onun yüz dileğini kabul eder. O bunlardan otuz tanesini dünyada bulur."

Kim günde 100 defa bana salavat getirirse, Allah onun 100 ihtiyacını yerine getirir. Bunlardan 70 tanesini ahiret için, 30 tanesini de dünya için kabul eder. (İbn Kayyım el-Cevziyye 1987: 509)

- GT 8140 91 Anuñ yetmişini kılar ẓaḥīre
Ki tā kim āḥiretde aña vire

Onun yetmişini, ahirette ona azık olarak vermek üzere saklar.

- 92 Daḥı ba[ña] Ḥudādan geldi Cibrīl
Mülākī oldı şād ol didi Cibrīl

Cebrâil bana geldi. Allah'tan sana müjdeli bir haber getirdim dedi.

Cebrâil Âlemlerin Rabbinden bana müjdeli geldi ve şöyle dedi: - Sen şuna razı değil misin ya Muhammed? Ümmetinden sana bir salâvat okuyan herkese ben on salâvat okurum. Ümmetinden, sana selâm gönderen herkese ben on selâm yollarım. (Kara Davud 2022: 23)

93 Didi Hâk kim habîbüme selâmi
Kim iderse aña idem selâmi

Allah (cc.) buyurdu ki “Kim habibime selâm ederse, ona selâm ederim”.

94 Şalavât kim virürse aña dir Hâk
Aña rahmet kıluram dir muhakkak

Allah, “O’na kim salavat verirse, ona muhakkak rahmet ederim” der.

95 Dağı ne buyurur Allâh habîbi
Günâhlar derdinüñ olan tabîbi

Günahların derdine dermân olan Allah’ın Habibi, başka ne der.

GT 8145 96 Melek kômîş durur dir Hâk Te’âlâ
Şalavât viren-içün Hâk Te’âlâ

Allah (cc.), salavat veren için bekleyen melek koymuştur.

97 Şu kim bir kez şalavât virse baña
İrürür ol firişte anı baña

Kim ki bana bir kez salavat verse, o melek o [salavatı]] bana eriştirir.

Bana salavat getirin, çünkü sizin salavatınız nerede olursanız olun bana ulaştırılır. (İbn Kesir 1996:12/ 6595)

98 Şalavât göndereni çün bilürem
Ferah buluram aña şâd oluram

Salavat göndereni bilirim, onun için sevinir, mutlu olurum.

Havz için, kıyâmet günü bana birtakım cemaatler gelir. Ancak ben, onları üzerime çokça salâvat getirdikleri için tanırım. (Kara Davud 2022: 36)

99 Direm benden aña ilt on şalavât
Kıyâmetde aña idem şefâ’at

Benden de ona on salât ilet, kıyamette ona şefaât edeceğim, derim.

Sabah akşam on salavat getiren, kıyamette şefaati kavuşur. (Taberânî)⁵

100 Ol melek ol aradan ider şu'ūd
'Arşuñ altında varup ide sücūd

O melek o aradan yukarı çıkar, arşın altına varıp secde eder.

GT 8150 101 Ol melek dir yâ Semî' u yâ Başîr
'Âlime's-sırsın bilürsün yâ Habîr

O melek; "Ey Semî' /İşiten ve ey Basîr/ Gören, ey her şeyden haberdâr olan, sırların Âlimi olan [Rabbim] bilirsin" der.

Şüphe yok ki, Allah, kullarının bütün hallerinden haberdardır ve her şeyi görendir. (Fâtır 35/31)

102 Kim fülân kuluñ Habîbüñ Aḥmede
Aḥmed ü Maḥmūd u ol Muḥammede

Filân kulun, Habibin Ahmed ü Mahmud u Muhammed'e;

Bana salâvat okuyan her her kulun salâvatı, ağzından çıkar çıkmaz yola koyulur ve şöyle der: -Ben falanın oğlu falan kimsenin salavatıyım. (Kara Davud 2022: 38)

5a 103 Bir keret virdi şalavât yâ Selâm
Ḥaḳ Te'âlâ dir ki benden on selâm

"Ey Selâm [her türlü ayıp ve noksandan uzak olan, kullarını huzur ve selâmete eriştiren Rabbim], bir kez salavat verdi." Allah (cc.), "Benden de ona on selâm" der.

Bir kimse, bana bir kere salâvat okursa, Allahü Teâlâ ona on salât eder. (Kara Davud 2022: 36)

104 Ol kuluma ya'nî kim on rahmetüm
İlt [ki] bu resme olupdur hikmetüm

O kuluma, hikmetim gereği on rahmetimi ilet.

⁵ <https://dinimizislam.com/detay.asp?Aid=444>

Cibril bana geldi ve dedi ki: Senin ümmetinden her kim sana bir salavat-ı şerife getirirse, Allah Teala ona on salavat getirir ve onun derecesini on kat yükseltir.
(İbn Kesir, 1996: 6586)

105 Raḥmetu'llāh[dan] biri irse saña

Od ebed yakmaya seni di aña

Sana, Allah'ın bir tek rahmeti gelse, ateş seni ebediyen yakmaz.

Bana salâvat okuyan için, sırat üstünde; büyük bir nur olacaktır. Bir kimse sırat üstünden geçerken nur ehli olunca, cehennem ehli olmaz artık. (Kara Davud 2022: 30)

Bana bin salavat okuyan kimsenin cesedini Allahü Tealâ ateşte yanmaya haram kılar. (Kara Davud 2022: 36)

GT 8155 106 Dağı neler virür gör Hâk Te'âlâ
Ne ihsânlar kılar [ol] Hâk Te'âlâ

Bak, Allah (cc.) daha neler verir, ne ihsanlar yaratır.

107 Meleklerle buyurur bu şalâtı

Ki 'illiyyîne iltiñ bu şalâtı

Meleklerle, "Bu salavatı cennetin en yüksek yerine iletin" buyurur.

108 Ol şalavâtıñ hurûfın[c]a tamâm

Firîşteler yaradur Hâk ey hümâm

Ey gayretli olan kişi, Allah o salavatın her harfi için birçok melekler yaratır.

109 Her meleğe üç yüz altmış baş ıder

Kudretu'llāh[ı] gözed ne iş ıder

Her meleğe üç yüz altmış baş verir. Allah'ın kudretine bak, neler yapar?

110 Her başa [hem] üç yüz altmış yüz virür

Üç yüz altmış her yüze ağız virür

Her başa üç yüz altmış yüz, her yüze üç yüz altmış ağız verir.

GT 8160 111 Her [a]ğızda üç yüz altmış dil olur

Söyledür her dilini bü[l]bül olur

Her ağızda üç yüz altmış dil olur, her dilini bülbül gibi konuşturur.

112 Üç yüz altmış luğat ile her dili

Haḫḫa iderler ḡenālar iy velī

Ey dost, her dil üç yüz altmış lisan ile Hakk’a övgüler ederler.

113 Tā hücum idüp ḫopınca rüsteḥīz

Bu ḡenāları ider anlar ‘azīz

Onlar (melekler) bu kıymetli, değerli senaları, kıyâmet kopuncaya kadar ederler.

114 ßevābını bu cümleññ muḫaḫḫaḫ

Şalavāt getürene virür ol Haḫ

Allah (cc.) muhakkak bu sevapların hepsini salavat getirene verir.

115 Ne deñlū kim virürseñ [çok] şalavāt

Virür Haḫ her birine şöyle devlet

Kim ne kadar çok salavat verirse, Allah (cc.) her birine şöyle saadet/mükâfat verir.

GT 8165 116 Ḥisābını bunun Haḫ bilür iy yār

Ki ‘ışḫ-ıla şalavāt virigör var

Ey dost, bunun hesâbını Allah (cc.) söyler/bilir. Sen durma aşkla salavat ver.

117 Gel imdi fırsatı eldeñ çıkarma

Şalavāt vir şalavāt ḡâfil olma

Gel şimdi salavat ver ḡâfil olma, fırsatı elden kaçırma.

5b

118 Çü zaḫmetsüz bunuñ gibi sa‘âdet

Bulur niçün etmez [se]ni sa'âdet

Bunun gibi zahmetsiz saâdet bulur da niçin bundan mahrum kalırsın?

119 Habîbî hürmetine gör ki saña

Neler virür ki ğâfil olmasaña

Gâfil olmasana, gör ki Habibi hürmetine sana neler verir.

120 Zihî luţfı ve ihsânı çok Allâh

Zihî fazlı ve ikrâmı çok Allâh

Ey bağışlaması, cömertliği çok olan Allah, ey nimetleri, ikramı çok olan Allah.

GT 8170

121 Şalavâtdan idingil çok belekler

Şalavâtla kabûl olur dilekler

Salavattan çok hediyeler elde edersin, salavatla dileklerin kabul olur.

122 Şalavâtâ hicâb olmaz felekler

Şalavât virür Allâh u melekler

Salavata gökler perde olmaz. Allah ve melekleri salavat verir.

123 Şalavât vir Muhammed Muştâfâya

Şefâ'at şâhibi kân-ı vefâya

Vefânın madeni, şefaath sahibi Muhammed Mustafa'ya salavat ver.

124 Dağı ne buyurur Allâh Resûli

Sözün tut bulasın Hakk[ka] vuşûli

Allah Resulü başka ne buyurur? O'nun sözünü tutarsan, Hakk'a kavuşursun.

125 Bana her günde kim biñ kez şalavât

Virürse aña n'eyler Hâzret-i Zât

[Der ki] "Kim, bana her gün bin kere salavat verirse, Hazret-i Allah ona neler verir.

Bana bin salavat okuyan kimsenin cesedini Allahü Tealâ ateşte yanmaya haram kılar. Ve onu Kavî-i Sabit üzere, dünya hayatında ve âhiret suali sırasında kararlı, sağlam kılar. Sonra onu cennetine koyar. (Kara Davud 2022: 36)

126 Her ne du'âsın kıılır maqbûl anuñ

Sözlerin redd eylemez dir Hakk anuñ

Allah sözlerini reddetmez, onun her duasını kabul eder.

GT 8175 127 Diñle dağı Hakk Resûlini ne dir

Kim şalavâtı baña çok virse dir

Dinle, Allah Resulü daha başka ne der. "Kim bana salavatı çok verirse"

128 Kimse olmaya baña andan yakın

Cennet içinde didi ey merd-i dîn

"Cennet içinde (hiç) kimse, bana ondan yakın olmaz" dedi.

Kıyâmet gününde insanların bana en yakın olanları, bana en çok salât ve selâm getirenlerdir. (İmam Nevevî 2013:6/260)

129 Dağı her kim baña bir kez şalavât

Virürse Hakk aña şol deñlü devlet

Her kim, bana bir kere salâvat verirse, Allah ona şu kadar devlet (makam, mevki) verir.

130 Vire cennetde yapa bir sarâyda

Kızıl yâķûddan oldu ol sarây da

Cennette bir saray yapar. O saray da kızıl yakuttandır.

Allâh Teala bana salâvat okuyan o kimseye, okuduğı her salavata karşılığında bir köşk verir. Onun okuduğı salâvat ister çok olsun ister az. Her bakımdan cennetin köşkleri çok çok fazladır. (Kara Davud 2022: 37)

131 Dağı ne dir işitgil İbn-i 'Abbâs

Resûl-i Hakk didi dir a'lemü'n-nâs

İşit, İbn Abbas ne diyor, Âlemin efendisi, Allah Resulü der ki;

GT 8180 132 Ki her gice vü her tañlada baña

Virürse on şalavât ben de aña

Kim her sabah ve her gece bana on salavat verirse, ben de ona;

*Kim sabahladığında on defa, akşamladığında da on defa bana salavat getirirse, kıyamet günü benim şefaetim ona ulaşır/benim şefaatime nail olur.*⁶

6a

133 İdiserem kıyâmetde şefâ'at

Viriserdür Hâk aña 'âlî devlet

Kıyâmette şefaât ederim. Allah [da] ona yüce makamlar verir.

134 Hem kıyâmetde şalavât nûr olur

Hem sırâtın zulmetin aydın kılur

Salavat, hem kıyamette nur olur hem de sırat [köprüsünün] karanlığını aydınlatır.

Bana salâvat okuyan için, sırat üstünde; büyük bir nur olacaktır. Bir kimse sırat üstünden geçerken nur ehli olunca, cehennem ehli olmaz artık. (Kara Davud 2022: 30)

135 Dağı İsrâfîl irdi didi baña

Haber virem sözümü diñle saña

İsrâfîl de bana geldi, sözümü dinle sana haber vereceğim dedi.

136 Var durur bir kubbe cennetde k'anuñ

Üç yüz yıllık yol ola geñlig'anuñ

Cennette, genişliği üç yüz yıllık yol olan bir kubbe vardır.

Onun bana okuduğu salâvat, kıyâmet günü gelir, sırat üstünde beş yüz senelik uzağı gösteren muazzam bir nur olur. (Kara Davud 2022: 37)

⁶ Nûreddin el-Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, 10/120.

GT 8185 137 Beñzemez ol ubbe[ye] hı bir ıbb
Kim kermet bil iinde mk-i nb

O kubbe hibir kubbeye benzemez. İindeki misk de harikulededir.

138 Ho eser anda kermet yılleri
Esdğince d ider gnlleri

Orada, harikulade, ho rzgrlar eser. Estike gnlleri d eder.

139 Aa girmez ki ill o alavt
Getren giriser zih sadet

Oraya herkes giremez ancak o salavat getiren girebilir. Ne byk saadet!

140 Zih luf ve isn o Allh
Zih fazl ve ikrm o Allh

Ey balamas, cmertlii o olan Allah, ey nimetleri, ikram o olan Allah.

141 alavtdan idingil o belekler
alavtla abl olur dilekler

Salavattan o hediyeler elde edersin, salavatla dileklerin kabul olur.

GT 8190 142 alavt hcb olmaz felekler
alavt virr Allh u melekler

Salavata gkler perde olmaz. Allah ve melekleri salavat verir.

143 alavt vir Muammed Mutafaya
efaat hibi kn- vefaya

Vefnn madeni, efaat sahibi Muhammed Mustafaya salavat ver.

144 Da gr ne buyurur h- *levlk*
Ol olmasa olmaz-idar u eflk

Dahi gör, O olmasaydı yerlerin ve göklerin olmayacağı *levlâk* sultanı ne buyuruyor.
Sen olmasan, sen olmasan; felekleri yaratmazdım. (Alî bin Sultân el-Kârî 1389: 67-68)

145 Olalar üç bölük halk zıll-i ‘arşda

Kıyâmetde ne gökçek zıll-i ‘arşda

Kıyamette üç bölük halk hoşluk içinde arşın gölgesinde olurlar.

“Kıyamet günü üç grup kimse, gölgesinden başka gölgenin bulunmadığı Arş'ın altında bulunurlar” buyurdu. “Onlar kimlerdir?” dediler. “Ümmetimi sıkıntıdan kurtaran, sünnetimi ihya eden ve bana çok salavat getiren” buyurdu.”⁷

146 Harâretten ciğerler hemçü biryân

Oluban ağlaşacak zâr u giryân

Harâretten ciğerler kebab gibi olup ağlaşacaklar.

147 Hisâb virmekiçün bu halk tamâmet

Turıcağ işid[üñ] yevm-i kıyâmet

İşitin! İnsanların tamamı kıyâmet gününde, hesâp vermek için ayağa kalkacak.

6b GT 8195 148 Olıcağ derlere ğarğ bunlar añlar

Olalar zıll-i ‘arşda ol gün anlar

Onlar (halk), terlere boğulacaklar, (üç bölük) ise arşın gölgesinde olacaklar.

149 Didiler yâ Resûla’llâh buyurgıl

Olar kimler idügi[n] diyivirgil

Ya Resûlallah: “Onların kimler olduğunu deyiverin” diyecekler.

150 Biri bu ümmetümüñ guşşasını

⁷ Şeyh Aynî'nin *Zeynü'l-Mecâlis* adlı eserinden nakledilmektedir. bk. Ramazan Ayvalli, *Sevgili Peygamberim (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)*. 10. bs. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay.

(https://archive.org/stream/SevgiliPeygamberim-Prof.Dr.RamazanAyvalli_201805/MyBelovedProphet-tr_djvu.txt)

Giderenler durur şād idüp anı

Biri, bu ümmetimin sıkıntısını giderip, onları sevindirenlerdir.

Kim bir Müslümanın dünya sıkıntılarından bir sıkıntıyı giderirse, Allah da onun kıyamet günündeki sıkıntılarından birini giderir. Kim darda kalan bir kimsenin işini kolaylaştırırsa, Allah da dünya ve âhirette onun işlerini kolaylaştırır. Kim bir Müslümanın ayıbını örterse, Allah da dünya ve âhirette onun ayıplarını örter. Kul, kardeşinin yardımında olduğu sürece, Allah da onun yardımcısı olur. (Görmez ve diğ. 2020:3/355)

151 İkinci sünnetümi dirgürenler

Olar sünnetüm'ihyā irgürenler

İkincisi, sünnetimi canlandıranlardır, onlar sünnetimi yaşatıp ulaştıranlardır.

Evlatçığım işte benim sünnetim budur kim benim sünnetimi yaşatırsa beni sevmiş olur, kim de beni severse Cennet'te benimle birlikte olur. (Tirmizî, 793, 2678)

152 Kaçan bir sünnetüm bir yirde ölse

Ki ya'ni işlemese kimse kalsa

Bir sünnetim bir yerde kayboldu, yani onu yapan kimse kalmasa;

GT 8200

153 Anı ihyā ile kim dirgürürse

O fevt olmuşa kim cān irgürürse

O kaybolmuş sünnetime kim hayat verir, onu canlandırarak yaşatırsa;

Benden sonra sünnetimden kaldırılan bir sünneti kim ihya edip ortaya çıkarırsa ona o sünnetle amel edenler kadar sevap vardır. Amel edenlerin sevapları da hiç eksiltilmez. (Tirmizî, 2004: 793)

154 Olaruñ zıll-i 'arşda bir bölügi

Olardur hem işid ol bir bölügi

Arşın gölgesinde olanların bir kısmı onlardır. Bir de öbür kısmı işit.

155 Üçincisi virenler çok şalavāt

Husūsān ta'zīm idenler be-ğāyet

Üçüncüsü, çok salavat verenler. Özellikle, ziyâdesiyle hürmet edip, saygı gösterenler.

Kıyamet gününde insanların benim için evlâ olanı, bana en çok salâvat-ı şerife getirenleridir. (İbn Kesîr 1996: 6586)

156 Şalavâtda olar çok itdi ta'zîm

Şalavâtı selâmı itdi teslîm

Onlar, salavatta çok hürmet etti. Salavatı, selâmı teslim etti.

157 Şalavâtından anıñ Hâk Te'âlâ

Yaradur bir melek şöyle mu'allâ

Allah (cc.) onun salavatından, şöyle üstün bir melek yaratır.

Bir kimse, şânımı tazim için, bana bir salâvat okuduğu zaman, Allâh Teâlâ, onun okuduğu salâvat-ı şerife lafzından bir melek yaratır. (Kara Davud 2022: 37)

GT 8205 158 Ki şöyle hûb ola [vü] kaçı ulu

İki kanatları var misk kokuğu

Öyle güzel, öyle büyük iki kanatları var ki misk kokulu.

Cibril (As) şöyle dedi: “Ya Resulallah, her bir kanadımın genişliği maşrık ile mağrib(doğu ile batı) arasındaki genişliği kadardır.” (Özbek 1998: 94)

159 Açar bir kanadın maşrıka dir

Biri[sî]ni hem açar mağribe dir

Bir kanadını doğuya doğru açar, diğer kanadını da batıya doğru açar.

Onun bir kanadı maşrıka, bir kanadı da mağriptedir. (Kara Davud 2022: 37)

160 Yedinci yirüñ altından ayağı

Bilen Hâk nedür altında tayağı

Ayağı, yedi kat yerin altında, Ayağının altındaki dayanağı Allah bilir.

Onun iki ayağı da yerin yedinci alt tabakasındadır. (Kara Davud 2022: 37)

161 Başı tâ ‘arşın altına irüpdür

Ki boynın egüben şöyle turupdur

Başı ta arşın altına erişir ki (ancak) boynunu eğerek öyle durabilir.

Boynu arşın altına kadar uzamıştır. (Kara Davud 2022: 37)

162 Hitâb-ı Hâk irişür dir ki aña

Seni niçün yaratdum durmasaña

Allah ona (meleğe) hitâp ederek der ki: Durmasana, seni niçin yarattım?

Allah Teâlâ o ulu meleğe şu emri verir: (Kara Davud 2022: 37)

7a GT 8210

163 Habîbüme viren kula şalavât

Şalavât vir aña sen tâ kıyâmet

Habibime salavat veren kula, sen de kıyâmete kadar salavat ver.

Bu kulum, Resulüme nasıl salâvat okuduysa, sen de ona salâvat oku. Ve... o melek, kıyamete kadar o kula salâvat okur. (Kara Davud 2022: 37)

164 Zihî luţfı ve ihsânı çok Allâh

Zihî fazlı ve ikrâmı çok Allâh

Ey bağışlaması, cömertliği çok olan Allah, ey nimetleri, ikramı çok olan Allah.

165 Şalavâtdan idingil çok belekler

Şalavâtla kabûl olur dilekler

Salavattan çok hediyeler elde edersin, salavatla dileklerin kabul olur.

166 Şalavâtâ hicâb olmaz felekler

Şalavât virür Allâh u melekler

Salavata gökler perde olmaz. Allah ve melekleri salavat verir.

167 Şalavât vir Muḥammed Muşţafâya

Şefâ’at şâhibi kân-ı vefâya

Vefânın madeni, şefaati sahibi Muhammed Mustafa’ya salavat ver.

168 Resûli Hâkdan idüpdür rivâyet

İşidüp tut ri'âyet eyle ğâyet

Allah Resulü'nden rivâyet edilmiştir. İyi dinle, hassasiyetle itaat et.

Sahâbeden Kâ'b bin Ucre -radiyallâhu anh- rivayet ediyor: *“Rasûlullah -sallallâhu aleyhi ve sellem- bizden, minbere yakın oturmamızı istedi, biz de derhâl minberin tam önüne topluca oturduk.”* (Hâkim, Müstedrek, IV, 170)

GT 8215 169 Gerekdür kişiye işbu hüşûşu

Şakınup olmaya [tâ] Hâkka 'âşî

Bu iş özellikle, kişinin (kendisine) gereklidir. Günahlardan sakınıp, Allah'a âsi olmasınlar.

170 Meger çıkar idi minbere bir gün

Çıkup evvel kademde didi âmîn

Bir gün minbere çıkıyordu. Birinci basamağa çıkınca âmin dedi.

Efendimiz, bir basamak çıktı ve; *“Âmîn!”* dedi. (Hâkim, Müstedrek, IV, 170)

171 İkinciye çıkup âmîn didi hem

Muhammed Muştafâ ol fahr-ı 'âlem

Âlemin kendisiyle övündüğü Muhammed Mustafa, ikinciye çıkınca da âmin dedi.

Sonra bir basamak daha çıktı ve yine; *“Âmîn!”* dedi. (Hâkim, Müstedrek, IV, 170)

172 Üçüncüye yine âmîn didi ol

Enbiyâlar serveri ol lutfı bol

Lutfu bol olan, Peygâamberlerin önderi, üçüncüde yine âmin dedi.

Sonra bir basamak daha çıktı. Yine; *“Âmîn!”* buyurdu. (Hâkim, Müstedrek, IV, 170)

173 Mu'âz itdi bu kez andan su'âli

Niçün âmîn didüñ üç kez di hâli

Mu'âz bu kez, (merak edip) sordu. (Yâ Resulallah) Niçin üç kez âmin dedin?

Minberden indiğinde: *“Ey Allâh'ın Rasûlü! Bugün biz, Sizden daha önce işitmediğimiz yeni bir şey işittik.”* diyerek bu hâdisenin sırrını sual ettik. (Hâkim, Müstedrek, IV, 170)

GT 8220 174 Didi kim Cebre'îl geldi orada

Didi aduñ añılsa bir arada

Dedi ki “Cebrâil oraya geldi ve kim adın anıldığı sırada;

Bunun üzerine buyurdu ki: *”Minberde iken Cebrâil -aleyhisselâm- geldi.”*

(Hâkim, Müstedrek, IV, 170)

175 İşiden virmese saña şalavât

Hak aña eylesesün didi rahmet

İşitip, Sana salavat vermezse, Allah ona rahmet eylesesin dedi.

“Yanında Sen’in adın zikredildiği hâlde Sana salât ü selâm getirmeyen rahmetten uzak olsun!” dedi. (Hâkim, Müstedrek, IV, 170)

Yanında adım anıldığı halde bana salâtü selâm getirmeyen kimse perişan olsun.

(İmam Nevevî 2013: 6/265)

176 Şalavât virmeden ölse eger ol

Oda yansun olup zîr ü zber ol

Eğer o, salavat vermeden ölürse, ateşte yansın altüst/perişan olsun.

177 Baña didi Cebre'îl digil Emîn

Pes oldı kim didim evvelde âmîn

Cebrâil bana, “Âmin de” dedi. Birincide âmîn dedim.

Ben de: “Âmîn!” dedim. (Hâkim, Müstedrek, IV, 170)

7b 178 İkincide didi k'oruç ayına

Yetişüp hürmet itmeyene yine

İkinci [basamakta] oruç ayına (ramazan ayına) yetişip, gereken saygı ve itinâyı göstermeyene dedi.

“Ramazân-ı Şerîf'e erişip de bağışlanmayan rahmetten uzak olsun!” dedi.

(Hâkim, Müstedrek, IV, 170)

GT 8225 179 Ki şöyle [kim] oruc'olmasa makbûl
Ölicez oda yansun dir hem ol kul

Şöyle ki; orucu kabul olmasın, hem de o kul ölünce ateşte yansın.

*Ramazân-ı şerife girip de bu ay çıkmadan kendini Cenâb-ı Hakk'a
bağışlatamayan kimse perişan olsun.* (İmam Nevevî 2013: 6/266)

180 Didi baña ki âmîn di buña da
Didigim âmîn [idi ol] aña da

Bana, "Buna da âmîn de" dedi. Ona da (ikincide) dediğim âmîn o idi.

Ben de: "Âmîn!" dedim. (Hâkim, Müstedrek, IV, 170)

181 Üçincide ne dir Cibrîl[i] göre
Şu[dur] kim ataya anaya ire

Cebrâil'e göre üçüncü nedir? Şudur: Kim anaya, babaya erişirse;

"Sonra üçüncü basamağa çıktığımda: Ana-babasının yaşlılığına erişip de" (Hâkim,
Müstedrek, IV, 170)

182 Olara itmez ise ol ri'âyet
Ki eylük itmeziş'anlara gâyet

Onlara (ana baba) itâat etmez, pek çok iyilik etmez ise,

*"veya ana-babasından birinin ihtiyarlığını görüp de, cenneti kazanamayan kişi
rahmetten uzak olsun! dedi."* (Hâkim, Müstedrek, IV, 170)

183 Yıkarsa hâtırını ger olarıñ
Göñülleri[ni] yapmazsa olarıñ

Onların hatırlarını yıkar, gönüllerini almazsa;

*Anne ve babası yaşlılık günlerini yanında geçirip de (onları hoşnut ederek)
cennete giremeyen kimse perişan olsun.* (İmam Nevevî 2013: 6/266).

GT 8230 184 Ölürse rahmet eylesün Allâh
Ki âzâd eylesün oddan Allâh

Onlar ölünce Allah rahmet etmesin, cehennemden azat etmesin.

185 Aña dağı didi Cibrîl dî âmîn

Üçincide didigim oldı âmîn

Cebrâil, “Ona da âmin de” dedi. Üçüncü dediğim âmin o idi.

Ben de: “Âmîn!” dedim.” (Hâkim, Müstedrek, IV, 170)

186 Bu sözler de gire[r mi] kulağıña

‘Aceb gelür [mi] bunlar da öğüne

Bu sözler de kulağına girip, aklına gelir mi acaba?

187 Eger ğāfilseñ aç gözi[ni] yoldaş

Eger āgāh iseñ taḥsîn ü şābāş

Yol arkadaşım, eğer habersizsen, aç gözünü (gör olup biteni), eğer haberin varsa; seni tebrik ederim.

188 Şaķın şoñra peşīmān olmayasın

Nedāmet māteminde ķalmayasın

Sonra, sakın pişman olup büyük üzüntü ve acılar içinde kalmayasın.

GT 8235

189 Dağı Cibrîl baña işbunı didi

Budur muḥliş olanuñ şānı didi

Cebrâil bana, işte bunları dedi. İhlaslı olanların şanıbudur dedi.

190 Ki ḫalvetlerde virür ol şalavāt

Ḥaķı hem zıkr idüp ider tilāvet

O yalnızlıkta salavat verir, üstelik Hakk’ı zikredip, Kur’an okur.

191 Münāfıķ kimseler işlemez anı

Nite işleye zevķ itmez çü cānı

Onu, münâfık kimseler yapmazlar. Niye yapsınlar? Çünkü bunu yapmaktan hoşlanmazlar.

192 Dağı didi iki mü'min irişe
Şalavât virübeni [hoş] görışe

Dedi bundan başka, iki mü'min karşılaşp görüştüklerinde, bana salavat verenin;

İki Müstüman karşılaşp da biri diğetine selâm verince bunların Allah'a en sevimli olanı arkadaşına karşı daha güleryüzlü olanıdır. Bunlar bir de müsafaha edince Allah üzerlerine yüz rahmet indirir. (Ebu Davud 1987: 1360)

8a 193 İkinin dağı yarlıgar dir Allāh
Günāhlarını bağışlar dir ol şāh

O sultan der ki: "Allah günahlarını bağışlar, ikisini de affeder".

GT 8240 194 Didi şol kim getürmişdür imānı
İnanur sözlerüm'itmez gümānı

Kim ki imân etmişse, sözlerime inanır, şüphe etmez.

195 Rivāyet itdi [kim] 'A'îşe bir söz
Bu söze de kulağ öz eyle hem göz

Hız. Aışe bir söz rivāyet etti. Bu sözü de kulağınla gözünle dinle.

Hazret-i Aışe (r.anha) hane-i saadetinde elbisesini yamıyordu. Orada aydınlık yoktu. Bu işi, Rasulullah (sav.) Efendimizin yüzündeki nurun ışığında yapıyordu. Rasulullah (sav.) Efendimiz, yatsı namazına çıkarken, kendisi bu işle meşguldü. Rasulullah (sav.) Efendimiz gittikten sonra karanlıkta kaldı. Elinden iğne sıçrayıp düştü, kayboldu. Ne kadar çaba harcadıysa, bulamadı. Hatta mübarek yüzünü de yere sürüp araştırdı, belki yerde yüzüme dokunur bulurum diyerek ama bulmak mümkün olmadı. Ancak Rasulullah (sav.) Efendimiz yatsı namazını eda edip hane-i saadete teşrif buyurdıkları zaman, yüzünün nurundan iğnesini buldu. (Kara Davud 2022: 1010)

196 Didi bir igne ben yitürmişidüm
Anı bulmağa mum getürmişidüm

Ben bir iğne kaybetmiştim. Onu bulmak için mum getirmiştim dedi.

197 Çoğ istedüm anı bulamadum hîç

Nicesi olduğın bilemedüm hîç

Nasıl kayboldu anlamadım. Onu (bulmayı) çok istedim ama bulamadım.

198 Ki vaz geldüm ferāğat eyledümdi

Gözüm nûrı Muḥammed eve geldi

Vazgeçtim, aramayı bıraktım ki gözümün nuru Muhammed eve geldi.

GT 8245

199 Çü geldi nûr-ı Ḥaḳ ignemi buldum

Çü buldum eylemedüm şabr güldüm

Sabretmeden (sıkıntı ve zahmet çekmeden) iğnemi buldum. Çünkü Allahın nuru (Hz. Muhammed) eve geldiği için bulabildim.

200 Didi kim neye güldüñ [di] baña dir

Sebeb nedür senüñ bu gülmeñe dir

Neye güldün? Sebep nedir gülmene, bana söyle, dedi.

201 Didüm k'ignem yitürdüm bulımadum

Çü sen geldüñ nûruñdan anı buldum

İğnemi kaybettim, bulamadım ama sen geldiğinde yüzünün nurundan onu buldum dedim.

202 Mübārek yüzüñüñ kim nûrı irdi

Olup aydın gözüm igneyi gördi

Mübarak yüzünün nuru gelince gözüm aydınlandı iğneyi gördü.

203 Didi vay aña kim irmeye baña

Ḳıyāmetde daḥı görmeye aña

Yazık ona ki, bana ulaşamayacak, kıyâmette bile beni göremeyecek dedi.

GT 8250 204 Didüm kim kim ola görmeye seni

Baḥîl olan didi görmeye beni

“Seni göremeyecek olan kim” dedim. “Cimri olan beni göremez” dedi.

205 Didim kimdür baḥîl didi ‘ayāndur

Añılsam ben şalavât vermeyendür

“Cimri olan kimdir” dedim. “Açıktır, ben anıldığımda salavat vermeyendir” dedi.

İnsana cimrilik yönünden şu yeter. Yanında adım geçtiği halde, bana salâvat okumaz. (Kara Davud 2022: 24)

206 Didi işbu söze de key nazar kıl

Ki bundan ġâfil olma key ḥazer kıl

İşte, bu söze gâyet dikkat et ki, bundan habersiz olma.

207 Daḥı ne buyurur Allāh Resûli

Mürüvvet ma‘deni aşlu’l-uşûli

Asılların aslı, insanlığın kaynağı Allah Resulu ne buyurur.

Resûl-i Ekrem Efendimiz sahâbîlerden birinin Allah’a hamd ve Resûlü’ne salât getirerek duaya başladığını gördü. Onu takdir ederek “*Ey namaz kılan zât! Dua et, duan kabul olunur*” buyurdu. (İmam Nevevî 2013:6/273)

8b 208 Namāzuñ farzını her kim ki kılsa

Baña on kez şalavât anda virse

Her kim ki namazın farzını kıldığında, bana on tane salavat verse;

Resûlullah (sav.) bir adamın namazdan sonra Allah'a hamd etmeden ve Peygamber'e salâvat getirmeden dua ettiğini işitti. Bunun üzerine: “*Bu adam acele etti, dedi. Sonra o adamı çağırdı, ona veya başka birine hitaben şöyle buyurdu: Sizden biriniz namaz kılıp dua etmek istediğinde, önce Allah Teâlâ'ya hamd ve sena ile başlasın, sonra Peygamber'e salâvat getirsin, sonra da dilediği duayı yapsın.*” (İmam Nevevî 2013:6/272)

GT 8255 209 ab l eyleye a anu  niy z n
Ki 'illiyy ne ilede nam z n

Allah onun namaz n  kabul eder, en yüksek derecelere yüceltir.

210 Nid  ider a na hem bir melek dir
Dile  cet ki  ş ldur dilek dir

Hem bir melek ona seslenir "Ne isteğin ne hacetin varsa dile, yerine gelecek" der.

211 Zih  l tf  v  i s n  o All h
Zih  fazlı ve ikr m  o All h

Ey bağışlaması, cömertliği ok olan Allah, ey nimetleri, ikram  ok olan Allah.

212 şalav tdan idingil o belekler
şalav tla ab l olur dilekler

Salavattan ok hediyeler elde edersin, salavatla dileklerin kabul olur.

213 şalav t  ic b olmaz felekler
şalav t virür All h u melekler

Salavata gökler perde olmaz. Allah ve melekleri salavat verir.

214 şalav t vir Mu ammed Muştaf ya
şef 'at ş hibi k n-ı vef ya

Vef n n madeni, şefa t sahibi Muhammed Mustafa'ya salavat ver.

GT 8260 215 Riv yet itdiler kim ş h-ı kevneyn
D  ' lem  fit b  m h-ı kevneyn

Rivayet ettiler ki iki cihan sultan , iki  lemin güneşi ve ay ,

216 Didi her anda kim Mu ammed adı
A ılsa işiden n'eyleye didi

Her nerede Muhammed adı anıldığı anda, işiten kişi neylesin dedi.

217 Ki baş parmağ-ıla yanındağını

Öpüben gözlerine süre anı

Baş parmağı ile yanındaki parmağı öpüp, gözlerine sürsün.

218 Ebed görmeye gözüñ ağrısını

Muhammed adın işitseñ it anı

Muhammed adını her işittiğinde onu yaparsan ebediyen gözün ağrı görmez.

219 Rivāyetdür gelüp bir er Resūle

Su'āl itdi anı ol pür-uşūle

Rivâyet ederler ki bir adam gelip, herşeyin aslını, hakikatini en iyi bilen Resulullah'a soru sordu.

GT 8265

220 Didi şol günde kim göñüller ölse

Benüm ölmeye göñlüm diri qala

Gönüllerin öleceği o günde, benim gönlüm ölmese, canlı kalsa dedi.

221 Nice eyleyeyin k'ölmeye göñlüm

Ki kırtula helāk olmaya göñlüm

Gönlümü ölmekten, helāk olmaktan kurtarmak için ne yapmalıyım?

222 Didi yâ Hayy u yâ Kayyūm di on kez

Dağı hem vir şalavāt baña on kez

"On kez yâ Hayyu yâ Kayyum de, bir de bana on kez salavat ver" dedi.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ (Bakara 2/255)

Allah'tan, başka tanrı yok ancak O. Dâima yaşayan, dâima duran, tutan **Hayy u Kayyüm**

O." (Yazır 2021:898)

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ (Âl-i İmrân 3/2)

*Allah; O'ndan başka asla ilâh yoktur; **hayy ve kayyûmdur.** (Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsiri 2017:1/463)*

*Kendinden başka İlâh olmayan, **Hayyu Kayyum** olan Allah'tan affımı istiyorum ve O'na tevbe ediyorum, derse, denizin köpükleri miktarı günahları olsa bile, Allah onun günahlarını örter, siler. (Koyuncu 2015:172)*

Peygamberimiz (sav.), kızı Fâtıma'ya akşam-sabah şöyle dua etmesini tavsiye etmiştir: “**Yâ hayyü yâ kayyûm!** Bi rahmetike esteğîsü eslhîlî şe'nî küllehû ve lâ tekilnî ilâ nefsî tarfete 'aynin.” Anlamı: “Ey diri olan Allah'ım! Ey zâtı ile kaim olan, her şeyin varlığı kendisine bağlı olan, varlıkları yöneten, koruyan ve ihtiyaçlarını üstlenen Allah'ım! Rahmetinle senden yardım istiyorum. Bütün işlerimi ıslah eyle, beni nefsimle göz açıp kapayacak kadar bile bırakma.” (Akar 2019: 205)

Bir gün Enes b. Mâlik ve Resûlullah birlikte otururken, namaz kılan bir adama şahit oldular. Adam namazdan sonra, “Ey Allah'ım! Hamd ancak sanadır, senden başka ilâh yoktur. Gökleri ve yeri yaratan, bol bol veren (sensin) ey Celâl ve İkram sahibi! Ey **Hayy** (ezelî ve ebedî bir hayata sahip olan) ve **Kayyûm** (kâinatı idare eden)! Senden istiyorum!” diye dua etmişti. Bunu duyan Allah Resûlü, adamın bu davranışını onaylayarak, “Şüphesiz Allah'a, kendisi ile dua edildiği zaman mutlaka kabul ettiği ve istenildiğinde verdiği ism-i âzam ile dua etti.” buyurdu. (Görmez ve diğ. 2020 2/56)

9a 223 Okı her gün onar kez eyleme fevt

Bu ikisin gelince tâ saña mevt

Fırsatı elden kaçırma. Sana ölüm gelinceye kadar, her gün onar kere bu ikisini oku.

*Her kim “Estağfirullâh'ellezî lâ ilâhe illâ hû, **el-Hayye'l-Kayyûm** ve etübü ileyh (Kendisinden başka ilâh bulunmayan, ebedi hayatla daima diri olan, her şeyin varlığı kendisine bağlı olup kainatı yöneten Allah'tan beni bağışlamasını diler ve günahlarıma tövbe ederim.)” diye yalvarırsa savaştan bile kaçmış olsa günahları bağışlanır. (İmam Nevevî 2013:7/737)*

***Ya Hayyu Ya Kayyum**, ey yeri ve gökleri yaratan, Senden başka İlâh yoktur. Senin rahmetinle sana sığı-nırım; bütün halimi ıslah et; beni bir an bile nefsimle baş başa bırakma. (Koyuncu 2015:172)*

224 Ki göñlüñ ölmeyüben kıla diri

Şafâlar kesb idüp [bula] sürûrı

Gönlün ölmesin diri kalsın, huzur ve mutluluk elde edesin.

GT 8270 225 ‘Aceb mi ölmese göñlî kişiniñ
Şalavât virmek olsa işi anıñ

Onun işi salavat vermek olsa, acaba (o) kişinin gönlü ölmez mi?

226 Dağı ne buyurur Hâzret-i Aḥmed
Risâlet taḥtî sulṭânî Muḥammed

Hazret-i Ahmed, risalet tahtının sultanı Muhammed (sav.) ne buyurur.

227 Şu kim ister saʿîdler dirliğini
Dirilmiş gibi ide dirliğini

Hayatında huzur ve mutluluk olan kişilerinki gibi hayatı kim ister?

228 Ölüncegiz şehidler ölümünü
Öle bula olaruñ ölümünü

Şehitler gibi ölmeyi, ölünce onların ölümünü bulmayı,

229 Nicesi eylesün pes ol kişidir
Ki her gün işlesün iş bu işi dir

Her gün bu işi işlesin yeter, pekçoğu o (saʿîd) kişi (gibi) olur der.

GT 8275 230 Kaçan irtelse on kez şalavât
Kaçan aḥşamlasa on kez şalavât

Sabaha ulaşınca on salavat, akşam olunca on salavat;

Sabah akşam on salavat getiren, kıyamette şefaatiye kavuşur. (Taberani⁸)

⁸ <https://dinimizislam.com/detay.asp?Aid=444;>
<https://www.fetvalar.com/sorularla-cevabi-2904.html>

231 Getürsün baña tã sa'îd ola dir
Öliceğiz şehîdlerden ola dir

Bana (salavat) getirsin, saîdlerden olur, ölümünde de şehitlerden olur der.

232 Şalavât vir şalavât fırsatıñdur
Ne kadar çok virürseñ devletüñdür

Salavat ver, salavat fırsatındır (böyle bir nîmeti kaybetme), salavatı ne kadar çok verirsen devletindir(senin menfaatin, kârınadır).

233 Şaķın kim fırsatı fevt itmeyesin
Şaķın kim devleti fevt itmeyesin

Sakın fırsatı elden kaķırmayasın, sakın (böyle yüce) makam ve mevkiyi elden kaķırmayasın.

234 Çıkıncaķ fırsat elden giri gelmez
Dinüpdür soñ peşimân aşşı kılmaz

Fırsat elden çıkınca, geri gelmez. Son pişmanlık fayda vermez.

GT 8280 235 همی ترسم این فرصت نمائد
بسی کوی که دولت کجایی

Korkarım fırsatı kaķırır, sonra da “Devlet neredesin” diye sorarsın.

236 Rivāyet var imiş Tevrāt içinde
Dimiş Mūsīye Hāk Tevrāt içinde

Tevrat içinde rivāyet varmış. Allah, Tevrat'ta Mûsâ'ya demiş.

237 Eger [ķurb] u rızāmı isteriseñ
Baña benden [yakın] ol sen diriseñ

Eğer sen, benim yakınlığımı ve rızāmı ister ve bana “Benden yakın ol” dersen;

9b 238 Dilerseñ ben saña yā Mūsā senden

Yakın olam işid kıl imdi benden

Yâ Mûsâ, dilerseñ ben sana, senden yakın olurum. Şimdi benden işit ve uygula.

239 Dilerseñ ger ki sözüñe diliñden

Dağı göñlüñe fikrűñden biliñden

Eğer dilerseñ, sözüne gönlűnden, gönlűne de fikrinden, bilginden;

GT 8285 240 Dağı ağızuña ağızuñuñ yarından

Dağı gözüñe gözüñűñ nűrundan

Dahi ağızına ağızının suyundan, gözüne de gözűnűñ ışığından;

241 Gözüñűñ ağına hem karasından

Dağı cismiñle cānıñ arasından

Gözűnűñ beyazına, hem karasından, üstelik bedeninde ruhunun arasından;

242 Dilerseñ ger yakın olam bu miqdār

Ĥabībűme şalavāt imdi vir var

Eğer bu kadar yakın olmayı dilerseñ, şimdi Habibime salavat ver.

243 Yakın olam saña virűp vişālī

Baña vaşl olasın bī-infişālī

Böylece, sana vuslat verip yakın olayım, ayrılmamak üzere bana kavuşasın.

244 Gel kıyās id imdi sen ey ĥoş[-ĥişāl]

Mûsā gibi kimsene ĥurb u vişāl

Ey güzel ahlâklı, gel şimdi, sen kıyas et. Mûsâ gibi bir kimse, sevdiğine (Allah'a) kavuşmayı;

GT 8290 245 Ĥuzāya bulmayıcak Muştafāsuz

Bulmaz ĥurbeti hīç kimse ansuz

Hazret-i Mustafâ (sav.) bulunmayınca O'nsuz, hiç kimse yakınlığı bulamaz.

246 Dağı ne buyurur işidgil Aḥmed
Şefâ'at şāḥibi sulṭān Muḥammed

Şefâat sahibi Sultân Ahmed ü Muhammed (sav.) başka ne buyurur dinle.

247 Baña kim virse her gün yüz şalavât⁹
Viriser Ḥaḳ Te'âlâ şöyle devlet

Bana, hergün kim yüz salavat verirse, Hak Teâla ona şöyle devlet verir.

Bir kimse, bana Cuma günü yüz kere salavat okursa, onun seksen senelik hatâsı bağışlanır. (Kara Davud 2022: 30)

248 Yazarlar defterinde biñ ḥasene
Yuyarlar biñ günâhın dağı yine

Defterine bin sevap yazarlar, ayrıca bin günâhını da temizlerler.

Ümmetimden biri, bana bir salâvat okusa, kendisi için on iyilik yazılır. Seyyiat hanesinden on kötülük imha edilir. (Kara Davud 2022:26)
Kim bir iyilik yaparsa ona on katı vardır. (En'âm 6/160)

249 Dağı biñ biñ taşadduklar devâbı
Yazılır dir uyan terk eyle ḥ'âbı

Üstelik, binlerce sadaka sevâbı yazılır. Uyan, (gaflet) uykusunu terket.

GT 8295 250 Şular kim işidür dutmaz uyur ol
Cân alıcı gelicek uyanur ol

Bunları duyduğu hâlde yerine getirmeyip uyuyanlar, can alıcı Azrâil gelince uyanır.

251 Ne fâ'ide virür ol vaḳt uyanmak
Peşimânlık odına anda yanmak

⁹ 243a yüz şalavât: şalavât yüz Y.

O vakitte uyanmanın, pişmanlık ateşinde yanmanın ne faydası var?

252 Uyan imdi işiddüğüñ duta gör
Şalavât gülşeninde hoş öte gör

Şimdi uyan, iştiklerinin gereğini yap. Salavat gülşeninde (bir bülbül gibi) hoşça ötmeye bak.

10a 253 Olı gör bülbülü bu gülşeniñ var
Şalavât şevkıla vir her dem iy yār

Bu gül bahçesininin bülbülü ol, her an aşkla salavat ver, ey dost.

254 Dağı ne buyurupdur diñle Muhtār
Mübârek dilidür aniñ güher-bār

Dinle, diliyle inciler saçan O mübârek Muhtar ne buyuruyor.

GT 8300 255 Ebû Hüreyre[ye] dir kim şalavât
Baña kim çok getürs'idem şefâ'at¹⁰

Ebû Hüreyre'ye der ki: Kim bana salavat getirise, (ona) çok şefâat edeceğim.

Kıyamet gününde insanların bana en yakın olanları bana en çok salât ü selam getirenleridir. (İmam Nevevî 2013: 6/260)

256 Baña her kim şalavât çok vire ol
Şefâ'atüm anuñçündür ıatı bol¹¹

Her kim bana çok salavat verirse, onun için şefâatim çok olacaktır.

İnsanların, şefaati en lâıyık, bana en çok salâvat okuyandır. (Kara Davud 2022: 23)

257 Benüm ıatımda bil kim Âdemîñ
Şalavât çok virendür yegrek aniñ

¹⁰ 251b getirse çok: çok getirse Y.

¹¹ 252b anuñçün bol: bol anuñçün Y.

Bil ki benim yanımda hayırlı ve üstün olan insanların çok salavat verenidir.

Kıyamet gününde insanların benim için evlâ olanı, bana en çok salâvat-ı şerife getirenlerdir. (İbn Kesir, 1996: 6586)

258 Dağı her gün baña beş yüz şalavât
Virene Hâk viriser şöyle devlet

Her gün bana beş yüz salavat verene, Allah şöyle makam, mevki verir.

259 Ebed olmayısdur [dir] fakîr ol
İki cihânda olmaya hâkîr ol

O, ebediyen fakir olmaz, iki dünyada itibarsız olmaz, der.

GT 8305 260 Dağı ne dir Ebû Hüreyreye hem
Ki göñli yarasına urdı merhem

Ebû Hüreyre'ye (Resulullah) daha ne dedi ki, gönlünün yarasına merhem oldu.

Yâ Ebâ Hüreyre! Benim ile Arş gölgesinde gölgelenmek istersen, her gün yüz kere salâvat-ı şerife getir. (Süleyman Bin Ceza' 2015: 506)

261 Eger dileriseñ yarın benimle
Buluşasın görüşem tâ seniñle

Eğer, yarın (kıyâmette) benimle buluşmayı, seninle konuşmamı istersen,

262 Zıll-i 'arşda buluşup çoçam seni
Kim ırağ eylemeyem senden beni

Arşın gölgesinde buluşup, seni kucaklayacağım. Kimse, seni benden uzaklaştıramaz.

263 Şöyle isteriseñ her gün baña var
Şalavât vir şalavât yüz kez iy yâr

Ey sevgili dost, böyle olmasını istersen; her gün bana yüz kere salavat ver.

264 [Ki] zıll-ı ‘arşda tã saña buluşam
Senüñile қоça қоça görіšem

Ki arşın gölgesinde seninle buluşayım, sana sarılarak görüşeyim.

GT 8310 265 Dağı ne buyurur sultân-ı kevneyn
Dü ‘âlem âfitâbı mäh-ı kevneyn

Âlemlerin sultanı, iki cihanın güneşi ve ayı bundan başka ne buyuruyor.

266 Salavât virene bir kez muḥakkak
Şalavât virür on kez dir Ḥaḳ aña

Bana bir kere salavat verene, muhakkak ki Allah on kere salavat verir.

Bir kimse bana bir kere salâvat okursa, Allâh Teâlâ ona on salât eyler.

(Kara Davud 2022: 36)

267 Eger on kez virürse ḳul şalavât
Ḥaḳ aña yüz virür algıl ḥalâvet

Eğer kul on kez salavat verirse, Allah ona yüz [salavat] verir, mutlu ol.

Bana on salâvat okuyan kimseye, Allâh Teâlâ yüz salât eyler. (Kara Davud 2022: 36)

10b 268 Baña yüz kez şalavât virene Ḥaḳ
Virür biñ kez şalavât dir muḥakkak

Bana yüz kere salavat verene, Allah, muhakkak bin kez salavat verir.

Bana yüz salâvat okuyan kimseye, Allâh Teâlâ bin salât eyler. (Kara Davud 2022: 36)

269 Şu kim biñ kez şalavât vire baña
Virür on biñ şalavât dir Ḥaḳ aña

Kim bana bin kez salavat verirse, Allah, ona on bin kez verir.

Bana bin salavat okuyan kimsenin cesedini Allahü Teâla ateşte yanmaya haram kılar. Ve onu, kavli-i sabit üzere, dünya hayatında ve ahiret suali sırasında kararlı, sağlam kılar. Sonra, onu cennetine koyar. (Kara Davud 2022: 36)

GT 8315 270 Şalavât virene on biñ baña dir
Virür yüz biñ şalavât Hâk aña dir

Bana on bin salavat verene, Allah yüz bin salavat verir der.

271 Şalavât virene yüz biñ muhakkağ
Şalavât virür on kez yüz biñ ol Hâk

Bana yüz bin salavat verene kesinlikle Cenab-ı Hak on kere yüz bin/ bir milyon salavat verir.

272 Şalavât virene on kerre yüz biñ
Şalavât vire Hâk yüz kerre yüz biñ

Bir on kere yüz bin/ bir milyon salavat verene Allah on kere yüz bin/on milyon salavat verir.

273 Şu kim yüz kerre yüz biñ kez şalavât
Vire on ol kadar hem Hâk şalavât

Kim yüz kere yüz bin/on milyon salavat verirse, Allah'ta on katı kadar salavat verir.

274 Ne kadar virse kul on ol kadarca
Şalavât ider aña Hâk didi hoca

Kul ne kadar salavat verirse, Allah, ona (onun verdiği) on katı (salavat) verir dedi, hoca.

Abdullah b. Ebû Talha (ra) babasından naklediyor: Bir gün Hz. Peygamber geldi. Yüzünde sevinç alametleri vardı. Kendisine: “Yüzünüzde sevinç alametleri görüyoruz!” dedik. Bunun üzerine şöyle buyurdu: “Bana melek gelerek ya Muhammed! Rabbin şöyle buyuruyor: ‘Sana bir salâvat getirene benim on rahmet etmem, sana bir selâm gönderene benim on defa lûtufta bulunmam seni memnun eder mi?’” (Neseî 1981: 3/66)

GT 8320 275 Zihî luţfı vü ihsânı çok Allâh
Zihî fazlı vü ikrâmı çok Allâh

Ey bağışlaması, cömertliği çok olan Allah, ey nimetleri, ikramı çok olan Allah.

276 Şalavâtdan idingil çok belekler
Şalavâtla kabûl olur dilekler

Salavattan çok hediyeler elde edersin, salavatla dileklerin kabul olur.

277 Şalavâtâ hicâb olmaz felekler
Şalavât virür Allâh u melekler

Salavata gökler perde olmaz. Allah ve melekleri salavat verir.

278 Şalavât vir Muhammed Muştafâya
Şefâ'at şâhibi kân-ı vefâya

Vefânın madeni, şefaât sahibi Muhammed Mustafa'ya salavat ver.

279 Hem buyurmuş Muştafâ hazretleri
Ma'den-i şıdk u şafâ hazretleri

Doğruluk ve temizliğin kaynağı Hz. Mustafa (sav.) ayrıca buyurmuş ki:

280 Şu kimse [kim] beni añmaz du'âda
Nite maqbûl olısar ol du'â da

Her kim, duâ ederken beni anmazsa, o kişinin duâsı, nasıl makbul olsun?

Allah'tan bir şey dileyeceğiniz zaman, salâvât-ı şerife ile başlayın. Zira Allâhü Teâla, iki dilekten birini kabul edince diğerini reddetmeme hususunda daha keremlidir. (İmam Gazâlî 2019:1/1035)

GT 8325 281 Du'â[da] kim beni itmeseler yâd
Kaçan maqbûl oluban olalar şâd

Duâ ederken, beni anmazlarsa (duâ) kabul olmaz, duâ eden de isteğine kavuşamadığı için sevinemez.

Bir kimse, Allâhü Teâla'dan bir hacet dileyeceği zaman, Resûlullâh (sav.) Efendimiz üzerine çokça salâvat getirsin. Bundan sonra, hacetini Allâhü Teâlâ'ya arz etsin. Duasının sonunu da, yine Resulullah'a (sav.) salâvat okuyarak tamamlasın. Allâhü Teâla, iki salâvat arasında yapılan duayı kabul buyurur. Çünkü, Allahü Teâla çok kerem şanlıdır, iki makbul salavatın arasında makbul olmayan şey bırakmaz. (Kara Davud 2022: 29)

282 Anuñçündür namâzı hem kılcak

Taḥiyyât okunup itmâm olıcak

Onun içindir, namazı kılıp, bir de tahiyyatı tamamlayınca,

Beşir b. Sa'd Peygamber Efendimize: “Yâ Resulallah! Allah bize, sana salât ve selâm etmemizi emretti. Sana nasıl selâm vereceğimizi biliyoruz. Ancak sana nasıl salât getireceğiz?” demiştir. Hadisi rivayet eden, Ensar'dan Ukbe b. Amr Ebû Mes'ud şöyle demiştir: “Resulallah o kadar sustu ki, içimizden, “Keşke bu soruyu sormasaydı...” dedik.” Uzun bir süre sessiz kaldıktan sonra Peygamber Efendimiz, oradakilere namazlarda okuduğumuz “Salli” ve “Bârik” dualarını öğretmiştir:

Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ailesine salât (rahmet) et. Tıpkı İbrâhim'in ailesine salât (rahmet) ettiğin gibi... Kuşkusuz sen övgüye en lâyık ve şanı en yüce olansın.”

Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ailesine bereket ihsan et. Tıpkı İbrâhim'in ailesine bereket ihsan ettiğin gibi... Kuşkusuz sen övgüye en lâyık ve şanı en yüce olansın. (Görmez ve diğ. 2020: 2/169)

283 Şalavâtı okudukları ol dem

Ḳabûl eyleye Ḥaḳ [dir] ṭâ'ati hem

Salavatı okudukları anda, Allah ibâdetlerini kabul eder.

Ey namaz kılan zât! Dua et, duan kabul olunur. (İmam Nevevî 2013: 6/273)

284 Namâz içre şalavât kim okurlar

Namâz anuñla maḳbûl ola dirler

Namaz içindeki salavatı okuyanların namazı onunla makbul olur/kabul edilir derler.

Sizden biriniz namaz kılarken son oturuşa geldiğinde Allah’a hamd ve senâ (tahiyyât) ile başlasın. Ardından Peygamber’e salât ve selâm getirsin. Sonra da dilediği şekilde dua etsin. (Görmez ve diğ. 2020: 2/169)

11a 285 Namâz anîñla ol ħazret’ola ‘arz
Anîñ ħürmetine maċbûl ola farz

Namaz onunla [salavatla] Allah’a arz olur, farz, onun [salavatın] ħürmetine makbul olur.

Sizden biriniz namaz kılıp dua etmek istediğinde, önce Allah Teâlâ’ya hamd ve sena ile başlasın, sonra Peygamber’e salâvat getirsin, sonra da dilediği duayı yapsın. (Nevevî 2013:6/272)

GT 8330 286 Muĥammed ħazreti tâ kim añıla
Anuñ yüzi şuyına maċbûl ola

Hazret-i Muhammed (sav.) anılınca O’nun yüzü suyu (ħürmetine) kabul olur.

287 Şalāvât kim namâz içre okurlar¹²
Dimişdür Şâfi’î farz aña dirler

İmam Şâfiî, namazın içinde salavat okumaya farz demiştir.

288 Ĥanîfîler aña ad ne ċodılar¹³
Namâz içr’okumaċ sünnet didiler

Hanefîler de namaz içinde salavat okumaya sünnettir dediler.

289 Cenâzede hem okurlar şalavât

¹² Son oturuşta Salli-Bârik dualarını okumak, Şâfiî ve Hanbelîlere göre en az, “Allâhümme salli alâ Muhammed” demek farzdır. (Atar 2021: 40/563-564)

İmam Şafii (öl. 204/819), namazda son oturuşta teşehhüd sonrasında salavat okumanın farz olduğu, bunsuz namazın bâtıl olacağı görüşündedir. Namaz kılarken son oturuşta “Allahümme salli alâ seyyidina Muhammed” diyecek kadar beklemek Şafii ve Hanbelîler için farzdır. (Banaz 2006: 93)

¹³ Son oturuşta ise Salli- Bârik dualarını okumak Hanefî ve Mâlikîlere göre sünnettir. (Atar 2021: 40/563-564)

Ki meyyit yarlıgana bula rahmet

Cenâze namazında da, ölene rahmet olsun, günahları affedilsin diye salavat okurlar.

290 Du'âlarda koşarlar hem şalavât

Qabûl eyleye tâ Qâdiyy-i Hâcet

Duâlarda salavat okurlar ki, bütün ihtiyaçları yerine getiren Allah, (duâları) kabul etsin.

GT 8335 291 Habîbu'llâh durur çün kim vesîle

Hâka kimdür kim ansuz ire bile

Çünkü, Allah'a vuslatın vesilesi Habîbullah/Hz. Peygamber'dir. Onsuz kimse Allah'a ulaşamaz.

292 Anuñ rûhından istimdâd iderler

Vesîledür Hâka andan giderler

O'nun (Hz. Muhammed) ruhundan yardım isterler. (O) vesiledir, Allah'a O'ndan giderler.

Bir kimse Muhammed'e salâvat okumayı vesile edip bana yakınlıkta bulunursa, günahları köpüren deniz dalgaları kadar olsa dahi, onu bağışlarım. (Kara Davud 2022: 40)

293 Nedür hikmet vesîle olmağa ol

Kim ansuz bulmaya kimse Hâka yol

O'nun vesile olmasındaki hikmet nedir? Kimse Allah'a O'nsuz yol bulamıyor.

294 Kamuya Hâk Te'âlâ cism ü rûhı

Virüpdür nûr-ı Ahmedden fütûhı¹⁴

Allah, Nur-ı Ahmed'ten tecelli ederek, bütün varlıklara beden ve ruh verdi.

295 Şalavâtda kodı bunca devâbı

¹⁴ 288b nûr-ı: nura Y.

Yine andan bulalar fetḥ-i bâbı

Yine bütün kapılar O'nunla açılsın diye, salavata bunca sevâbı koydu.

GT 8340 296 Zihî luṭfı ve iḥsânı çok Allâh
Zihî fazlı ve ikrâmı çok Allâh

Ey bağışlaması, cömertliği çok olan Allah, ey nimetleri, ikramı çok olan Allah.

297 Şalavâtdan idingil çok belekler
Şalavâtla kabûl olur dilekler

Salavattan çok hediyeler elde edersin, salavatla dileklerin kabul olur.

298 Şalavâtâ hicâb olmaz felekler
Şalavât virür Allâh u melekler

Salavata gökler perde olmaz. Allah ve melekleri salavat verir.

299 Şalavât vir Muḥammed Muşṭafâya
Şefâ'at şâhibi kân-ı vefâya

Vefânın madeni, şefaati sahibi Muhammed Mustafa'ya salavat ver.

11b 300 Bu kez âbdest alan kişi şalavât
Getürürse bulur ol da fazîlet

Aynı şekilde abdest alan kişi salavat getirirse, o da fazîlet bulur.

Her kim abdest aldıktan sonra, benim üzerime on kere salât ü selâm getirse, Hak Teâlâ Hazretleri, o kişinin hüznünü giderip mesrûr eder, duasını kabul eder. (Süleyman Bin Ceza' 2015: 368)

301 Diyelim bilmeyenler daḥı bilsün
'Amel idüp olar da anı bulsun

Bunları anlatalım ki bilmeyenler de bilsin, onlar da amel edip O'nu bulsun.

GT 8345 302 Ki bir âsân 'ameldür zahmeti yok
Bevâbını işid kim nicedür çok

Nasıl kolay bir ameldir ki, dinle, (hiç) zahmeti yok, sevâbı pek çok.

303 Kaçan bir kimsene kim ala âbdest
Yuya pâk baş[i] yüz[i] ayak [u] dest

Bir kimse, ne zaman abdest alsa, elini, yüzünü, başını, ayağını temizce yıkasa.

304 Viri[r]ken yaşı âbdesti şuyınuñ
El ü ayak yüz ü kaş u 'uyūnuñ

Abdest suyunu eline, ayağına, yüzüne, kaşına ve gözüne verirken,

305 Ne miqdâr kim şalavât virür ise
Neye kim cehd idüp irgürür ise

Ne kadar salavat verirse; neye çalışıp, gayret edip ulaştırırsa,

306 Dutar her birisi biñüñ yerini
Şakın fevt itmeyigör hîç birini

Her biri, bin tanenin yerini tutar. Sakın tembellik edip, hiçbirini elinden kaçırma.

GT 8350 307 Eder mâdem [ki] bâkîdür vuzûdan
Ki ya'nî ol vuzû itdügi şudan

Abdestten, abdest aldığı sudan eser/[hasıl olan sevap] bâkîdir.

308 Bulur her bir devâbın şalavâtıñ
Ki ya'nî bîñ şalavâtıñ devâbın

Her bir salavatın sevâbını bulur yani bin salavat sevâbı bulur.

309 Olısar her şalavâtı biñ anıñ
Birisi biñ olur anı kılanıñ

Onu yapanın birisi bin olur, onun her salavatı bin salavata dönüşür.

310 Vuzūdan ğayrıda [sen] bir şalavāt
Getürseñ ne bilürsin anda devlet

Sen, abdestten başka yerde salavat getirirsen, onda [nasıl] bir devlet bulursun
[anlatayım].

311 İşitdũñ bir şalavātıñ devābın
Şumār itseñ bilimezsın ħisābın

Bir salavatın sevâbını işittin, saysan hesaplayamazsın.

GT 8355 312 Bĩñ ol miqdār vuzūdan her birinde
Bulursun işliyi görgil yirinde

O miktar, her bir abdestte bin tane. Yirinde yapıp görürsen, bulursun.

313 Gel imdi isderiseñ aşşı ħoca
Ki zaĥmetsüz biriñ biñ olsa nice

Efendi, fayda istersen, şimdi gel, zahmetsizce birin bin olsun.

314 Zi bāzergān zi tācir zihī aşşı
Ola āyāt u aĥbār ile naşşı

Ne güzel bir ticaret, ne kârlı bir tüccar! Ayet ile hadislerle bildirilen doğrular!

12a 315 İşiddũñ bildũñ imdi kazanı gör
Olasın ulu ħoca özenigör

İşittin bildin, şimdi kazanmaya, ulu bir hoca olmaya özenmeye bak.

316 Muĥammed Ĥazretiniñ devletinde
Neler vardur saña Allāh katında

Sana Allah katında, Hazret-i Muhammed'in devletinden neler [ne nasipler] vardır.

GT 8360 317 Bu devletler hep anıñ ĥürmetine

Virilipdür pes anuñ ümmetine

Bu devletler (makamlar, mevkiler, mutluluklar) hep O'nun hürmetinedir, hep O'nun ümmetine verilir.

318 Hakuñ fazlı durur bākī cihāna

Degül midür bahāne ya nedür ne

Allah'ın cömertliği, lütuf ve keremi ebedi âlem için bahane değil midir?

319 Anuñ in'āmı vü ihsānidur hep

Anuñ luṭfı anıñ ikrāmıdur hep

Allah'ın lütufları, ihsanları, cömertliğidir hep.

320 Zihī luṭfı ve ihsānı çok Allāh

Zihī fazlı ve ikrāmı çok Allāh

Ey bağışlaması, cömertliği çok olan Allah, ey nimetleri, ikramı çok olan Allah.

321 Şalāvātdan idingil çok belekler

Şalāvātla kabūl olur dilekler

Salavattan çok hediyeler elde edersin, salavatla dileklerin kabul olur.

GT 8365 322 Şalāvātā hicāb olmaz felekler

Şalāvāt virür Allāh u melekler

Salavata gökler perde olmaz. Allah ve melekleri salavat verir.

323 Şalāvāt vir Muḥammed Muşṭafāya

Şefā'at şāhibi kân-ı vefāya

Vefânın madeni, şefaati sahibi Muhammed Mustafa'ya salavat ver.

4. BÖLÜM

TENKİTLİ METİN

1b

Der-Beyân-ı Fâ'ide-i Şalavât ¹⁵

¹⁵ Bu meclis Hâzret-i Resûlüh şalavâtınuñ devâbı beyânındadır. Şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem ve 'alâ âlihi ve aşhâbihi ecma'ın GT.

Mefā'ilün Mefā'ilün Fa'ülün

- GT 8051 1 Gel [iy] ğavvāş-ı baħr-ı raħmetullāh
Ol imdi ğarķ-ı baħr-ı raħmetu'llāh
- 2 Şalavāt baħrına şal ķalb ü cānı
Ki taħşıl eyle dūrhā-yı ma'ānı
- 3 Ne dur[ur dūr] didigüñ bir ħacerdūr¹⁶
Ma'ānı dūrlerini bulan erdūr
- 4 Şal imdi baħr-i ma'nıye vūcūdı
Ki ma'nā baħr[ı] ide saña cūdı
- GT 8055 5 Girev eyleriseñ ger ķalb ü cānı¹⁷
Saña ħāşıl olısardur ma'ānı
- 6 Şalavāt baħrınıñ şol dūrlerini
Dökeyin öñüñe gevhlerlerini
- 7 Saña 'arz eyleyeyin sen daħı al
Sen ol ħoca olayın saña dellāl
- 8 Şatan Ħaķdur alan sen ben de dellāl
Ziyān itmeyesin al didügüm al
- 9 Saña bir bir diyeyin sen daħı dut
Şalavāt baħrı dūrleri yükin dut

¹⁶ 3a Ne dur[ur dūr]: Nedūr dūr dūr GT.

¹⁷ 6a Girev: Kirev GT.

GT 8060 10 Alursañ şol kadar aşşı bulasın
Ne ān k'anuñ ħisābını bilesin ¹⁸

11 Dilerseñ k'olasın bir ulu ħoca
Ki ħurma vir şalavāt irte gice

12 Gel imdi cān ħulağın aç sözüme
Baña bakma sözüme bak sözüme

13 Didigüm Ħağ didügi hem Resūli
Didigidür sözümüñ hep ħuşūli

14 Gel imdi cān-ıla diñle dutasın¹⁹
Ki sen bundan çok aşşılar utasın

GT 8065 15 Bilür misin nedendür dutmaduğūñ²⁰
Ki bu aşşılı yola gitmedüğüñ

16 İşitmezsın bunu cān ħulağıyla
İşidürsin hemān ten ħulağıyla

2a

17 Anuñçün eylemez göñlüñde te'δir
Hemān işidmedüñ gib'oldı bu dir

18 Bu ma'nide dimiş Mollā-yı Rūmī
Ne şekkerler yimiş Mollā-yı Rūmī

¹⁸ 10-12. beyitler: -Y.

¹⁹ 12a Gel imdi cān-ıla: Gel cān-ıla imdi Y.

²⁰ 13a dutmaduğūñ: dutmaduğın Y.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün

- 19 گوش خر بفروش و دیگر گوش خر
کاین سخن را در نیابد گوش خر²¹

Mefā'ilün Mefā'ilün Fa'ülün

- GT 8070 20 Şat eşşek kulağını sen bir âdem
Kulağını şatun al dir i dedem²²

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 21 Ya'nî işidmez buni ten kulağı
Pes gerekdür bu söze cân kulağı

- 22 Cân kulağıyl'ışiden kişi dutar
Ten kulağıyl'ışiden daşra atar

- 23 İmdi cân kulağıla diñleyigör
İşidüp ma'nīsini añlayigör

- 24 Tā ki te'δir eyleye cân u dile
Te'δir itmeyen kaçan dutabile

- GT 8075 25 Diñle imdi [kim] şalavātdan beyān
Eyleyelüm fā'ide olsun 'ayān

- 26 Göñlüñe itsün şalavāt nūrı berķ²³

²¹ Eşek kulağını sat, başka bir kulak al ki bu sözü eşek kulağı anlayamaz! (Mevlânâ, *Mesnevî*, I/1028)

²² 20 a Dir ki şat bu eşek kulağın bir âdem/ Kulağını şatun ala bir âdem Y.

²³ 26a itsün: -Y.

Ni'metullāha ideyin seni ġarġ

27 Şanma dūnyā ni'meti gibi fenā
Ola ancaġ çekdüġüñ ħala 'anā

28 Ni'met-i bākī durur bu didüġüm
Āĥiret devletidür söyledüġüm ²⁴

29 Dünyenüñ yoĥsulı vü bayı daĥı
Bir kefen götürür ancaġ iy aĥī

GT 8080 30 Ne ħalışursun koyup gidecege
Şoñra seni peşīmān idecege
31 Ser-be-ser ĥükm eyledüñ sen de i yār
Dut ki dutduñ bunı Süleymān-vār

2b 32 Bir kefendür götüreceġüñ hemīn
Ger naşīb olursa ol da [iy] emīn²⁵

33 Pes saña ne fā'ide bu dünyeden
Kim peşīmān oldu ġitdi hep giden

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

34 نعمت دنيا سر اسر خورده کير
هر تماشا که نکردی کرده کير

GT 8085 35 چون نماند ملک دنيا پايدار

²⁴ 28 Devlet-i bākī durur bu didüġüm / Ni'met-i 'uġbā durur söyledüġüm GT.

²⁵ 32a olursa: olunursa Y.

36 Dünyenüñ ni'metleri hep ser-be-ser²⁶
Senüñ olsa yeseñ içseñ iy püser²⁷

37 Her temâşâsını idseñ hem anuñ
Her murâduñı tamâm sürseñ senüñ

38 Çünki fânîdür bulardan fâ'ide
Nedür olsa sen de fikr [it] iy dede

Mefā'ılün Mefā'ılün Fa'ülün

39 Helâliniñ hisâbın vir[ise]rsin
Harâmınıñ 'azâbın gör[ise]rsin

GT 8090 40 Çıkarup devlet-i bâkî[yi] elden
Ne götürdüñ ol ile pes bu ilden

41 Şanur mısın k'anı sen müft bulasın
Sa'âdet mülkini neyle alasın

42 Kazanmak gerek idi k'anı bunda²⁸
Bulayduñ devlet-i bâkîyi anda

43 Seniñ sa'yüñ kadardur bulacağıñ
Kazanmaduñ nedür pes alacağıñ

²⁶ 36a Her temâşâ ki ne gördi ger diger Y.

²⁷ 36b püser: beşer Y.

²⁸ 42a gerek idi: gerekidüñ GT.

- 44 Söz uzundur dönelim izümüze
Gidelim ol evelki sözümüz²⁹
- GT 8095 45 Ki ya'nī kim şalavātuñ devābı
Dinilsün feth idelim kutlu bābı
- 46 Şalavāt bahırına girüp yüzelüm
Getürüp nazma dürlerin düzelüm
- 3a 47 Umaram kim işidecek devābın
Getür[e] cism ü cānıñ gör[e] hayrın³⁰
- 48 Şalavāt virelüm evvel Resüle
Muḥammed Muştafā aşlu'l-uşüle
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
- 49 'İşk-ıla ey 'āşıkān şallū 'aleyh
Şıdķ-ıla ey 'āşıkān şallū 'aleyh
- GT 8100 50 Bulasız şıdķ u şafā şallū 'aleyh³¹
Ber-cemāl-i Muştafā şallū 'aleyh
- 51 İydelüm [biz] eş-şalātu ve's-selām³²
Buradan olsun bize feth-i kelām
Mefā'ilün Mefā'ilün Fa'ülün

²⁹ 44b evelki: ezelki GT.

³⁰ 47b Getür[e] cism ü cānıñ gör[e] hayrın: Götüre cism ü cānuñ gözi ḥ'ābın GT.

³¹ 50a Bulasız: Bulısar Y.

³² 51a İydelüm [biz]: Pes 'aleyke GT.

52 Dimiş Qur'ân içinde Hâk Te'âlâ
Buyurmuşdur bize hem Hâk Te'âlâ

53 Ki Allâh [u] melekleri de bile
Muhammed Muşţafâya ol Resûle

54 Virürler hoş şalâtıla selâmı
Ki Qur'ânda didi Hâk [bu] kelâmı

Kemâ kıla'llâhu

İnna'llâhe ve melâ'iketehu yuşallûne 'ale'n-Nebî³³

GT 8105 55 Ki Allâh [u] firişteler şalavât
Virürler dir Nebiyye işbu âyât

56 Dağı emr eyleyüp dir mü'minîne
Muhammed Hâzretine ol Emîne

57 Virüñ siz de şalâtıla selâmı
Diyüp emr itdi oğu bu kelâmı

Ve kıle 'azze ve celle: Yâ eyyuhe'lleżîne

âmenû şallî 'aleyhi ve sellimû teslîmâ³⁴

58 Pes imdî vâcib itdi bize kim Hâk
Şalavâtı aña çok idevüz çok

³³ Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ediyorlar. (Ahzâb 33/56)

³⁴ Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selam edin. (Ahzâb 33/56)

		59	Şalavāt virmeye misin aña çün Şalavāt kendi virür Zāt-ı Bî-çün
3b	GT 8110	60	Bunı emr itmedi Hâk bî-sebeb bil Senüñ devletüñedür [bu] sebep bil
		61	Gel imdi bir işid kim fâ'ide ne ³⁵ Olur hâşıl şalavâtı virene
		62	Meger şordılar aşhâb kim bu âyet Ma'nîsinden haber vir bize gâyet ³⁶
		63	Nedür fâ'ide bildür anı bize Ne virür Hâk şalavâtı virene ³⁷
		64	Didi bir 'ilm-i meknündür bu kim siz Bevâbını anuñ benden şorarsız ³⁸
	GT 8115	65	Eger şormasadıñız dimez idüm Haber virüp 'ayân eylemez idüm
		66	Çü şorduñuz diyeyin size [anı] 'Ayân eyleyeyin ben [bu] nihânı
		67	Komışdur Hâk Te'âl'iki ferişte Benümle anlara işbudur işde

³⁵ 61a Gel işid kim imdi fâ'ide ne Y.

³⁶ 62b Ma'nîsinden haber vir: Haber vir ma'nîsinden bize GT.

³⁷ 63b şalât idene size: şalavâtı virene Y.

³⁸ 64a bu kim siz: bulanlar; 64b şorarsız: şoralar Y.

- 68 Kaçan virse şalavât kimse baña
Seni yarlıgasın Hâk dirler aña
- 69 Şuçuñı ‘afv idüben raḥmet itsün
Olup mağfūr yirüñi cennet itsün
- GT 8120 70 Buyura Hâk firiştelere âmîn
Diyiñ ki raḥmet idüp itdüm iymîn
- 71 Kahr-ı ḥışmumdan anı kıldum berî
Vir şalavât añıcaḳ peygamberi³⁹
- 72 Daḥı buyurdı kim k’adum işide
Şalavât vormeyüp baḥîllık ide
- 73 Aña daḥı ne dir[ler] ol melekler
Ne dilerler bu kez Hâkdan dilekler
- 4a 74 Seni yarlıgamasın dirler aña
Şuçuñ ‘afv eylemeyesin dirler aña
- GT 8125 75 Girü dir Hâk Te’âlâ ki diñ âmîn
Benim ḥışmumdan olmasın [ol] iymîn
- 76 Girü dirler aña âmîn melâ’ik
Şaḳın olmayasın hemçün ulâyık
- 77 Şalavâtıdan idingil çok belekler
Şalavâtla kabûl olur dilekler

³⁹ 68 Anı kıldum beri kahr u ḥışımdan/ Şalât eyle añıldıḳça aña sen GT.

- 78 Şalavāta hicāb olmaz felekler
 Şalavāt virür Allāh u melekler
- 79 Dağı ne dir işid Faḥr-ı Cihānı
 Muḥammed Muştafā cānlara cānı⁴⁰
- GT 8130 80 Didi virse şalavāt kimse baña
 Virür Cibrīl ḥaber hem anı baña
- 81 Fülān ibn-i fülān bir kez şalavāt
 Getürdi dir saña bil yā Muḥammed⁴¹
- 82 Direm benden selām olsun aña da
 Ki raḥmet eylesün Ḥaḳ ol kula da⁴²
- 83 Buyurdi hem baña çok çok şalavāt
 Getürici oluñ Ḥaḳ ide raḥmet
- 84 Didi gitmege Ḥaḳdan kim ki cennāt⁴³
 Umarsa çok getürsün ol şalavāt
- GT 8135 85 Zihī luṭfı ve iḥsānı çok Allāh
 Zihī fażlı ve ikrāmı çok Allāh
- 86 Şalavātdan idingil çok belekler

⁴⁰ 79b Muḥammed Muştafā cānlara cānı: İşit Peyğamber-i āḥir zamānı GT.

⁴¹ 81b dir saña bil yā Muḥammed: yā Muḥammed dir şalavāt GT.

⁴² 82 İydürem benden aña olsun selām/ Raḥmet itsün ol kula Ḥaḳ ve's-selām Y.

⁴³ 84a Didi gitmege: Didi kim Y.

Şalavātla ab l olur dilekler

87 Şalav t  ic b olmaz felekler
Şalav t virür All h u melekler

4b

88 Şalav t vir Muammed Mutaf ya
Şef 'at  hibi k n-ı vef ya⁴⁴

89 Didi C bir Res lu'll h buyurdu
Kim ki yüz kez alav t virse didi

GT 8140 90 Anu yüz dilegin [a] ide mab l
Otuzun ibu d ny da bula ol

91 Anu yetmiini ılur aire
Ki t  kim  h retde aa vire

92 Daı ba[a] ud dan geldi Cibr l
M l k  oldu  d ol didi Cibr l

93 Didi a kim ab b me sel mı
Kim iderse aa idem sel mı

94 Şalav t kim virürse aa dir a
Aa ramet ıluram dir muaa

GT 8145 95 Daı ne buyurur All h ab bi
G n hlar derdin  olan tab bi⁴⁵

⁴⁴ 88 Di alav t vir Muammed Mutaf ya GT.

⁴⁵ 95b derdin : derdine Y.

96 Melek ҡomıř durur dir Һaҡ Te'ālā
Şalavāt viren-içün Һaҡ Te'ālā

97 Şu kim bir kez şalavāt virse baña
İrürür ol firişte anı baña

98 Şalavāt göndereni çün bilürem
Feraһ buluram aña şād oluram

99 Direm benden aña ilt on şalavāt
Қıyāmetde aña idem şefā'at

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

GT 8150 100 Ol melek ol aradan ider şu'ūd
'Arşuñ altında varup ide sücūd

101 Ol melek dir yā Semī' u yā Başır
'Ālime's-sırsın bilürsün yā Һabīr

102 Kim fülān ҡuluñ Һabībüñ Aһmede
Aһmed ü Maһmūd u ol Muһammede

5a

103 Bir keret virdi şalavāt yā Selām⁴⁶
Һaҡ Te'ālā dir ki benden on selām

104 Ol ҡuluma ya'nī kim on raһmetüm

⁴⁶ 103a keret: kez Y.

İlt [ki] bu resme olupdur hikmetüm⁴⁷

GT 8155 105 Raḥmetu'llāh[dan] biri irse saña
Od ebed yaḫmaya seni di aña

106 Daḫı neler virür gör Ḥaḫ Te'ālā⁴⁸
Ne iḥsānlr ıılır [ol] Ḥaḫ Te'ālā

107 Meleklerle buyurur bu şalātı⁴⁹
Ki 'illiyyine iltiñ bu şalātı

108 Ol şalavātıñ ḫurūfın[c]a tamām
Firişteler yaradur Ḥaḫ ey hümām⁵⁰

109 Her melege üç yüz altmış baş ider
Kudretu'llāh[ı] gözed ne iş ider

GT 8160 110 Her başa [hem] üç yüz altmış yüz virür
Üç yüz altmış her yüze ağız virür

111 Her [a]ğızda üç yüz altmış dil olur
Söyledür her dilini bü[l]bül olur⁵¹

112 Üç yüz altmış luḡat ile her dili
Ḥaḫka iderler ḡenālar iy veli⁵²

⁴⁷ 104b İlet: İlet ki Y.

⁴⁸ 106 Ḥaḫ te'ālā gör neler virür daḫı/ Gör neler iḥsān ider Allāh daḫı GT.

⁴⁹ 107a Ol meleklerle buyurur Ḥaḫ yine GT.

107b Ki 'illiyyine iltiñ bũ şalātı: Bu şalātı iletüñ 'illiyyine GT.

⁵⁰ 108b Ḥaḫ firişteler yaradur iy imām GT.

⁵¹ 111a dil olur: dili var GT / 111b bü[l]bül olur: ol tũtĩvār GT.

⁵² 112b Ḥaḫka iderler: İderler Ḥaḫdan Y.

113 Tā hücum idüp kópınca rüsteḥīz
Bu ḡenāları ider anlar ‘azīz

Mefā’īlün Mefā’īlün Fa’ūlün

114 Beḡābını bu cümleññ muḥaḡḡaḡ
Şalavāt getürene virür ol Ḥaḡ

GT 8165 115 Ne deñlū kim virürseñ [çok] şalavāt
Virür Ḥaḡ her birine şöyle devlet

116 Ḥisābını bunun Ḥaḡ bilür iy yār⁵³
Ki ‘ışḡ-ıla şalavāt virigör var

117 Gel imdi furşatı eldeñ çıkarma
Şalavāt vir şalavāt ḡāfil olma

5b 118 Çü zaḡmetsüz bunuñ gibi sa’ādet⁵⁴
Bulur niçün etmez [se]ni sa’ādet

119 Ḥabībī ḡürmetine gör ki saña
Neler virür ki ḡāfil olmasaña

120 Zihī luṭfı ve iḡsānı çok Allāh
Zihī fażlı ve ikrāmı çok Allāh

GT 8170 121 Şalavātdan idingil çok belekler
Şalavātla ḡabūl olur dilekler

⁵³ 116a bilür: söyler Y.

⁵⁴ 118b bulur: bulunur; etmez [se]ni: itmez bī GT.

- 122 Şalavātā hicāb olmaz felekler
Şalavāt virür Allāh u melekler
- 123 Şalavāt vir Muhammed Muştafāya⁵⁵
Şefā'at şāhibi kân-ı vefāya⁵⁶
- 124 Dağı ne buyurur Allāh Resūli
Sözün tut bulasın Hakk[ka] vuşūli
- 125 Bana her günde kim biñ kez şalavāt
Virürse aña n'eyler Hızret-i Zāt
- 126 Her ne du'āsın kıılır maqbūl anuñ⁵⁷
Sözlerin redd eylemez dir Hakk anuñ
- GT 8175 127 Diñle dağı Hakk Resūlini ne dir⁵⁸
Kim şalavātı baña çok virse dir
- 128 Kimse olmaya baña andan yakın⁵⁹
Cennet içinde didi ey merd-i dīn
- 129 Dağı her kim baña bir kez şalavāt⁶⁰
Virürse Hakk aña şol deñlü devlet

⁵⁵ 123. Beyit – GT.

⁵⁶ 123b -Y.

⁵⁷ 126a Her ne du'āsını kıılır maqbūl: Du'āsın hep kabūl eyler Hakk GT;

126b Sözlerin redd eylemez dir: Ki sözlerini redd itmez GT.

⁵⁸ 127a Diñle dağı Hakk Resūlini: Dağı diñle Resūl-i Hakk ki GT;

127b Kim şalavātı baña çok virse: Şalātı kim virürse baña çok GT.

⁵⁹ 128a Kimse olmaya baña andan yakın: Baña andan yakın olmaya kimse GT;

128b Cennet içinde didi ey merd-i dīn: Didi cennet içinde añladuñsa GT.

⁶⁰ 129b virürse: vire; devlet: sa'adet GT.

130 Vire cennetde yapa bir sarāyda⁶¹

Qızıl yāqūddan oldı ol sarāy da

131 Dağı ne dir işitgil İbn-i ‘Abbās

Resūl-i Haq didi dir a’lemü’n-nās

GT 8180 132 Ki her gice vü her tañlada baña

Virürse on şalavāt ben de aña⁶²

6a

133 İdiserem kıyāmetde şefā’at

Viriserdür Haq aña ‘ālī devlet

134 Hem kıyāmetde şalavāt nūr olur⁶³

Hem şırāṭın zūlmetin aydın kıılır

135 Dağı İsrāfīl irdi didi baña

Haḇer virem sözümi diñle saña

136 Var durur bir qubbe cennetde k’anuñ⁶⁴

Ki üç yüz yıllık ola geñlig’anuñ

GT 8185 137 Beñzemez ol qubbe[ye] hīç bir kıbāb⁶⁵

Kim kerāmet bil içinde müşk-nāb

⁶¹ 130a yapa bir: b.r pāye; 130b oldı: ola GT.

⁶² 129b on: on kez Y.

⁶³ 134a Hem kıyāmetde şalavāt nūr olur: Kıyāmetde bu şalvāt nūr olur hem; 134b Hem şırāṭın zūlmetin aydın kıılır: Şırātuñ zūlmetin aydın kıılır hem GT.

⁶⁴ 136a Var durur bir qubbe: Ki var bir qubbe cennetde kim anuñ GT;

136b Ki üç yüz yıllık ola giñlig(i): Üç yüz yıllık yol ola geñlig’anuñ Y.

⁶⁵ 137b bil: yıl(i)’ GT.

138 Hoş eser anda kerāmet yılleri⁶⁶
Esdügince şād ider göñülleri

139 Aña girmez ki illā çok şalavāt⁶⁷
Getüren giriser zihī sa’adet

140 Zihī luṭfı ve ihsānı çok Allāh
Zihī fazlı ve ikrāmı çok Allāh

141 Şalavātdan idingil çok belekler
Şalavātla kabūl olur dilekler

GT 8190 142 Şalavatā hicāb olmaz felekler
Şalavāt virür Allāh u melekler

143 Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya⁶⁸
Şefā’at şāhibi kân-ı vefāya

144 Daḥı gör ne buyurur şāh-ı *levlāk*
Ol olmasa olmaz-id’arz u eflāk

145 Olalar üç bölük halk zıll-i ‘arşda
Kıyāmetde ne gökçek zıll-i ‘arşda

146 Harāretten cigarler hemçü biryān⁶⁹
Oluban ağlaşıcak zār u giryān

⁶⁶ 138a Hoş eser anda kerāmet yılleri: Kerāmet yılleri anda eser hoş GT;
138b Esdügince şād ider göñülleri: Olur esdükce dil şād u göñül hoş GT.

⁶⁷ 139a girmez ki: girmezler GT
139b Getüren giriser zihī: Getürenler girürler zī GT.

⁶⁸ 143 -GT.

⁶⁹ 146a ağlaşıcak zār u: ağlaşur hem Y.

147 Hisāb virmekiçün bu hālķ tamāmet
Tıricak işid[üñ] yevm-i kıyāmet

6b GT 8195 148 Olıcak derlere ġarķ bunlar añlar⁷⁰
Olalar zıll-i ‘arşda ol ġün anlar

149 Didiler yā Resūla’llāh buyurġıl⁷¹
Olar kimler idüġi[n] diyivirgil

150 Biri bu ümmetümüñ ġuşşasını
Giderenler durur şād idüp anı

151 İkinci sünnetümi dirġürenler⁷²
Ölen sünnetüm’ihyā irġürenler

152 Kaçan bir sünnetüm bir yirde ölse
Ki ya’ni işlemese kimse kalsa

GT 8200 153 Anı ihyā ile kim dirġürürse
O fevt olmişa kim cān irġürürse

154 Olaruñ zıll-i ‘arşda bir bölüġi
Olardur hem işid ol bir bölüġi

155 Üçincisi virenler çok şalavāt
Husūsān ta’zīm idenler be-ġāyet

⁷⁰ 148a bunlar anlar: anlar bunlar Y.148a bunlar añlar: anda bunlar GT.

⁷¹ 149a Didiler: Dirler Y.

149b diyivirgil: eydi virgil GT.

⁷² 151b Ölen: Olar Y.; irġürenler: kılanlar GT.

156 Şalavâtda olar çok itdi ta'zîm
Şalavâtı selâmi itdi teslîm⁷³

157 Şalavâtından anıñ [pes] Hâk Te'âlâ
Yaradur bir melek şöyle mu'allâ

GT 8205 158 Ki şöyle hûb ola [vü] қаtı ulu
İki қанатları var misk қоқulu

159 Açar bir қанadını маşріқа dir
Biri[si]ni hem açar мағриbe dir

160 Yedinci yirüñ altında ayağı
Bilen Hâk nedür altında тayağı

161 Başı tā 'arşıñ altına irüpdür
Ki boynın egüben şöyle тұrupdur

162 Hıṭāb-ı Hâk irişür dir ki aña
Seni niçün yaratdum durmasañ

7a GT8210 163 Hābībūme viren қula şalavāt
Şalavāt vir aña sen tā қiyāmet⁷⁴

164 Zihī luṭfı ve iḥsānı çok Allāh
Zihī fazlı ve ikrāmı çok Allāh

⁷³ 156a çok itdi: kim itdi GT.

156b Şalavâtı: Şalâtı vü GT.

⁷⁴ 163b Aña sen tā қiyāmet vir şalavāt GT.

- 165 Şalavâtdan idingil çok belekler
Şalavâtla kabûl olur dilekler
- 166 Şalavâtâ hicâb olmaz felekler
Şalavât virür Allâh u melekler
- 167 Şalavât vir Muḥammed Muştafâya
Şefâ'at şâhibi kân-ı vefâya⁷⁵
- 168 Resûli Ḥakdan idüpdür rivâyet⁷⁶
İşidüp tut ri'âyet eyle gâyet
- GT 8215 169 Gerekdür kişie işbu huşûş
Şakınup olmaya [tâ] Ḥakka 'âşî
- 170 Meger çıkar idi minbere bir gün
Çıkup evvel kademde didi âmîn
- 171 İkinciye çıkup âmîn didi hem
Muḥammed Muştafâ ol faḥr-ı 'âlem
- 172 Üçincide yine âmîn didi ol⁷⁷
Enbiyâlar serveri ol luṭfı bol
- 173 Mu'âz itdi bu kez andan su'âli
Niçün âmîn didüñ üç kez di ḥâli

⁷⁵ 167 -GT; 167b -Y.

⁷⁶ 168a idüpdür: ider Y.

⁷⁷ 172a Üçüncide: Üçünciye Y.

172b Nebîler serveri gökçek huyı bol GT.

GT8220 174 Didi kim Cebre'ıl geldi orada
Didi aduñ añañsa bir arada

175 İşiden virmese saña şalavāt⁷⁸
Hağ aña eylesesün didi rahmet

176 Şalavāt virmeden ölse eger ol
Oda yansun olup zır ü zeber ol

177 Baña didi Cebre'ıl digil âmîn
Pes oldı kim didim evvelde âmîn

7b 178 İkincide didi k'oruç ayına⁷⁹
Yetişüp hürmet itmeyene yine

GT 8225 179 Ki şöyle [kim] oruc'olmasa mağbûl
Öliceğ oda yansun dir hem ol kul

180 Didi baña ki âmîn di buña da
Didigim âmîn [idi ol] aña da

181 Üçincide ne dir Cibrîl[i] göre
Şu[dur] kim ataya anaya ire

182 Olara itmez ise ol ri'âyet
Ki eylük itmeziş'anlara gâyet

⁷⁸ 175a saña şalavāt: şalvâtı saña GT.

175b Didi eylesesün Hağ rahmet aña GT.

⁷⁹ 178a k'oruç: oruç GT.

- 183 Yıkarsa hâtırını ger olarñ
Göñülleri[ni] yapmazsa olarñ ⁸⁰
- GT 8230 184 Öürse rahmet eylesün Allāh
Ki āzād eylesün oddan Allāh ⁸¹
- 185 Aña dağı didi Cibrīl dī āmīn
Üçinci didigim olıdı āmīn
- 186 Bu sözler de gire[r mi] kulağıña
‘Aceb gelür [mi] bunlar da öğüñe
- 187 Eger gāfilseñ aç gözi[ni] yoldaş
Eger āgāh iseñ taḥsīn ü şābāş
- 188 Şaḳın şoñra peşīmān olmayasın
Nedāmet māteminde ḳalmayasın
- GT 8235 189 Dağı Cibrīl baña işbunı didi
Budur muḥliş olanuñ şānı didi
- 190 Ki ḥalvetlerde virür ol şalavāt
Ḥaḳı hem zıkr idüp ider tilāvet
- 191 Münāfıḳ kimseler işlemez anı
Nite işleye zevḳ itmez çü cānı
- 192 Dağı didi iki mü’min irişe

⁸⁰ 183a Yıkarsa hâtırını ger: Hâtırlarını yıkarsa Y.

183b yapmazsa: yapmadın GT.

⁸¹ 184b āzād eylesün oddan: Ki oddan āzāde Y.

Şalavāt virübeni [hoş] görışe

8a

193 İkisin dağı yarlıgar dir Allāh
Günāhlarını bağışlar dir ol şāh⁸²

GT 8240

194 Didi şol kim getürmişdür īmānı
İnanur sözlerüm'itmez gümānı

195 Rivāyet itdi [hem] 'A'īşe bir söz
Bu söze de kulağ ur eyle hem göz

196 Didi bir igne ben yitürmişidüm
Anı bulmağa mum getürmişidüm

197 Çoğ istedüm anı bulamadum hīç
Nicesi olduğın bilemedüm hīç

198 Ki vaz geldüm ferāğat eyledümdi
Gözüm nūrı Muḥammed eve geldi

GT 8245

199 Çü geldi nūr-ı Ḥaḳ ignemi buldum⁸³
Çü buldum eylemedüm şabr güldüm

200 Didi kim neye güldüñ [di] baña dir
Sebeb nedür senüñ bu gülmeñe dir

201 Didüm k'ignem yitürdüm bulımadum
Çü sen geldüñ nūruñdan anı buldum

⁸² 193b ol şāh: Allāh Y.

⁸³ 199a nūr-ı Ḥaḳ: Ḥaḳ nūrı Y.

	202	Mübârek yüzüññ kim nûrı irdi Olup aydın gözüm ıgneyi gördi
	203	Didi vay aña kim irmeye baña Qıyâmetde dağı görmeye aña
GT 8250	204	Didüm kim kim ola görmeye seni Bağıl olan didi görmeye beni
	205	Didim kimdür bağıl didi ‘ayândur Añılsam ben şalavât virmeyendür
	206	Didi işbu söze de key nazar kıl Ki bundan gâfil olma key hâzer kıl
	207	Dağı ne buyurur Allâh Resûli Mürüvvet ma‘deni aşlu’l-uşûli ⁸⁴
8b	208	Namâzuñ farzını her kim ki kılsa Baña on kez şalavât anda virse
GT 8255	209	Qabûl eyleye Haqq anuñ niyâzın ⁸⁵ Ki ‘illiyyîne ilede namâzın
	210	Nidâ ider aña hem bir melek dir Dile hâcet ki hâşıldur dilek dir

⁸⁴ 207b Aşıllar aşlı uşûller uşûli Y.

⁸⁵ 209a niyazın: sözini Y.

- 211 Zihī lütfı vü ihsānı çok Allāh
Zihī fazlı ve ikrāmı çok Allāh
- 212 Şalavātdan idingil çok belekler
Şalavātla kabūl olur dilekler
- 213 Şalavātā hicāb olmaz felekler
Şalavāt virür Allāh u melekler
- 214 Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya
Şefā'at şāhibi kân-ı vefāya⁸⁶
- GT 8260 215 Rivāyet itdiler kim şāh-ı kevneyn
Dü 'ālem āfitābı māh-ı kevneyn⁸⁷
- 216 Didi her kıanda kim Muḥammed adı
Añılsa işiden n'eyleye didi
- 217 Ki baş parmağ-ıla yanındasını
Öpüben gözlerine süre anı
- 218 Ebed görmeye dir göz ağrısını
Muḥammed adın işitseñ it anı⁸⁸
- 219 Rivāyetdür gelüp bir er Resūle
Su'āl itdi anı ol pür-uşūle

⁸⁶ 214 -GT; 214b -Y.

⁸⁷ 215b māh-ı: şāh-ı Y.

⁸⁸ 218a dir: -Y; göz: gözün Y.
218b işitsen: işitdün Y.

GT 8265	220	Didi şol günde kim göñüller ölse Benüm ölmeye göñlüm diri qala
	221	Nice eyleyeyin k'ölmeye göñlüm ⁸⁹ Ki qurtula helāk olmaya göñlüm
	222	Didi yā Hayy u yā Qayyūm di on kez Dağı hem vir şalavāt baña on kez ⁹⁰
9a	223	Oğı her gün onar kez eyleme fevt Bu ikisin gelince tā saña mevt
	224	Ki göñlüñ ölmeyüben qala diri Şafālar kesb idüp [bula] sūrūrī
GT 8270	225	'Aceb mi ölmese göñli kişiniñ Şalavāt virmek olsa işi anıñ
	226	Dağı ne buyurur Hāzret-i Aḥmed ⁹¹ Risālet taḥtī sulṭānī Muḥammed
	227	Şu kim ister sa'īdler dirliğini Dirilmiş gibi ide dirliğini
	228	Ölüncegiz şehidler ölümünü Öle bula olaruñ ölümünü
	229	Nicesi eylesün pes ol kişi dir

⁸⁹ 221a Nice eyleyeyin: Nicesi eyleyem GT.

⁹⁰ 222b Dağı on kez hem vir şalavāt baña Y.

⁹¹ 226a buyurur Hāzret-i: dir şefā'at kanı GT.

Ki her gün işlesün işbu işi dir

- GT 8275 230 Kaçan irtelse on kez şalavāt
Kaçan aḥşamlasa on kez şalavāt
- 231 Getürsün baña tā sa’īd ola dir⁹²
Öliceğiz şehīdlerden ola dir
- 232 Şalavāt vir şalavāt fırsatıñdur⁹³
Ne kadar çok virürseñ devletüñdür
- 233 Şaḫın kim fırsatı fevt itmeyesin
Şaḫın kim devleti fevt itmeyesin
- 234 Çıkıncaḫ fırsat elden giri gelmez⁹⁴
Dinüpdür soñ peşīmān aşşı kılmaz
- GT 8280 235 همی ترسم این فرصت نماند
بسی کوی که دولت کجایی⁹⁵
- 236 Rivāyet var imiş Tivrāt içinde
Dimiş Mūsīye Ḥaḫ Tivrāt içinde
- 237 Eger [ḫurb] u rızāmı isteriseñ⁹⁶
Baña benden [yakın] ol sen diriseñ

⁹² 231a Getürsün baña tā sa’īd: Baña virsün sa’īdlerden GT.

⁹³ 232a Şalavāt vir şalavāt: Şalātıla selām it GT.

⁹⁴ 234a Çıkıncaḫ: Çıkıncaḫ GT.

⁹⁵ Korkarım fırsatı kaçırır, sonra da “Devlet neredesin” diye sorarsın.

⁹⁶ 237a rızāmı: rızāyı Y.

- 9b** 238 Dilerseñ ben saña yā Mūsā senden⁹⁷
Yağın olam işidgil imdi benden
- 239 Dilerseñ ger ki sözüñe dilüñden
Dağı göñlüñe fikrüñden bilüñden
- GT 8285 240 Dağı ağzuña ağzuñuñ yarından
Dağı gözüñe gözüñüñ nūrundan
- 241 Gözüñüñ ağına hem қarasından
Dağı cismiñle cāniñ arasından
- 242 Dilerseñ ger yağın olam bu miqdār
Ḥabībüme şalavāt imdi vir var
- 243 Yağın olam saña virüp vişāli
Baña vaşl olasın bī-infişālī⁹⁸
- 244 Gel kıyās id imdi sen ey hoş[-hışāl]
Mūsā gibi kimsene қurb u vişāl⁹⁹
- GT 8290 245 Ḥuzāya bulmayıcak Muştafāsuz
Bulımaz қurbeti hıç kimse ansuz¹⁰⁰
- 246 Dağı ne buyurur işidgil Aḥmed
Şefā’at şāḥibi sultān Muḥammed

⁹⁷ 238a senden: andan Y.

⁹⁸ 243a Yağın: Tā yağın Y; vişāli: vişāl Y.

243b vaşl olasın bī-infişāl: vāşıl idem seni bī-infişālī Y.

⁹⁹ 244 Kıyās it imdi iy ‘aql issi kimse / Vişāl ü қurbı Mūsā gibi kimse GT.

¹⁰⁰ 245 Bulmayıncaқ Muştafāsız Ḥazreti / Kimse bulmaz қurbeti ansız iy ata Y.

- 247 Baña kim virse her gün yüz şalavāt¹⁰¹
Viriser Hıa Te'ālā şöyle devlet
- 248 Yazarlar defterinde biñ hasene
Yuyarlar biñ günāhın dağı yine¹⁰²
- 249 Dağı biñ biñ taşadduklar devābı¹⁰³
Yazılır dir uyan terk eyle hıvābı
- GT 8295 250 Şular kim işidür dutmaz uyur ol
Cān alıcı gelicek uyanur ol
- 251 Ne fā'ide virür ol vaqt uyanmak
Peşimānlık odına anda yanmak
- 252 Uyan imdi işiddüğün duta gör¹⁰⁴
Şalavāt gülşeninde hoş öte gör
- 10a 253 Olı gör bülbüli bu gülşeniñ var
Şalavāt şevkıla vir her dem ey yār
- 254 Dağı ne buyurupdur diñle Muhtār
Mübārek dilidür anuñ güher-bār
- GT 8300 255 Ebū Hüreyre[ye] dir kim şalavāt
Baña kim çok getürs'idem şefā'at¹⁰⁵

¹⁰¹ 243a yüz şalavāt: şalavāt yüz Y.

¹⁰² 248b Biñ günāhın dağı yuyarlar yine Y.

¹⁰³ 249a taadduklar: şadağalar Y.

¹⁰⁴ 252a duta: tuta GT.

¹⁰⁵ 255b kim: -Y.

256 Baña her kim şalavāt çok vire ol
Şefā'atüm anuñçündür katı bol¹⁰⁶

257 Benüm katumda bil kim Ādemīnūñ
Şalavāt çok virendür yegrek'anuñ

258 Dağı her gün baña beş yüz şalavāt
Virene Hāk viriser şöyle devlet¹⁰⁷

259 Ebed olmayısdur [dir] fakīr ol
İki cihānda olmaya hākīr ol

GT 8305 260 Dağı ne dir Ebū Hüreyreye hem
Ki göñli yarasına urdı merhem

261 Eger dileriseñ yarın benimle
Buluşasın görüşem tā seniñle

262 Zıll-i 'arşda buluşup çoçam seni
Kim ırağ eylemeyem senden beni ¹⁰⁸

263 Şöyle isteriseñ her gün baña var¹⁰⁹
Şalavāt vir şalavāt yüz kez iy yār

264 [Ki] zıll-ı 'arşda tā saña buluşam¹¹⁰
Senüñile çoça çoça görüşem

¹⁰⁶ 256b anuñçündür katı: katı anuñiçün Y.

¹⁰⁷ 258b şöyle devlet: şol sa'ādet GT.

¹⁰⁸ 262 Buluşup zıll-ı 'arşda sini kocam/ İrağ eylemeyem senden beni hem GT.

¹⁰⁹ 263a Şöyle: Bunu GT.

¹¹⁰ 264a saña buluşam: saña ben buluşam Y.

- GT 8310 265 Dağı ne buyurur sultān-ı kevneyn
Dü ‘ālem āfitābı mäh-ı kevneyn¹¹¹
- 266 Şalavāt virene bir kez muḥaqqāq¹¹²
Şalavāt virür on kez dir aña Ḥaḳ¹¹³
- 267 Eger on kez virürse ḳul şalavāt
Ḥaḳ aña yüz virür algıl ḥalāvet
- 10b** 268 Baña yüz kez şalavāt virene Ḥaḳ
Virür biñ kez şalavāt dir muḥaqqāq
- 269 Şu kim biñ kez şalavāt vire baña
Virür on biñ şalavāt dir Ḥaḳ aña
- GT 8315 270 Şalavāt virene on biñ baña dir
Virür yüz biñ şalavāt Ḥaḳ aña dir
- 271 Şalavāt virene yüz biñ muḥaqqāq¹¹⁴
Şalavāt virür on kez yüz biñ ol Ḥaḳ
- 272 Şalavāt virene on kerre yüz biñ
Şalavāt vire Ḥaḳ yüz kerre yüz biñ
- 273 Şu kim yüz kerre yüz biñ kez şalavāt
Vire on ol ḳadar hem Ḥaḳ şalavāt

¹¹¹ 265b mäh-ı: cān-ı GT.

¹¹² 266-273. beyitlerin sırası Y nüshasında doğru sıralanmış, GT’de karışıktır.

¹¹³ 266a bir kez muḥaqqāq: baña Ḥaḳ Y.

266b dir aña: yüz biñ GT.

¹¹⁴ 271.beyit -Y

- 274 Ne kadar virse kul on ol kadarca
Şalât ider aña Hâk didi hoca¹¹⁵
- GT 8320 275 Zihî luṭfı vü ihsânı çok Allâh¹¹⁶
Zihî fazlı vü ikrâmı çok Allâh
- 276 Şalavâtdan idingil çok belekler
Şalavâtla kabûl olur dilekler
- 277 Şalavâtâ hicâb olmaz felekler
Şalavât virür Allâh [ve] melekler
- 278 Şalavât vir Muḥammed Muştafâya¹¹⁷
Şefâ'at şâhibi kân-ı vefâya
- 279 Hem buyurmuş Muştafâ ḥazretleri¹¹⁸
Ma'den-i şıdk u şafâ ḥazretleri
- 280 Şu kimse [kim] beni añmaz du'âda¹¹⁹
Nite maqbûl olısar ol du'â da
- GT 8325 281 Du'â[da] kim beni itmeseler yâd¹²⁰
Kaçan maqbûl oluban olalar şâd
- 282 Anuñçündür namâzı hem kılicağ

¹¹⁵ 274a kadar: miqdâr GT.

274b Şalât: Şalavât Y.

¹¹⁶ 275 -Y.

¹¹⁷ 278 -GT.

278 -Y.

¹¹⁸ 279b Ma'den-i şıdk u şafâ ḥazretleri: O pür-şıdk u şafâ ḥazretleri hem GT.

¹¹⁹ 280a Şu kimse: Her kişi Y.

¹²⁰ 281a itmeseler: itmeyeler

Taḥiyyāt okunup itmām olıcaḡ¹²¹

283 Şalavâtı okudukları ol dem¹²²
Ḳabûl eyleye Ḥaḡ [dir] t̃ā'ati hem

284 Namāz içre şalavāt kim okurlar
Namāz anuñla maḡbûl ola dirler

11a

285 Namāz anıñla ol ḡazret'ola 'arz¹²³
Anıñ ḡürmetine maḡbûl ola farz

GT 8330 286 Muḡammed ḡazreti t̃a kim añıla
Anuñ yüzi şuyına maḡbûl ola

287 Şalavāt kim namāz içre okurlar
Dimişdür Şāfi'ī farz aña dirler

288 Ḥanīfīler aña ad ne ḡodılar
Namāz içr'okumaḡ sünnet didiler

289 Cenāzede hem okurlar şalavāt¹²⁴
Ki meyyit yarlıḡana bula raḡmet

290 Du'ālarda ḡoşarlar hem şalavāt
Ḳabûl eyleye t̃a Ḳāḡiyy-i Ḥācet

GT 8335 291 Ḥabību'llāḡ durur ḡün kim vesīle

¹²¹ 282b itmām: tamām Y.

¹²² 283a Şalavâtı okudukları ol: Okudukları şalvâtı oloḡ GT.

¹²³ 285a anıñla ol ḡazret'ola: anuñ'ola ol ḡazrete GT.

¹²⁴ 289a hem okurlar: okurlar hem GT.

Haḫa kimdür kim ansuz ire bile¹²⁵

292 Anuñ rûhından istimdād iderler
Vesiledür Haḫa andan giderler

293 Nedür hikmet vesîle olmağa ol
Kim ansuz bulmaya kimse Haḫa yol

294 Kamuya Haḫ Te'ālā cism ü rûhı
Virüpdür nûr-ı Aḫmedden fütûhı¹²⁶

295 Şalavâtda kodı bunca devâbı¹²⁷
Yine andan bulalar fetḫ-i bâbı

GT 8340 296 Zihî luṭfı ve iḥsânı çok Allāh
Zihî fazlı ve ikrāmı çok Allāh

297 Şalavâtdan idingil çok belekler
Şalavâtla kabûl olur dilekler

298 Şalavâtâ hicâb olmaz felekler
Şalavât virür Allāh [ve] melekler

299 Şalavât vir Muḫammed Muştafāya¹²⁸
Şefā'at şāhibi kân-ı vefāya

11b 300 Bu kez âbdest alan kişi şalavât

¹²⁵ 291b kim: ki GT.

¹²⁶ 288b nûr-ı: nura Y.

¹²⁷ 295a Şalavâtda:Şalâtında GT.

¹²⁸ 299 -GT; 299b -Y.

Getürürse bulur ol da fazîlet¹²⁹

301 Diyelim bilmeyenler dağı bilsün
'Amel idüp olar da anı bulsun

GT8345 302 Ki bir âsân 'ameldür zahmeti yok
Bevâbını işid kim nicedür çok

303 Kağan bir kimsene kim ala âbdest
Yuya pāk baş[i] yüz[i] ayak [u] dest

304 Viri[r]ken yaşı âbdesti şuyınuñ¹³⁰
El ü ayak yüz ü kaş u 'uyūnuñ

305 Ne miqdār kim şalavāt virür ise
Neye kim cehd idüp irgürür ise

306 Dutar her birisi biñüñ yirini
Şakın fevt itmeyigör hîç birini

GT 8350 307 Eder mādēm [ki] bākīdūr vuzūdan
Ki ya'nī ol vuzū itdügi şudan

308 Bulur her bir devābın şalavātıñ¹³¹
Ki ya'nī biñ şalavātuñ devābın

309 Olısar her şalavātı biñ anıñ¹³²

¹²⁹ 300b Getürürse: Getürse ne GT.

¹³⁰ 304a Viri[r]ken: Varıken GT.

¹³¹ 308a devābın şalavātıñ: şalātı biñ devābın GT.

¹³² 309a Olısar her şalavātı biñ anıñ: Olur her bir şalātı pes biñ anuñ GT.
309b anı: bunı GT.

Birisi biñ olur anı kılanıñ

310 Vuzūdan ğayrı [yirde] bir şalavāt
Getürseñ ne bulursun anda devlet

311 İşitdūñ bir şalavātıñ devābın
Şumār itseñ bilimezsın ħisābın

GT 8355 312 Bīñ ol mīqdār vuzūdan her birinde¹³³
Bulursun işleyü görgil yirinde

313 Gel imdi isderiseñ aşşı ħoca¹³⁴
Ki zaħmetsüz biriñ biñ olsa nice

314 Zi bāzergān zi tācir zihī aşşı¹³⁵
Ola āyāt u aħbārıla ile naşşı

12a 315 İşiddūñ bildūñ imdi qazanı gör¹³⁶
Olasın ulu ħoca özenigör

316 Muħammed Ħazretiniñ devletinde
Neler vardur saña Allāh qatında

GT 8360 317 Bu devletler hep anuñ ħürmetine
Virilipdür pes anuñ ümmetine

318 Ħaķuñ fażlı durur bākī bahāne

¹³³ 312b Bulursun: Bilirsın Y.

¹³⁴ 313b biriñ:birüñ GT.

¹³⁵ 314a zihī aşşı: zi aşşı GT.

¹³⁶ 315b ulu: bir ulu GT.

Degül midür bahâne ya nedür ne

319 Anuñ in'âmı vü ihsânıdur hep
Anıñ luṭfı anuñ ikrāmıdur hep

320 Zihī luṭfı ve ihsānı çok Allāh
Zihī fazlı ve ikrāmı çok Allāh

321 Şalavātdan idingil çok belekler
Şalavātla kabûl olur dilekler

GT 8365 322 Şalavātā hicāb olmaz felekler
Şalavāt virür Allāh [ve] melekler

323 Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya¹³⁷
Şefā'at şāhibi kân-ı vefāya¹³⁸

Fī Ta'rīfî'ş-Şalavāt

1

Çü sevdi *kenz-i maḥfī* ola peydā¹³⁹
Vücūda gele a'yan ola şeydā
Muḥammed nūrını kıldı hüveydā
Zuhūr anuñ durur öñde vü şöñda
Anuñçün yaradıldı diyü ferdā¹⁴⁰
Aña irmeklige varısa sevdā
Cemālin eylesin tā ki şaydā
Şalavāt [vir] Muḥammed Muştafāya

¹³⁷ Beyit – GT.

¹³⁸ 293b -Y.

¹³⁹ Ben bir gizli hazine idim. Bilinmek istedim ve halkı (varlık âlemlerini ve insanı) yarattım.
(Yeniterzi 1993: 151)

¹⁴⁰ diyü:div ü GT.

12b

GT 8370 Muḥammed nūrını Hāk kıldı inşā
 Anuñ sırrından oldu cümle ifşā
 Anuñçün yaradıldı cümle eşyā
 Anuñçün eyledi Hāk ḥalk-ı mā-şā
 Anuñçün itdi hem ecsāmı i'tā
 Anuñçün virdi rūhı kıldı ihyā
 Anuñçün oldu zāhir cümle eşyā¹⁴¹
 Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

GT 8375

Anuñçün feth olupdur cümle ebvāb
 Aña māni' degildür cümle bevṵāb
 Anuñçün yaradıldı cümle esbāb
 Anuñçündür melā'ik aña aḥbāb¹⁴²
 Anuñla faḥr iderler cümle ensāb
 Cemāli şem'ine pervāne aşḥāb
 Koyupdur baş u cān yoluna ṭullāb
 Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

GT 8380

Anı āyīne kıldı kendüye zāt
 Cemāline Hāk anı kıldı mir'āt
 Hākıñ birligini [hem] itdi iḍbāt
 Anuñ ma'nīsinedür cümle āyāt
 Anuñ şemsinedür [bu] cümle zerrāt
 Hāka ansuz ire mi kimse heyhāt
 Dilerseñ anda[n] ire saña ḥālāt
 Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

Hem dilerseñ Aḥmed ile in'ibāḍ
 Hāk cemālin görmege hem iltihāḍ

¹⁴¹ eşyā: esma GT.

¹⁴² aña: cümle Y.

Görmege yokdur cemālini biḥāḍ
Gel bugüñ kıl anuñcün ihtirāḍ
[Ger] dilerseñ ol Ğıyāḍ [u] Müsteğāḍ
Kim muğīḍ ola saña it el-ğıyāḍ¹⁴³

GT 8385

Cennet-i firdevs kıla ‘arż-ı eḍāḍ
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

6

13a

Muştafāyı Hāk bize virdi sirāc¹⁴⁴
Nūr-ı Hākḍur bunda yokdur ihticāc
Hem şefi‘ oldur aña var ihtiyāc
Müflis olup qalmayasın yalın ac
Ger dilerseñ giyesin ḥulle vü tāk
Kim saña ḥāşıl ola cümle nitāc¹⁴⁵
Ḥāşıl ola Ka‘be-i vaşl ola ḥāc
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

7

GT 8390

Ger dilerseñ bulasın oddan felāḥ
Āḥiretde olasın ehl-i necāḥ
Göresin Hākḳıñ dīdārını kifāḥ¹⁴⁶
İtmeyesin [hem] kıyāmetde niyāḥ
Ḳahr idesin düşmeni çeküp silāḥ
Bulasın şunı ki buld’ehl-i şalāḥ¹⁴⁷
Giresin cennetlere ğāyet milāḥ
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

8¹⁴⁸

İtmeyeyin diriseñ oddan turaḥ¹⁴⁹
Bir sa‘āt benden yaña dut bir kulaḥ

¹⁴³ Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya Y.

¹⁴⁴ Bu musammatta GT ve Y’de birçok mısra yer değiştirmiştir.

¹⁴⁵ -Y.

¹⁴⁶ dīdārını: cemalini GT.

¹⁴⁷ şunı: anı GT.

¹⁴⁸ Bu benddeki bütün rediflerin sonu yazmada ḥ ile değil, ħ ile yazılmıştır.

¹⁴⁹ turaḥ: şuraḥ GT.

GT 8395 Açasın *innī ena 'llāha* şımāḥ
Muştafā katında olasın ināḥ
Düşmeyesin Hāk Te'ālādan ırāḥ
Cennet-i firdevs ola saña konaḥ
Çıkmayup bulasın anda irtisāḥ¹⁵⁰
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

9

Ger dilerseñ olasın ehl-i reşād
Olasın iki cihānda tā ki şād
Kim seni azdurmaya ehl-i fesād
Görmeyesin hem emīn olup şedād
GT 8400 Olasın dürlü belālardan āzād
Hāşıl ola Hāk katında her murād
Hem münevver eyleyem dirseñ fu'ād¹⁵¹
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

13b

10

Ger diler iseñ bulasın iltizāz¹⁵²
Cümle eşyādan alasın iltizāz¹⁵³
Hāşıl ola hem 'ibādetd'iltizāz
Hem maḥabbetden vire kalb'iltizāz
Cānuña şevḳden ire hem iltizāz
Muştafā Hāzretleri eylense yāz

GT 8405 Ruḥını kıлмақ dilerseñ sen de şāz
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

11

Eyler iseñ sözimi gel ihtiyār
İki cihanda olasın baḥtiyār¹⁵⁴

¹⁵⁰ Çıkmayup: Çıkmayasın Y.

¹⁵¹ eyleyem: adın Y.

¹⁵² Diler iseñ: dilerseñ kim GT.

¹⁵³ alasın: bulasın GT.

¹⁵⁴ İki cihanda olasın: Olasın iki cihanda GT.

Hak atında bulasın hem i'tibār
Hem daı yakmaya anda seni nār
Olmayasın yarın anda şermsār
Olasın cām-ı tecelliden umār
Cān u dilden gel imdi 'uşşāk-vār
Şalavāt vir Muammed Muştafāya

12

GT 8410 İster isen Muştafādan i'tizāz
Kim saa āşıl ola hem keşf-i rāz
Bilesin nedür aıat ne mecāz¹⁵⁵
Olasın iki cihanda ser-firāz
Gelmeye hergiz melālet ço u az
Bulasın cennet içinde 'izz u nāz
Cevher[ī] tācu ola ulle ırāz¹⁵⁶
Şalavāt vir Muammed Muştafāya

13

Gel berü gel eyler ise iltimās
Ölmeye gönölü ve hem dutmaya pās
GT 8415 Hem olasın 'ārif ü hem a-şinās
Hem şefi' ola saa ol far-i nās
14a Cennet içre giyesin ecmel libās
Levni yitmiş rengü ide in'ikās¹⁵⁷
Olmaya ol ullelerde indirās
Şalavāt vir Muammed Muştafāya

14

Kim dilerse dökmeyesin anda yaş¹⁵⁸
Çatmayasın hem melālet içre aş

¹⁵⁵ ne: hem GT.

¹⁵⁶ ulle ırāz: ullü dırāz GT.

¹⁵⁷ rengü: renge GT.

¹⁵⁸ Kim: Ger GT.

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Fa 'ülün

Olasın şazılıkda şöyle beşşâş¹⁵⁹

Elemsiz dirligine bulasın yaşı¹⁶⁰

GT 8420

Ola vildân u ğilmân saña ferrâş

Cemâlüñ nûrı berķ idüp ola fâş¹⁶¹

Muḳarrebler diye taḥsîn ü şâbâş

Şalavât vir Muḥammed Muştafâya

15

Şalavât baḥrına ol imdi ğavvâş

Olayın dir iseñ sen de ḥâşu'l-ḥâş

Cemâlu'llâha olduñısa ḥarrâş

Bulasın dir iseñ şükrile iḥlâş

Dilerseñ olasın 'ârif-i fehḥâş

Saña taḥsîn ideler cümle eşḥâş

GT 8425

Olup şâd şalınasın hemçü raḳḳâş

Şalavât vir Muḥammed Muştafâya

16

Dilerseñ itmeye Ḥaḳ senden i'râż

Ki cevher olasın olmayup a'râż

Şafâlar bulasın ırmeye emrâż¹⁶²

Ki her dem vârid ola feyz-i Feyyâż

'Aṭâsın eylemeye señde ıḳbâż¹⁶³

Vire cennetlerde enhâr u ḥıyâż

Görmeyesin artuḳ anda inḳıbâż¹⁶⁴

Şalavât vir Muḥammed Muştafâya

17

¹⁵⁹ şazılıkda: şādılıkda, beşâş: beşşâş GT.

¹⁶⁰ Elemsiz dirligine: Ölümsüz dirligile GT.

¹⁶¹ İdüp: urup GT.

¹⁶² ırmeye: girmeye Y.

¹⁶³ señ de: senden GT.

¹⁶⁴ İnḳıbâż: inḳıyâż

GT 8430 Cennet içre bulayın dirseñ bisāt
Hāşıl ola tā ki saña inbisāt
14b Hem bulasın Muştafāya irtibāt
Hūrilerle tā kılasın ihtilāt
Diriseñ āsān ola saña Şırāt
Hem mīzānda çekmeyesin ihtiyāt
Bī-nihāyet bulayın dirseñ şımāt
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

18

Görmeyem dirseñ şidād u hem ğılāz
Mütte‘iz ol al sözümnden itti‘āz
GT 8435 Dileriseñ hāşıl ola istikāz
Görmeyesin Hāzret-i Hākdan ğıyāz¹⁶⁵
Hem ide dürlü belādan ihtifāz
İtdügi in‘āmın ide hem hifāz
Hem ‘ināyet nazarın ide lihāz
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

19

Gel bu sözi dahı eyle istimā‘
Tā derūnıñdan idesin hoş semā‘¹⁶⁶
Hem sivā’llāhdan olasın inkıṭā‘¹⁶⁷
Görmeyesin āḫiretde hem şudā‘
GT 8440 Bulasın mülk-i beḳāda hem metā‘
Hem ḥaḳīḳate bulasın ıttılā‘
İşbu cümleden idesin intifā‘
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

20

Ger dilerseñ kim olasın yüzi ağ
Hem dilerseñ işüñ ola anda sağ

¹⁶⁵ ğıyāz: ‘ıyāz GT.

¹⁶⁶ hoş semā’: istimā Y.

¹⁶⁷ olasın: idesin GT.

Cennet-i ‘Adn ola tã saña turağ
Dürr ü yâkûtdan bulasın hem otağ¹⁶⁸
Cevherî tâc urınup binüp burâğ
Cân u dilde nûr-ı Hâk ola çerâğ
GT 8445 Muştafâ katınd’olasın key inâğ
Şalavât vir Muḥammed Muştafâya

21

15a

Dilerseñ kim olasın sende ‘arrâf
Olasın ma‘rifetde dâ’im ez‘âf
Gele [Hâk] ḥazretinden sana a‘tâf
Vire köşk ü sarâylar gâyet eltâf
Ki vaşf idemeyeler anı vaşşâf
Kamuşa göz göricek şöyle şeffâf¹⁶⁹
Şarâb-ı lâ-yezâlî içesin şâf
Şalavât vir Muḥammed Muştafâya

22

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

GT 8450

Ger cemâl-i Hâkka varsa iştiyâk
İresin şuña ki ‘inda’llâhi bâk
Boynuña eyle[me]sin oddan ‘inâk¹⁷⁰
Dimeyesin zâr [u] giryân el-firâk¹⁷¹
Olmayasın nâra girüp ihtirâk¹⁷²
Feth ola setr olmaya seb‘a tıbâk¹⁷³
Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ülün
Kamu ni‘metler ola saña infâk
Şalavât vir Muḥammed Muştafâya

23

¹⁶⁸ Dürr ü: Dürr-i

¹⁶⁹ Kamuşa: Kamaşa GT.

¹⁷⁰ Boynuña eyle[me]sün: Boynuñı eylesesin GT. ‘inâk: ‘tâk GT.

¹⁷¹ bizâr: zâr u GT.

¹⁷² nâra: oda GT.

¹⁷³ seb‘a: seb‘-i GT.

GT 8455 Hâk anuñ şānıñ[d]a buyurđı *levlāk*¹⁷⁴
Anuñçün yaradıldı arz u eflāk
Kamunuñ derdine ol oldı tiryāk
Anuñ kullarına kul oldı melāk¹⁷⁵
Aña uyanlar olmaz anda ğamnāk
İreyin diriseñ sen anı idrāk¹⁷⁶
Tekāsül itme gel hoş cüst ü çālāk
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

24

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

GT 8460 Görmeyeyin diriseñ anda vebāl
Virmeyeyin diriseñ anda su'āl
Cennet ü ḥūrī ola saña ḥelāl¹⁷⁷
Kim kala Hâkdan saña dā'im menāl
Hem cemālin göstere ol Zü'l-celāl
Hâşıl ola hem saña andan kemāl
15b Hem bulayın diriseñ kurb u vişāl
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

25

GT 8465 Ger bulayın diriseñ yüce maḳām¹⁷⁸
Kim dutasın dā'imā anda kıyām
Virile nūrdan sarāy u hem ḥiyām
Hem mü'ebbed olasın anda müdām
Cennet ehli içre olasın hümām
Karşuña vildān ola tūran ğulām
GT 8465 Şunları bulmaḳ dilersen şubḥ u şām¹⁷⁹
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

¹⁷⁴ *Levlâke levlâke lemâ halaktu'l-eflāk/ Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.* (Cebecioğlu 2009: 399)

¹⁷⁵ melāk: müllāk GT.

¹⁷⁶ İreyin: İdeyin, sen anı: anı sen GT.

¹⁷⁷ ḥūrī: ḥavrā GT.

¹⁷⁸ yüce: 'ālī GT.

¹⁷⁹ Şunları. Anları GT.

26

Ger dilerseñ imdi mülk-i cāvidān
Kim vire Allāh saña hūr u cinān¹⁸⁰
Hem cemālin göresin Hakkıñ ‘ayān¹⁸¹
Olasın iki cihanda şādumān¹⁸²
Kim hicāb olmaya saña āsumān
Şaklaya dā’im seni hem Müste‘ān
Olayın diriseñ imdi kāmūrān
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

27

GT 8470 Ger dilerseñ olayın gökçek hūlū
İki cihanda olasıñ hem ulu
Ger olayın diriseñ sen bahtulu
Hem olayın diriseñ yüz[i] şulu
Hem olasıñ Hakk katında sevgülü
Āhirette olmayasın kaygulu
Mertebede olasıñ [kim] hem ulu
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

28

GT 8475 Dilerseñ kim olasıñ bir ulu şāh
Tır[a] karşıña kullar yüzleri māh
Ki cennetde bulasın hem ‘ālī-cāh
Olasın Muştafāya hakkā hem-rāh¹⁸³
16a Açıla hem saña ol ‘ālī dergāh
Gele Mūsā-vār *innī ene allāh*
Tecellī eyleye hem saña Allāh
Şalavāt vir Muḥammed Muştafāya

29

¹⁸⁰ hūr u: hūr-i GT.

¹⁸¹ Hakkıñ: Hakkıñ GT.

¹⁸² şādumān: şādmān GT.

¹⁸³ Muştafāya: Muştafāyla GT.

Melâlet görmeyeyin dirseñ aşlâ¹⁸⁴
İreyin diriseñ sen dahı vaşla
Dilerseñ yanmayasın nâra faşlâ
Dahı in‘âm [u] ikrâm ide fazla¹⁸⁵
Bağışlayup hisâb itmeye ‘adlâ¹⁸⁶
GT 8480 Muḥammed ḥürmetine ide meylâ¹⁸⁷
Selâmın irgüre luṭf ile ḳavlâ
Şalavât vir Muḥammed Muştafâya

30

Dilerseñ kim ḳoyasın hemçü bedr ay¹⁸⁸
Belâlara düşüp demeyesin vây
Cehennemden yaña başmayasın pây
Ki müflis olmayup key olasın bay
Muḥammed ḳomşuluğında dutup cây¹⁸⁹
Maḳâmıñı görenler diye heyhây¹⁹⁰
GT 8485 Görüne ol cemâli cânlar efzây
Şalavât vir Muḥammed Muştafâya

31

Yaratdı Ḥaḳ anı cümleden ebhâ
Hem oldur cümle evlâlardan evlâ
İşi ‘adl ü sözi ḥaḳ fi‘li taḳvâ
Anuñçün oldı dâr-ı dünyâ ‘uḳbâ¹⁹¹
Anuñçün geldi hep evlâ vü uḥrâ¹⁹²
Ḳıyâs it kimdür ol sulṭân-ı a‘lâ
Maḳâmı *ḳâbe ḳavseyni ev ednâ*¹⁹³

¹⁸⁴ Melâlet görmeyeyin dirseñ: Melâmet görmeyem diriseñ GT.

¹⁸⁵ Dahı in‘âm [u] ikrâm ide fazla: Bağışlayup hisâb itmeye ‘adlâ GT.

¹⁸⁶ Bağışlayup hisâb itmeye ‘adlâ: Muḥammed ḥürmetiyle ide meylâ GT.

¹⁸⁷ Muḥammed ḥürmetine ide meylâ: Dahı in‘âm [u] ikrâm ide fazla, ḥürmetine: ḥürmetiyle GT.

¹⁸⁸ ḳoyasın hemçü: ḳopasın hem-çü GT.

¹⁸⁹ ḳomşuluğında dutup: ḳonşılığında tutup GT.

¹⁹⁰ Maḳâmıñı: Maḳâmuñı GT.

¹⁹¹ dâr-ı dünyâ ‘uḳbâ: var dünyâ vü ‘uḳbâ GT.

¹⁹² evlâ: ülâ GT.

¹⁹³ Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu. (Necm 53/9)

Medḥ-i Dīger

- 16b** GT 8490 324 Ey şefā‘at issi sultān ey Muḥammed-i Emīn¹⁹⁴
Senden umarlar şefā‘at gök ehli [vü] hem zemīn
- 325 Rūz-ı maḥşer enbiyā nefsi vü nefsi diyicek
Ümmetī diyen o günde ḥazretiñ ola mu‘īn¹⁹⁵
- 326 Raḥmet-i ‘ālem ṭapuñdur kim didi şānuñda Ḥaḳ¹⁹⁶
*Vemā erselnāke illā raḥmeten li ‘l-‘ālemīn*¹⁹⁷
- 327 Yüzüñe dir ve ‘d-duḥā¹⁹⁸ gözüñ *mā zāga ‘l-başar*¹⁹⁹²⁰⁰
Şaṣuñna ve ‘l-leyl²⁰¹ü baṣuñna le-‘amrūk²⁰² dir zemīn
- 328 Ḥil‘atiñ *levlāk* olupdur le-‘amrūk tāk-ı serüñ²⁰³
Kim ne bilsün kim ne şāhsın iy vücūd-ı nāzenīn
- GT 8495 329 Melāḥatde ḥüsn-i Yūsuf ğıbtā eyler ḥüsnüñe²⁰⁴
Ḥulḳuñna *ḥulḳin* ‘azīmdür didi Rabbü‘l-‘ālemīn²⁰⁵
- 330 Her nebī öñinde Ḥaḳ illā ḳasem itmedi yād²⁰⁶
Añdı her bir ‘uzvuñı itdi ḳasemler hemçünīn

¹⁹⁴ 324a ey Muḥammed-i Emīn: şādıḳu‘l-va‘di‘l-emīn; 324b gök ehli [vü: hem gök ehli GT.

¹⁹⁵ 325b mu‘īn: hemīn GT.

¹⁹⁶ 326b Vemā erselnāke illā: Biz seni göndermişüzdür GT.

¹⁹⁷ *Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.* (Enbiyâ 21/107)

¹⁹⁸ *Kuşluk vaktine andolsun.* (Duhâ 93/1)

¹⁹⁹ *Göz ne kaydı ne de hedefinden şaştı.* (Necm 53/17)

²⁰⁰ 327a gözüñ: gözüne; 327b dir zemīn: dur yemin GT.

²⁰¹ *Yemin olsun, bürüyüp örttüğünde geceye.* (Leyl 92/1)

²⁰² *(Ey resulüm!) Hayatına yemin olsun ki* (Hicr 15/72)

²⁰³ 328a olupdur le-‘amrūk tāk-ı serüñ: olup durur “le-‘amruk” tāk-ı ser

²⁰⁴ 239a Melāḥatde ḥüsn-i Yūsuf ğıbtā eyler: Ḥüsn-i Yūsufdur melāḥat ğıbtā iltür; 329b ḥulḳin ‘azīmdür: ḥulḳ-ı ‘azīmdür GT.

²⁰⁵ *Sen elbette üstün bir ahlâka sahipsın.* (Kalem 68/4)

²⁰⁶ 330a nebī öñinde:nebiyi öğdi, itmedi yād: yād itmedi GT.

- 331 Seni medh itdi çün Allāh nice medh idiser halk²⁰⁷
Ne dirse yüz biñ encāmın senüñ medhiñde meddāhīn
- 332 ‘İzzetüñ [ü] hürmetüñ bilmez beşer tā vaşf ide²⁰⁸
Devletüñ maṭbahında enbiyā dur[ur] hūşe-çīn
- 333 Egerçi ḥazret-i Ādem be-şüret ögdi ammā²⁰⁹
Ṭapuñ peygamberidi hem o *beyne’l-mā’u ve’ṭ-ṭīn*²¹⁰
- GT 8500 334 Evveliken ḳamudan soñ gelmegüñ bu meger²¹¹
Şāhı sensin ḳamunuñ leşker-keşüñdür mürselīn
- 335 Ṭūr tağında Mūsīye *faḥla’ na’leyk*²¹² didiler²¹³
Ḥazretüñ[e] ma’a-na’leyk dindi ‘arşda ey emīn
- 336 ‘Arş u kürsīden geçüp tā *ḳābe ḳavseyne*²¹⁴ degin
İrdi ey maḥbūb-ı ḥazret eyā serheng-i yemīn
- 337 Hoş taḥiyyāt okuduñ itdüñ ḍenā çün Rabbenā²¹⁵
Diledüñ ḥācet virildi evvelīn ü āḥirīn
- 338 Bir avuç tozdur bu maḥlūk yā Muḥammed didi Ḥaḳ
Şāḥibi olsun yağūñ tozuña küllī hemīn²¹⁶

²⁰⁷ 331a Seni medh itdi çün:Çün seni medh itdi, idiser: ide bu;231b encāmın senüñ medhiñde meddāhīn: ancasin lisān-ı mādiḥīn GT.

²⁰⁸ 332a‘İzzetüñ [ü]:‘İzzetüñle;332bDevletüñ: Devletüñün, enbiyā dur[ur]: enbiyādur GT.

²⁰⁹ 333a Egerçi ḥazret-i Ādem be-şüret ögdi ammā: Gerçi Ādem şüreṭā öñ idi līkin ḥazretüñ;333b Ṭapuñ peygamberidi hem o *beyne’l-mā’u ve’ṭ-ṭīn*: Oldı peygām-ber dağı o “beynemā mā’in ve ṭīn” GT.

²¹⁰ Ādem su ile toprak arasında iken ben nebī idim. (Yeniterzi 1993: 152)

²¹¹ 334a gelmegüñ: gelmene sır;

²¹² İyī bil ki ben, evet yalnız ben senin rabbīnim. (Tā-Hā 20/12)

²¹³ 335a Mūsīye faḥla’ na’leyk didiler: didiler Mūsā’ya “ feḥla’ na’leyik”; dindi: didi, ey: iy GT.

²¹⁴ Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu. (Necm 53/9)

²¹⁵ 337a Rabbenā:Rabbüñe

²¹⁶ 338b Şāḥibi: Şaçu, küllī hemīn: didi küllisin GT.

- 17a GT 8505 339 Kāmu sa‘yden destūr oldı irdūñ irādet ile²¹⁷
Menziliñ oldı hemān dem orada Hākka’l-yakīn
- 340 Nūriyüçün ğarka virdi ol muşavver nūrını²¹⁸
Vāşıl olduñ Hākka ey maḥbūb-ı Rabbi’l-‘ālemīn²¹⁹
- 341 Nūr-ı Aḥmed çünkim itdi yine aşlına rücū‘²²⁰
Qaldı mā-bākī eḥad kim zāt-ı muṭlaqdur hemīn
- 342 *Lī ma ‘allāh* vaḳti oldur şıġmadı anda ḥabīb²²¹
Qanda qaldı peyk-i ḥazret-i Cebre’īl-i emīn
- 343 Burda dir hüviyyet şıġınmaz anda ğayru hevā²²²
Lā ve illā şıġmaz anda qaldı qanda ān u īn
- GT 8510 344 Ey izi tozuna ırmeye Cibrīl düze indüp²²³
Ger qabūl eyleriseñ miskīnlerūñden eñ kemīn
- 345 Ğıpta ilterler o cānlar besleyici boyuñā²²⁴
Müşk ü kāfūr ‘anber ü gül ü reyḥān u semīn
- 346 Gitdi qalmadı i ‘tibārı dūrle cevāhirūñ²²⁵
Şol dehān-ı dūr-feşānuñ şaçalı dürr-i ḍemīn

²¹⁷ 339a Kāmu sa‘yden destūr oldı irdūñ irādet ile: “Qavseyin”den destur oldı irdūñ “ev edn”ya çün GT.

²¹⁸ 340a Nūriyüçün:Nūr-ı bī-çün GT.

²¹⁹ Duaları da “Ālemlerin rabbi olan Allah’a hamdolsun” diyerek son bulur. (Yûnus 10/10)

²²⁰ 341a çünkim itdi: itdi çünkim

²²¹ 342b ḥazret-i Cebre’īl-i: ḥazret ya’ni Cibrīl-i

²²² 343a Burda dir hüviyyet şıġınmaz anda ğayru heva: Buraya dinür hüviyyet şıġmaz anda ğayr-ı Hū;343b qaldı qanda: qanda qaldı GT.

²²³ 344a Ey: Atı,düze indüp: zor idüp

²²⁴ 345b‘anber ü gül ü reyḥān u semin: u ‘abīr ü verd ü reyḥān yāsemīn GT.

²²⁵ 346a dūrle cevāhirūñ: cümle dürr ü gevherūñ; 346b Dehalidür qoşanıñdan şaçları: Şol dehān-ı dūr-fişānuñ şaçalı GT.

- 347 Kesād oldı ehl-i Mışruñ cümle şeker-ḥāsını²²⁶
Ḥazretüñden geldi çünkim bu elfāz-ı şekkerin
- 348 Cān u dil ḥastalarına çün devādur her sözün²²⁷
Neyimiş şekker didükleri ve yāḥud engübīn
- GT 8515 349 Medḥüñe diller ne tuysun kim budur rūḥa ‘aṭā²²⁸
Ṭab‘-ı ḥayvānī ne bilsün kim ol durur ğāfilīn
- 350 Bu kemālāt ile medḥiñ tā-ḳıyāmet söylene²²⁹
Şad hezār gice ḳıyāmet olmaya bu āḥirīn
- 351 Maḳşad-ı a‘lā ṭapuñdur cān u baş olsun fedā
Ayāḳuñ tozına iren oldı her ğamdan emīn
- 352 Umar medḥüñüñe noḳşanını ‘afv idesin²³⁰
Medḥini idüp ḳabūl ü yazasın ez-kāmīlīn
- 353 Tehī destdür Ḥalvetī ‘işyānı çok yüzi ḳara²³¹
Fazl-ı Ḥaḳdur ḥazretüñle emīn ancaḳ hemīn
- 17b GT 8520 354 Her nefesde şad hezāran eş-şalātu ve’s-selām²³²
Vāşıl olsun ḥazretüñe min ‘ibādī’s-şālīḥīn²³³

Der-Beyān-ı Fezā’il-i Besmele vü

²²⁶ 347a Kesād: Kāsīd, şeker-ḥāsını: şekker-ḥānesi; 347b çünkim bu elfāz-ı: çün elfāz-ı ḥüb u GT.

²²⁷ 348a ḥastalarına çün: bīmārına çünkim; 248b Yetmiş şeker: Pes nedür, engübīn: engebīn GT.

²²⁸ 349a tuysun: toysun, ‘aṭā: ğidā; 349b ol durur: olardur GT.

²²⁹ 350a kemālāt ile medḥiñ: kemālātıla medḥüñ; 350b gice: geçe GT.

²³⁰ 352a Umar medḥüñüñe: Umaram meddāḥuñuñ GT.

²³¹ 353a Tehī destdür: Dest tihīdūr; 353b emīn ancaḳ: ancaḳ ümmīzi GT.

²³² 354b min: ve’l GT.

²³³ 349b min: ve Y.

Kur'an u Şavm u Şalât²³⁴

355 Açalum biz yine bir kıtlu bābı²³⁵
Komasun cān u dil gözünde hābı

356 Ola ğavvāş-ı Kur'an baħrınıñ
Diyelim ba'zı fezā'ilin anıñ²³⁶

357 Zerreşi gelsün güneşden zerr'olsun²³⁷
Baħrdan kıatrası gelsin 'ayāna

358 Cān ile dutuñ kulağ imdi bize²³⁸
Hvān-ı Kur'āndan yedürelim size²³⁹

GT 8525 359 Açalum size devlet bābını²⁴⁰
Siz de gözlerden giderek fani

360 Ya'nī ki işidüben duta görüñ
Okuyuban ecrine yitişe görüñ²⁴¹

GT 8535 361 Diñleñ imdi neler virmiş Allāh²⁴²
Okı nicelerü Kur'anı ola şāh²⁴³

²³⁴ Der-Beyān-ı Fezā'il-i: Güftār ender-beyān-ı fezāyil-i GT.

²³⁵ 355 biz: diñleñ,bābı: bāb; 355b-: ol, hābı: h'āb GT.

²³⁶ O kitap (Kur'an), onda asla şüphe yoktur, muttakiler için yol göstericidir. (Bakara 2/2)

²³⁷ 357a Zerreşi gelsün güneşden zerr'olsun: Āfitābdan zerresi olsun beyān;357b Baħrdan kıatrası gelsin 'ayāna: Baħrdan bir kıatresi bulsun 'ayān GT.

²³⁸ 358a Cān ile dutun: Cānıla tutuñ;358b Hvān-ı: H'ān-ı GT.

²³⁹ Allah, kendisinin izniyle rızasını arayanları o kitapla kurtuluş yollarına erdirir, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır, onları dosdoğru bir yola iletir. (Mā'ide 5/16)

²⁴⁰ 359a -: hoş;259b giderek fani:giderüñ h'ābını GT.

²⁴¹ 360b yitişe:yite GT.

²⁴² 361a neler virmiş Allāh: kim neler virür İlāh;361b Okı nicelerü Kur'anı ola şāh: Okıyıcılara Kur'an'ı o şāh GT.

²⁴³ Gerçekten onlara, inanan bir toplum için yol gösterici ve rahmet olarak, içinde tam bilgiye dayalı açıklamalar yaptığımız bir kitap getirdik. (A'râf 7/52)

- 362 İsti‘āze²⁴⁴ idelüm evvel Haka²⁴⁵
Şıgınmışam aña cāndan muḥakkaḳa
- 363 “Festa’iz bi’llāhi” didüñ çün i Haka²⁴⁶
Şıgınuram saña iy Rabbü’l-felak
- GT 8530 364 Umaram dilüme gö[ñ]lüme Allāh²⁴⁷
Ki şeytān-ı racīme virmeye rāh²⁴⁸
- 365 Ey ‘azīzler diñleñ imdi Qur’ānı²⁴⁹
Okuyana Haka neler virür anı²⁵⁰
- 366 Noktasız harflerine onar devāb²⁵¹
Virür okıyanlara Haka el-cevāb
- 367 Noktalı harflerine hem on bişer²⁵²
Virür Allāh devābı k’anuñ bişer
- 18a 368 Şayuban eylemeyiz mizān hisāb²⁵³
Yazılup defterine olur kitāb

²⁴⁴ e’üzü billahî/Allah’a sığınırım) (Bakara 2/67), e’üzü bi’r Rahman/Rahman’a sığınırım) (Meryem 19/18), e’üzü bi-Rabbî’l-felak /Sabah’ın Rabbine sığınırım (Felak 113/1), e’üzü bi-Rabbî’n-nâs / İnsanların Rabb’ine sığınırım (Nâs 114/1)

²⁴⁵ 362b Şıgınmışam aña cāndan muḥakkaḳa: Saklaya şeytān recimden muḥlakā GT.

²⁴⁶ 363.beyit – Y.

²⁴⁷ 364a Umaram dilüme gö[ñ]lüme Allāh: Saklağıl kalb ü lisānum iy İlāh;364b Ki şeytān-ı racīme virmeye rāh: Kim o şeytān-ı recīme virme rāh GT.

²⁴⁸ Kur’an okuyacağın zaman kovulmuş şeytandan Allah’a sığın. (Nahl 16/98)

²⁴⁹ 365a Ey: İy

²⁵⁰ Ey insanlar! Rabbinizden size bir öğüt, kalplerdeki hastalıklara bir şifa, inananlara bir rehber ve rahmet gelmiştir. (Yûnus 10/ 57)

Biz Kur’an’dan öyle bir şey indiriyoruz ki, o müminler için bir şifa, bir rahmettir. (İsrâ 17/82)

²⁵¹ Kim Kur’ân-ı Kerîm’den bir harf okursa, onun için bir iyilik sevabı vardır. Her bir iyiliğin karşılığı da on sevaptır. Ben, elif lâm mîm bir harftir demiyorum; bilâkis elif bir harftir, lâm bir harftir, mîm de bir harftir. (İmam Nevevî 2013: 5/132)

²⁵² 367b devābı k’anuñ bişer: kim anuñ hergiz beşer GT.

²⁵³ 368a mizān: birin;368b Yazılup defterine: Defterine yazılup GT.

- GT 8535 369 Zihî fazlı ve ikrāmı çok Allāh
Zihî ihsānı in‘āmı çok Allāh
- 370 Sem‘ini benden yaña dut cān ile²⁵⁴
Toylayayın lü’lü ü mercān ile
- 371 Besmeleyle Fātiḥa deryāsınıñ²⁵⁵
Dürlerinden devletüñdür alasın²⁵⁶
- 372 Āyet-i kürsî zikriniñ [hem] daḥı²⁵⁷
‘Arz idem gevherlerinden ey aḥî
- 373 Süreleriñ ba‘zısından hem devāb²⁵⁸
Söylenilsin cān ile diñle cevāb
- Ender-fezāyil-i besmele.**²⁵⁹
- GT 8540 374 Bevāb-ı besmeleden evvel ey yār²⁶⁰
İşid ba‘zı ecirden ol ḥaber-dār
- 375 Can kulağın açıñuz bu sözlere²⁶¹
Yādigār olsun bizden sizlere
- 376 Eyitdük eyleñ ‘amel tā kim size²⁶²
Fā’ide ola idesiz du‘ā bize

²⁵⁴ 370a dut cān ile: tut cānıla;370b ü mercān ile: vü mercānıla GT.

²⁵⁵ 371b alasın: al senüñ GT.

²⁵⁶ Fātiḥa sûresi Kur‘ân sûrelerinin en faziletlisidir, Āyetü’l-kürsî Kur‘ân ayetlerinin efendisidir, Kul ḥüvellahü ahad sûresi Kur‘ân’ın üçte birine denktir. (İmam Nevevî 2013:112)

²⁵⁷ 372a zikriniñ [hem]: deñizinüñ;372b ey: iy GT.

²⁵⁸ 373b cān ile diñle:cānıla diñleñ GT.

²⁵⁹ Bu başlık – Y.

²⁶⁰ 374a Bevāb-ı besmeleden evvel ey yār: Ez-devāb-ı besmele evvel i yār;374b İşid ba‘zı ecirden ol ḥaber-dār: İşidüp ba‘zını var cānuñ uyar GT.

²⁶¹ 375a açıñuz: aç gör;375b -: bu GT.

²⁶² 376a Eyitdük:İşidüñ; 376b Fā’ide:Fāyide GT.

377 Diñle imdi cān ile bu sözleri²⁶³

Ḥāb-ı ğafletden uyaruñ gözleri

378 Ḥaḵ Resūli ne buyurmuş diñleyiñ²⁶⁴

Bevābında besmelenüñ añlayuñ

379 Faḥr-i ‘ālem dir ki her bir nesnenüñ²⁶⁵

Var durur bünyād[ı] bilmiş ol onuñ

GT 8545 380 Velī cümle kitāba oldı bünyād²⁶⁶

Bu Ḳur’ān her kim oḵur olısar şād

381 Velākin Fātiḥa bünyād-ı Ḳur’ān²⁶⁷

Olupdur dir Resūlu’llāh bil ey cān

382 Fātiḥa bünyādı da diñleñ hele²⁶⁸

Fātiḥa bünyādıdur dir besmele²⁶⁹

18b 383 Ya’nī Bi’smi’llāhi’r-Raḥmāni’r-Raḥīm²⁷⁰

Oḵuyana [ne] virür gör ol Kerīm

384 Yidi yüz yıl tā’at itmişce devāb²⁷¹

Virür aña Ḥaḵ te’ālā zī şavāb

²⁶³ 377.beyit – GT.

²⁶⁴ 378a diñleyiñ:diñleñüz;378b Bevābında besmelenüñ añlayuñ: Der- devāb-ı besmele hoş añlañuz GT.

²⁶⁵ 379b onuñ: anuñGT.

²⁶⁶ 380a Velī cümle kitāba oldı bünyād: Lık bünyād oldı Ḳur’ān diñleñüz;380b Bevābında besmelenüñ añlayuñ: Ya’ni kim cümle kitāba añlañuz GT.

²⁶⁷ *Kur’ān’da ne varsa, hepsi Fātiḥa’da yer almaktadır.* (Can 2012:14/58)

²⁶⁸ 382a da: ne GT.

²⁶⁹ *Fatiḥa’da olan ne ise hepsi besmele de vardır.* (Can 2012: 14/58)

²⁷⁰ 383a Bi’smi’llāhi Raḥmāni’r-Raḥīm: Bi’smi’llāhi’r-Raḥmāni’r-Raḥīm Y.

²⁷¹ *Bir kimse, beş vakit namazı eda ettikten sonra, her iyi mübah işin başında besmele okumaya devam ederse, bütün vaktini ibadetle geçirme sevabına nail olur.* (Kara Davud 2022: 9)

- GT 8550 385 Yazılur dīvānına anuñ kamu²⁷²
Yidi yüz yıl tã‘at ecri ey ‘amū
- 386 Yatduğı vaqt oqısa bir kez kişi²⁷³
Haq te‘ālā ne virür bilgil işi
- 387 Feriştahlara emr idüp dir Allāh²⁷⁴
Yazuñ anuñ dīvānına dir ol şāh
- 388 İrteye dek tã‘at itmişce devāb
Yazalar anuñiçün ola kitāb
- 389 Dağı her harfine dört biñ devābı²⁷⁵
Virüpdür Haq Te‘āl’ışid şavābı²⁷⁶
- GT 8555 390 Her yaz bir dut biñ günāhın dir anıñ²⁷⁷
Degme bir harfine Haq uyar cānıñ
- 391 Hem dağı uçmağda her bir harfine²⁷⁸
Kılur dört biñ dercesin yüz yine
- 392 Bir kez okuyana bunca sa‘adet²⁷⁹
Virür Allāh te‘āla dir zi devlet

²⁷² 385b ey: iy GT.

²⁷³ *Rahmân Rahim Allah’ın adı ile diyerek okuyup yatarsa, o kimse, o gece şeytanın mekrinden emin olur, evi hırsızın şerrinden, ateşte yanmaktan korunur.* (Kara Davud 2022: 13)

²⁷⁴ 387a Feriştahlara emr idüp dir Allāh: Emr idüben dir meleklerle llāh;387b Yazuñ anuñ dīvānına dir ol şāh: Yazıñuz dīvānın(a)’anuñ dir o şāh GT.

²⁷⁵ 389a Dağı her harfine: Hem dağı, -:harfine;389b Virüpdür Haq Te‘āl’ışid şavābı: Virür Allāh ya’ni kim her harfine

²⁷⁶ 389a virüpdür: virürdür Y.

²⁷⁷ 390a Her yaz bir dut:Hem yuyar dört; 390b canıñ: canuñ GT.

²⁷⁸ 391b Kılur: Kıla GT.

²⁷⁹ 392.beyit – GT.

- 393 Bir kere okuyanadur bu daḥı²⁸⁰
Okı Bismi'llāhı çok çok ey aḥı
- 394 Besmele okumadan bir kez kişı²⁸¹
Şöyle devlet bulsa n'eyler özg(e)' işi
- 395 Diñle daḥı ne dir ol Muḥtār-ı Hāk
Hocası bir oḡluna virse sebāk
- GT 8560 396 Kaçan Bi'smi'llāhi Raḥmāni'r-Raḥīm²⁸²²⁸³
Dise oḡlan diñle n'eyler ol Kerīm
- 397 Oḡlına atasına anasına²⁸⁴
Hem daḥı ol ögredeñ hocasına
- 19a 398 Yazar bu dördiçün Allāh berātı²⁸⁵
Kim oddan bulalar onlar necātı
- 399 Zihī faẓlı [ve] iḥsānı çok Allāh²⁸⁶
Zihī ikrāmı in'āmı çok Allāh
- 400 Daḥı dinle besmelede ol Resūl²⁸⁷
Ḥazreti ne buyurur ol pür-uşul
- GT 8565 401 Kalemle levḥ ḥalk idicegiz Allāh²⁸⁸

²⁸⁰ 393a Kere: Keret GT.

²⁸¹ 394a okumadan: okumada GT.

²⁸² 396a Bi'smi'llāhi Raḥmāni'r-Raḥīm: Bi'smi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm Y.

²⁸³ 396a Kaçan: Dise;396b Dise oḡlan diñle: Kaçan oḡlan dise GT.

²⁸⁴ 397aOḡlına: Oḡlana vü GT.

²⁸⁵ 398a bu dördiçün Allāh berātı: Allāh pes bu dörd içün berāt; 398b oddan bulalar onlar necatı: bula bunlar cehennemden necāt GT.

²⁸⁶ 399b ikrāmı:iḥsān u GT.

²⁸⁷ 400a Daḥı dinle:Diñle imdi

²⁸⁸ 401a Kalemle levḥ ḥalk idicegiz Allāh: Ḥalk idicek bu kalemle levḥi Hāk; 401b Kalemle emr idüp buyurdı ol şāh: Emr idüben kalemle buyurdı Hāk GT.

Ḳaleme emr idüp buyurdı ol şāh²⁸⁹

402 Bu ḥiṭāb'idüp didi kim yā ḳalem²⁹⁰
Ḥaḳ ḥiṭābına didi lebbeyk ḳalem

403 Yaz didi Ḥaḳ ḳaleme emr eyledi²⁹¹
Ḳalem ne yazayın yā Rabbi didi

404 Her ne kim olacağise yaz ḳamu²⁹²
Kim bula uçmaḳ kimi yaḳa ṭamu

405 Pes yine didi ḳalem kim yā İlāh
Cümlesi yokdan var iden pādişāh

GT 8570 406 Evvelinde ne yazayın di baña
Ba'd ez-ān hep yazayın öñden şaña

407 Evvelā didi ḳaleme ol Kerīm²⁹³
Yaz ki Bi'smi'llāhi Raḥmāni'r-Raḥīm²⁹⁴

408 Yazacaḳ levḥ üzere ḳalem besmele
N'oldı bu söze ḳulaḳ dut sen hele

409 Sin dışından çıkar dört yüz biñ ḳalem²⁹⁵
Nūrlar kim her birinde iy hümām

²⁸⁹ Allah Teala'nın Levh-i Mahfûz'da ilk yazdığı şey "*Bismillahirrahmanirrahim, Ben Allah'ım; benden başka ilah yoktur*" (Süzer 2014:)

²⁹⁰ 402a Bu: Pes GT.

²⁹¹ 403b -: Pes GT.

²⁹² 404a olacağise: olacaḳ ise

²⁹³ ²⁹³ Kalemın ilk yazdığı şey bismillahirrahmanirrahim'dir. Bir şey yazacağınız vakit önce onu yazın. (Can 2012: 57-58)

²⁹⁴ 407b Bi'smi'llāhi Raḥmāni'r-Raḥīm: Bi'smi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm Y.

²⁹⁵ 409a ḳalem: tamam GT.

409b birinde: birinden GT.

- 410 Bir ferişte yaratdı Hâk Te‘âlâ²⁹⁶
Kudretinden var itdi Hâk Te‘âlâ
- GT 8575 411 Her melege virdi dört yüz biñ başı²⁹⁷
Her başında yüz dört yüz biñ kişi
- 412 Her yüzünde ağız dört yüz biñ dili²⁹⁸
Kıldı her ağzınıñ dört yüz biñ dili
- 19b** 413 Her melek yazılı alınlarında²⁹⁹
Ola besmele bilesin ey velî³⁰⁰
- 414 Her melek her bir diliyle dir kamu
Bi’smillâhi’r-Rahmâni’r-Rahîm ‘amû
- 415 Her melekler çevresinde Hâk Kerîm³⁰¹
Yetmişer biñ şaf melek ey dîn eri
- GT 8580 416 Kudretinden eyledi halk ol İlâh
Kamuyı yokdan var iden pâdişâh
- 417 Ol melekler cümlesi n’eyler diler³⁰²
Neye bakubanı ne söylediler

²⁹⁶ 410a ferişte yaratdı Hâk Te‘âlâ: firişte halk itdi ol İlâh GT.

410b Hâk te‘âlâ: pâdişâh GT.

²⁹⁷ 411b yüz: yüzi GT.

²⁹⁸ 412a yüzünde ağız: yüzün de ağzı, dili: beli GT.

412b ağzınıñ: ağzın da GT.

²⁹⁹ 413a yazılı alınlarında: alınlarında yazılı;413b et: iy GT.

³⁰⁰ 407 Beyitte kâfiye yoktur.

³⁰¹ 415a melekler çevresinde Hâk Kerîm: melegüñ çevresinde Hâk giri; 415b ey: iy GT.

³⁰² 417a n’eyler diler:n’eylediler;

- 418 Ol melek alnındağı besmeleye³⁰³
Andan sonra didiler kim yā Raḥīm
- 419 Ya‘ni “bi’smi’llāhi Raḥmāni’r-Raḥīm³⁰⁴
Diyüben sonra didiler yā Raḥīm
- 420 Muḥammed ümmetinden her kimesne³⁰⁵
Bismillāh [ile] başlar olsa nesne³⁰⁶
- GT 8585 421 Ya‘ni her kim ḥayr işe қаşd eylese
‘Amelinüñ ibtidāsında dise
- 422 Bi’smi’llāhi’r-Raḥmāni’r-Raḥīm³⁰⁷
Ne didiler ol melekler aña ol
- 423 Yarlıgar hem ide aña didi kamu³⁰⁸
Ḥaḳ Te‘ālāya melekler ey ‘amū
- 424 Yalvarup eylediler münācātı
Anlara bu kez didi Ḥaḳ ḥazreti
- 425 Diyüp Bi’smillāhi’r-Raḥmāni’r-Raḥīm³⁰⁹
Ey meleklerim kamu şāhid oluñ
- GT 8590 426 Yarlıgardım anları taḥḳīḳ bilin³¹⁰

³⁰³ 418b Andan sonra didiler kim yā Raḥīm: Nāzır olup ne dimişler dinile GT.

³⁰⁴ 419.beyit- Y.

³⁰⁵ 420a Muḥammed ümmetinden her kimesne: Ümmetinden Aḥmed’üñ kim her kişi; 420b Bismillāh [ile] başlar olsa nesne: Besmeleyle başlasa bir ḥayr işi GT.

³⁰⁶ *Bismillah ile başlanmayan önemli işlerde başarıya ulaşılmaz* (Yazır 1992: 60)

³⁰⁷ 422a -: ol GT.

³⁰⁸ 423a Yarlıgar hem ide: Yarlıg rahm it; 423b ey: iy GT.

³⁰⁹ 425a Diyüp Bi’smillāhi’r-Raḥmāni’r-Raḥīm: Ḥaḳ te‘ālā dir ki siz şāhid oluñ ; 425b Ey meleklerim kamu şāhid oluñ: Yarlıgardım anları taḥḳīḳ bilin GT.

³¹⁰ 426a Yarlıgardım anları taḥḳīḳ bilin: : Ḥaḳ te‘ālā dir ki siz şāhid oluñ

‘Amellerin dağı kıldım mübârek

427 Diyüp dağı ne didi Hâk tebârek
Eyledim eyliklerin küllî kabûl

428 Diñle n’itdim dir dağı ol luţfı bul
Anları raḥmet ḥūnıyla toyladım

20a 429 Gör ki ne iḥsânlar itmiş ol Kerîm
Ol Vedûd u ol Ğafûr u ol Raḥîm

430 İşe Bi’smillâh ile başlayana³¹¹
İşi Allâh adıla başlayana

GT 8595 431 Dimişler kim bu işde var işâret
İder kıllarına ol Hâk beşâret

432 Şöyle dir gūyâ ki Hâk [ey] kıllarım³¹²
Ey bana muḥtâc olan yoḥsullarım

433 Siziñ kırtulmañuz nâr-ı cehennemden³¹³
Esirgemekligiñüz ben raḥmetimden

434 Dağı girmekligiñüz cennetüme
Dağı irmekligiñüz raḥmetüme

435 Cemâlümi dağı görmekligiñüz
Vişâlüme dağı irmekligiñüz

³¹¹ 430b başlayana: işleyene GT.

³¹² 432a Şöyle dir gūyâ ki Hâk [ey] kıllarım: Huzâ gūyâ iy bî-çâre kıllar;432b Ey bana muḥtâc olan yoḥsullarım: Bana muḥtâc olan âvâre kıllar GT.

³¹³ 433b Raḥmetimden:Raḥîm’den GT.

- GT 8600 436 Benüm esmām iledür bilmiş oluñ
Anuñla yarlıgaram sizi biliñ
- 437 Anuñçün rāgıb itdüm aña sizi
Anuñla vāşıl idem tā baña sizi
- 438 بسم بگو بهشت دهم الله بگو حوري دهم
رحمن بگو شراب دهم رحيم بگو ديزار دهم
- 439 گر بخواهي آه بنوشي جام دوست
رو بنوش اول شراب نام دوست
- 440 Çekmek isterseñ tecellī cāmı[nı]
Evvel iç Hāḳḳıñ şarāb-ı nābını³¹⁴
- GT 8605 441 Hāḳḳıñ ismiyle olıgör āgāh³¹⁵
Gelür āgāhlara tecellī nā-gāh
- 442 Besmele ḥaḳḳında var bir söz daḥı³¹⁶
Anı daḥı diñlemiş ol ey aḥī³¹⁷
- 443 Der ‘Alī kim cümle esrār-ı Hudā³¹⁸
Dört kitāb içinde ḳodı ketḥudā
- 20b 444 Dört kitābda da [ne ki] ḳodı ḳamu³¹⁹
Cümlesin Ḳur’ānda ḳodı ey ‘amū³²⁰

³¹⁴ 440b nābını: namını GT.

³¹⁵ 441a Hāḳḳıñ ismiyle olıgör āgāh:İsm-i Ḥaḳla āgeh ol k’āgehlere;441b Gelür āgāhlara tecellī nā-gāh:Geliser nā-geh tecelli anlara GT.

³¹⁶ 442b ey: iy GT.

³¹⁷ Bismillahirrahmanirrahim, her kitabın anahtarıdır. (Yazır 1992: 60)

³¹⁸ 443a Der: dir, Hudā: Huzā;443b ketḥudā: iy ketḥuzā GT.

³¹⁹ 444a[ne ki]: ne kim444b et: iy GT.

³²⁰ Semāvî kitaplarda ne varsa, Kur’ân onların hepsini ihtiva etmektedir. Kur’ân’da ne varsa, hepsi Fâtiha’da yer almaktadır. Fatiha’da olan ne ise hepsi besmele de vardır. Besmele’de olan her şey,

- 445 Her ne ki Ƙur’ānda vardur ey aḥī³²¹
Fātiḥada [daḥı] var durur aḥī³²²
- GT 8610 446 Her ne kim var Fātiḥa içinde de³²³
Besmelede var durur ol ey dede³²⁴
- 447 Her ne kim var besmelede iy hümām³²⁵
Besmele “bā”yında vardur dir tamām³²⁶
- 448 Besmele bābındaki ma’nā daḥı³²⁷
Noḳtasında var durur dir ey aḥī³²⁸
- 449 Sırrına vāḳıf olan kimse bunun³²⁹
Ma’nīsini bilmiş olur noḳtanıñ
- 450 Noḳta-ı bāda ḳamu esrār-ı Hakk³³⁰
Ḳıldı meknūn anuñla ḳıldı sebaḳ
- GT 8615 451 Fetḥ iden kimse mu’ammā-yı be’yi³³¹
Fetḥ ider ol mu’ammā-yı noḳtayı
- 452 Hakk-ı bāda [ne] buyurur gör ‘Alī
Şehr-i ‘ilmiñ ḳapısı kāmīl velī

bismillahdaki “ba” harfinde mevcuttur. “Ba” harfinde olan ise onun altında bulunan noktada vardır.
(Can 2012: 58)

³²¹ 445a ki: kim,ey aḥī: ol daḥı; 445b[daḥı] var durur aḥī: var durur diri y aḥī GT.

³²² *Kur’ân’da ne varsa, hepsi Fātiḥa’da yer almaktadır.* (Can 2012: 58)

³²³ 446b var durur ol ey: vardur ol dir iy GT.

³²⁴ *Fātiḥa’da olan ne ise hepsi besmele de vardır.* (Can 2012: 58)

³²⁵ 447. Beyit – Y.

³²⁶ *Fātiḥa’da olan ne ise hepsi besmele de vardır.* (Can 2012: 58)

³²⁷ 448a babındaki: “bā”yındaki

³²⁸ “Ba” harfinde olan ise onun altında bulunan noktada vardır. (Can 2012: 58)

³²⁹ 449a bunun: “bi”nüñ

³³⁰ 450b anuñla ḳıldı: añlanıldı zīn GT.

³³¹ 451a be’yi: “bi”yi

**Bi'l-bā'i zahare'l-vücūdu ve bi'n-noḳṭati
temeyyeze'l-'ābidu 'ani'l-ma'būd.**

453 Añladuñsa noḳṭa-i bāyı eger³³²
Feth idendür bu mu'ammāyı er

454 Mu'ammā-yı noḳṭa-i bāyı 'azīz³³³
Feth idenler ma'nī[yi] kıldı temīz

455 Noḳṭa-i bādan elif ma'nīsini³³⁴
Kimle bulsa feth iden oldur anı

GT 8620

456

در مرتبهء ثانی شکل الف بی گردید
پس عجب نبود اگر کس الف از بی طلبد

457 Vücūduñ mertebe-i fānīsine³³⁵
Ḥarf-i bā dirler uyan terk idsene

458 Dinilür ol mertebeye hem 'alā³³⁶
Kim raḳīḳ yere irmişdi söz ḳoma

Rubā'ıyye.³³⁷

459 رڤ الزجاء و رقت الخمر³³⁸

³³² 454b -: key GT.

³³³ 455a Noḳṭa-i "bā" nuñ mu'ammāsın 'azīz GT.

³³⁴ 456b Kimle: Kim ki GT.

³³⁵ 458a Vücūduñ mertebe-i fānīsine: Hestinüñ mertebe-i şānīsine;458b idsene: it sene GT.

³³⁶ 459a 'amā: 'amā;459b raḳīḳ yere irmişdi: daḳīḳ yire irişdi GT.

³³⁷ Rubā'ıyye.(bizdeki metinde yok)

³³⁸ 460.ve 461. beyit – Y.

فتشابهها وتشال الامر

- 460 فکانما خمر ولا قدح
وآنما قدح ولا خمر
- GT 8625 461 Nireden geldük nireye düşdük uş³³⁹
İlte bile mi buña pey degme hüş
- 462 Bura bu söze degül durur maḥal
İdemen bu müşkili ben bunda ḥal
- 463 Bu maḳāmuñ çün degüldür bu sözi
Biz yine maḳşūda iltelüm izi
- 464 Bu sözi ehli olana ḳoyalum
Şol ki maḳşūd id(i)'anı söyleyelüm
- 465 İsm-i Ḥaḳḳ'ı ḳom(a)'elüñden imdi var
Olasın tā ser-firāz u ma'nidār
- GT 8630 466 İşüñi eyle dāyim dimeḳ Allāh
Bulasın tā ki vaşlına Ḥaḳ'uñ rāh
- 467 Daḥı bi'smi'llāhı dimeḳ nirede
Oldı sünnet ol da dinsün iy dede
- 468 Pes ḥelāl yimede vü içmede şu
Oldı sünnet dimeḡi sen eyle ḥū
- 469 Hem ḥelāl ile cimā' itmekde de
Bil ki bi'smi'llāh dimeḡi gerek dede

³³⁹ GT 8625- GT 8650 -Y.

- 470 Dimese şeytān şerīk olur kişi
Ol cimā‘da bilmiş ol sen bu işi
- GT 8635 471 Menīsinden toğars(a)’oğlan eger kız
Nicesi olur anı da bilün siz
- 472 Olur kallāş u müfsid Hakk’a ‘āşī
Elinden iblisün bulmaz halāşı
- 473 Ataya vü anaya hem olur ‘āk
Besmelesüz toğan oğlan n’olur bak
- 474 Aña kim qarışa şeytān menīsi
Olısar şöyle anuñ hulk u hūsı
- 475 Şakī kimselerün ekder şalāha
Gelüp meyl itmedükleri felāha
- GT 8640 476 Anuñçündür aña şeytān menīsi
Qarışmışdur olup şeytān enīsi
- 477 Hem helāl olan ta‘āma şunmada
Bil ki bi’smi’llāhi dinmezs(e)’iy dede
- 478 Aña dahı dir şunar şeytān bile
Añla kim şeytānıla berket m(i)’ola
- 479 Ol ta‘āmuñ götrülür bereketi
Ol ta‘āmdan hāşıl olan kuvveti
- 480 Ol yiyen yine günāha harc ider

Gör ki bi'smi'llāhı terk iden n'ider

- GT 8645 481 Hem vuzūya başlayınca da kişi
Besmele gerek durur bilgil işi
- 482 Dimezis(e)'āb-destine olmaz devāb
Muştafā'dan geldi çün işbu cevāb

Kemā kāle 'aleyhi's-selām

Lā-vuḍū'e li-men lem-yusemmi'llāhe

- 483 Besmeleyle başlamak almak vuzū
Bū Ḥanīfe didi sünnet oldu bu
- 484 İbtidāsında vuzūnuñ besmele
Şāfi'ī farzdur dir öğren mes'ele
- 485 Terkidenüñ bu taḳdīrce vuzūsı
Dürüst olmaz unutma bu ḥuşūsı

- GT 8650 486 İhtiyāt gerek olanda ihtilāf
Okı bi'smi'llāh vuzūda bī-ḥilāf

- 21a 487 İhtiyāt ḥavfindan olasın emīn
Hem daḥı yoldaş-ı aşḥāb-ı yemīn
- 488 Bil ki mezheb-i Ḥanefīde daḥı³⁴⁰
Teyemmümde tesmiye farzdur aḥī
- 489 Tesmiyesüz teyemmüm bil ki ey yār³⁴¹

³⁴⁰ 489a Bil ki: Belki GT.

³⁴¹ 490a ki ey: kim iy GT.

Şahîh olmaz bu işden ol haberdâr³⁴²

490 Teyemmümde gerekdür tesmiye tâ³⁴³
Kim şahîh ola teyemmüm ey fetâ

GT 8655 491 Şular kim ibtidâsında vuzûnuñ³⁴⁴
İde tesmiye diñle hâlin anuñ

492 Tâhir olur ol vuzûyile kamu³⁴⁵
Cümle-i cismi anuñdur ey ‘amû

493 Bir âbdest dahı alınca ne kadar³⁴⁶
Vâkı‘ olursa günâhı hep gider³⁴⁷

494 Besmeleyle alsa beş âbdest kişi³⁴⁸
Cürmine kefarete olur bil işi

495 Tâhir olur cümle a‘zâsı anuñ
Gitmesin yâduñden işbu söz senüñ

GT 8660 496 Tesmiye olmayan âbdest ey emîn³⁴⁹
Şol yunar a‘zâsı pâk olur hemîn

497 İtme bi’smi’llâhiyi terk zinhâr
Sen vuzûnuñ ibtidâsında ey yâr

³⁴² Allah’ın ismini anmayan kimsenin abdesti yoktur. (Tirmizî 2004:1/8, Temizlik, 20, 25) (Ayrıca bk. Aydın 2016: 34)

³⁴³ 491b ey: iy GT.

³⁴⁴ 492a Şular kim ibtidâsında vuzûnuñ: Hem vuzûsı evvelinde tesmiye;492b İde tesmiye diñle hâlin anuñ: Eyleyenüñ hâli n’olur dinile GT.

³⁴⁵ 493b anuñdur ey: anuñ diri y GT.

³⁴⁶ 494a âbdest:vuzû GT.

³⁴⁷ Kim abdest alır ve Allah’ın ismini zikrederse bütün bedenini temizlemiş olur, kim de abdest alır ve Allah’ın adını anmazsa sadece abdest yerlerini temizlemiş olur. (Aydın 2016: 34)

³⁴⁸ 495a beş: pes GT.

³⁴⁹ 497a âbdest ey: âb-desd(e) iy; 497b a‘zâsı: a‘zâ mı GT.

498 Diñle kim ne dir dağı Muhtâr-ı Hâk³⁵⁰

Besmele hakkında el kiri sebak

499 Besmeleyile başlanmayan işi³⁵¹

Hâk Resûli ebter olur dir kişi³⁵²

500 Eger dünyâ işidür ger ‘ibâdet³⁵³

Bi’smi’llâhı demeklik eyle ‘âdet

GT 8665 501 Besmeyle eyle her cünbüşüñi³⁵⁴

Hayırla hatm ide tâ Hâk işiñi

21b 502 Velî zinhâr harâma olma yakın³⁵⁵

Dime bi’smi’llâh harâma key şakın

503 Diyen kâfir olur hem ‘avratı boş³⁵⁶

Harâmıñ terkin orañı olasin [hoş]

504 Kumar oynamada nâred ü şatranc³⁵⁷

Dağı süci içüp hem yimede benc

505 Çalmada çağırmada oynamada

Dağı çalgılı ta‘âmı yimede

³⁵⁰ 499b el kiri: al girü GT.

³⁵¹ 500 Besmeleyile başlanmayan: Besmeyleyle bed’ olunmayan GT.

³⁵² *Yüce Allah'ı anarak başlanmayan her anlamlı söz veya iş, bereketsizdir/sonuçsuzdur.* (Görmez ve diğ. 2020:1/173)

³⁵³ 501a Eger dünyâ işidür ger ‘ibâdet: Dünyevî ola yahud ol uñrevî; 501b Bi’smi’llâhı demeklik eyle ‘âdet: Olma bi’smi’llâhiden sen hiç beri GT.

³⁵⁴ 502b Hayırla: Hayrıla GT.

³⁵⁵ 503a Velî zinhâr: Lîk zinhâr sen GT.

³⁵⁶ 504a Diyen kâfir olur hem ‘avratı boş: Kendü kâfir ‘avratı boş diyenüñ; 504b Harâmıñ terkin orañı olasin [hoş]: Sen harâmı itme hayr ola işüñ GT.

³⁵⁷ 505a Kumar oynamada nâred ü şatranc: Nerd ü şatranc u kumâr oynamada; 506b Dağı süci içüp hem yimede benc: Süci içüben dağı beng yimede GT.

- GT 8670 506 Dağı cümle Һarām olan Һa‘āmda³⁵⁸
Zināda vü ribāda her Һarāmda
- 507 Dirse bi’smi’llāhi bu cümle [e]ger³⁵⁹
Kāfir olur ğāfil [olur] bī-Һaber
- 508 ‘Avratı boş olur [u] Һoĝan dağı
Hem Һarām-zāde olur dir iy ağı
- 509 Sen yakın olma Һarāma zinhār³⁶⁰
Tā küfürden olasin Һālis ey yār

Ender-fezāyil-i FātiҺa ³⁶¹

- 510 Besmeleden çün bu miĝdar diñledüñ³⁶²
Fezā’ilinden işidüp añladuñ
- GT 8675 511 Dürt bu kez Ümmü’l-kitāba ĝuşuñı³⁶³
Ğafletile diñleme dir Һuşuñı
- 512 Gel beri FātiҺa ecrinden dağı³⁶⁴
Diñle dinsin ba‘zı andan da ağı
- 513 Açalım sūre-i şifā gencini³⁶⁵
Giderür ol cürm ü ‘işyān rencini

³⁵⁸ 507a Dağı cümle Һarām olan Һa‘āmda: Hem zināda hem ribāda iy dede;507b Zināda vü ribāda her Һarāmda: Hem dağı cümle Һarām olanda da GT.

³⁵⁹ 508a cümle [e]ger: cümlede ger 508b[olur]:olm(a) GT.

³⁶⁰ 510b ey: i GT.

³⁶¹ Bu başlık- Y.

³⁶² 511b Fezā’ilinden işidüp:İşidüp ba‘zı fazayil GT.

³⁶³ 512a Dürt: Tut GT.

³⁶⁴ 513b da: iy GT.

³⁶⁵ 514a sūre-i şifā: yine şifānuñ

- 514 Kim şifadır cümle rence Fātiḥa
Oldı miftāḥ cümle gence Fātiḥa
- 515 Bir adına (a)lur Ümmü'l-kitāb³⁶⁶
Kim 'acāyiblerine yokdur ḥisāb
- 516 Fātiḥa deryāsıdur baḥr-i 'amīk³⁶⁷
Kim yazar anuñ devābın ey refīk
- 22a GT 8680 517 Lākin ol baḥruñ [bির] ḳaṭresini³⁶⁸
İçenüñ baḥr ide ol ḳaṭresini³⁶⁹
- 518 Ḳaṭresini baḥrdan nūṣ idelüm
Çün degül mümkin hep içmek n'idelüm
- 519 Baḥrdan ḳaṭresi gelsün beyāna³⁷⁰
Güneşden zerresi gelsün 'ayāna
- 520 Fātiḥa gülşenine girdüñ aḥī
'Andelībi olalum bunuñ daḥı
- 521 Fātiḥa gülşeninüñ ol bülbülü³⁷¹
Gice gündüz oḳu eyle ḳullığı
- GT 8685 522 Ğoncadan göster de bāşed kim kemāl
'Arz ide bülbüllerine ḥoş cemāl

³⁶⁶ 516. Beyit- GT.

³⁶⁷ 517b ey: iy GT.

³⁶⁸ 518a Lākin: Līkin, [bির]:saña;518b İçenüñ baḥr ide ol ḳaṭresini: İçüreyin baḥr id(e)'ol ḳaṭre seni GT.

³⁶⁹ 482b İçenüñ: İçiren Y.

³⁷⁰ 520a -: bir, gelsün beyana: olsun beyān; 520b Güneşden zerresi gelsün 'ayāna: Şemsden hem zerresi olsun 'ayān GT.

³⁷¹ 522a gülşeninüñ: gülzārınuñ; 522b kullığı: gülğuli GT.

523 عروس حضرت قرآن نقاب آنکه بر اندازد
آه دار الملك ايمانرا مجرد ببند از غوغا

524 Rivāyetdür ki mi‘rāc gicesi Hāk³⁷²
Te‘ālā ne buyurupdur işid baḳ

525 Ḥabībīne didi kim yā Muḥammed³⁷³
Eyā baña ḳamudan sevgül’Aḥmed

526 Ümmetiñ bir sözi ile mükerrem³⁷⁴
Eyledim kim idmişem kân-ı kerem³⁷⁵

GT 8690 527 Oldur ol kim Fâtîḥa sūresini³⁷⁶
Viribidüm sevdüğüm içün seni

528 Zebūr u Tevrāt [u] İncilde anuñ³⁷⁷
Miḍli yoḳdur bilmiş ol ol sözünüñ

529 Her kim oḳur anı yanmaz cesedi
Ol ḥarām olur cehenneme didi

530 Atasından anasından hem ‘azāb
Yeyniler dir oḳıyanuñ zī ḍevāb

³⁷² 525 Rivāyetdür ki mi‘rāc gicesi Hāk: Hāk te‘ālā didi mi‘rāc gicesi; 525b Te‘ālā ne buyurupdur işid baḳ: Bu rivāyetdür ki mi‘rāc gicesi GT.

³⁷³ 526a Ḥabībīne didi kim yā Muḥammed: Hāk didi kim yā Muḥammed şöyle ben; 526b Eyā baña ḳamudan sevgül’Aḥmed: Yā baña sevgülü olan cümleden GT.

³⁷⁴ 527a Ümmetiñ bir sözi ile mükerrem: Ümmetüñ gāyetle ikrām eyledüm; 526b Eyledim kim idmişem kân-ı kerem: Ya’ni bir sūreyle tekrīm eyledüm

³⁷⁵ 491b kân-ı: ḳanı Y.

³⁷⁶ 528.beyit – Y.

³⁷⁷ 529a Zebūr u Tevrāt [u]: Kim Zebūr u Tevrit; 529b ol sözünüñ: bu sūrenüñ GT.

- 531 Atasın anasın müşrikler daḥı³⁷⁸
Olurisa yiynilür dir ey aḥī
- 22b GT 8695 532 Daḥı ne dir Resūlu'llāh diñle³⁷⁹
Fātiḥa sūresi ḥaḳḳında aña
- 533 Baña bir sūre virmiş dur[ur] Allāh³⁸⁰
Ki miḍli gelmemişdür didi ol şāh
- 534 Ki Tivrāt Zebūr u İncīl ü Qur'an³⁸¹
İçinde miḍlin indürmedi Sübhān
- 535 Eger Tivrāt içinde bu geleydi³⁸²
Ḳavm-i Mūsā Yehūdī mi olaydı
- 536 Ve yā İncīl içinde gelmiş olsa
Naşārā olmayadı ḳavm-i 'İsā
- GT 8700 537 Eger Zebūr içinde bulınaydı³⁸³
Ḳavm-i Dāvūd nitesi neşḥ olaydı
- 538 Baña bunu viribidi hemān Ḥaḳ³⁸⁴
Ki gelmemiş durur miḍli muḥaḳḳaḳ
- 539 Kim ki bir kez okursa aña Allāh³⁸⁵
Tamām ḥatme ḍevābın virür ol şāh

³⁷⁸ 532a Atasın anasın: Atası anası; 532b ey: iy GT.

³⁷⁹ 533a ne dir Resūlu'llāh: eydür Resūlu'llāh'ı; 533b Fātiḥa sūresi: Şifā sūresinüñ GT.

³⁸⁰ 534a virmiş dur[ur]: virmişdür kim GT.

³⁸¹ 535a Tivrāt Zebūr u: Tivrāt u Zebūr GT.

³⁸² 536b Ḳavm-i Mūsā Yehūdī mi: Bu Mūsā ḳavmi Yehūd mı GT.

³⁸³ 538a Eger Zebūr içinde: Zebūr içinde bu ger; 538b Ḳavm-i Dāvūd nitesi neşḥ: Nitesi ḳavm-i Dāvūd meşḥ

³⁸⁴ 539a bunu viribidi: viribidi bunu GT.

³⁸⁵ 540a Kim : Ki, aña: āgeh GT.

- 540 Dağı ne deñlü varsa ehl-i ĩmān³⁸⁶
Virür küllisine itmişce ihsān
- 541 Taşadduk eylemişce cümlesine
Bulur ecir uyan şerh eyle sîne
- GT 8705 542 Okuyan bir kerte bunca devābı³⁸⁷
Bulur aç göziñi terk eyle hānı
- 543 Günde yüz kez okuyu gör Fātiha
Tā bulasın Fātihadan rāyiha
- 544 ĩmām Ğazzālī ne dir anı dağı³⁸⁸
Diñle gör de eyle eyle ey ağı
- 545 Her kim isder[i]se heybetlü ola³⁸⁹
Kadri katı yücele rağbetl'ola
- 23a 546 'Ayıplarını kamu Hāq setr ide³⁹⁰
Diñle dağı kim aña Allāh n'ide
- GT 8710 547 Zamān içre olan āfetden anı³⁹¹
Saklaya sālīm ola cān [u] teni
- 548 Bu zamān āfetleri hālını dir³⁹²
İtmeye tağyır bula tevfiķı dir

³⁸⁶ 541b Virür: Bulur GT.

³⁸⁷ 543a kerte: keret; 543b hānı: ħ'ābı GT.

³⁸⁸ 545a -: Hem, anı dağı; 545b ey ağı: sen dağı GT.

³⁸⁹ 546a isder[i]se: isterse ki; 546b katı yücele rağbetl'ola: ğāyet yücele rağbet bula GT.

³⁹⁰ 547a 'Ayıplarını: 'Ayblarını da GT.

³⁹¹ 511a āfetden: āfetlerden Y. 548a -: Hem GT.

³⁹² 549 ve 550. Beyitler – Y.

- 549 Hoş ferahlar gönline hâsıl ola
Hayr maşşudlarına vâsıl ola
- 550 Görmeye açlık yalıncaklık dahı
Vüs‘at içinde ola dir ey ahî
- 551 Beglük [ü] zâlimlerüñ dahı kamu³⁹³
Şerlerinden ola emîn ey ‘amû
- GT 8715 552 ‘Ömri oldukça iyi dirlikd’ola
İkiligi terk idüp birlikd’ola
- 553 N’eylesin ol kişi dir tâ kim tamâm
Bu dinenlere ire dir ola imâm
- 554 Çün[ki] beş vakit namâzını kılar³⁹⁴
Her namâzı kim kılap fâriğ olur
- 555 N’eylesin ol kişi dir diñle bu kez
Okusun dir Fâtiha yigirmi kez
- 556 Kim olur yigirmi beşden tamâm yüze³⁹⁵
Oku bu dininleri bul ol hümâm
- GT 8720 557 Besmeyleyle günde yüz kez Fâtiha
Okuyanlar bula şöyle râyiha
- 558 Günde yüz kez okumağı itme terk
Er gerek kim tâ‘at üzre tura berk

³⁹³ 552a Beglük [ü]: Beglerüñ; 552b ola emîn ey: ol emîn ola GT.

³⁹⁴ 555a Çün[ki] beş: Çün kişi biş

³⁹⁵ 557a yigirmi beşden tamâm yüze: yigirmişerden yüz tamam; 557b dininleri bul: dinenleri bol GT.

559 Bir mühim maşlaḥatıdur şeb daḥı³⁹⁶
Māni‘ olup oḡumasa ey aḥī

560 Gelecek vaḳitd’anı daḥı bile³⁹⁷
Oḡusun dir oḡuyan şöyle bile

561 Bu kelāmdan mā-ḥaşal bu kim bize³⁹⁸
Cehd idüp yitürevüz her gün yüze

23b 562 Her ki fevt itmez oḡur yüz kez tamām³⁹⁹
Bu naşāyıḥ ḥāşıl olur ve’s-selām

GT 8725 563 Fātiḥada yine diñle bir ḥaber⁴⁰⁰
Ne buyurmuş ol Resūl-i mu‘teber

564 Bu ḥadīşüñ rāvīler’on beş tamām⁴⁰¹
Tā Resūlu’llāḥ varınca ey hümām

565 Cümlesinden birisi durur ‘Alī
Birisi de Bū Bekirdür ey velī

566 Enes İbni Mālīk durur bir daḥı⁴⁰²
Ḥaḡ olardan rāzı olsun ey aḥī

³⁹⁶ 560a maşlaḥatıdur şeb: maşlaḥatı düşüp;560b oḡumasa ey:oḡuyumas(a)’iy GT.

³⁹⁷ 561a vaḳitd’:vaḳtda

³⁹⁸ 562. Beyit -GT.

³⁹⁹ 563b naşāyıḥ: netāyic GT.

⁴⁰⁰ 564a yine diñle: diñle yine

⁴⁰¹ 565a ḥadīşüñ rāvīler’on beş: ḥadiḡ rāvīleri on biş;565b Resūlu’llāḥ varınca ey:Resūşu’llāḥ’a varınc(a)’iy GT.

⁴⁰² 567a Enes İbni Mālīk durur bir: İbn-i Mālīkdür Enes biri

567 Resūlu'llāh daḥı hem Cebre'ilden⁴⁰³
İder bunı rivāyet bilmiş ol sen

GT 8730 568 Yine Cebre'ıl daḥı bunı rivāyet⁴⁰⁴
Ki Mīkā'ilden eyler kıl ri'āyet

569 İder bunı bil ki Mīkā'ıl daḥı⁴⁰⁵
Ki İsrāfilden rivāyet ey aḥı

570 Hem İsrāfıl Ḥazret-i Ḥaḳdan ḥaber⁴⁰⁶
Virdi bu sözdür be-ḡāyet mu'teber

571 Her biri itdi ḳasem bu nesnede
Ne buyurmuş Ḥazret-i Ḥaḳ gör dede

572 Budur lafz-ı ḥadīs kim Ḥaḳ Te'ālā⁴⁰⁷
Ki İsrāfıle ne dir baḳ Te'ālā

Ḳāla'llāhu te'ālā:

*Yā İsrāfılu bi- 'izzī ve celālī ve cūdī ve keremī men ḳara'e
bi'smi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm muttaşılan bi-fātiḥati'l-kitābi merreten vāḥideten
işhedū 'aleyye innī ḳad ḡafertu lehū ve ḳabiltu minhu'l-ḥasenāti ve tecāveztu
'anhu's-seyyi'āti velā aḥriḳu lisānehū fi'n-nāri ve ecīruhū min-'azābi'l-ḳabri ve
'azābi'n-nāri ve 'azābi'l-ḳiyāmeti ve'l-feza'i'l-ekberi ve yelḳānī ḳable'l-enbiyā'i
ve'l-evliyā'i ecma'in. Şadaḳa'llāhu ve şadaḳa Resūlu'llāh.*

⁴⁰³ 568a Resūlu'llāh daḥı hem Cebre'ilden: Hem Resūlu'llāh daḥı ez-Cebre'ıl;568b İder bunı rivāyet bilmiş ol sen: Eylemiş bunı rivāyet sen de bil GT.

⁴⁰⁴ 569a Yine Cebre'ıl daḥı bunı rivāyet: Bunı Cebre'ıl rivāyet eylemiş;569b Ki Mīkā'ilden eyler kıl ri'āyet: Kim zi-Mīkā'ıl ḥikāyet eylemiş GT.

⁴⁰⁵ 570a İder bunı bil ki Mīkā'ıl daḥı: Hem rivāyet itdi Mīkā'ıl daḥı;570b Ki İsrāfilden rivāyet ey aḥı: Bunı İsrāfıl'den aḥı sen daḥı GT.

⁴⁰⁶ 571a Hem İsrāfıl Ḥazret-i Ḥaḳdan: Ḥazret-i Ḥaḳ'dan hem İsrāfıl ḥaber GT.

⁴⁰⁷ 573a Budur lafz-ı ḥadīs kim Ḥaḳ Te'ālā: Ol ḥadīḡ üñ lafzı budur kim İlāh;573b Ki İsrāfıle ne dir baḳ Te'ālā: Anı İsrāfıl'e buyurdı o şāḥ GT.

- 24a GT 8735 573 Hâk Te‘âlâ didi ki yâ İsrâfîl⁴⁰⁸
‘İzzetüm cûdum keremim haqqı bil
- 574 Besmelenüñ her kim âhîr mîmini
Fâtîhaya muttaşıl bir kez anı
- 575 Oğur ise n’eylerem dir diñle key⁴⁰⁹
Hem ne vechle oğursa dir aña key
- 576 Kim Raḥîmüñ mîminüñ el-ḥamdünüñ⁴¹⁰
Lāmına muttaşıl oğusa anuñ
- 577 Şāhid oluñ üzerüme kim anı
Yarlığadum didi Allāh ol Ğanī
- GT 8740 578 Hem didi t̤a‘atleriñ kıldım qabûl
Diñle daḥı ne didi ol luṭfı bol
- 579 Dir bağışladum günāhların daḥı⁴¹¹
Yağmayam dilini oda ey aḥī
- 580 Eyleyem qabir ‘azābından emīn⁴¹²
Hem ‘azābından kıyāmetüñ emīn
- 581 Qa‘r-ı ekber ne dur[ur] bilmeye ol⁴¹³
Şād olup hergiz melûl olmaya ol
- 582 Enbiyādan evliyādan hem anı

⁴⁰⁸ 574a ki: kim;574b keremim: celālüm GT.

⁴⁰⁹ 576a Oğur ise: Oğurisa; 576b vechle oğursa: vechil(e) oğusa GT.

⁴¹⁰ 577a mîminüñ: “mîm”ini; 577b Lāmına muttaşıl oğusa: Muttaşıl “lām”ına oğursa GT.

⁴¹¹ 580b dilini oda ey: dilin d(e)’oda dir iy GT.

⁴¹² 581a qabir:qabrüñ

⁴¹³ 582a Qa‘r-ı ekber ne dur[ur]: Feza‘-ı ekber nedür GT.

Dir bañā evvel ulaşduram ğanī

GT 8745 583 Zī sa‘ādet zī-kerāmetdür katı
Kim bu luţfi eyledi Hāk Hāzreti

584 Fātiḥanuñ dir ḥavāşşından daḥı⁴¹⁴
Hāk Te‘ālānuñ ḥabībī ey aḥī

585 Evine girdügi demde bir kişı⁴¹⁵
Fātiḥa iḥlāş okımağ ol’işi

586 Ya‘nī bir Fātiḥayıla bir iḥlāş⁴¹⁶
Girincek evine okusa ey ḥāş

587 Gider dir faqr ol evden dir Allāh⁴¹⁷
Bereketi çok ola dir hem ol şāh

24b GT 8750 588 Eviñe giricek okı ey aḥī
Fātiḥayla *kul hüva’llāh* sen daḥı

589 Hem şifādır cümle rence Fātiḥa⁴¹⁸
Oldı miftāḥ cümle rence Fātiḥa

590 İbrāhīm-i Temīmī raḥmetu’llāh⁴¹⁹
‘Aleyhi ne buyurupdur ol āgāh

591 Fātiḥa ḥāşşiyetinde ol ‘azīz

⁴¹⁴ 585a ḥavāşşından:ḥavaşında; 585b ey: iy GT.

⁴¹⁵ 586b Fātiḥa iḥlāş okımağ ol’: Fātiḥayl(a)’ iḥlāş okımağ ols(a)’ GT.

⁴¹⁶ 587a bir Fātiḥayıla bir iḥlāş: birer Fātiḥa iḥlāşıla; 587b Girincek evine okusa ey ḥāş: Eve girdükd(e)’ okuşa iḥlāşılaGT.

⁴¹⁷ 588a Gider dir faqr: Giderür faqrı,Allāh: İlāh;588b Bereketi: Berketi,ol şāh: pādīşāh GT.

⁴¹⁸ 590b rence: gence GT.

⁴¹⁹ 591a İbrāhīm-i Temīmī raḥmetu’llāh: Hem daḥı İbrāhīm-i Temīmī’yi;591b‘Aleyhi ne buyurupdur ol āgāh: Raḥmetu’llāhi ‘aleyh diñle eyi GT.

Ne dimişdür diñleñiz bu sözi siz

592 Biñ hāşiyet āşikāre biñ daḥı
Gizli vardur Fātiḥada dir aḥı

GT 8755 593 Fātiḥada āşikāre vü nihān
İki biñ hāşşiyet olacaḥ ey cān

594 Çoḫ oḫı tā ki iki biñ ḥaşleti⁴²⁰
Bulasın hem dūr cihānda rifʿati

595 Fātiḥadan çün bu miḫdār diñlediñ
Ecrini hāşşiyetini añladuñ

596 Besmeleyle Fātiḥa ecrin hemīn⁴²¹
Şanma bu bunda ḫadar ola ey emīn

597 İḥtiyār olundı şöyle bilesin⁴²²
İmdi cehd eyleñ ki ‘āmil olasın

GT 8760 598 Oḫuyup dutana yeter bu ḫadar⁴²³
Dünyāda ḫod bākīde daḥı n’ider

599 İmdi sen işitdigüñile tamām
‘Āmil olugör olasın tā hümām

600 Di [i]mdi şükr idüp *el-ḥamdüli’llāh*⁴²⁴
Ki virdi Fātiḥa ni‘metin Allāh

⁴²⁰ 595a oḫı tā ki:çoḫ oḫı tā GT.

⁴²¹ 597b bunda ḫadar ola ey: dinen ḫadar ol(a)’iy GT.

⁴²² 598a İḥtiyār:İḥtişār,bilesin:bilesiz; 598b bulasın: bulaşız GT.

⁴²³ 599a dutana yeter: tütana yiter;599b Dünyāda ḫod bākīde:Tutmayan ḫod bākisin GT.

⁴²⁴ 601a Di [i]mdi şükr idüp el-ḥamdüli’llāh: Şükr idüp el-ḥamdü li’llāh di ki Ḥaḫ;601b Ki virdi Fātiḥa ni‘metin Allāh: Ni‘met-i Ümmü’l-Kitāb’ı virdi Ḥaḫ GT.

601 Şükür ni‘metde didi Hâk şöyle kim⁴²⁵

*Le-in şekertum le-ezîdennekum*⁴²⁶

25a

602 Okuyugör günde yüz kez imdi sen⁴²⁷

Tâ vire Hâk ‘aded[e] ecr-i hasen

603 Virmedi Hâk bunı ğayrı ümmete

Kim bu ümmet irdi işbu ni‘mete

GT8765

604 Ni‘meti kim rāyegān bulan kes⁴²⁸

İ‘tibārı az olur katında pes

605 Neẓrini bil olma küfrü’n-ni‘me tã⁴²⁹

Artıracak devleti key ey fetã

606 Oldı miftāh cümle gence Fâtîha

Hem şifâdur cümle rence Fâtîha

Ender-fezâyil-i Āyetü’l-Kürsî.⁴³⁰

607 Gel bu kez hoş Āyete’l-Kürsîde⁴³¹

Güş ur cānla diñle ey dede

608 Āyete’l-Kürsî deñizine dağı

Ṭalalum ğavvāş oluban ey aḥî

⁴²⁵ 602. Beyit – GT.

⁴²⁶ *Eğer şükrederseniz, elbette size (nimetimi) artıracam.* (İbrâhîm 14/7)

⁴²⁷ 603b‘aded[e]: ‘aded GT.

⁴²⁸ 605a rāyegān bulan: rāygān bul(a)’anı GT.

⁴²⁹ 606a Neẓrini: ẖadrini, küfrü’n-ni‘me tã: küfrānu’n-ni‘am;606b Artıracak devleti key ey fetã: Artura Hâk devletüñi tã ki hem GT.

⁴³⁰ Başlık – Y.

⁴³¹ 608a Kürsîde: Kürsî’ye de 608b ey: iy GT.

- GT 8770 609 Çıkaralum gevāhirler lü'lü'ler⁴³²
'Arz idelim alıp oluñ ulular
- 610 Hocalar eyle bilür yine sizi⁴³³
Tā du'ādan añasız siz de bizi
- 611 Dünya nedür ya anuñ hocalığı
Dünyesinde hocalığı da ağı
- 612 Faqrıdur fahr idicek devlet anı
Kesb idegör olasın tā kim ğanī
- 613 Faḥr-i 'ālem faqrıyıla fahr ider
'Aklı olan pes ğanılığı nider
- Ḳāle 'aleyhi's-selām Seyyidü'l-Enbiyā
*el-faḳru faḥrī ve bihi eftaḥiru*⁴³⁴
- 25b GT 8775 614 Hoca oldur ola bākī devleti
Gitmeye anuñ elinden ni'meti
- 615 Kesb idegör devlet-i bākī 'azīz
Fānī[y]i itdünse bākīden temīz⁴³⁵
- 616 Himmetiñ ğālīsine bākīsine⁴³⁶
Mā'il olma ḥaḳkı koyup iy dede

⁴³² 571a gevāhirler, yazmada bu şekildedir.

⁴³³ 611a Hocalar eyle bilür:H'āceler eyleyelüm GT.

⁴³⁴ *Fakirlik övüncümdür ve onunla iftihar ederim.*

⁴³⁵ 577b temīz: temyiz anlamında kullanılmıştır.

⁴³⁶ 578a bākīsine: ger bākisi de Y.617a ğālīsine bākīsine: 'āliyse ger bākīye de;617b Mā'il: Māyil GT.

- 617 Var iken dīdār-ı Hāḡ hem vuṣlatı⁴³⁷
Dūn-himmetdür gözeden cenneti
- 618 Ni‘met-i zemm olsa ḡāşıl-ı kişi⁴³⁸
Raḡmet-i tāmm olmaya bil bu işi
- GT 8780 619 Sivādan kesilen kimesnelere⁴³⁹
Ḥāşıl olur rāḡat-ı tāmm ey dede
- 620 Bu nedür dirsün k’eydelüm maḡşūd⁴⁴⁰
Cānıla diñle bu nūra imdi siz⁴⁴¹
- 621 Ne var gör Āyete’l-Kürsīde⁴⁴²
Oḡuyalum diñlegil bu dersi de
- 622 Oldısa Fātiḡa [ger] ḡuṭb-ı Ḳur’ān⁴⁴³
Budur seyyid-i āyāt rūḡ-ı Furḡān
- 623 Ne buyurur digil sultān-ı rūsül⁴⁴⁴
Ḳavli şādıḡ fi‘li ḡūb aşlu’l-uşül
- GT 8785 624 Ebū Hüreyre [dir] vaşiyyetinde⁴⁴⁵
Āyete’l-Kürsī vü ḡāşşıyyetinde

⁴³⁷ 618a dīdār-ı: dīzār-ı GT.

⁴³⁸ 619a zemm olsa ḡāşıl-ı: tām olmasa ḡāşıl;619b Raḡmet-i tāmm olmaya: Rāḡat-ı tām bulmaya GT.

⁴³⁹ 620a Sivādan kesilen kimesnelere: Mā-sivādan kesilen kimselere; 620b ey dede: iy sere GT.

⁴⁴⁰ 621a Bu nedür dirsün k’eydelüm maḡşūd: Bura ṡursun gidelüm maḡşūda biz;621b diñle bu nura: diñleñ bunı da imdi GT.

⁴⁴¹ 582 Beyitte kâfiye yoktur, mısralar karışmış olabilir.

⁴⁴² 622a Ne var gör Āyete’l-Kürsīde: Gör neler var Āyetü’l-Kürsī’de de;622b diñlegil:diñle gel GT.

⁴⁴³ 623a Oldısa Fātiḡa [ger] ḡuṭb-ı Ḳur’ān: Ḳuṭb-ı Ḳur’ān oldısa ger Fātiḡa;623b Budur seyyid-i āyāt rūḡ-ı Furḡān: Rūḡ-ı Furḡān seyyid-i āyāt bu da GT.

⁴⁴⁴ 624a digil:diñle GT.

⁴⁴⁵ 625a Ebū Hüreyre [dir] vaşiyyetinde: Bū Hureyre’ye vaşiyyet eyledi;625b vü ḡāşşıyyetinde: yi aña söyledi GT.

- GT 8795 634 Oğumağa mülâzemet idenler⁴⁵³
Olurlar ‘âbidinden didi anlar
- 635 Hem olur şiddiklerden şol kişi⁴⁵⁴
Kim bunı çok okusa dir bil işi
- 636 Enes Bin Mâlik eyler hem Resûlden⁴⁵⁵
Rivâyet bir hadîs ol pür-uşûlden
- 637 Âyete’l-Kürsîyi bir mü’mîn kaçan
Okuyuban n’eylese dir diñle sen
- 638 Qabir ehline virse dir şevâbın⁴⁵⁶
Ne dir Allâh Te‘âl’işi cevâbın
- GT 8800 639 Maşrıqdan mağribden ne qadar⁴⁵⁷
Qabr-i mü’mîn var ise gör haq nedir
- 640 Qoyar her birine kırk nûr dir Haq⁴⁵⁸
Qabirlerin giñ ider hem muhaqqaq
- 641 Dağı her meyyit içün bir derece
Ref’ ider cennetde Haq didi hoca
- 642 Ya‘ni kim peygamber-i âhir zamân

⁴⁵³ 635a Oğumağa mülâzemet idenler: Bun(ı)‘oğumağa mülâzım olanı; 635b Olurlar ‘âbidinden didi anlar: ‘Âbidinden ola didi hem anı GT.

⁴⁵⁴ 636a Hem olur şiddiklerden: Dağı şiddiklerden ola GT.

⁴⁵⁵ 637a Enes Bin Mâlik eyler hem Resûlden: Enesi’bn-i Mâlik eyler ez-Resûl;637b Rivâyet bir hadîs ol pür-uşûlden: Bu hadîs ol rivâyet ez-Resûl GT.

⁴⁵⁶ 639a Qabir ehline virse dir şevâbın: Müzdini ehl-i kubûra virse ol; 639b Ne dir Allâh Te‘âl’işi cevabın: Diñle n’eyler ol Kerîm ü luṭfı bol GT.

⁴⁵⁷ 640a Maşrıqdan mağribden ne qadar: Maşrıq u mağrib arasında ne kim;640b var ise gör haq nedir: varisa hep şöyle kim GT.

⁴⁵⁸ 641a Qoyar her birine kırk nûr dir Haq: Qoyısar her qabre pes kırk nûr dir;641b giñ ider hem muhaqqaq: giñidür hem nûr dir

Hâce-i ehl-i zemîn ü âsumân

643 Oğuyup bağışlayana hem anı
Diñle kim ne virür ol Qādir Ğanī

26b GT 8805 644 Virür altmış nebīnūñ [de] şevābın⁴⁵⁹
Aña Allāh dağı diñle cevābın

645 Oğuduğı āyetiñ her ħarfine⁴⁶⁰
Bir melek ħalk eyleyi[ser]dür yine

646 Tā kıyāmet tesbīh eylerler ‘amū⁴⁶¹
Oğuyana virür ecriñ Hāk kamu

647 Oğuyup bağışlağıl kabır ehline
Āyete’l-Kürsīyi sen döne döne

648 Her oğuduğunca şöyle devleti⁴⁶²
Vir[ür] saña Qādir Allāh Ħazreti

GT 8810 649 Döşegine yatduğı vaqt hem kişi
Āyete’l-Kürsī oğusa diñl’işi

650 Ol kişiyi ve anuñ komşısını⁴⁶³
Ve dağı komşusunuñ komşusını

651 Āyete’l-Kürsī berekātından Hāk⁴⁶⁴

⁴⁵⁹ 645a Virür altmış nebīnūñ [de] şevābın: Viriser altmış peyem-ber müzdini;645b dağı diñle cevabın: diñle dağı sen bunu GT.

⁴⁶⁰ 646b eyleyi[ser]dür: eyler Allāh dir GT.

⁴⁶¹ 647a ‘amū: kamu GT.

⁴⁶² 649b Vir[ür]: Vire GT.

⁴⁶³ 651a ve: vü GT.

⁴⁶⁴ 652b Dutar ħıfz-ı emānında muħakkak: Tutar ħıfzı emānında o Hāk GT.

Dutar hıfz-ı emānında muḥakḳak

652 Daḥı diñle Resūlu'llāh 'Alīye⁴⁶⁵
Ne dir ışmarlayuban ol velīye

653 Āyete'l-Kürsīyi oĝlanlaruña⁴⁶⁶
Aḳāriblerüñe ḳomřularuña

GT 8815 654 Ögredivir okusunlar [hep] ḳamu⁴⁶⁷
A'zamıdır [āyetlerin] ey 'amū

655 Ki Ḳur'ān içinde bundan ul'āyāt⁴⁶⁸
Yok durur dir sevābludur be-ĝāyet

656 Kim namāzdan soñra okursa bunı
Men' idemez kimse cennetde[n] anı

657 İlla ölüm men' ider anı hemīn⁴⁶⁹
Ma'nīsi ne dimek oldu ey emīn

658 Dimek olur ölmeyince cennete
Girmek olmaz girseydi ger ey ata

27a GT 8820 659 Āyete'l-Kürsīy'okuduĝı gibi⁴⁷⁰
Cennete dāḥil olaydı ey aḥī

660 Muntazır dur[ur] ölüme ey ḳiři

⁴⁶⁵ 653a Resūlu'llāh 'Alīye: kim 'Alī'ye ol Resūl;653b velīye: pūr-uřul GT.

⁴⁶⁶ 654b Aḳāriblerüñe: Aḳrıbaña daḥı GT.

⁴⁶⁷ 655a okusunlar [hep] ḳamu: okusun anlar da hem;655b A'zamıdır [āyetlerin] ey 'amū: A'zam-ı āyāt durur iy ibn-i 'am GT.

⁴⁶⁸ 656a Ki Ḳur'ān içinde bundan ul'āyāt: Ḳur'an içre bundan ulu bir daḥı;656b Yok durur dir sevābludur be-ĝāyet: Yokdur āyet müzdi çokdur iy aḥī GT.

⁴⁶⁹ 658b ey:i y GT.

⁴⁷⁰ 660a Kürsīy':Kürsī; 660b ey aḥī: iy ebī GT.

Āyete'l-Kürsī'y' okuyan bil işi

661 Hikāyetdür meger kim bir gün aşhāb⁴⁷¹
Oturmuşlarıdı cem' olup aḥbāb

662 Baḥş iderlerdi kim Qur'ān içinde⁴⁷²
Kank'āyet uludur Furkān içinde

663 Bu Qur'ānda bulunmay'andan a'zam⁴⁷³
Ki 'inda'llāh ola ḡāyet mu'azzam

GT 8825 664 Diñle gör kim anlara ne dir 'Alī
Bāb-ı şehr-i 'ilm-i Aḥmed ol velī

665 *Eyne entüm* 'an Āyete'l-Kürsī
Diyüp virdi cevāb diñleñ bu dersi⁴⁷⁴

666 Ma'nīsi ne dimekdür diñle [bir] pīr
Kandasız siz'Āyete'l-Kürsīden dir

667 Ya'ni siz ḡāfil misiz andan didi
Bir rivāyet işidiñ benden didi

668 Hāk resūli baña didi yā 'Alī
Diñle saña ne direm gör yā velī

GT 8830 669 Seyyid-i beşer hem anuñ ulusı⁴⁷⁵

⁴⁷¹ 662a Hikāyetdür meger kim bir gün aşhāb: Bu hikāyetdür ki aşhāb cem' olup; 662b cem' olup aḥbāb: ol aḥbāb cem' olup GT.

⁴⁷² 663a kim Qur'ān içinde: ki Qur'ān'da 'aceb;663b Kank'āyet uludur Furkān içinde: Kankı āyet uludur anda 'aceb GT.

⁴⁷³ 664a Bu Qur'ānda bulunmay'andan a'zam: Kim bulunmay(a)'andan a'zam bir daḥı;664b Ki 'inda'llāh ola ḡāyet mu'azzam: Nezd-i Hāk andan mu'azzam hiç daḥı

⁴⁷⁴ 666 Didi Ḥaydar *eyne entum* daḥı hem / Āyetü'l-Kürsīden anlara ḥocam GT.

⁴⁷⁵ 570a -: ki GT.

Didi ādem durur ol dīn ulusı

670 Ki ya‘nī ol durur Ādem Peyamber⁴⁷⁶
Beşer ulusı ol dururdı server

671 ‘Arab kavmi ulusı seyyidi hem⁴⁷⁷
Muḥammeddür dir ol cümleden ekrem

672 Ki Furs ehl’ulusıdur didi Selmān⁴⁷⁸
Ḥabībdür ehl-i Rūmuñ ulus’ey cān

27b 673 Bilāl dur[ur] Ḥabeş ehli ulusı⁴⁷⁹
Ṭurusīnā tağlar ulusı ḥaşı

674 Günlerüñ ulusıdur cum‘a günü
Hem kelāmlar ulusu ne bil bunı

GT 8835 675 Kitāblaruñ kelāmlaruñ hem ey cān⁴⁸⁰
Olupdur ulusı a‘lāsı Qur‘ān

676 Sūre-i Baḳaradur anuñ daḥı
Ulusı ya‘nī ki Qur‘ānuñ daḥı

677 Baḳara sūresinüñ de ulusı
Āyete’l-Kürsīdür ey Tañrı ḥaşı

⁴⁷⁶ 671. Beyit -GT.

⁴⁷⁷ 672a -: Hem, hem: - ;672b Muḥammeddür dir ol cümleden ekrem: Dir Muḥammeddür cihānuñ seyyidi GT.

⁴⁷⁸ 673a Ki Furs ehl’ulusıdur didi Selmān: Ehl-i Furs ulusı Selmāndur didi;673b Ḥabībdür ehl-i Rūmuñ ulus’ey cān: Ehl-i Rūm’uñ da Şuheyb durur didi GT.

⁴⁷⁹ 674a Bilāl dur[ur] Ḥabeş ehli ulusı: Hem Ḥabeş ehli ulusıdur Bilāl; 674b Ṭurusīnā tağlar ulusı ḥaşı: Seyyid oldı Ṭūr-ı Sīnā der-cibāl GT.

⁴⁸⁰ 676a Kitāblaruñ kelāmlaruñ hem ey cān: Pes kitāblar hem kelāmlar seyyidi;676b Olupdur ulusı a‘lāsı Qur‘ān: Oldı Qur‘ān ḡāyet a‘lā seyyidi GT.

- 678 Budur Qur’ānda kim a‘zam-ı āyet⁴⁸¹
Sevābına bunuñ yok hadd ü gāyet
- 679 Muhammed İbni Hanīfeden dañı⁴⁸²
Rivāyet vāridinde diñl’ey añı
- GT 8840 680 Şu vaqt kim Āyete’l-Kürs’indirildi⁴⁸³
Resūlu’llāh[a] Haqdan gönderildi
- 681 Ne kadar putlar varısa dünyāda⁴⁸⁴
Yüzlerin üstüne düşdi dir dede
- 682 Ne kadar var yine kāfir begleri
Yüzleri üzre düşüp gitdi ögleri
- 683 Başlarından tāclar’ alındı kamu⁴⁸⁵
Oldılar zīr ü zeber hep ey ‘amū
- 684 Şeyātīnler havf idüben koşdılar⁴⁸⁶
Şöyle kim birbirine tokışdılar
- GT 8845 685 Cem’ olup İblīs katına irdiler⁴⁸⁷
Hāllerinden aña haber virdiler
- 686 Didi İblīs dünyāyı gezüñ görüñ

⁴⁸¹ 679a Budur Qur’ānda kim a‘zam-ı āyet: A‘zam-ı āyāt budur Qur’ān’da;679b Sevābına bunuñ yok hadd ü gāyet: Haddi yoúdur müzdinüñ bil anı da GT.

⁴⁸² 680a Muhammed İbni: Hem Muhammed bin;680b Rivāyet vāridinde diñl’ey: Var rivāyet anı da diñle GT.

⁴⁸³ 681 Şu vaqt kim Āyete’l-Kürs’indirildi: Āyetü’l-Kürsī şu vaqt kim indidi; 681b Resūlu’llāh[a] Haqdan gönderildi: Kim Resūl’e Haq anı gönderdidi GT.

⁴⁸⁴ 682a putlar: bütler, dünyada: dünyede; 682b Yüzlerin: Yüzleri GT.

⁴⁸⁵ 684a tāclar’ alındı:tāclar(ı)’ atıldı;684b ey: iy GT.

⁴⁸⁶ 685a Şeyātīnler havf idüben koşdılar: Hep şeyātīn havf idüben kaçdılar GT.

⁴⁸⁷ 686b haber virdiler:takrīr itdiler GT.

Hādişe n’oldı bilüp haber virün

687 Seyr idüp dünyā yüzini gördiler⁴⁸⁸
Gāne gāne Medīneye irdiler

28a

688 İnmişidi Āyete’l-Kürsī meger
Şād u hurremdi Resūl-i mu‘teber

689 Bildiler kim andan oturmuş kamu⁴⁸⁹
Bu olan vākı‘alar ey ‘amū

GT 8850

690 Āyete’l-Kürsīyi gör kim ne ulu⁴⁹⁰
Āyet imiş ok’olasın sevgülü

691 Çok dur[ur] bu āyetiñ bil hāşşası
Çok okuyan bulur ey Tañrı haşı

692 Döşegine yatduğı vaqt ey velī
Okıyana bulmaya şeytān yolu

693 Her gicede her şabāhda biz bunı⁴⁹¹
Bir Bakara sūresi āhirini

694 Kim mülāzım olup okursa kamu
Hāşıl ola dir murādı ey ‘amū

GT 8855

695 Cümle maķşūd[ın]a irmege daħı⁴⁹²
Cümle şerden emīn olmağa daħı

⁴⁸⁸ 688b Gāne gāne: Geze geze GT.

⁴⁸⁹ 690a oturmuş;ötrümiş;690b -: hep, ey:iy GT.

⁴⁹⁰ 691b ok’: ok(ı)’ GT.

⁴⁹¹ 694a biz: bir

⁴⁹² 696a maķşūd[ın]a: maķşūdlara;696b -:iy GT.

696 Oğumağ eyler b'ikiyi kifāyet⁴⁹³

Oğu her şubh [u] şām eyle ri'āyet

697 Āyete'l-Kürsī vü Āmene'r-resūl⁴⁹⁴

Bu iki dur[ur] didigim bilmiş ol

698 Āyetü'l-Kürsī hakkında serveri⁴⁹⁵

Diñle ne dir ol sözi cān-perveri

Qāle 'aleyhi's-selām fī-ḥaqqı Āyeti'l-Kürsī:

*Mā-ḵuri'et hāzihi'l-āyetü fī-dārin illā hecerethe's-
şeyāṭīnu delāḍīne yevmen velā-yedḥuluhā sāḥirun
velā-sāḥiretun erba'īne leyleten.*⁴⁹⁶

699 Resūlu'llāh Ḥazretinden rivāyet⁴⁹⁷

Bir evde dir oğunsa işbu āyet

GT 8860 700 Otuz gün ol eve girmez şeyāṭīn⁴⁹⁸

Didi Faḥr-i Cihān [u] Server-i Dīn

701 Qırq gice hem sāḥir ü sāḥire de⁴⁹⁹

Girmeye dirler ol [eve] ey dede

⁴⁹³ 697a eyler b'ikiyi kifāyet: bu ikiyi kāfī durur;697b Oğu her şubh [u] şām eyle ri'āyet: Şubh u şām oğı ki bu vāfī durur GT.

⁴⁹⁴ 698b iki dur[ur]: ikisidür GT.

⁴⁹⁵ 699. Beyit -Y.

⁴⁹⁶ Bu āyet herhangi bir evde okunduğunda, şeytanlar o evi otuz gün süreyle terk ederler ve hiçbir büyücü (sihirbaz) erkek ve hiçbir (büyücü kadın) kırk gece süreyle o eve giremez. (Darimî, Fedâilü'l-Kur'ân, 14)

⁴⁹⁷ 660a rivāyet: olur rivāyet Y.700a Resūlu'llāh Ḥazretinden rivāyet: Hağ Resūlinden rivāyetdür yine;700b Bir evde dir oğunsa işbu āyet: Kim bir evde ger bu āyet oğuna GT.

⁴⁹⁸ 701a Otuz gün ol eve girmez şeyāṭīn: Ol eve şeyṭān otuz gün giremez;701b Cihān [u] Server-i Dīn: 'ālem ol kızb eylemez GT.

⁴⁹⁹ 702a sāḥir ü sāḥire de: sāḥirile sāḥire;702b Girmeye dirler ol [eve] ey dede: Girmeyeler ol eve dir iy sere GT.

- 28b 702 Bunda geldi bir su'āl lāzım bize⁵⁰⁰
Anı dahı diyelüm diñle size
- 703 Her ne kim dir Hāk Resūli hāk durur
Kavl-i şādıklığı muhākkağ durur
- 704 Otuz gün bir eve girmese İblīs⁵⁰¹
Ol evüñ ehline idmese telbīs
- GT 8865 705 Niçün işlerler ol evde günāhı⁵⁰²
Niçün itmeyeler Hākka penāhı
- 706 Niçün işlerler anlar sevābı⁵⁰³
Bu sözüñ ne durur küllī cevābı
- Cevāb⁵⁰⁴**
- 707 Günāh işlemegi meger ki 'ādet
İdinmişdür bu nefsi-i bī-sa'ādet
- 708 Yeter emmāre nefsi aña telbīs⁵⁰⁵
Yeter her dem aña idmege telbīs
- Kemā kālallāhu Te'ālā 'azze ve celle
inne 'n-nefse le emmāretün bi 's-sū 'i ⁵⁰⁶

⁵⁰⁰ 703b diñle:diñleñ GT.

⁵⁰¹ 705b idmese: itmese GT.

⁵⁰² 706b Hākka: Hāk'ı

⁵⁰³ 707a işlerler: işlemeye;707b külli: virgil GT.

⁵⁰⁴ Başlık – Y.

⁵⁰⁵ 709a Yeter: Yiter, telbīs: iblis; 709b Yeter: Yiter GT.

⁵⁰⁶ "Ben nefsimi temize çıkarmam, çünkü Rabbimin merhamet ettiği hariç, nefis aşırı derecede kötülüğü emreder. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir" dedi. (Yûsuf 12/53)

- 709 Degül hâcet aña iğvâ i şeytân⁵⁰⁷
Ki işler ‘âdetin terk idmez ey cân
- GT 8870 710 Anuñ gibi bilen telbīs-i İblīs⁵⁰⁸
Ne hâcet nefsi yiter itdi telbīs
- 711 İmdi şeytândan yiter eyle gile⁵⁰⁹
Nefsünüñ iblīs öger bir hele
- 712 Nefsiñi ammâralıkdan sen yürü⁵¹⁰
Çıkar iğvâsından olugör büri
- 713 Ermese iğvâ-yı şeytân ey âdem⁵¹¹
İder iğvâsını İblīs[üñ] âdem
- 714 Azdurur her dem seni iblīs-i ins⁵¹²
Nice İblīs olanlardur saña cins
- 715 Şeyâtînü ’l-cinnü ve ’l-ins didi Hâk⁵¹³
Hâkkuñ hōd dilegi hâkdur muhâkka
- 29a 716 Kendi cinsiñ[iñ] iblīs iğvâsını⁵¹⁴
Def’-i evvel id hālâş andan seni

⁵⁰⁷ 710a iğvâ i: iğvâ-yı 710b ey: iy GT.

⁵⁰⁸ 710a gibi bilen: gibilere; 711b nefsi yiter itdi: nefsi yiter itdügi GT.

⁵⁰⁹ 711a eyle gile: eyleñile; 712b iblis öger: iblisin oñar GT.

⁵¹⁰ 712a ammâralıkdan: emmârelikten; 713b büri: beri GT.

⁵¹¹ 713. Beyit.- GT.

⁵¹² 714b olanlardur: var olupdur GT.

⁵¹³ 715 -G.

Böylece biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık. (Bunlar), aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar. Rabbin dileseydi onu da yapamazlardı. Artık onları uydurdukları şeylerle baş başa bırak. (En’âm 6/112)

⁵¹⁴ 717a Kendi cinsiñ[iñ] iblis: Kendü cinsüñ iblisi; 717b Def’-i evvel id: Def’ it evvel it GT.

- GT 8875 717 Sende ger anlar disüñ hod özün⁵¹⁵
İblisimiş şeytana nedür sözün
- 718 Şu kim nefsin[i] itmedi Müslümân⁵¹⁶
Kağan taatabilür ol zevk-i imân
- 719 Sen çıkarma kulağıñdan bu sözi⁵¹⁷
Biz giri maqşûda iletelüm izi
- 720 Buyurur yine Muhammed Hâzreti
Her dü ‘âlem fahr-i Ahmed Hâzreti
- 721 *Âmene’r-resûli*[yi] her kim gice
Âhirine dek okursa dir hoca
- GT 8880 722 Ol gicenün bes durur ihyâsına
Her gice okuyup ir ihyâsına
- 723 *Şehida’llâh* âyetin okuyanıñ⁵¹⁸
Haq Te‘âlâ haqqına ne dir anuñ
- 724 Var durur okuyana ‘ahdüm k’anı⁵¹⁹
Cennete koymaqlıgudur ol Ğanî
- 725 Koyuñuz bunı dir cennete⁵²⁰
Vâsıl olsun râhata vü rahmete

⁵¹⁵ 718a anlar disüñ: anlardan iseñ;718b şeytana nedür: pes ne şeytâna GT.

⁵¹⁶ 719a Şu kim nefsin[i] itmedi Müslümân: Nefsini her kim ki mü’min itmedi;719b Kağan taatabilür ol zevk-i imân: Zevk-i imânı o hergiz tatmadı GT.

⁵¹⁷ 720b giri: girü GT.

⁵¹⁸ *Allah, melekler ve ilim sahipleri, ondan başka ilah olmadığına adaletle şahitlik ettiler. O'ndan başka ilah yoktur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.* (Âl-i İmrân 3/18)

⁵¹⁹ 725a k’anı:anı; 725b koymaqlıgudur:koymaqlığa dir GT.

⁵²⁰ 726a Mısrada vezin problemi vardır.726a bunı: bu kulumı GT.

- 726 Bir ḥadīṣ daḥı bu āyetde Enes
Naḳl idüp eyler rivāyet ḥaḳ-nefes
- GT 8885 727 Ḥaḳ Resūlinden ider rivāyeti⁵²¹
Kim ki okursa kaçan bu āyeti
- 728 *Şehida'llāh* āyetin ya'nī kişi
Dir ḥakīme dek okursa bil işi
- 729 Yaradur yetmiş biñ andan melek⁵²²
Tā kıyāmet ḥaḳḳadan eyler dilek
- 730 Anıñçün cümle istiğfār iderler⁵²³
Şuçun bağışla rahmet eyle dirler
- 29b 731 Hem şabaḥda hem yatıcaḳ oku var⁵²⁴
Vird idiñ terk eyleme leyl ü nehār
- GT 8890 732 Evini ide Ka'b'eyler rivāyet⁵²⁵
Ḥabīb-i Ḥaḳdan işid kıl ri'āyet
- 733 Resūl-i Ḥaḳ buyurdı bir kişi⁵²⁶
Sūre-i Keḥf okusa olur işi
- 734 Ol olur ma'sūm cümle fitneden⁵²⁷
Dir sekiz günden ol cān [u] beden

⁵²¹ 728b kaçan: yatıcaḳ GT

⁵²² 730a -: Ḥaḳ; 730b ḥaḳḳadan eyler: Ḥaḳ'dan eylerler GT.

⁵²³ 731a Anıñçün: Anuñiçün, iderler: ider731b Şuçun:Şuçunı, derler: der GT.

⁵²⁴ 732a oku: okı GT.

⁵²⁵ 733a Evini ide Ka'b'eyler rivāyet: Diñle Übeyü'bni Ka'b naḳl eyledi; 733b Ḥabīb-i Ḥaḳdan işid kıl ri'āyet: Bir rivāyet ol Resūl'den söyledi GT.

⁵²⁶ 734a -: Dir; 734b olur: n'olur GT.

⁵²⁷ 735b günden ol cān [u]: güne dek ol cān-ı GT.

- 735 Ger sekiz güne degin deccāl dahı
Çıkıcağ olurısa dir ey aḥī
- 736 Fitne-i deccālden Hāḡ Hāzreti
Şaklaya men‘ ide andan āfeti
- GT 8895 737 Haftada bir kez okuyan ey emīn
Cümle fitnelerden olur dir Emīn
- 738 Sūre-i Kehf āḡirin okumanuñ
Yatduğı vaḡti diñle ecrin hem anuñ
- 739 Ya‘nī kim *inne‘l-lezīne āmenū*⁵²⁸
Okumağdur āḡirine dek ey ‘amū⁵²⁹
- 740 Kim ki anı yatduğı vaḡti okuya
Hāḡ ne virür diñle öğren oku ya
- 741 Gökleriñ ıldızlarıñ şağışını⁵³⁰
Ḥasene virür aña Hāḡ ey kişi
- GT 8900 742 Yatmağa kaşd idicek okuyanuñ
Diñle dahı ḡālını n’olur anuñ
- 743 Yatduğı yerden varınca Ka‘beye⁵³¹
Nūr olup balkıya dir diñle key
- 744 Melekler yürür dir belkim ol nūra⁵³²

⁵²⁸ *İman edip iyi davranışlarda bulunanlara gelince, onlar için makam olarak Firdevs cennetleri vardır. (Kehf 18/107)*

⁵²⁹ 740b ey ‘amu: anu GT.

⁵³⁰ 742a ıldızlarıñ şağışını: ıldızlarınuñ şağışı; 742b ey: iy GT.

⁵³¹ 744a yerden: yirden; 744b diñle key: key dinleye GT.

⁵³² 745a Melekler yürür dir belkim ol nura: Büriyiser hep melekleri o nūr GT.

Hâşıl olur anlara andan sürür

745 Melekler ol kişiyi çün dirnedirler⁵³³
Du‘âlar istigfârlar iderler

30a 746 Yatduğı yerden durunca ol kişi⁵³⁴
Ol meleklerüñ budur bil kim işi

GT 8905 747 Her ne yerde irdiler[i]se kamu⁵³⁵
İgenüñ hâli budur bil ey ‘amû

748 Lîkin iden Ka‘bede hâlin dahı⁵³⁶
Diñle gör kim nite olur ey ahî

749 Eger olsa yatduğı yer Mekke⁵³⁷
Okusa Kehf âhirin and’ey dede

750 Beyt-i ma‘mûr[a] varınca Mekken⁵³⁸
Nûr olup balkır durur ey cân beden

751 Beyt-i ma‘mûr olur dir çârum felek⁵³⁹
Ne miqdâr vârise aña dek melek

752 Cümlesini bu[l]ur b[u] nûr ser-te-ser⁵⁴⁰
N’eyler anıñçün melekler ey püser

⁵³³ 746a Melekler ol kişiyi çün dirnedirler: Bu melâyik ol kişi içün du‘â; 746b Du‘âlar istigfârlar iderler: İdüp istigfâr iderler diñle tâ GT.

⁵³⁴ 747a yerden durunca: yirden: turınca GT.

⁵³⁵ 748a yerde irdiler[i]se: yirde kim iderlerse; 748b ey: iy GT.

⁵³⁶ 749a Lîkin iden Ka‘bede: Lîk Ka‘be’de iden; 749b ey: iy GT.

⁵³⁷ 750.beyit – GT.

⁵³⁸ 751b durur ey cân: dir iy cân-ı GT.

⁵³⁹ 752a olur dir: oldı der

⁵⁴⁰ 753a bu[l]ur b[u]: bürür ol

GT 8910 753 Du‘ālar idüp istiğfār iderler⁵⁴¹
Hudāya rahmet id ‘afv eyle dirler

754 Tā uyğudan uyanınca ol kişi
Ol meleklerüñ budur cümle işi

755 Yatmağa kaçd idicek ey ahl⁵⁴²
Oğu tā şöyle olasın dağı

756 Bu kerāmet şöyle bil kim kamu⁵⁴³
Mü‘min ü şālihleredür ey ‘amū

757 Müttakīlerden kabūl eyleyiser
Hak Te‘ālā tātati dir ey püser

Kemā kālē’llāhu Te‘ālā

*İnnemā yetekabbela’llāhu mine’l-muttaķīn*⁵⁴⁴

GT 8915 758 Yatacak vakt okuyacak bir dağı⁵⁴⁵
Diyeyin öğren anı dağı

**Yef‘alu’llāhi mā yeşā bi-ķudretihī Ve yaķkumu
mā yūrīdu bi-‘izzetihī**

30b 759 Yatduğı vakti okuya iş bunı da
Ne virür hak öğren oğu anı da

⁵⁴¹ 754a Du‘ālar idüp istiğfār iderler: Mağfaret isterler idüben du‘ā;754b Hudāya rahmet id ‘afv eyle dirler: Rahmet eyle dirler iy bār-ı Huzā GT.

⁵⁴² 756a idicek ey: idicegez iy; 756b -: sen GT.

⁵⁴³ 757a bil: bilgil; 757b ey: dir GT.

⁵⁴⁴ Allah ancak takvā sahiplerinden kabul eder. (Mā’ide 5/27)

⁵⁴⁵ 759b -: oğı GT.

- 760 Ki üç biñ rik‘at kabûl olmış namāz⁵⁴⁶
Şevābını virür añ‘ol bī-niyāz
- 761 Diñle imdi sūre-i Ṭā-Hāyı da
Oқыana ne verür Hāḡ anı da
- 762 [Hem] muhācir ü enşāra ne kim Hāḡ⁵⁴⁷
Virürse dir Resûl-i Hāḡ muḡaḡḡak
- GT 8920 763 Virür Ṭā-Hā oқыanlara daḡı⁵⁴⁸
Anlaruñ ecr ü şevābın ey aḡı
- 764 Ya‘nī Mekken Medīneye bile
Göç idiben geldiler Resûlile
- 765 Muhācir anlar durur enşār da⁵⁴⁹
Didigim kimler durur anlar da
- 766 Mālile anlar Resûl nefsi bile⁵⁵⁰
Mu‘āvin oldılar ol pūr-uşûle
- 767 Ki ya‘nī anlardur ehl-i Medīne⁵⁵¹
Odur enşār ki yardum itdi dīne
- GT 8925 768 Oḡu Ṭā-Hāyı kim bulasın sen daḡı⁵⁵²
Ecr-i enşār ü muhācir ey aḡı

⁵⁴⁶ 761a Ki üç biñ rik‘at: Si hezār rek‘at; 761b Şevābını virür añ’: Müzdini virür aña GT.

⁵⁴⁷ 763a[Hem] muhācir ü enşāra ne kim Hāḡ: Şol muhācir bölügi enşārıla GT.

⁵⁴⁸ 764a Ṭā-Hā oқыanlara: ol Ṭāhā oқыana; 764b ey:iy GT.

⁵⁴⁹ 766a enşār da: enşārıla; 766b Didigim: Diyelüm, anlarda : anlarıla GT.

⁵⁵⁰ 767a anlar Resûl nefsi bile: nefsi anlar Resûl’e

⁵⁵¹ 768a anlardur: anlar durur

⁵⁵² 769a Ṭā-Hāyı: Ṭāhā; 769b ey:iy GT.

769 Behişt ehli mine'l-ḳurrāyile sen⁵⁵³
Oḳumazlar meger Ṭā-Hā vü Yā-Sīn

770 “Secd(e)”’elif lām oḳıyan kimsenenüñ⁵⁵⁴
Girmeye şeyṭān evine dir anuñ

771 Hem Tebāreke ile bu sūreyi
Oḳıyana Ḥaḳ virür diñle neyi

772 Gicede okuyan ikisin bile
Leyle-i Ḳadrüñ ḡevābını bula

GT 8930 773 Ḳadr gicesini iḥyā ecrini
Virür Allāh aña anuñ müzdini

774 Diñleye Yā-Sīni oḳumaḳdan ḥaber⁵⁵⁵
Ne buyurur ol Resül-i mu‘teber

775 Didi her nesnenüñ var ḳalbi ey cān⁵⁵⁶
Velī Yā-Sīn durur ḳalb-i Ḳur’ān

776 Kim rızā-yı Ḥaḳḳiçün oḳurs’anı
Yarlıḡar raḥmet ider aña Ğanī

777 Ecri yöninden daḡı aña Allāh⁵⁵⁷
Ne verür dir diyeyin diñle saña

⁵⁵³ 770a ḳurrāyile sen: Ḳur’ān bilesin

⁵⁵⁴ 771-774. Beyitler – Y.

⁵⁵⁵ 775a Diñleye Yā-Sīni oḳumaḳdan: Diñle Yāsīn oḳumaḳdandan da GT.

⁵⁵⁶ 776a nesnenüñ var ḳalbi ey cān: bir nesnenüñ bir ḳalbi var; 776b Velī Yā-Sīn durur ḳalb-i Ḳur’ān: Ḳalb-i Ḳur’ān sūre-i Yāsīn i yār GT.

⁵⁵⁷ 778a aña Allāh: Allāh aña GT.

- 31a GT 8935 778 Yigirm'iki keret Ḵur'ānı tamām⁵⁵⁸
Ḥatm ideniñ virür ecrin ey hümām
- 779 Oқuyan kimsey'āḥir vaқtde Yā-Sīn⁵⁵⁹
Ne 'izzetlü olur diñle bilesin
- 780 Ḥaқ Te'ālā eciriyle ere felek⁵⁶⁰
İner her [bir] ḥarfine onar melek
- 781 Tamām üç biñ durur ḥurūf-ı Yā-Sīn⁵⁶¹
Otuz biñdür melekler hem bilesin
- 782 Durup karşıısına şaf şaf n'iderler⁵⁶²
Anuñçün cümle istiğfār iderler
- GT 8940 783 Defn idince bile varurlar tamām⁵⁶³
Ḥürmet-i Yā-Sīn içün bil ey hümām
- 784 Dā'im āḥirde Yā-Sin oқyuanuñ⁵⁶⁴
Ferişte almaya cānın dir anuñ
- 785 Belki Rıdṽān aña cennetden şarāb⁵⁶⁵
Getirip de içire dir zī-ṭarāb

⁵⁵⁸ 779a keret: kerre

⁵⁵⁹ 780a vaқtde Yā-Sīn:vaқtde da;780b Ne 'izzetlü olur diñle bilesin: 'İzzet ü ḥürmet nice diñle dede GT.

⁵⁶⁰ 781a eciriyle ere: emri ile ez; 781b iner: ine GT.

⁵⁶¹ 782a Tamām üç biñ durur ḥurūf-ı Yā-Sīn: Ḥarfleri Yāsīn'üñ üç biñdür tamam;782b -: Pes, hem bilesin: ve's-selām GT.

⁵⁶² 783a Durup karşıısına şaf şaf n'iderler: Karşıısına ṭuralar şaf şaf olar;783b iderler:ider GT.

⁵⁶³ 784a idince: olunca; 784b ey: iy GT.

⁵⁶⁴ 785a Dā'im āḥirde Yā-Sin oқyuanuñ: Hem dem-i āḥirde Yāsīn oқuyan; 785b Ferişte almaya cānın dir anuñ: Olmaya anuñ melek cānın alan GT.

⁵⁶⁵ 786b Getirip de içire dir zī-ṭarāb: Getürüben içüre dir zī şevāb GT.

786 Şuya ƙanup gide görmeye ‘atşān⁵⁶⁶
Dāyim āhirde Yā-Sīn okuyan cān

787 Olmayā enbiyā havzına muhtāc⁵⁶⁷
Sa‘ādet ola başında anuñ tāt

788 Şefī’ olur okıyanlara Yā-Sīn⁵⁶⁸
Dinleyenlere olur mağfūr bilesin

789 Secde elif lām okuyan kimsenüñ⁵⁶⁹
Girmeye şeytān evine dir anıñ

790 Secd’elif lām ile Tebarekeyi⁵⁷⁰
Okuyana ne virür diñle anı

791 Gicede okuyan ikisin bile⁵⁷¹
Leyle-i ƙadrin şevābını bula

792 Ƙadir gicesi ihyāsı şevābın⁵⁷²
Virür Allāh dir işidiñ cevābın

31b GT 8945 793 Şüre-i ve’s-Şāffāt okuyana
Ne virür dir Hāƙ Te‘āl’ışid yine

794 Ne deñli var ise cinnī vü şeytān⁵⁷³

⁵⁶⁶ 787a gide görmeye ‘atşān: dağı ‘atşān görmeye; 787b Dāyim āhirde Yā-Sīn okuyan cān: Enbiyā havzına muhtāc olmaya GT.

⁵⁶⁷ 788a Olmayā enbiyā havzına muhtāc: Şuya ƙanup dağı ‘atşān görmeye/ Enbiyā havzına muhtāc olmaya.

788b Sa‘ādet ola başında anuñ tāt:- GT.

⁵⁶⁸ 789a Şefī’ olur okıyanlara Yā-Sīn: Okıyana bu şefi’ olur dağı; 789b bilesin: ağı GT.

⁵⁶⁹ Beyit – GT .

⁵⁷⁰ Beyit – GT.

⁵⁷¹ Beyit - GT.

⁵⁷² Beyit – GT.

⁵⁷³ a Ne deñli var ise cinnī vü şeytān: Cinn ü insān varısa pes ne ƙadar; b ey dir cān: iy pezer GT.

Cümlesiniñ şağışınca ey dir cān

795 Virür ol on kadar hasene Allāh⁵⁷⁴
Berī eyler anı şirkden hem ey cān

796 Şeytānıñ ‘adāvetinden hem ırağ
Olur dir okuyan ger ey yüz[i] ağ

797 Der ‘Alī her kim sūre-i Yā-Sīn ey hümām⁵⁷⁵
Ecirden ala kıyāmetde tamām

GT 8950 798 Meclisinde sūreniñ ön āhirin⁵⁷⁶
Eylesin ve’s-şāffātınun āhirin

799 Ya’nī kim *sübḥāne rabbik* okusun⁵⁷⁷
Āhirine dek iledsin bākīsın

800 Mühr olur āhir bozulmaz dir anuñ⁵⁷⁸
Kulağıñdan gidmesün bu söz seniñ

801 Ger ḥaṭā oldıyisa anı daḥı⁵⁷⁹
Ḥaḳ Te‘ālā ‘afv ider dir ey aḥī

802 Diñle imdi sūre-i Duḥānda⁵⁸⁰
Okuyanlar ne bulurmuş anı da

⁵⁷⁴ a Virür ol on kadar hasene Allāh: Viriser on ol kadar haseneyi; b Berī eyler anı şirkden hem ey cān: Hem berī eyler Huzā şirkden anı GT.

⁵⁷⁵ a sūre-i Yā-Sīn: severse GT.

⁵⁷⁶ a sūreniñ ön: sözünüñ ol GT.

⁵⁷⁷ *Senin izzet sahibi Rabbin, onların isnat etmekte oldukları vasıflardan yücedir, münezzehdir.* (Sâffât 37/180)

⁵⁷⁸ a āhir bozulmaz: ecri yuyulmaz GT.

⁵⁷⁹ a oldıyisa: oldı ise GT.

⁵⁸⁰ a Duḥānda: Duḥān’ı da GT.

- GT 8955 803 Kankı gicede okursa ol kişi⁵⁸¹
İşbu hāl üzre şabāhlar bil işi
- 804 Ki yetmiş biñ melek diñle n'iderler⁵⁸²
Anuñçün cümle istigfār iderler
- 805 Cum'a gicesi kimse okurs'anı⁵⁸³
Bil işid kim n'eyler anı ol Ğanī
- 806 Geçmişinüñ geleceğin günāhıñ
Hak Te'ālā yarlıgar dir hep anıñ
- 807 Bulur her harfine dir hem şevābın⁵⁸⁴
Ki yüz biñ kul āzād itmiş şevābın
- 32a GT 8960 808 Cennetde anıñçün bir ev dağı⁵⁸⁵
Halk ider Allāh Te'ālā dir ağı
- 809 Zihī lutfı vü ikrāmı çok Allāh
Zihī in'āmı ihsanı çok Allāh
- 810 Okuya *innā fetaħnāy*ı dağı⁵⁸⁶
Ne bulur olda işid bir ey ağı
- 811 Mekke fethinde Resūlu'llāh bile⁵⁸⁷
Hāzır olanlarıñ ecrini bula

⁵⁸¹ a ol: kim

⁵⁸² a Ki yetmiş biñ melek diñle n'iderler: Kim anuñçün ya'ni yitmiş biñ melek; b Anuñçün cümle istigfār iderler: Cümle istigfār idüp eyler dilek GT.

⁵⁸³ kimse okurs': okursa kims(e) GT.

⁵⁸⁴ a Bulur her harfine dir hem şevābın: Bula her harfine hem yüz biñ kulu; b Ki yüz biñ kul āzād itmiş şevābın: Āzad eyleyen şevābın bil bunu GT.

⁵⁸⁵ a Cennetde : Cennet içr(e)' GT.

⁵⁸⁶ *Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik.* (Feth 48/1)

⁵⁸⁷ a Resūlu'llāh: Resūlile GT.

- 812 Hem benümle bey‘at eylemiş gibi⁵⁸⁸
Olur ol dir Hâk Resûli ey aḥī
- 813 Sûre-i ve‘n-Necm okuyan[a] da hem⁵⁸⁹
Hâk Te‘ālā ne verür dir ey dedem
- GT 8965 814 Resûl mi‘râcını taṣdîk idenler⁵⁹⁰
‘Adedince on ḥasene bulur anlar
- 815 Vâkı‘a sûresin okuyanları
Ġāfilînden yazmayalar anları
- 816 Her gice okur kim ki anı⁵⁹¹
Olmaya muḥtâc ola dāyim ġanī
- 817 Sûre-i Ḥaşr okuyan ḥālîñ işid⁵⁹²
Her gice okumağı saña iş id
- 818 Her kim okursa kıyāmetde olur⁵⁹³
Kurtılanlar[uñ] bölüğinden olur
- GT 8970 819 Ḥaşriñ āḥirin okumağ ey ḥoca
‘Ādetiñ olsun bir irte bir gice
- 820 İsti‘aze eyle üç kez böyle sen⁵⁹⁴
Ba‘d ez-ân âyetleri okuya sen

⁵⁸⁸ b ey aḥi: iy ebī GT.

⁵⁸⁹ b dir ey: gör iy GT.

⁵⁹⁰ a idenler: şol, iden; b ‘Adedince on ḥasene bulur anlar: Şağışınca ḥasene bulısar on

⁵⁹¹ a okur: okurısa GT.

⁵⁹² a işid: d(e)’ işit GT.

⁵⁹³ a olur: olar; b Kurtılanlar[uñ], olur: Kurtulanlar, olalar GT.

⁵⁹⁴ Beyit. – Y.

821 *E'üzübi'llāhi's-semī'u'l-'alīm*⁵⁹⁵
Hem bile di *mine's-şeytāni'r-racīm*

822 Üç keret okuyasın evvel anı⁵⁹⁶
Ba'de namāz okuyasın iş bunu

823 Kim *hüva'llāhü'llezīd*ür ol okı
Tā inince āhırine ey fakı

32b 824 Her kim okursa bunu şabāḥ aña⁵⁹⁷
N'eyler Allāh Hāzreti diyem saña

825 Tamām yetmiş biñ ferişte bil ki Hāk⁵⁹⁸
Müvekkel eyler aña dir muḥakḳak

GT 8975 826 Şalavāt iderler aña kamu⁵⁹⁹
Tā ki aḥşām irince ey 'amū

827 Ger ölürse ol gün içre ol kişi
Dir şehīd ölümün olur bil işi

828 Her gice okurısa bu dineni
Hemçünān eyler yine Allāh anı

829 Ki yetmiş biñ feriştelere aña da⁶⁰⁰

⁵⁹⁵ Beyit.- GT. Onun yerine başlık: **E'üzü bi'llāhi's-Semī'i'l-'Alīmi mine's-şeytāni'-recīm.**

⁵⁹⁶ Beyit. – GT.

⁵⁹⁷ a bunu şabāḥ: şabāḥ bunu GT.

⁵⁹⁸ a Tamām yetmiş biñ ferişte bil ki Hāk: Bil ki yitmiş bin firişte Hākḳ aña; b Müvekkel eyler aña dir muḥakḳak: Eyleyiserdür müvekkel Hākḳ aña GT.

⁵⁹⁹ a Şalavāt iderler aña: Kim şalāt ider aña anlar; b aḥşām, et 'amū: aḥşāma, iy ulu GT.

⁶⁰⁰ 829-830-831.beyit – GT.

Ḥaḵ Te‘āl’eyler müvekkel ey dede

- 830 Şalavāt eyler aña irteye dek
Ḥaḵdan isder anuñiçün dilek
831 Ger oḵursa ol gicede ol daḥı
Dir şehīd ölümün olur ey aḥī

- 832 Zī-sa‘ādet gicede irta anı⁶⁰¹
Oḵuyan bula şehīd ölümünü

- 833 Sen daḥı terk eylemegil zinhār⁶⁰²
Vird idüben hoş oḵu leyl ü nehār

- GT 8980 834 Cum‘a tesbiḥ oḵuyanıñ ecrini⁶⁰³
Daḥı diñle gör ne virür ol Ğanī

- 835 Müslümanlar şehrinin cümlesinde⁶⁰⁴
Cum‘a namāzın kılanlar ey dede

- 836 Cümlesine virilen ḵadar şevāb⁶⁰⁵
Yazılur dīvānına dir zī-şevāb

- 837 Tebāreke oḵuyana virür Ḥaḵ⁶⁰⁶
Ḷadir gicesi iḥyāsın muḥaḵḵaḵ

- 838 Ḷadir gicesini iḥyā idenler⁶⁰⁷

⁶⁰¹ a irta: irtede; b Okuyan: Okuya GT.

⁶⁰² b idüben: idinüp GT.

⁶⁰³ tesbiḥ: “Sebbiḥ” GT.

⁶⁰⁴ a Müslümanlar şehrinin cümlesinde: Cümlesinde işbu İslām şehrinüñ; b Cum‘a namāzın kılanlar ey dede: Kim şalāt-ı cum‘a kılan ḵullarıñ GT.

⁶⁰⁵ a ḵadar: miḵdār;

⁶⁰⁶ Tebāreke oḵuyana virür: Hem “Tebārek” oḵuyana vire; b gicesi iḥyāsın muḥaḵḵaḵ: gicesinüñ iḥyāsını Ḥaḵ GT.

⁶⁰⁷ a Ḷadir gicesini iḥyā idenler: Leyle-i Ḷadri şu iḥyā eyleyen; b Ecirden, anlar: Ecri,oḵuyan GT

Ecirden ne bulursa bulur anlar

- 33a GT 8985 839 Her gice bu sūreyi oꝓu seni⁶⁰⁸
Hak kabir fitnesinden ŝaklar anı
- 840 Her kim oꝓur sūre-i Nūn ve'l-kalem
Görmeye yevm-i kıyāmetde elem
- 841 Ŗol riyāzet-keşlerūñ ecrin 'azīz⁶⁰⁹
Key ola ahlāk-ı zemīmden temīz
- 842 Hak Te'ālā anlaruñ ecrin vire
Aña kim anlar irer Hak irgüre
- 843 Hukı daḥı güzel ola hem anuñ
Dāyimā nūn ve'l-kalem oꝓuyanūñ
- GT 8990 844 Sūre-i Müzzemmil oꝓuyanlara
Hak Te'ālā ne verür dir anlara
- 845 İnananlar Resūlu'llāhı taḥḫīk⁶¹⁰
İdenler hem risāletini taşdıḳ
- 846 Ne miḳdār kim bulur anlar ŝevābı⁶¹¹
On anlarca bulur ol al cevābı
- 847 Virdigince anlara on ḥasene⁶¹²
Hak virür Müzzemmil oꝓuyana

⁶⁰⁸ a oꝓu seni: her kim okur; b Hak kabir fitnesinden ŝaklar anı: Kabir fitnesinden ol kes kurtulur GT.

⁶⁰⁹ b Key: K' GT.

⁶¹⁰ a İnananlar Resūlu'llāhı taḥḫīk: Ŗol Resūlu'llı taşdıḳ eyleyen; b İdenler hem risāletini taşdıḳ: Ya'ni peyḡam-berligine inanan GT.

⁶¹¹ a - : Pes; b ol: al GT.

⁶¹² Beyit – GT.

- 848 Dünyāda vü āhiretde anı geri⁶¹³
Cümle düşvârlıkdan eyler Hâk berī
- 849 Ger Kıyāmet sūresin okur[sa] kes
Ne buyurur ol Resūl-i Hâk-nefes
- GT 8995 850 Kıyāmetde ben daḥı Cibrīl daḥı⁶¹⁴
Hāzır oluruz aña dir ey aḥī
- 851 Şehādet eylerüz bunlardan durur⁶¹⁵
Kıyāmete inananlardan durur
- 852 Hel etā sūresini okuyanuñ
Hâk katında ne durur ecir anuñ
- 853 Hūrī vü cinān Hâk zaḥire⁶¹⁶
İder kim āhiretde aña vire
- 33b 854 ‘Amme okuyana da Hâk ne verür⁶¹⁷
Kıyāmetde şovuk şuyla şuvarur
- GT 9000 855 Hısāb[ı] olmaz aña kim ey yār⁶¹⁸
Hemān bir vaḳt namāz kılması miḳdār

⁶¹³ a Dünyāda: Dünyede GT.

⁶¹⁴ a Kıyāmetde: Der- kıyāmet GT.

⁶¹⁵ a Şehādet eylerüz bunlardan: Şāhid oluruz bu anlardan; b Kıyāmete inananlardan durur: Kim kıyāmete inanandan durur GT.

⁶¹⁶ a Hūrī vü cinān Hâk zaḥire: Hâk zaḥire ide ḥarīr ü cinān; b İder kim āhiretde aña vire: Āhiretde tā vire aña inan GT.

⁶¹⁷ b Kıyāmetde şovuk şuyla şuvarur: Der- kıyāmet mā-yı bārid içürür GT.

⁶¹⁸ a Hısāb[ı] olmaz aña kim ey yār: Hem hısāb olmaz aña iy ser-firāz; b Hemān bir vaḳt namāz kılması miḳdār: İlla miḳdār kim kılur bir vaḳt namaz GT.

856 Hālāş olup gire tā kim cennete⁶¹⁹
Vāşıl ola rāhata vü rahmete

857 Sūre-i Ve’ş-şems okuyana dahı
Hak Te’ālā ne virür diñl’ey⁶²⁰ ahı

858 Ay u güneş her neye kim tókınur
Cümlesinden şadağa itmiş olur

859 Ve’d-đuhā sūresin okuyanlara
Dir şefi’ olur Muhammed anlara

GT 9005 860 Cihānda sā’il olanlar şağışı⁶²¹
Bulısardır hasene hem ol kişi

861 *Elem neşrahleke okuyanı*⁶²²
Ne bulur dir gör Resūl-i Hak anı

862 Gūye kim ben olduğum vaqt guşşalı⁶²³
Guşşamı giderür ol dir ey veli

863 Dü haşlet-i şerīfile müşerref⁶²⁴
Eyleye Allāh anı bula şeref

864 Ol ikidir der-yakīn ü ‘āfiyet⁶²⁵
Okı sen de bulasın şöyle devlet

⁶¹⁹ a kim: ol GT.

⁶²⁰ b diñl’ey: diñle GT.

⁶²¹ a Cihānda sā’il: Dünyede sāyil GT.

⁶²² a - : Hem GT.

⁶²³ a Gūye kim ben: en ki gūyā GT.

⁶²⁴ Beyit – GT.

⁶²⁵ a Ol ikidir der-yakīn ü ‘āfiyet: Hem yakīn ü ‘āfiyet virür Huzā; b Okı sen de bulasın şöyle devlet: Āgeh okı saña da virür Huzā GT.

- 865 Sûre-i Kâdri okuyanda şevâb⁶²⁶
Ne kadardur diñle aña da cevâb
- GT 9010 866 Ramażân ayında şâ'im olanuñ⁶²⁷
Kâdir gicesinde kâ'im olanuñ
- 867 Ecirleri gibi ecir aña da
Virür Allâh okı dir saña da
- 868 Kâdir gicesin ihyâ idenlere⁶²⁸
Nedür ecir işitmiş ol anuñ da
- 34a 869 Biñ ayuñ tã'atinden ol bir gice⁶²⁹
Hayırlıdur nice şu devlet nice
- 870 Ya'nî ol leyle-i kâdrüñ 'ameli⁶³⁰
Hayırlıdur bilmiş olğıl ey velî
- 871 Tã'atinden biñ ayuñ kim olarda⁶³¹
Leyle-i kâdri olmaya dir ey dede
- 872 Sûre-i kâdr inmege dahı sebeb
Neyidi anı da bil ey cãn-ı eb
- GT 9015 873 Şahâbeye haber virürdi Resûl⁶³²
Hoş hikâyet eyleyüp ol pür-uşûl

⁶²⁶ a Kâdri okuyanda:Kâdr okuyana GT.

⁶²⁷ a ayında şâ'im: ayını şâyim;b kâ'im: kâyim GT.

⁶²⁸ a idenlere: idenüñ; b Nedür ecir işitmiş ol anuñ da: Ecir de nedür işitmiş ol anuñ GT.

⁶²⁹ a Biñ ayuñ tã'atinden: Tã'atından biñ ayuñ GT.

⁶³⁰ Beyit – GT.

⁶³¹ Beyit – GT.

⁶³² a Şahâbeye haber virürdi: Bir gün aşhâba haber virdi GT.

- 874 İşbunı dir ol Resül-i mu‘teber⁶³³
Benī İsrā’ıl kavminden bir er
- 875 Kuşanup biñ ay itmiş ğazā⁶³⁴
Çözmemiş biñ ay silāh çeküp cezā
- 876 Silāhın[ı] tā ölünce ol kişi⁶³⁵
Kendüden gidermedi dir bil işi
- 877 Ol biñ ayuñ günlerin cümle şā’im⁶³⁶
Olup olmuş gicelerinde kâ’im
- GT 9020 878 Hâk yolında işbu kadar zaḥmeti⁶³⁷
Çekmiş ol kişi ögmiş kıatı
- 879 Bunı aşḥāba Resül-i mu‘teber
Kim ḥikāyet viricegez ḥaber
- 880 Ta‘accüb itdiler işidüp aşḥāb⁶³⁸
Gördiler ‘amellerini şeyḥ ü şāb
- 881 Didiler a‘mālimüz bizüm kıatı
Azımış pes n’eyledi Hâk Ḥazreti
- 882 Viripdi işbu āyeti İlāh⁶³⁹
Ḳadir gicesini kıldı ‘atā şāh

⁶³³ İşbunı dir ol Resül-i mu‘teber: Bir kişi varmış bilüñ ḥālin anuñ; b Benī İsrā’ıl kavminden bir er: Ya‘ani kavminden Benī-İsrā’ılüñ GT.

⁶³⁴ a - : silāh GT.

⁶³⁵ a Silāhın[ı]: Hem silāhın GT.

⁶³⁶ a şā’im: şıyām; b Olup olmuş:İdüp itmiş,kâ’im: kıyām GT.

⁶³⁷ a kadar:miḳdār; b -: diyü GT.

⁶³⁸ a Ta‘accüb itdiler işidüp aşḥāb: Diñledi aşḥāb ki bu şey-i ‘ucāb; b‘amellerini:ṭā‘atları az GT.

⁶³⁹ b Ḳadir gicesini kıldı ‘atā: Kıldı i‘ṭā Ḳadr gicesini GT.

GT 9025 883 Yā Ḥabībī saña virdüm bir gice
Ol biñ aydan ḥayırl'ey bedr-i dücā

34b 884 Ya'ni biñ ayuñ 'amelinden daḥı
Ḥayırludur ol gice dir ey aḥī

885 Biñ ay ġazā idüp şā'im olmadan⁶⁴⁰
Gicelerin cümle kâ'im olmadan

886 Ol gicenüñ ḥayırludur tã'atı⁶⁴¹
Şöyle didi Ḥaḫ Te'ālā ey velī

887 Leyle-i kadrin iḥyāsı şevābı⁶⁴²
Ne kâarduğın işidüñ ey ebī

GT 9030 888 Sûre-i kadrî okuyana tamām
Bu kâdar ecir virür Ḥaḫ ey hümām

889 Bir kez okuyana bunca devleti
Viriserdür Ḥaḫ Te'ālā Ḥazreti

890 Zihī luṭfı vü iḥsānı çok Allāh⁶⁴³
Zihī in'ām u ikrāmı çok Allāh

891 Sûre-i Kadr okumada ey aḥī
Çok sa'âdet var işid anı daḥı

892 Var iken abdest yaşı kez kişi⁶⁴⁴

⁶⁴⁰ a şā'im: şāyim; b cümle kâ'im: daḥı kâyim GT.

⁶⁴¹ a ḥayırludur tã'atı: tã 'atıdur ḥayırlu; b ey velī: iy ulu

⁶⁴² a kadrin iḥyāsı şevābı: Kadrî çü iḥyā itmenüñ; b Ne kâarduğın işidüñ ey ebī: Ecrini bildüñ ne miqdârdur anuñ GT.

⁶⁴³ Beyit – GT.

⁶⁴⁴ a kez: ger GT.

Sûre-i Kâdri okusa diñle işi

- 893 Bir kez okuyana virür Hâk tamām
Elli yıllık tã‘at ecrin ey hümām
- GT 9035 894 Gündüzünü oruç olup gicesi⁶⁴⁵
Kã‘im olmuş gibi imdi nicesi
- 895 Kim ki iki kez okur aña dahı
Hâk Te‘ālā ne verür diñl’ey aħı
- 896 Halīlu’llāh [u] Mūsā nebīye⁶⁴⁶
Habību’llāh u ‘İsā nebīye
- 897 Her ne kim virdiyse anlara kamu⁶⁴⁷
İki dahı virür Allāh ey ‘amū
- 898 Kim ki üç kez okurısa aña da
Ne verür Hâk Hâzreti diñl’ey dede
- 35a GT 9040 899 Cennetüñ sekiz kapısı aña Hâk⁶⁴⁸
Bilā-şek açırür [bil] muħakkaḳ
- 900 Kağısından dilerise cennete
Girüp ire rāḩata vü ni‘mete
- 901 Ne ‘itāb ola aña ki dir [ne] ‘azāb⁶⁴⁹
Zī-sa‘ādet zī-kerāmet zī-şavāb

⁶⁴⁵ a gicesi: gicesin; b Kã‘im:Kāyım, nicesi: nicesin GT.

⁶⁴⁶ a Halīlu’llāh [u] Mūsā nebīye: Hem Kelīm ü hem Halīl ü hem Habīb; b Habību’llāh u ‘İsā nebīye: Hem dahı ‘İsā-i rūḩa iy ṭabīb GT.

⁶⁴⁷ b İki: Aña

⁶⁴⁸ b Bilā-şek açırür [bil] muħakkaḳ: Açı viriser bilā-şekk aña Hâk GT.

⁶⁴⁹ a Ne ‘itāb: Ne ḩisāb GT.

- 902 Ebū Hüreyre eyler hem rivāyet⁶⁵⁰
Anı daḥı işid eyle ri‘āyet
- 903 Didi işiddüm [ki] Ḥaḳḳ[uñ] Resūli⁶⁵¹
Sözi Ḥaḳ kavli[dür] ol pür-uşūli
- 904 Var iken ābdestinüñ daḥı yaşı
Süre-i Ḳadr okusa bir kez kişi
- GT 9045 905 Yazar şiddikāndan dir anı Allāh⁶⁵²
İki kez okusa n’eyler dir ol şāh
- 906 Şehīd ü şālihīnden [hem] yazar Ḥaḳ⁶⁵³
Olara virdükde virür muḥaḳḳaḳ
- 907 Kim ki üç kez okursa bil ki anı⁶⁵⁴
Enbiyāla ḥaşr idiser ol Ğanī
- 908 Var iken abdestünñ daḥı yaşı
‘Ādet id üç kez okumaḳ iy kişi
- 909 Zelzele sūresin okuyana da
Virilür ḥatme şevābı aña da
- GT 9050 910 Müzdelifeden geceden şubḥa dek
Olanuñ ecrin virür hem aña Ḥaḳ

⁶⁵⁰ a eyler hem rivāyet: hem rivāyet eyledi; b Anı daḥı işid eyle ri‘āyet: Ḥaḳ Resūli didi işiddüm didi GT.

⁶⁵¹ Beyit – GT.

⁶⁵² a dir anı Allāh: anı der ilāh GT.

⁶⁵³ a Şehīd ü şālihīnden [hem] yazar Ḥaḳ: Şālihīn ü şühedādan yaza dir; b Olara virdükde virür muḥaḳḳaḳ: Anlara virdüğün aña vire dir GT.

⁶⁵⁴ a okursa bil ki anı: okurısa bil anı GT.

- 911 Sûre-i el-hākümüt okuyanı⁶⁵⁵
Hiç hisâb idmeyiser Allâh anı
- 912 Verdügi ni‘metlerinden dünyâda
Âhiretd’aña hisâb itmez dede
- 913 Sûre-i ‘Aşr okuyana Hâk n’ider
Yarlıgayup ‘âkıbetin hayr ider
- 35b 914 Hâkkıla sabrıla vaşıyyetleşen
Kimselerden olur ol dır bile sen
- GT 9055 915 *Li’î lāfi* sûresin okuyanuñ⁶⁵⁶
Ecrini di diñlemiş olğıl anuñ
- 916 Ka‘be[y]i tavâf idenleruñ dahı⁶⁵⁷
Anda mu‘tekif olanuñ ey ahî
- 917 Cümlesi ne deñlise on ol kadar
Hasene[y]i Hâk aña i‘tâ ider
- 918 *Era’eyte* sûresin okuyanı
Şöyle bil mağfûr olur didi anı
- 919 Hem zekât-ı māl virenler şağışı
Bulısardur dır şevâbı ol kişi
- GT 9060 920 Sûre-i Kevşer okuyanlara da⁶⁵⁸

⁶⁵⁵ a el-hākümüt: “el-Hākum”ı

⁶⁵⁶ a Li’î lāfi sûresin: Sûre-i “Kureş”i de; b di: sen GT.

⁶⁵⁷ b Anda mu‘tekif olanuñ: Mu‘tekif olanuñ anda GT.

⁶⁵⁸ b Hâk Te‘âlâ şu virür bil: Bil şuarur Hâk Te‘âlâ GT.

Ḥaḵ Te‘ālā şu virür bil ey dede

921 Her ırmaḵ var durur cennete içre⁶⁵⁹
Ḥaḵ Te‘ālā cümlesinden içüre

922 Daḥı ḵurbān günlerinde ne miḵdār⁶⁶⁰
İderlerise ḵullar ḵurbān ey yār

923 On ol miḵdār ḥasene virür añā
Oḵu kim bu cümleyi virür saña

924 Sūre-i *Ḷul yā* oḵuyanuñ da ey yār⁶⁶¹
Rub‘-ı Ḷur‘ān oḵumışca ecir var

GT 9065 925 Daḥı şeyṭānuñ ‘adāveti ḵamu
Ol kişiden dir ıraḡ olur ‘amū

926 Daḥı şerrinden ber‘eyler anı Ḥaḵ⁶⁶²
Olur ol mü‘min-i ḥālīş muḥaḵḵaḵ

927 Her kim oḵura *İzā cā*’ sūresin
Diñle kim Allāh ne verür göresin

928 Mekke fetḥinde Resūlu’llāhile
Bile olan ecir gibi virile

36a 929 Sūre-i *Tebbet yedā* oḵuyanı
Dir Resūl Ḥaḵdan umaram kim anı

⁶⁵⁹ a Her ırmaḵ var durur cennete içre: Cennet içre her ne ırmaḵ var durur; b içüre: içürür GT.

⁶⁶⁰ a miḵdār: kadar; b İderlerise ḵullar ḵurbān ey yār: Eylesürse Ḥaḵḵ’a ḵurbān iy peder GT.

⁶⁶¹ A ey: i GT.

⁶⁶² a Daḥı şerrinden ber‘eyler anı Ḥaḵ: Hem berī eyler anı şirkden Ḥuzā; b Olur ol mü‘min-i ḥālīş muḥaḵḵaḵ: Mü‘min-i ḥālīş olur şirkden cüzā GT.

- GT 9070 930 Bū Leheble bir evde cem‘ itmeye
Ya‘nī umaram caḥīme gitmeye
- 931 Sūre-i İhlāş ecrinden daḥı
Ba‘zı dinsic cān ile diñle ey aḥī
- 932 Okuyan kimseye bir kez muḥakḳak
Şūls-i Qur‘ānıñ ecrini virür Ḥak
- 933 İki kez okuyana virür ey şāh
İki bölüğünüñ ecrini Allāh
- 934 Üç kez okuyan kişiye ey hümām
Ecr-i ḥatme virilür aña tamām
- GT 9075 935 Bir kişi iḥlāş okurıdı meger
Anı işidüp Resūl-i mu‘teber
- 936 Vācib oldı didi Ḥazret-i Resūl
Didiler ne vācib old’ey pür-uşūl
- 937 Didi cennet vācib oldı ol kula
Kul hüva’llāh okuyan cennet bula ⁶⁶³
- 36b 938 Okuyan kimesneye bir kez ey yār
‘Aṭānulur ecirden [ol] ḥaberdār
- 939 Tañrıya imān getürenler kamu
Ne ḳadarsa daḥı şirk ehl’ey ‘amū

⁶⁶³ Bu beyitten sonra 938-943. beyitler arasındaki altı beyit cetvel içine alınarak ters vaziyette yazılmıştır. *Tebbet-i vārūn* tâbir edilen Tebbet Suresi’nin belli amaçlarla ters yazılması veya tersten okunması âdetine dikkat çekmek amacıyla yazılmış olması muhtemeldir.

GT 9080	940	Ehl-i ĩmān ehl-i ſirk bu cümlesi Ne kadar olursa ey Tañrı haşı
	941	Bunlaruñ ſağıſda miķdār ol tamām Ĥasenāt virür aña Ĥaķ ey hümām
	942	Oķuyana yine bir kerre İhlāſ Ne virür daķı diñle sen ey ĥāſ
	943	Deñiz ſuyunuñ her [bir] ķaťresince Virür cennetde dereceler ĥoca
GT 9085	944	Ebū Hüreyreye vaſiyyetinde Ĥabībū'llāh ne đir diñl'anı dede
	945	Ĥıyāmetde çağrıſa münādīler Ĥanı ſunlar kim ĥaķķı medĥ itdiler
	946	Durmaya yirden illā kim ſular Bular iĥlāſ[1] çok oķudı olar
	947	Āĥir ola anlar girüñ cennete Vāſıl oluñ[uz] rāĥat u raĥmete
	948	İſid hem bir rivāyet 'Alīden Ki kān-ı ma'rifetinden ol velīden
GT 9090	949	Her kim ırte namāzın ķılſa daķı Ol bir iĥlāſ oķusa dir ey aĥī
	950	Ermeye ol gün aña didi günāh

Kim Hakuñ fazlı ola aña penāh

951 Ne kadar şeytān ardınca d’ola
Bulmaya yol ‘işmet-i Hākdan ola

952 Dağı gördim yazılmış bir rivāyet
Anı dağı diyeyin kıl ri‘āyet

37a 953 Kim dilerse dünyeden imānile
Çıka imān ola yoldaşı bile

954 İkindiden soñra ol kişi dağı
On iki ihlāş okusun ey aḥī

GT 9095 955 Tā ki dünyeden imānıla gide
Şöyle dimiş oku sen de ey dede

956 Bu kez gel diñle Mu‘avvizeteyni
Okuyan ne bulur bu sūreteyni

957 Ne deñli kim kitāb indürdis’ Allāh
Ki enbiyāsına gönderdis’ Allāh

958 Kāmusın okumış gibidür ol dir
Virür şöyle sevāb ol luṭfi bol dir

959 Zihī luṭfi vü ihsānı çok Allāh⁶⁶⁴
Zihī in‘āmı ikrāmı çok Allāh

960 ‘Uḳbe ibni ‘Āmir eydür kim Resūl
Hāzreti yā ‘Uḳbe did’ol pūr-uşul

⁶⁶⁴ Beyit – GT.

GT 9100	961	İy ki şıgımcılar Hâkka kamu ⁶⁶⁵ Allaha şıgınmadılar ey ‘amū
	962	Bu iki sûreye şıgındıkları Gibi didi ol şıgınc’olanları
	963	Ya’nî okumağla iki sûreyi Dir Hâka şıgındılar buraya
	964	Qul hüva’llâh [u] Mu’avvizeteyni Ya’ni ihlâsıla bu sûreteyni
	965	Üç irte okusa [hem de] üç gice Ne buyurur hâkına anuñ hoca
GT 9105	966	Dir ki şerr-i küllî zî-şerden kamu Def’ ider bu sûreler dir ey ‘amū
	967	Şabâhda bir gicede sen dahı Okuyıcı ol üçer kez ey ahî
37b	968	Dahı gelür haberde kim Resûl Didi Cebrâ’îl ol pür-aşlü’l-uşûl
	969	Yâ Muhammed virmeyeyin mi haber Şıgıncağdan kim ola mu‘teber
	970	Şıgıncağ nesneler yâ Resûl Key geleni olanı ey pür-uşûl

⁶⁶⁵ 918a İy ki: Bil ki GT.

- GT 9110 971 Resūlu'llāh didi aña yā aḥī
Cebrā'īl anı baña bildür ey aḥī
- 972 Cebrā'īl didi Mu'avvizeteyn
Sūresidür didi ol sūreteyn
- 973 Ȳal'a-i muḥkem durur kim yā Emīn
Aña giren kimseler olur emīn
- 974 Cümle şerlerden belālardan tamām
Şaḳlar anı faẓl idüp Ḥaḳ ve's-selām
- 975 Kim ki çok oḳursa şaḳlar Ğanī
Şeyāṭīn cinle insden anı
- GT 9115 976 Oḳuyugör imdi sen de ey aḥī
Şaḳlaya faẓlıyla Ḥaḳ seni daḥı
- 977 Diñle yine ideyin göñlüñi şād
Var durur Allāh içün toḳsan toḳuz ad
- 978 Ḥaḳḳuñ esmālarıdur cümle ḥüsnā
Dinilür anlara esmā-yı ḥüsnā
- 979 Şöyle virmişdür Resūl-i Ḥaḳ ḥaber
Buyurur ol ḳavli fi'li mu'teber
- 980 Kim ki anı şaysa girer cennete
Vāşıl olur rāḥata vü ni'mete
- GT 9120 981 Ya'nī ki oḳuyan kimseye tamām

Cennete giribeni ola hümām

982 Virdüñ idin oğu dā'im anı da
Cennetine qoya tā Hāq seni de

Güftār ender-fezāyil-i şavm⁶⁶⁶

- 38a 983 Şavmuñ ecrinden dağı ba'zısını
Bildürelim idesiz du'ā bize
- 984 Düşenbe pençsenbe günler Resül
Hāzreti oruç dutar didi ol pür-uşül
- 985 Dir kim bu iki günde hāzrete
'Arz olur a'māli kıllar ey ata
- GT 9125 986 Ben severem kim 'amellerüm Hāqa
Oruciken 'arz oluna muṭlaqa
- 987 Böyle dirdi Faḥr-i 'Ālem sen dağı
Ol iki gün oruc[lu] ol ey aḥī
- 988 Var durur her ayda üç gün k'anlara
Dinülür eyyām-ı beyz ol günlere
- 989 Her ayuñ on üç on dört on beşi
Günleridür didi kim bil ey kişi
- 990 Bu günlerde oruç tutmaḡ şevābın
Diyelim sen işid bir bir cevābın

⁶⁶⁶ Başlık – Y.

- GT 9130 991 On üçünci gün[i] şā'im olanuñ
Ne kadardur ecrini diñle anuñ
- 992 Otuz yıl oruç dutanuñ ecrini
Virilür ol kişiye bil gel anı
- 993 Her kim on dördünci gününü dutar
Elli yıllık orucuñ ecrin üter
- 994 On beşinci gün dutan bulur tamām
Yüz yıl oruç dutan ecrin ey hümām
- 995 Kim ki dutar anuñ işi sağ ola
Dünyāda 'uqbāda yüzi ağ ola
- GT 9135 996 Kici bayramuñ toköz gününde
Oruç olmak ecrine diñle anı da
- 997 Her gün için biñ gün oruç ecrini
Virse Allāhu Te'ālā bil anı
- 38b 998 Ve illā kim 'arefesin dutanuñ
Ecrine durdı dükelüñ anuñ
- 999 Tamām on biñ gün oruç dutmış kadar
Ecri vardur dir Resül-i mu'teber
- 1000 Giceleri kadriñi bi[l]dür kamu
Hak kasem ider olara ey 'amū
- GT 9140 1001 Hak leyāl-i 'aşre kim eyler kasem
Dirler işbu on gicedür ey dede

- 1002 Ya Muḥarrem ayınuñ evvel onı
Giceleri ola dimiş anı
- 1003 Eyle iḥyā ikisin daḥı bile
Kim murād-ı Ḥaḳ nedür kendü bile
- 1004 Muḥarrem ayınuñ evvel onınuñ
Orucınuñ ecrini daḥı anuñ
- 1005 Kimi bayram orucı ecri gibi
Virilür dimiş şevābın ey ebī
- GT 9145 1006 Her gün içün biñ gün oruc ecrini
Virür Allāh kim üterse zī-ḡanī
- 1007 Şā'imüñ uyuduḡı hem ey kişi
Dir 'ibādeti geçer bil işi
- 1008 Nefesi tesbīḥ yazılur ser-be-ser
Şā'im olan kimselerüñ ey püser
- 1009 Şā'im olan kimsenüñ her 'ameli
Yedi yüz yirin dutar ey velī
- 1010 Ya'ni şā'im olmaduḡı günlerüñ
Ṭā'atinüñ ecri neyse anlaruñ
- GT 9150 1011 Şā'im olucaḡ yedi yüz ol ḳadar
Olur ecri dir Resül-i mu'teber
- 1012 Bir ḥadīṣ eyler rivāyet hem 'Alī

Kim Ḥabību'llāhdan ol kāmīl velī

39a

1013 Dir ulu eydür atı ehr-i Receb
Kim bu ehru'llāh durur ehr-i 'aceb

1014 Ḥa Resūli did(i)'eger bir gūnini⁶⁶⁷
āyim olsa diñle anuñ ecrini

1015 Biñ yıl oruc dutanuñ ecri tamām
Yazılur anuñiūn dir ey hūmām

GT 9155

1016 İki gūn dutsa yazılur evābı
İki biñ yıl oru dutmı evābı

1017 Kim ki ü gūn dutarise aña da
Yazılur ü biñ yıl oru ey dede

1018 u kim yedi gūn de ehr-i Recebden
Oru dutarsa ol meh-i 'acebden

1019 Yedi apusı cehennemüñ aña
Baqlana hi varmaya andan yaña

1020 Kim sekiz gūn dutsa açılur amu
Cennetüñ sekiz apusı ey 'amū⁶⁶⁸

GT 9160

1021 anısından kim dilerise gire
Her ne kim ārzū iders'eli ire

1022 Ger Receb ayından on gūn bir kii

⁶⁶⁷ Beyit – Y.

⁶⁶⁸ 976b Cennetüñ sekiz apusı: Cennetünüñ sekiz apular Y.

Dutsa oruç diñle kim n'olur işi

1023 Vire şol devletleri aña Ğanī
Vāşıfūn vaşf idemeyeler anı

1024 İder yine rivāyet İbni ‘Abbās
Ki maḥmūddur o ‘inda’llāhi ve’n-nās

1025 Resūlu’llāh didi min şehr-i Şa‘bān
Dutarsa bil kim oruç bir gün ey cān

GT 9165 1026 Hāḫ olur Allāh üzerine anı
Eyleye ḳabrinde iymīn ol Ğanī

1027 Ḳabrini vāsi‘ eyleye hem anuñ
Oldıyısa ma‘lūmuñ bu söz senüñ

1028 Şol kim iki gün dutar aña daḫı
Hāḫ Te‘ālā n’eyleye dir ey aḫī

39b 1029 Bir melek [durur] müvekkel aña tā
Nefḫa-i evlāya deġin ey fetā

1030 Ya’nī kim şūr üfrölünce şubḫ [u] şām
Rāḫat eyler yoldaşı olup müdām

GT 9170 1031 Her kim ol Şa‘bān ayından ey dede
Üç gün oruç dutana diñl’anı da

1032 Çıḳa ḳabrinden ḳopucaḳ ez-zemīn
Ola dir şūr u ḫisābdan ol emīn

1033 Ya'nî hisâbı katı âsân ola
İtmeye katı hisâb Hâk ol kula

1034 Kim ki yedi gün dutars'aña dahı
Hâk Te'âlâ n'eyleye dir an'ahî

1035 Kıyâmetde anı şâlihler ile
Koparur yoldaş ider anlar ile

GT 9175 1036 Rıfkıla iltür melâ'ike anı
Hâk Te'âlâ eline ol canı

1037 Ramazân orucını ger bir kişi
Şâ'im olsa dahı n'idse bir işi

1038 Altı gün şevvâl ayından hem dahı
Dutsa oruç ecri anuñ ey ahî

1039 Kim biliñ küllî oruç dutmış kadar
Şevâbı var durur anuñ bürâder

1040 Her yıl eyle eyleyen kimse tamâm
'Ömrin oruç itmiş olur ve's-selâm

GT 9180 1041 Ğâfil olma sen d'oruçdan ey fetâ
Dimeyesin şöñra tâ vâ hasretâ

1042 Ecr-i şavmı bu kadar çok diñledüñ
Dutanuñ devletini hem añladuñ

Ender-fezâyil-i şalât-ı leyālî ⁶⁶⁹

⁶⁶⁹ Başlık – Y.

- 1043 Dün namāzından daḥı bir muḥtaşar
Nesne dınsın anı da diñle ey püser
- 40a** 1044 Dir Resūlu'llāh 'aleyhi yā 'Alī
Dün namāz[ın] kılıcı ol yā velī
- 1045 Bir koyun sağılacak miḳdar daḥı
Olursa eylem'[anı] terk ey aḥī
- GT 9185 1046 Dünle kılmak iki rik'at namāzı
Ḥaḳḳa yüz dutuban itmek niyāzı
- 1047 Gündüzüñ biñ rik'atından ol iki
Dir ḥayırlıdur getürsün bu yüki
- 1048 Ya'nī cehd it dün namāzın sen daḥı
Az u çokdan kılıcı ol ey aḥī
- 1049 Ḥikāyetdür Cüneyd-i Baḡdādīden
Ol üstāz-ı meşāyiḥ ol velīden
- 1050 Dünyādan naḳl eyleyicek ol eri
Gördi bir kāmīl düşind'ol serveri
- GT 9190 1051 Didi yā şeyḥ n'oldı hā vir ḥaber
Ḥaḳ katında beni bulduñ mu'teber
- 1052 'İlm-i zāhir 'ilm-i bātında tamām
Kāmīl idüñ her 'amelde ey hümām
- 1053 Ne 'amelden fā'ide oldı size

Lutf idüp verdi haber didi bize

1054 Hâk Te‘ālā senüñile n’eyledi
Ne işiñi sevdi maqbûl eyledi

1055 Didi kim hîç bir işimden fâ’ide
Olmadı illā ancak ey dede

1056 Ancılayın menfa‘atlerin dahı
Bulmadum ‘ilm ü ‘amelden dir ahı

GT 9195 1057 İki rek‘at namāz kim dün içinde
Kılurdum kalkup anı dün içinde

1058 Gündüzi biñ kılmadan gice iki
Dir hayırlu sen buña itme şeki

40b 1059 Dün namāzı ecrinüñ de hālını
Bu kadar didük koma elden anı

1060 Çün işitdün dün namāzı hālını⁶⁷⁰
Bu kadar duyduñ koma elden anı

1061 Çün işitdün dün namāzı hālını
Diñle işrāk kılanuñ ahvālını

GT 9200 1062 Resūlu’llāh buyurup ‘Alīye
Vaşıyyet eyledükde ol velīye⁶⁷¹

1063 Yā ‘Alī ırte namāzın kılıcağ

⁶⁷⁰ Beyit – Y.

⁶⁷¹ 1018b eyledükde: itdükde Y.

El yüze sürüb[en] fāriğ olıcak

1064 Orada oturduğında tā güneş
Süñü boyı kalğa nūrın ide reş

1065 Zıkr [ü] tesbīh [ü] tilāvet eyle tā
Ol didüğüm vaqte degin ey fetā

1066 Yazdır haccile bir ‘umreti Hāk
Didi dīvānuña bī-şek muḥaqqak

GT 9205 1067 Daḥı kul āzād itmiş şevābın
Yazar didi daḥı diñle cevābın

1068 Biñ filori şadağa virmiş kadar
Şevābı da virilür degdi haber

1069 Qılanuñ kuşluk namāzını daḥı
N’olisardur ḥāli diñle ey aḥī

1070 Qıyāmetde bir münādī çağıra
Ey şafā ehli diyüben kığıra

1071 Bī-ḥisāb u bī-şümār u bī-kitāb
Bī-‘azāb u bī-‘ikāb u bī-‘itāb

GT 9210 1072 Girüñüz bāb-ı şafādan cennete ⁶⁷²
Vāşıl oluñ ni‘mete vü raḥmete

Ender-fezāyil-i zikru’llāh ⁶⁷³

⁶⁷² 1028a şafādan: duḥadan GT.

⁶⁷³ Beyit – Y.

- 1073 Her ki gün doğı vaqitlerde dağı
Hem şu tolunduğı vaqitlerd'ey ağı
- 41a** 1074 Zıkr iderse Hax Te'alā aña
Ne dir Allāh Haxreti saña
- 1075 Utanuram ben ol kuluma 'azāb
Eylemege yāhud itmege 'itāb
- 1076 Gün toğup tolunduğı vaqitler dağı
Zıkr idenüñ hāli budur ey faķı
- GT 9215 1077 Sen dağı terk eylemegil zinhār
Ki tā senden utana Hax ey yār
- 1078 Her ki bir kez meddile tevḥīd ider
Ol kişinüñ günāh[1] dört biñ gider
- 1079 Ya'nī her kim *lā ilāhe illa'llāh*
Dirse andan dökülür cümle günāh
- 1080 Yarlıgar dört biñ günāhın ey ağı
Hax Te'alā Haxreti ne dir dağı
- 1081 Ki *lā ilāhe illa'llāh* qal'am
Durur her kim aña girürimez ğam
- GT 9220 1082 Eylerem anı 'azābumdan emīn
Şöyle dir Allāh Te'alā yā Emīn
- 1083 Çün şevābı nāfileden bu qadar

Diñledüñ vü añladuñ bildüñ haber

1084 Farz olan ʔāʔatlerüñ[üñ] ey aḥī
Nāfile ecrinden artukmış daḥı

1085 Ger yazarsavuz oları ser-be-ser
Söz uzar şıgmaz kitāba ey püser

1086 Hem olar borcuñ durur senden kamu
Āḥiretde isteyiser ey ʔamū

GT 9225 1087 Farz olanı işlemek saña baña
Borc olup dur[ur] bu ḥod saña baña

1088 Anlaruñ terki degil hergiz hevā
ʔāʔate bil bağla olmʔehl-i hevā

41b 1089 ʔāʔatiçün ḥalk idüpdür ḥod İlāh
Cinn [ü] ins[i] cümlevüz ol pādişāh

Kemā ḳāle Allāhu Teʔālā ʔazze ve celle
ve ḥalaḳtüʔl-cinne veʔl-inse illā li yaʔbudün⁶⁷⁴

Der beyān-ı fezāʔil-i cemāʔat

1090 Gel bu kez ecrin cemāʔatden daḥı
Ne ḳadar devlet bulur diñle anı

1091 Cemāʔatle fülānıñ beş vaḳtini
Diñle dinsün baʔzısı andan daḥı

⁶⁷⁴ Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım. (Zâriyât 51/56)

- GT 9230 1092 Bir gün beş vakit namāzını kişi
Ger cemā‘atile kılsa bil işi
- 1093 Şad hezār beyt ü çārum hezār
Enbiyāya ırmiş gibidür dir ey yār
- 1094 Anlaruñ her biriyle bir yıl dağı
Ṭā‘at itmiş ecir bilür ey ağı
- 1095 Bir günüñ beş vaktini imāyile
Fülāniñ ecir ki bu miqdār ola
- 1096 Var kıyās şuları beş vaktini
Kılalar dā‘im cemā‘atile anı
- GT 9235 1097 Gelür mi ecir anlaruñ yabana
Eger ğafletde iseñ uyan a
- 1098 Ya‘ni terk eylemeyüp cemā‘ati⁶⁷⁵
Cemā‘atile kıлмаға sa‘y it faķī
- 1099 Furşatı fevt itmedi gör zinhār
Şoñ peşimān fā‘ide virmez ey yār
- 1100 Bir rivāyet dağı diñle gel beri
Ne buyurmuş gör kim [ol] dīn serveri
- 42a 1101 Rivāyet eyler anı İbni Mes‘ūd
Cemā‘atile namāzdan eyleyüp sūd
- 1102 Dir namāzı şubḥ bir gün Muştafā

⁶⁷⁵ Beyit – Y.

Ḥazreti kıldı daḥı ol pür-şafā

- GT 9240 1103 Ay yüzini bize döndürdi didi
Dīn serveri beşāret hoş eyledi
- 1104 Muştularam size bir nesne k'anı
Didi Cebrā'ıl şādān beni
- 1105 Cebre'ıl vaḳt-i seḥer geldi baña
Kim selām itdi didi Rabbüñ saña
- 1106 Bir hediye virdi Ḥaḳ saña didi
İrmedi hīç bir nebī aña didi
- 1107 Bir nebīye Ḥaḳḳ anı virmedi hīç⁶⁷⁶
Senden öñdün kimseler görmedi hīç
- GT 9245 1108 Ben didüm yā Cebre'ıl ol hediye
Ne nesnedür iytdim di beriye
- 1109 Didi kim beş vaḳt namāzı yā Nebī
Ḳılmağındur cemā'atle şevābı
- 1110 Ben didüm kim cemā'atle fülānuñ
Namāzını şevābın digil anuñ
- 1111 Cebrā'ıl ne didi sen diñle işi
Ger cemā'at olsalar iki kişi
- 1112 Ya'nī uysalar imāma iki kes
Cebrā'ıl şöyle geldi dir nefes

⁶⁷⁶ Beyit – Y.

- GT 9250 1113 Hâk Te‘ālâ anlaruñ her biriyçün
Neler virür işit ol ferdiyiçün
- 1114 İki yüz elli namāzuñ şevābın
Yazar her biriçün Hâk al cevābın
- 1115 Ol namāzıñ dağı her rek‘atine
Virür her birine dir bir medīne
- 1116 Cemā‘at iki olıcağ diñledüñ
Her birine Hâk ne verür añladuñ
- 42b** 1117 Ger cemā‘at üç olursa anı da
Diñle gör kim Hâk [ne] virür ey dede
- GT 9255 1118 Her biriyiçün Hâk anlaruñ
Ol cemā‘at oluban kılanlaruñ
- 1119 Tamām beş yüz namāz kılmış şevābın
Bulur dir her biri diñle cevābın
- 1120 Virür her bir rek‘ate ikişer
Şehir kim yapmış degil anı beşer
- 1121 Ger cemā‘at dört olursa ey ağı
Ne virür Hâk diñle anlara dağı
- 1122 Biñ namāzı başka kılmışca şevāb
Her birisiyiçün yazar Hâk zī-şevāb
- GT 9260 1123 Virür her bir rek‘atine dört şehir

Ḥaḵ Te‘ālā her birine ey püser

1124 Ger cemā‘at beş olursa yazar Ḥaḵ
Olaruñ her birisiyçün muḥaḵḵaḵ

1125 İki biñ vaḳt namāzıñ ecrin tamām
Hem virür her rek‘atine ey hümām

1126 Cennet içinde sekiz şehir daḥı
Ḥaḵ te‘ālā her birine ey aḥı

1127 Cemā‘at alt’olursa anlara da
Ḥaḵ Te‘ālā ne verür gör ey dede

GT 9265 1128 Anlaruñ her birisiyçün yazar Ḥaḵ
Ecrini dört biñ namāzıñ muḥaḵḵaḵ

1129 Daḥı her rek‘atıçün her birine
On altı şehir virür Allāh medīne

1130 Ger cemā‘at yetişürse yediye
Diñle gör kim Ḥaḵ ne verür yediye

1131 Sekiz biñ namāzuñ her birisiyçün
Şevābı[n] yazar her ol ferd-i bī-çün

43a 1132 Daḥı rik‘atlarınüñ her birine
Virür otuz ikişer Ḥaḵ medīne

GT 9270 1133 Ger cemā‘at sekiz olurs’ey aḥı
Ḥaḵ ne virür işit anları daḥı

- 1134 On altı biñ namāzıñ dir şevābın
Yazar Hāḡ her biriyçün al cevābın
- 1135 Yine her biriçün her rek‘atine
‘Aṭā ider Hāḡ altmış dört medīne
- 1136 Cemā‘at toḡuz olsa anlara da
Hāḡ Te‘ālā ne virür anlara da
- 1137 Otuz iki biñ namāzıñ ecrini
Dir yazar anlaruñüçün ol Ġanī
- GT 9275 1138 Verür her bir rek‘atiçün Hāḡ daḡı
Yüz yigirmi sekiz şehir ey aḡı
- 1139 Ger cemā‘at yetişürise ona
Başlarına diñle ne devlet kona
- 1140 Altmış dört biñ namāzıñ ecrin tamām
Her biriyçün Hāḡ yazar bil ey hümām
- 1141 Virür bir rek‘atiçün her birine
İki yüz elli altı şehri yine
- 1142 Bunca şehri cennet içre Hāḡ kamu
Viriserdür anlara bil ey ‘amū
- GT 9280 1143 Ger ondan ziyāde olsa cemā‘at
Virür her birine Hāḡ şöyle devlet
- 1144 Göklerüñ ve yerleriñ deryālaruñ
Olsalar cümle mürekkeb ger varı

- 1145 Cümle ağaçlar daḥı olsa qalem
Âdem ü cinn ü melâ'ik cümle hem
- 1146 Yazıcılar olsalar daḥ'ey 'amū
Yalıñuz bir rek'atinüñ bu kamu
- 43b** 1147 Qādir olmazlarıdı şevābını
Yazmağa virdiginüñ ol Ğanī
- GT 9285 1148 Mü'minīne bu ğanīmetdür tamām
Ol Ḥabībüñ ḥürmetine ey hümām
- 1149 Cemā'at her ne miqdār artarsa daḥı
Şevābı da şöyle artar ey aḥī
- 1150 Bu kerāmet ümmetüñedür senüñ
Yā Nebī bu ḥürmetüñedür senüñ
- 1151 Virmedi Ḥaḳ bunı bir peygambere
Yā Ḥabīb virdi Ḥudā sen servere
- 1152 Yalıñuz bir vaḳt şevābıdur dinen
Bu beyāna gelübeni söylenen
- GT 9290 1153 Şol ki beş vaḳti imām ile kıla
Bulına dā'im cemā'atle bile
- 1154 Var kıyās [eyle] n'ol'anuñ devleti
Ol kuluna virdügin Ḥaḳ Ḥazreti
- 1155 Ḥuşuşan tekbīr-i evveli daḥı

Eyleye imām ile bil’ey aḥī

1156 Tekbīrātü’l-iftitāḥa zinhār
Her zamān cehd it irişiğör ey yār

1157 Ḥāzır ol tekbīr evvelde eli
Bağlayıgör imām ile ey velī

GT 9295 1158 Çün bu[r]aya düşdi şoḥbet ey aḥī
Diñle dinsün bir sehil bundan daḥı

1159 Tekbīrū’l-iftitāḥa irmenüñ
Sevābından işitmiş [idi] anuñ

1160 İmāmetü’l-bāhiliyye Resūle
Gelüben ağladı ol pūr-uşul[e]

1161 Dir Resül kim yā İmāme ağlamak
Ne içündür bu yüregüñ tağlamak

44a 1162 Söyleyüñüz aḥī görelim n’olduñuz
Ağlayı niçün buraya geldiñüz

GT 9300 1163 Dir İmāme ey Resül-i mu‘teber
Ḥazretüñe vireyüm ḥālīm ḥaber

1164 ‘Azm-i Mısr itmişidüm biñ deveyle
Yükledi buğdayı kırk kulum bile

1165 Vaḳt ki Mekkeye irdi yolumuz
Ġāret itdiler bizi bu ḥālīmüz

- 1166 Müşrikîn yağmaladı cemelümi
Yüklerümi kullarımı mālümi
- 1167 Kalmadı benümile bir arpaca
Bunca dünyālıkdan ey bedr-i dücā
- GT 9305 1168 Müflis ü ‘uryān alup oldum faır
Rağbetüm gitdi vü uş oldum haır
- 1169 Yā İmāme bu senüñ ağıladuğün
Bundan ötrüse ciger tağıladuğün
- 1170 Af saña didi İmāme yā Resül
Ol sözi gerçek özi aşl-ı uşul
- 1171 Şöyle maḥzün ağılayup itdüñ ki şavt
Şandım itdüñ tekbİR-i evveli fevt
- 1172 İrmedüñ şandım ki evvel tekbİre
Gör İmāme daḥı gör kim ne diye
- GT 9310 1173 Yā Resūla’llāh tekbİR-i evvele
İrmenüñ ḥayrı daḥı artuḳ m’ola
- 1174 Ya’nī biñ yüklü deve kırk bendenüñ
Olmaya mı ol adar ḥayrı anuñ
- 1175 Kim kişi bir iftitāḥ tekbİRine
İrmek ecrini n’ola buyur yine
- 1176 Resūlu’llāh buyurdi yā İmāme
İşid kim ne direm dir ol hümāme

- 44b** 1177 Develeriñüñ kaṭarı ger senüñ
Maşrıḳdan mağribe dek ire anuñ
- GT 9315 1178 Yüklere altun gümiş olsa kamu
Virse ‘ömr on biñ yıl Hāḳ ey ‘amū
- 1179 Ṭursañ iki ayaḡuñ üzre müdām
Eyleseñ şöyle taşadduḳ şubḥ u şām
- 1180 Gicede gündüzinde on biñ yılañ
Ṭurmadın virmed’olsa iki eliñ
- 1181 Şaḡ elüñle altunın soluñile
Gümişin virseñ ol elüñile
- 1182 Tekbīrū’l-iftitāḡuñ fażlını
Bulmayasın irişüp didi anı
- GT 9320 1183 Der-ḡaḳ-ı tekbīr-i evvel bir daḡı⁶⁷⁷
Nesne diyem anı da diñl(e)’iy aḡī
- 1184 Varıdı aşḡāb içinde bir ḡanī
Çoḡıdı dünyāsı gör n’itdi an
- 1185 Ol şahāb(e)’iḡre ululardan idi
‘Abdu’r-Raḡmāni’bn-i ‘Avf idi adı
- 1186 Mısr’dan dört yüz deve yüki ḡumāş
Getürür dört yüz ḡulı hep ḡ’āce-tāş

⁶⁷⁷ GT 9320-9349 -Y.

- 1187 Bunlara karşı çıkup bakdı girü
Mescide vardı iverek yügürü
- GT 9325 1188 Gördi ‘âlem fahrını aşhâbıla
Şaf tutup tırmış namāza hoş bile
- 1189 Vardı girdi şaffa itdi iktidā
Çün namāzı kılup itdiler edā
- 1190 ‘Abdu’r-Raḥmān çün Resûl’e ağlayu
Geldi ḥüzninden yüregın tağlayu
- 1191 Didi kim tekbîr-i ūlāya bu dem
İremedüm yā Resûla’llāh n’idem
- 1192 Şöyle maḡbûn olmışam ne çāresi
Var mıdur bilmen bu derdün çāresi
- GT 9330 1193 Ol gelen dört yüz kulumuñ ben yüzün
Eyledüm āzād gide tā ḥüzün
- 1194 Ol devābın ya’ni tekbîr(-i)’evvelün
Bulı bilem mi cevābın buyuruñ
- 1195 Ol devābı didi bu nesneyle sen
Bulımazsın bu cevābun añla sen
- 1196 Didi kim dört yüzi de ol bendenün
Olsun āzād yā Resûla’llāh anuñ
- 1197 Yirine gelür mi bu kez ol devāb
Aña da gelmez diyü virdi cevāb

- GT 9335 1198 Didi ol dört yüz devem yüki ile
Ya'ni ol dört yüz kumāş yüki bile
- 1199 Cümle fuḳrānuñ olıcaḳ dīñ cevāb
Ola mı ḥāşıl 'aceb kim ol ḍevāb
- 1200 Ne didi faḥr-ı cihān añ(a)'iy püser
İşbu dünyā sinüñ olsa ser-be-ser
- 1201 Eyleseñ anı taşadduḳ bu cevāb
Ḥāşıl olmaz bunuñıla ol ḍevāb
- 1202 Kim imāml(a)'Allāhu ekber dimece
Ḳadri yoḳdur dünyenüñ dir iy ḥoca
- GT 9340 1203 Ḳanda ḳaldı bu ki bir rek'at namāz
Kim imāmıla ḳılup idesin niyāz
- 1204 İrmeyinceḳ kişi tekbīr(-i)'evvele
İşbunuñ gibi ḍevāblardan ḳala
- 1205 Var kıyās it başına ḳılanları
Kim ne devletden ḳalurmuş anları
- 1206 Yāḥu şunlar kim namāzı terk ider
Furşatı zāyi' idüp maḡbūn gider
- 1207 Şol ki hīç ḳılmaz nelerden ḳaldı gör
Ḥaḳḳ'a 'āşī nice maḥrūm oldu gör
- GT 9345 1208 İmdi sen tekbīr-i evvele tamām

Yitişüben it imāmla ol hümām

1209 Şoñ peşīmāndan bilürsin fāyide
Olmaduain ġāfil olma iy dede

1210 Bir ḥadīṣ eyler rivāyet hem ‘Alī
Muştafānuñ ḥazretinden ol velī

1211 Cemā‘atle kıluñ beş vaqt namāzı
Götürüñ el Ḥaḫa idüñ niyāzı

1212 Cemā‘atle kıлмаğa oluñ be-cid
Beş namāzı eyleyiñ bu işde cid

GT 9350 1213 Cemā‘atle gice gündüz mülāzım
Olup idüñ üzeriñüze lāzım

1214 Kaçan yevm-i kıyāmet olsa Allāh
Yedi yeri yedi gögi dir ol şāh

1215 Daḫı cümle cibāli vü biḫārı
Daḫı cümle leyālī vü nehārı

1216 Güneşi ve ayı ve yulduzları
Ḥayvānātı sibāğ u kuşları

1217 Yilleri ve ‘arşı ve kürsī daḫı
Cenneti cehennemi hep ey aḫī

GT 9355 1218 Ki mīzānuñ kıya bir kefesine
Oñat diñle uyan dutdıysa yine

- 45a 1219 Birine bir vaqt namāzuñ ecrini
Kim kıla mü'min cemā'atle anı
- 1220 Koyalar ağızıñile bu cümleden
Dağı ne dir diñle ey cān-ı beden
- 1221 Şol kefesine ki koymışdı kamu
Yir ü gök cümle ol dinen ey 'amū
- 1222 Eger cümle melekler enbiyāla
İns ü cin şeyāñin ü ye'cūc bile
- GT 9360 1223 Zor idüp şalınalar küllī bile
Anları da hep yeñüp ağır gele
- 1224 Cemā'atle kılane bir vaqt namāz
Şöyle devletler virür ol bī-niyāz
- 1225 Yalıñuz beş vaqt namāzını kişi
Ger cemā'atle kıla b'olsa işi
- 1226 Beş namāzı cemā'atle kılanuñ
Var kıyās it devleti n'ola anuñ
- 1227 Cehd it imdi beş namāza ey ata
Kıl cemā'atle yetesin devlete
- GT 9365 1228 Cemā'at terk eylemez illā şaķī
Kimse[ne]dür terk iden degül faķī
- 1229 Mülāzım olmaz aña illā sa'īd
Kimsedür eyle iden degül ba'īd

1230 Kıl cemā‘atle namāz’ey dīn eri
Ol ‘alāmāt-ı şeqāvetden berī

1231 Kim ki terk itmezise cemā‘ati
Sa‘ādetüñ ol durur ‘alāmeti

1232 Cemā‘atile namāzuñ ey emīn
Şevābın[da] bu dinen ola hemīn

GT 9370 1233 İftitāḥ tekbīr[in]üñ ecrin daḥı
Şanma ol dinen ola ancak aḥī

45b 1234 Şalavāt şavm [u] Kır’ānuñ ey ‘amū
Kanda olur ecrini yazmak kamu

1235 Ger didüklerin yazdun ser-be-ser
Şıgmaz olurdu kitāba ey püser

1236 Her birinden bir nümüne ey kişi
Gösterüben muḥaşşar itdüñ işi

1237 Çünkü gördüñ çeşnisini alıñuz
Bu dinenlerle ‘āmıl oluñuz

GT 9375 1238 Kapusunda bī-nihāyet devleti
Zāyi‘ itmez ḥakkı key Hāḫ Hāzreti

Faṣl ender-naşıḥat

1239 Diñlediñ çün nice ṭā‘at ecrini
Yeryüzinde idegör her birini

1240 İşidüp ˆonañ[a] olur fā'ide
Dutmayana fā'ide ne ey dede

1241 Bu aşşı bī-metā' kim ey tācir
Bugün almaz her kim ki yarın ecrin

1242 Çünkü kaçarsın bu ilden ol ile
Nedür yüküñ ne götür[d]üñ bile

GT 9380 1243 Aşılı ˆomuř mıdur yüküñ ˆoca
Neye virdüñ malıñı ırte gice

1244 'Ömrüñüñ ser-māyesin virdiñ yine
Senüñile geçdi 'ömrüñ bir diye

1245 Aşşılı işde mi virdüñ mālīñı
Yoksa zāyi' mi eyledüñ kesbini ⁶⁷⁸

1246 Ya şikār itdüñ mi 'aşkı derdi sen ⁶⁷⁹
Kim olasın Hāq yolına merd sen

1247 Nār-ı duzaḡ mı ˆazandüñ dünyede
Yohsa cennet m'eyledüñ kisb ey dede

GT 9385 1248 Yāḡud itdiñ mi cemālını şikār
Zārıla itdüñ mi cehdi yūri yār

46a 1249 Nāleler şehbāzını dīdār içün
'Āleme şalduñ mı vaşl-ı yār içün

⁶⁷⁸ 1173b kesbini: kesbini ey dede Y.

⁶⁷⁹ Bu beyit GT de bir sonraki beyitle yer değiştirmiş

1250 Yoksa vaşl-ı yâri getürdüñ mi ele
Kankısıdur kesb-i kâruñ gör hele

1251 Yoksa ‘ömrüñ geçdi mi ‘işyân ile
Ol mıdur alup gidecegüñ bile

1252 Yoksa takvâ mı durur dâyim işiñ
Uşbulardan kankısı durur tuşuñ

GT 9390 1253 Kişiye takvâ gerekdür ey ‘azîz
Müttakîlerdür ide işi temîz

1254 ‘Âşîlik eyleme hâzır gör Hâkı
Zâhiren [ve] bâtinen ol müttakî

1255 Müttakîlerden kabûl eyle Hüdâ
Tâ‘ati dir Qur‘ân içre ey kethüdâ

1256 Eyle olsa takvâ olupdur kula
Olmasa tâ‘at nice maqbûl ola

Kemâ kâla‘llâhu te ‘âlâ:

İnnemâ yetekabbelu‘llâhu mine‘l-müttakîn⁶⁸⁰

1257 Ki şakının şunlardan olğıl Resûl
Hâzreti virdi haber ol pür-uşûl

GT 9395 1258 Ey nice Qur‘ân okıyıcılara
Didi ki Qur‘ân la‘net okur anlara

⁶⁸⁰ Allah ancak takvâ sahiplerinden kabul eder. (Mâ‘ide 5/27)

- 1259 Ey nice namāz kılıcılar daḥı
Var ki zaḥmet çekdügi alur aḥı
- 1260 Ey nice oruc tutanuḥ ey emın
A şusuz olduğı alur hemın
- 1261 Olmaya tatlerinden fide
Key şaın anlar durur olma[?] ey dede
- 1262 oma elden sen de tavayı ‘azız
Zahiruḥ hem batınuḥ eyle temız
- 46b GT 9400 1263 aramıleri okdur yoluḥ ey yr
Olıgr reh-zen-i yoldan aber-dr
- 1264 Ey nicenuḥ tatin ser-myesin
Yağmaladı zayı‘ itdi myesin
- 1265 Mş-ı aḥl-ı zemıme nienuḥ
Tat-i enbiysın boş or an[uḥ]
- 1266 Kesenden tşmadıyısa ger anı
şıl-ı a‘mli endn bil anı
- 1267 Mş-ı aḥl-ı zemıme uğrısı
Eyledi anbarımız boş toğrısı
- GT 9405 1268 Nice tat ocaları nesin
Şyle boş od’ışlemedi şnasın
- 1269 Kesb idp anbarına oy[d]uğın
Ol şnur anda esen durur anı

1270 گر نه موشی دزد در انبار ماست
گندم اعمال چل ساله کجاست⁶⁸¹

1271 Mûş-ı ahlâk-ı zemîme ey kişi
Daşıdı boş qaldı ‘anbar bil işi

1272 ‘Anbarın şaklamayan ol eblehi
Gör ki nice qodı ‘anbarın tehî

GT 9410 1273 Şerr-i mûş[1] def’ idegör evvelâ
Qoyduğıñ ‘anbara tâ bâqî qala

1274 İşledüñ qoyduñ şanursın kim anı
Turur anda bay durur şanduñ seni

1275 Mûş-ı ahlâk-ı zemîme ey ‘amû
Bilmedüñ kim daşıdı gitdi kamu

1276 Kibr ü kîn buhl u hased uğrıları
Yaqdı qaldı saña baş ağırıları

1277 Bağla ol reh-zen gelecek yolları
Ġāfil olma qatı çoqdur al geri

47a GT 9415 1278 Nireden avladuğını anları
Añla kim tâ bilesin hayr u şeri

1279 İmdi ‘anbarıñ delüklerin yürî

⁶⁸¹ Eğer bizim ambarımızda hırsız bir fare yoksa kırk yıllık ibadet buğdayı nerde? (*Mesnevî* 1/382)
Yazmadaki imlâ düzeltilmiştir.

Berk it andan şoñra kesb it kulları

1280 Tā ki koyduǵuñ tura anda esen
İşbu sözi muhāle almayasın

1281 Olma maǵrūr ‘anbarım tolu diyi
‘Anbaruñ oñar başuñ kaydını yi

1282 Öldüri gör imdi nefsuñ fāresin
Tā‘at[üñ] ‘anbarını kırtarasın

GT 9420 1283 ‘Ucb u buǵz u ğıybet ü hıkd u riyā
Olanuñ tã‘ati irmez Tañrıya

1284 Diñlemedüñ mi ħadīsi yok revā
Var ol ahlāk-ı zemīmeden pervā

1285 Tā ki ahlāk-ı cemīlile ‘azīz
Muttaşif olayın pāk ü temiz

1286 Olı gör evşāf-ı ħamīdeyle sen⁶⁸²
Muttaşif kim ola ahlākñ ħasen

1287 Rāh-ı ahlāk-ı zemīmeden berī
Ol tā kim olasın ma‘nā eri

GT 9425 1288 Aşsı ziyān yollarını ser-be-ser
Gösterivirdüm saña ben ey püser

1289 Bātının eylemeyen kimesne pāk
Eyler ahlāk-ı zemīm’anı helāk

⁶⁸² Beyit – Y.

- 1290 Bāb-ı ahlāk-ı zemīmeden kamu
Söylenüpdür anlaruñ hāl'ey 'amū
- 1291 Bātının itmese tahir [bir] kişi
Müttakī vü şālih olmaz bil işi
- 1292 Çok kişi vardur ki ol şālihleri
Kendüle ber-ā-ber tutar anları
- GT 9430 1293 Enbiyāya dağı nice ehl-i şer
Didiler kim mā beşer enhā beşer
- 47b 1294 Evliyāya hemçünān dirler nice
Kanda yeksān tutma bil sāyir hīce
- 1295 Halk içinde var durur çok 'ām
Özüni şālihler eyler kıyām
- 1296 Didügi şāihlere nā-pāk erüñ
Sizceleyinüz didügi anlaruñ
- 1297 Temiz ayruksı bizim sizden hele
Tutaruz oruc namāzda yüz bile
- GT 9435 1298 Zikrimüz tesbīhimüzi siz çekin
Siz dağı bir kişi siz bir çekin
- 1299 Böyle didükleri anlaruñ yine
Beñzer işbu sözleri diñle hele
- 1300 Çam ağacına kabağ kökenine

Sencileyin ağacın dimiş dede

1301 Sencileyin bir ağacın ben dağı
Benden artuk ger dükelsin sen dağı

1302 Sen[de] vardır benüm uzunluğum
Sende yokdur yaprağumla kabağum

GT 9440 1303 Çam ağacı da dimiş katlan hele
Başımuza ne gelesin kim bile

1304 Ağuşdoş şovuğı güz issileri
Düşicek di bu sözi ayna gibi

1305 Kuruyup köküñ dökülse yaprağüñ
Görevüz ol vaqt senüñ şarışağıñ

1306 Şimdi ne diyelüm kabağ saña
Gelüp ol vaqt olasin hem-ser baña

1307 Şöyle dimiş kabağa çam ağacı
Hişseñ al bu kışşadan ey hacı

GT 9445 1308 Nefsi key şālīḥ idegör da‘vāyı
Ko ki da‘vā ehli bulmaz ma‘nāyı

48a **Der beyān-ı fazīlet-i fuḳarā ve şevāb-ı
ḥidmet-i iṣān**
Ḳāle’n-nebiyyi ‘aleyhi’s-selām *Ene seyyidü’l-
enbiyā’i velā-fahre lī el-faḳru faḥrī ve bihi
eftaḥiru*⁶⁸³

⁶⁸³ Ben nebilerin efendisiyim ama övünmek yok. Fakirlik övüncümdür ve onunla iftihar ederim.

- GT 7601 1309 Ne buyurur Muṣṭafā Ḥazretleri
 Ma‘den-i şıdk-ı şafā ḥazretleri
- 1310 Gülşen-i elfāz dirler bārına
 Cānları besleyici aḥbārına
- 1311 Cān-perver sözlerine ur kulaḳ
 Kıl ‘amel raḥmet kıla *Rabbi’l-felaḳ*
- 1312 Diñleyüp dutan bulusar devleti
 Dutmayan peşīmān olur key katı
- GT 7605 1313 Sen de cehd idüp işidüp dutagör
 Fānī[y]i ḳo bākī devlet ütegör
- 1314 Diñle ne buyurdı sulṭān-ı Resūl
 Ol sözi vü fi‘li ser-tā-ser uşul
- 1315 Kim benem hep enbiyānuñ seyyidi
 Līk faḥr itmezem anıñla didi
- 1316 Faḳrladur faḥrım anuñla iftiḥār
 Eylerem dir sen daḥı fīkr ide var
- 1317 Ger faḳrdan mu‘teber bir şey daḥı
 Ol faḥr anuñla ideydi ey aḥī
- GT 7610 1318 Sen kaçarsın hā faḳirden dermeden
 Bulsadıñ itdi mübārek hīç adın

- 1319 Didiler otuz gün [ü] otuz gice
Hānedān-ı Muşafāda ey hoca
- 1320 Vaqt olurdı yanmazdı od ey aḥī
İmdi gel inşāf eyle kim bir daḥı
- 1321 Hānedān-ı Muşafāda giçe ay
Yanmaga od bişmege çan bize vay
- 48b** 1322 Niçe bir da‘vī-i bī-ma‘nā nice
‘Ömrüni bencileyin şata nice
- GT 7615 1323 Sünnetin terk eylemeñ ol serverüñ
Beslemesin gözleñ nefis-i ḥaruñ
- 1324 Devletüñdür sünnetün dutmaḥ anuñ
Sünnetin dutar iseñ devlet senüñ
- 1325 Faḫrile faḫr eyleyicek Muşafā
Sen de daḥı ihtiyār id ey şafā
- 1326 Diñle imdi faḫr ḥaḫḫında beyān
Kim fażiletinden eylesin ‘ayān
- 1327 Faḫr şüretde durur işbu şevāb
Faḫr-ı ma‘nevīde dutmışdur cevāb
- GT 7620 1328 Yuḫarıda çok beyān olmuş durur
Söylenüben ol ‘ayān olmuş durur
- 1329 Līk gördüm şol kadar devletleri
Kim buyurmuşdur Resül Ḥazretleri

1330 Bir nice ad slerinde ol Res l
Fakrı medh idüp  ger ol p r-u  l

1331 Fakr ha kında neler demiş neler
İhtiy r itmeyen anı degil er

1332 Diled m kim ba‘zısın anu  yazam
Nazma d rler gibi dizem d zem

GT 7625 1333 Di leyenlere vire t  kim  af 
Kim budur l ‘l ‘-i ba r-i Mu tafa 

1334 Bil ki manz m ola ol merg b olur⁶⁸⁴
Dil-ke  olur h b ma b b olur

1335 H   a kim mevz n ola dilber olur
Hem  af -ba   olur hem ter olur

1336 Nazm-ı mevz ndan g   ller zevk ider
 evks z olan dilleri p r- evk ider

49a GT 7630 1337  evke götürür o  evks z g   li
 evk la p r-n r ider c n serveri

1338 Di le imdi fakr ha kında haber
Ne buyurur ol Res l-i mu‘teber

1339 İbni ‘Abb s ider bir riv yet
H zret-i Mu tafa dan k l ri‘ yet

⁶⁸⁴ 1261a Bil: Biz Y.

- 1340 Didi kim biri çün geldi Resûle
Su'âl idüp didi ol pür-uşûle
- 1341 Nedür faqrı haber vir didi şordı
Resûlu'llâh cevâbın gör ne virdi
- GT 7635 1342 Didi kim bir hazînedür ey sâ'il
Hazâ'in-i Hüdâdan yete sâ'il
- 1343 Su'âl itdi mâ el-fakru haber vir
Su'âlime cevâb-ı mu'teber vir
- 1344 Didi kim bir kerâmetdür cevâbın
Kerâmât-ı Hüdâdan bil cevâbın
- 1345 Yine itdi su'âl kim mâ el-fakrdur
Kim andan yâ Resûla'llâh haber vir
- 1346 Üçüncide didi bir şey'dür ol kim
Anı itmez 'atâ Allâh-ı hâkim
- GT 7640 1347 Ve illâ vü nebiyy-i mürselîne
Virür diyü cevâbın virdi yine
- 1348 Veyâ 'abd-i kerîme virür anı
Bula şanma sen anı degme cânı
- 1349 Şunuñ gibi cevâblar virdi Muhtâr
Kıyâs id faqrı sen de ey yâr
- 1350 Hâliñe şükr eyle şabr id ey fakîr
Kim senüñdür 'izzet olmazsın haqîr

49b

Ḳāle'n-nebiyyi 'aleyhi's-selām li-Ebī Zer: *Yā Ebā Zer
el-fuḳarā' u dīḥkuhum 'ibādetün ve mizāḥuhum
tesbīḥun ve nevmuhum şadaḳatün yanḟuru'llāhu
ileyhim fī-küllü yevmin ḍelāḍe merrātin.*⁶⁸⁵

1351 Ne buyurur gec Ḥāzreti Resül
Ol sözi cümle sözlerde uşül

GT 7645 1352 Dir Ebā Zere faḳīrlar ḥāllerin
Digil gil niceydigin aḥvāllerin

1353 Kelāmlarıdır 'ibādet anlarıñ
Keñkeli tesbīḥ olur ol cānlarıñ

1354 Uyuduḳları şadaḳadur ḳamu
Bu dur[ur] ḥāli faḳīriñ ey 'amu

1355 Daḥı her günde üç kez anlara Ḥaḳ
'İnāyet naḟarın eyler muḥaḳḳaḳ

1356 Ḥāliñe şükr eyle şabr id ey faḳīr
Kim senüñdür 'izzet olmazsın ḥaḳīr

GT 7650 1357 Daḥı ne buyurdu gör kim Muştaḟā
Ḥāzreti ol ma'den-i şıḍḳ u şafā

1358 Didi kim gezeriken 'İsā peyamber
Görür uyur yatup şaḥrāda bir er

⁶⁸⁵ *Ya Ebā Zer, fakirlerin gülmesi ibadet, latifesi tespih, uykusu sadakadır. Allah onlara her gün üç kere nazar eder. ???*

- 1359 Elin dürtüp uyardı kim [biraz] tır
‘İbādet eyle Hakkā aç gözün bir
- 1360 Ne yatarsın dur ur’ eyle ‘ibādet
‘İbādeti idin kendiñe ‘ādet
- 1361 Didi cümle ‘ibādetün iyisin
Ben itmişim Hakkā söyle bilesin
- GT 7655 1362 Efdal-i ‘ibādet itdüm ben Hakkā
Bihterīn-i tāt oldur muṭlaḳa
- 1363 Didi ‘İsā peyamber n’eyledün sen
Kim efdal-i ‘ibādet eyledün sen
- 1364 Didi dünyayı [ve] ehlin ser-ā-ser
Ki terk itdüm budur her tāt-i ser
- 50a 1365 Kemā kāle ‘aleyhi’s-selām
Terkü’ d-dünyā re’sü külli ‘ibādetün.
- 1366 Bir kez ‘İsā peyamber ol kişiye
Didi yetmiş işin var it eyüye
- 1367 Fakrına olma melul sen ey fakir
Kim senündür ‘izzet almazken hakir
- GT 7660 1368 Dahı ne buyurur gör Muṣṭafāy
N’eyler server-i kân-ı şafāy
- 1369 Fakirlerin gāniler üzre fazlı
Kamu halku’llāh üzredür ke-fazlı

- 1370 Benüm fażlum bicāyise ҡamuya
Faķırüñ fażlı şöyledür ğanīye
- 1371 Dağı ne buyurur Allāh ħabībī
Dil ü cān ħastalarınuñ řabībī
- 1372 Ğanīlerüñ çerāğı d[ü] cihānda
Faķırlerdür didi bunda vü anda
- GT 7665 1373 Faķırlar olmasaydı ger ğanīler
Helāk olurlardı dūkeliler
- 1374 Faķırlere ğanīlerüñ mişālī
Neye beñzer dir aña işbu ħālī
- 1375 ‘Aşā gibi durur gözsüz elinde
‘Aşāsız nesne yok gözsüz ħālinde
- 1376 ‘Aşāsız gidemedügi gibi kör
Ğanīler dağı eyledür didi gör
- 1377 Kim anlar da faķırsız yürüimez
Yolı bulamayup menzil alıamaz
- GT 7670 1378 Ğanī devleti dünyā devletidür
Faķır devleti ‘uķbā devletidür
- 1379 Ğanīnüñ devletidür gel fānī
Faķırīñ devletidür gel bākī
- 50b 1380 Çü dünyā devleti fānīdür ey yār

Beḳā devletini al ḳoma zinhār

1381 Hālîñe şükr eyle şabr id ey faḳîr
Kim senüñdür ‘izzet olmazsın ḥaḳîr

1382 Daḥı ne buyurur gör diñe Muḥtār
Ḥabîb-i Ḥaḳ Muḥammed Muştaf’ey yār

GT 7675 1383 Nazarlar var durur Allāh içün dir
Faḳîre her gün eyler beş nazar dir

1384 Her nazar itdikce yidi kerrār
Oları yarlıgar dir baḳ bu berre

1385 Faḳr dünyāda cevrlık didi hem
Faḥrdur dār-ı ‘uḳbāda digil hem

1386 ‘Ġınā dünyāda faḥr oldı velî bil
Āḥiretde olısar ḥor u ḥacil

1387 ‘Āḳıl olan faḥr-ı dünyāyı nide
Devlet anuñ k’āḥiretde faḥr ide

GT 7680 1388 Daḥı ne buyurdı diñle Bilāle
Nazar id ḡaflet itme işbu ḥāle

1389 Ki yā Bilāl faḳîr diril dir aña
Ġanî dirülme zaḥmet vire saña

1390 Didi kim yā Resûla’llāh nicesi
Ola ey ‘ālemüñ bedr-i dücāsı

- 1391 Faķırлік[den] ne hāşıl ola baña
Didi yegdür faķırлік hāli saña
- 1392 Eger ğanī dirilirseñ bilesin
Cehennem odına ulu olasın
- GT 7685 1393 Hāliñe şükr eyle şabr id ey faķır
Kim senüñdür ‘izzet olmazsın haķır
- 1394 Dağı ne buyurur Muhtār-ı Haķ gör
Sözi haķdur ne dir ol yār-ı Haķ gör
- 51a 1395 Benüm ümmetimüñ faķırleri dir
Ulular ehl-i cennet begleridir
- 1396 Dağı dir ümmetümüñ fuķarası
Girip cennete buluncaķ halāşı
- 1397 Yirmi gün aĝniyādan öñ girerler
Bu miķdār vaķt ğanīler soñ girerler
- GT 7690 1398 Ki beş yüz yıldur ol dünyā yılıyla
Buña maḥşerde kim ķatlanıbile
- 1399 ‘Āyişeye didi hem yā ‘Āyişe
Faķırlerle oturmaķ eyle pīşe
- 1400 Dağı miskinlerle ol cihānda
K’olarla haşır olasın o[l] cihānda
- 1401 Dünyede du‘ālarıdur müstecāb
Āḥiretde olmaz anlara ḥisāb

- 1402 Ağniyādan cennete anlar tamām
Girerler beş yüz yıl [evvel] olup hümām
- GT 7695 1403 Kıyāmetde görürler beni anlar
Buluşup görüşüp şād ola cānlar
- 1404 Daḥı bu dünyāda zāhid olanlar
Kıyāmetde emīn olurlar anlar
- 1405 Faqr ḥorluḡ dur[ur] bu ḥalk ḡatında
Velī zīnetdür Allāh Ḥazretinde
- 1406 Ki Ḥaḡ ḡatında ‘izzetdür faḡırlik
Egerçi ḥalk ḡatında oldu ḥorlık
- 1407 Daḥı eylemeñiz anlara ṡa‘nı
Didi kim ḥorlamak anları ya‘nī
- GT 7700 1408 Taşavvuf ehli ve hem açlık ehli
Ola söylemek siz[e] ḡavl-i sehli
- 1409 Ki taḡḡık anlarıñ aḡlāḡı ey yār
Ol aḡlā[k] enbiyādandur ḡaber-dār
- 51b 1410 Libāslarına hem ṡa‘n itmeyesin
Libās-ı enbiyādandur bilesin
- 1411 Ḥālīñe şükr eyle şabr id ey faḡır
Kim senüñdür ‘izzet olmazsın ḡaḡır
- 1412 Diñle daḥı ne didi Muḡtār-ı Ḥaḡ

Ol nedīm-i Һazreti ol yār-ı Һaқ

GT 7705 1413 Didi Һubbu'l-faқīrān ve'l-mesākīn
Min aһlāқı'l-enbiyā ve'l-mürselīn

1414 Ya'nī kim anları sevmek ey 'azīz
Enbiyā aһlāқıdur eyle temyīz

1415 Çalış olup oturmaқ anlaruñla
Hem aһlāқı's-şāliһīndendür añla

1416 Daһı kaçmaқlıқ anlardan ey yār
Münāfiқlar işidür ol Һaber-dār

1417 Resūlu'llāh sözidür hep dinilen
Benüm şanma şaқın bu söylenilen

GT 7710 1418 Şaқın sen de ırağ olma olardan
Ki sende bulun'ol çirkin Һūylardan

1419 'Alāmet-i nifāқdan sen berī ol
Ki aһlāқ-ı enbiyādan biri ol

1420 Daһı ne buyurur Allāh Һabībī
Ki dertli canlaruñdur ol Һabībī

1421 Men şeye ilā faқīr kim anı
Tā ziyāret eyleyebil ey ғанī

1422 Һaқ yazar hem [her] adımına anuñ
Yetmiş Һac қабул uyar cānuñ

- GT 7715 1423 Dağı bir kimesne bir pāre etmek
Götürüp dilese faķire iltmek
- 1424 Anuñla yemek içün ol kiş'anı
Kıyāmetde konuqlaram ben anı
- 52a 1425 Benim konağığımdan ol kişi dir
Şafā turmak ola dā'im işi [dir]
- 1426 Hāliñe şükr eyle şabr id ey faķir
Kim senüñdür 'izzet olmazsın haķir
- 1427 Diñle dağı ol nebiler serveri
Ne buyurur cinn ü insüñ reh-beri
- GT 7720 1428 Faķirlerüñ dutugör ellerini
İdip eylik şorugör hāllerini
- 1429 Olaruñ devleti gelmezdin öñdin
Hisāb kitāb günü almazdın öñdin
- 1430 Kaçan yevm-i kıyāmet ola ol Haķ
Mesākīn ü faķirleri muhaķķaķ
- 1431 İdip cem' idiser kim yürüñ siz
Size eylik idenleri görüñ siz
- 1432 Görüñ yüzlerini anları biliñ
Ki her kim size eylik itdi buluñ
- GT 7725 1433 Kim ki bir loķma ta'am yedürdise
Yāhud bir içim şucuğaz virdise

1434 Yāḥud bir giyecegi geydürdise
Yāḥud bir zaḥmeti sizden ırdısa

1435 Ellerini dutuñ iltuñ cennete
Girüñ[üz siz] rāḥata vü raḥmete

1436 Görmeyiñ hergiz ḥisābile ‘azāb
Zī-sa‘ādet zī-kerāmet zī-şavāb

1437 Diñle daḥı ne buyurur ol Ḥabīb
Ḥasta-i cān u dil-i ḥāzin ṭabīb

GT 7730 1438 Ki vardur cümle bil ki şey’i miftāḥ
Velī nedür didi cennete miftāḥ

1439 Faḳīrleri ve miskīnleri ey yār
Oları sevmedür dir ol ḥaber-dār

52b 1440 Oları sevmek ilter cennete dir
Oları sevmek ilter rāḥata dir

1441 Daḥı anlara olmaḳdur yaḳīn bil
Kilīdidir cennetüñ yaḳīn bil

1442 Kıyāmetde celīs-i Ḥaḳdur anlar
Olarla olur anları sevenler

Kemā kāle’n-nebiyyi ‘aleyhi’s-selām
Men aḥabbe bi-ḳavmin fehüve ma‘ahum
yevme’l-ḳiyāmeti ve’l-mer‘u ma‘a men aḥabbe.

- GT 7735 1443 Gör dahı ne buyurur Muhtār-ı Hāk
Ol tabīb-i cān u dil ol yār-ı Hāk
- 1444 Her kim isterse celīs-i Hākķ ola
Ya'nī kim ol maķ'ad-ı şıdkı bula
- 1445 Dā'imā 'inde melīk-i muķtedir
Ola eyle istedin n'eyleye dir
- 1446 Dünyede faķīr geri otursın ol
Anlaruñla bula ķurb-ı Hākķa yol
- 1447 Taşavvuf ehli ola hem ol ķavm
Kılıcılar namāz dutucılar şavm
- GT7740 1448 Ma'āşiden ideler küllī taķvā
K'olaruñ ķavli vü fi'l'ola aķvā
- 1449 Şunuñ gibi faķīrlerle olsun
Celīs-i Hākķ olup devleti bilsün
- 1450 Hālīñe şükr eyle şabr id ey faķīr
Kim senüñdür 'izzet olmazsın haķīr
- 1451 Dahı ne buyurur ol Hāk Resūli
Hākķa gösterici rāh-ı vuşūli
- 1452 Şol faķīr mü'minlerüñdür hürmeti
Hāk ķatında uludur ķāyet ķatı
- GT 7745 1453 Yedi yerden yedi gökdendür a'zam
Melāyikden 'inda'l-lāhi'l-mu'azzam

- 53a 1454 Dağı tağlardan ve içinden giden
Uludur hürmeti dir bilmiş ol sen
- 1455 Didi hem her ki bir mü'min fakîri
Ki incidse anı şınup hakîri
- 1456 Bi-gayr-ı hakık incidse ger anı
Şu miqdârdur günâhınıñ ziyânı
- 1457 Ki on kez yakmış ola Mekk[ey]i ol
Anuñ gibi bula mı rahmete yol
- GT 7750 1458 Muḳarreblerden ol hem biñ ferişteh
Depelemiş gib'olur itdig'ışde
- 1459 Ki ya'ni kim fakîri incideniñ
Bu dünyâca günâhı vardur anuñ
- 1460 Ne dir diñle dağı Allâh Resûli
Ol aqvâli vü ef'âli uşulî
- 1461 Yaratdı halkı bu tıyn-ı zemînden
Bu toprağıñ eyisinden keminden
- 1462 Enbiyâyile fakîrleri tamām
Tıyn-ı cennetden yaratdı ve's-selām
- GT 7755 1463 Hâliñe şükr eyle şabr id ey fakîr
Kim senüñdür 'izzet olmazsın hakîr
- 1464 Dağı ne buyurur diñle ki server

Ki sözleri olupdur cān-perver

1465 Ferišteher faḥr eyler dir Allāh
Ki beş dürlü gürühile dir ol şāh

1466 Biridür gāzīler ol beşin ey yār
Li vechi'llāh iderler ol ḥaberdār

1467 Birisidür faḳīrlar ol beşin bil
Ġanīlīga sevse itme işin bil

GT 7760 1468 Biri şol meskenet ehli yigitler
Siz oluñ meskenet ehli yigitler

53b 1469 Tevāzu‘ ehli olan her zamānda
Bilirsiz kimseye qalmaz zamān da

1470 Ki siziñle faḥr ide Allāh
Cemālin gösdere rāzı olup şāh

1471 Biri de şol ġanīdür kim faḳīre
‘Aṭāsı çok olup anlara vire

1472 ‘Aṭā itdigise itmeye minnet
Göre belkim anı cānına minnet

GT 7765 1473 Biri de şol kişi kim ḥavf-ı Ḥaḳdan
İde āh ağlaya gizlice ḥaḳdan

1474 Ki ḥalvetinde ide ol bükāyı
Qarışdurmaya tā aña riṯāyı

- 1475 Bu cins t̃a'ifeyile bil kim Allāh
Feriştehlere fahr ider dir ol şah
- 1476 Dahı buyurdı üç dürlü cemā'at
Nebiler kesb ider halka şefā'at
- 1477 İdiserler şefā'at nāsa anlar
İşid kimler durur ol iri canlar
- GT 7770 1478 Birisidür anuñ 'ālim-i 'āmil
Birisidür anuñ hādīm-i kāmīl
- 1479 Birisidür faķīr-i şābır ey yār
Eger olduñısa hālden haber-dār
- 1480 Hāliñe şükr eyle şabr id ey faķīr
Kim senüñdür cennet olmazsın haķīr
- 1481 Dahı ne buyurur diñle Habībi
Dil ü cān hastelerinüñ tabībi
- 1482 İder bī-şek nazar bu ümmete Haķ
İki t̃a'ifeye dir muhaķķaķ
- GT 7775 1483 Biri 'ālimler [ve] biri faķīrler
Bulur 'izzet olaruñla haķīrler
- 54a 1484 Ki 'ālimler benim vārişlerimdir
Faķīrler dahı benim dōstlarımdur
- 1485 Bunlarıñ sebebıyile ümmete
Haķ nazar eyler dir Aħmed ey ata

- 1486 Hem faķırũn iki rek‘at namāzı
Kılıban eyle[ye] Hāk[ka] niyāzı
- 1487 Ol Hāka sevgülüdür dir ey ‘azīz
Yetmişinden dir ğanīnũn kıl temīz
- GT 7780 1488 Anuñ gibi kim ola ğanī şākir
Hākuñ ni‘metlerini ola zākīr
- 1489 Ğanī şākiriñde iki namāzı
Kılıban ol dahı idse niyāzı
- 1490 Dünyeden sevgülüdür didi Hākka
Dünye içinde gidende muṭlak
- 1491 Faķırüle ğanīnũn hāllerinden
İşid niceydiğin a‘māllerinden
- 1492 Her ‘amel kim bir faķīr ve bir ğanī
İşleseler ikisi bile anı
- GT 7785 1493 Ger namāz kılmaķ ola ger şavm
Kankısın işlerise ol iki kavm
- 1494 On iki biñ gümüşi ğanī tamām
Kosa a‘māli katında ey hümām
- 1495 Kim taşadduķ itse hep ol gümüşi
Şevābına faķīrũn ir’ol kişi
- 1496 Anıñla irişir ğanī şevābı

Sevābında faķīriñ bil cevābı

1497 Faķīrile ġanīnūñ buysa ħālī
Faķīre sen ne dirsın ola mālī

GT 7790 1498 Ĥālīñe şükr eyle şabr id ey faķīr
Kim senüñdür cennet olmazsın ħaķīr

54b 1499 Resūlu'llāh didi hem bir sözünde
Faķīrler şöyle bil kim yer yüzinde

1500 Vekīlleridür Allāhuñ dimişdür
Ki ħalka böyle ta'īm eylemişdür

Kemā ķāle'n-nebiyyi 'aleyhi's-selām
El-fuķarā'ü vükelā'ü'r-Raĥmān fī'l-arḍ. el-ĥadīs

1501 Nazar-ı ĥōrıla baķsan olara
Ĥaķķı ĥorlamış olur didi yāra

1502 Anlara yetemezdük k'idene Ĥaķ
Keşildür cennetile dir muĥaķķaķ

GT 7795 1503 Anlaruñ ĥidmeti ĥaķķında daĥı
Ne buyurur Ĥaķ Resūli ey aĥī

1504 Anlara ĥizmet iden ĥādimlere
Ne ĥisāb var ne 'azāb dir anlara

1505 Daĥı ĥādim içün vardur şefā'at
Ġünāĥķār[lar] içün rüz-ı kıyāmet

- 1506 Rebī‘ayla Muḍar kabīlesinüñ
Hisābınca koyunları tūsinüñ
- 1507 Günāhkāra şefā‘at idiserdir
Koyunı çok iki boylardur o dir
- GT 7800 1508 Enes dir yā Resūla’llāh didim
Eger fāsık olursadım hādım
- 1509 Didi kim neyl-i hīdmetkārdur efḍal
Olupdur Hāḡ katında ol mufaḍḍal
- 1510 Şu ‘ābiddin ki perhīzkār ola ol
‘İbādeti vü taḡvāsı ola bol
- 1511 Daḡı ‘ilm ögrediciden ki dā’im
İde ḡaḡḡiçün anı ola ḡā’im
- 1512 Buyurdı hīzmet idici kişi hem
Kim emān-ı Hāḡda olur ey dedem
- 55a 1513 Daḡı gündüzleri şā’im olanlar⁶⁸⁶
Daḡı giceleri ḡā’im olanlar
- GT 7805 1514 Ki mādēm k’ola mü’min hīzmetinde
Emān-ı Hāḡ dur[ur] ol hīzmetinde
- 1515 Şevābını bulur hīzmet idenler
Şu devletleri bulsa gerek anlar
- 1516 Daḡı ḡāzīler ecrini ki li’llāh

⁶⁸⁶ GT de bir sonraki beyitten sonra yazılmış.

Ola aña virür bu cümle li'llāh

1517 Dahı ḥacc [u] dahı ‘umre idenler
Şevābını bulurlar didi anlar

GT 7810 1518 Hāḫ yolunda Hāḫ rızāsıyçün dahı
Ulaşanlar ecrini bulur aḥī

1519 Ki ya‘nī Hāḫ yolunda sevişenler
Şevābın dahı bulur didi anlar

1520 Belāya mübtelā ecrini ide
Bulusar ḥizmet idici anı da

1521 Cihānda ne ḳadar kim eylik olur
Cümlesini işlemiş müzdin alır

1522 İşbu cümle bulduğı deñli şevāb
Bulusar ḥizmet idici zī şevāb

GT 7815 1523 Zī devlet [ü] zī-sa‘ādet
Ḥādım içün ġarībler’ide ‘ādet

1524 Ki ol bula gerek yevm-i ḳıyāmet
O dinilen ecirleri tamāmet

1525 Ḥizmet[i] cānıña minnet gör ki sen
Var durur ḥizmet[de] çok ecr-i ḥasen

1526 Ni dirdi Muştafā ol gevher-i pāk
Henüz gelmişiken şānında *levlāk*

- 1527 Aña hādimü'l-fuķarā diridi
Anlaruñ hizmetlerin eyleridi
- 55b GT 7820 1528 Hizmeti sen de cānıña gör minneti
Tā bulasın işbu cümle devleti
- 1529 Līk minnet itmeyesin zīnhār
İtdigiñ eylüklerüñe sen ey yār
- 1530 Ger ihsān eyleyesin yāhud hizmet
Faķırlere anuñcün itme minnet
- 1531 Ki mel'undur didi mennāna Muhtār
Dünyede vü āhiretde bil ey yār
- 1532 Eyligine minnet eyleyen kişi
Faķırlar mel'un olur bil aḫī
- GT 7825 1533 Daḫı ataya anaya ķardaşa
Eylik idüp minnet ider ey paşa
- 1534 Haķdan u hem raḫmetindendür ıraķ
İtme zinhār şoñra dirsın el-firāk
- 1535 Hem ırağ olur melā'ikden daḫı
Ol yakīn olur caḫīme ey aḫī
- 1536 Hem du'āsı olmaz anuñ dir ķabūl
Ḥāceti olmaz revā dir az u bol
- 1537 Hem nazar itmez aña dir bil ki Haķ
Dünyede vü āhiretde al sebaķ

56a	GT 7830	1538	Eyligiñe minet itme imdi sen Bil ki minnet cānıñ'id budur asen
		1539	Dağı ne dir Muřtafā azretleri Ma'den-i şıdk [u] řafā azretleri
		1540	Fuķarānuñ dir ki dutuñ ellerin Ya'ni g�zleñ eylik id�p �llerin
		1541	Ki vardur aķ atında anlara dir Ulu devletler ol yoşsullara dir
		1542	Řıyāmet g�ni olsa bulısarlar Olara hep řefā'at kılısarlar
	GT 7835	1543	Ki ya'nī her ki bir loķma yed�rdi Ve yāřud bir i�im şu[yı] i��rdi
		1544	Ve yāřud bir giyecek virdi a�a řefā'at idiserd�r olda a�a
		1545	�liñe ř�kr eyle şabr id ey faķ�r Kim seni�nd�r cennet olmazsın aķ�r
		1546	Di�le dağı sen faķ�rlar �lini alk i�ind'olan aķ�rlar �lini
		1547	�ltif�t id�p [beg]�m dimedigi� orlayıp şey' yerine �omadug��
	GT 7840	1548	Y�z�ne baķup sel�m virmedigi�

Ger selām viririse almadıgıñ

1549 Kişiler neler bulur[lar]mış neler
Gör ne devletlere irermiş olar

1550 Niçesi girerlerimiş cennete
Niçesi irerlerimiş rāhata

1551 Diñle imdi şol faķırler hālını
Şābir ü şākir faķırler hālını

1552 Çün kıyāmet kopa hālk haşr olalar
Her kişi işledigini bulalar

GT 7845 1553 Bir cemā‘at uçmak içinde bula
Kendileri ideler hoş ğulgule

1554 İşide Rıdvān bularuñ sözlerin
Katlarına vara göre yüzlerin

1555 Yüzlerinüñ pertevi ‘arşa ire
Hayrān olur her ki yüzlerin göre

1556 Hūrlar yüzlerine hayrān ola
Cennet içi anlara seyrān ola

1557 Tūbā ağacı dibi ola maķām
Bulalar devletleri anda tamām

56b GT 7850 1558 Çün göre Rıdvān bularıñ hālını
Başlayup aça bulara kālını

1559 İde ey uçmağda girenlere size
Şordum bu müşkili iydiñ bize

1560 Kankı kapudan giripsiz uçmağa
Ni‘metin yiyüp hūrīsin çoçmağa

1561 Anlar iyde biz nidevüz kapuyı
Yohsa itmek [mi] dilersin tapuyı

1562 Diye Rıdvān kapucı hīç gördi mi
Bu maḳāma irmege yol virdi mi

GT 7855 1563 Anlar iyde görmedük biz kapucı
Bu arada kapucı olur neci

1564 Kapudan girenlerüñdür kapucı
Kapı açup virdügi yol ey hacı

1565 Görmedük biz kim nedür kapu başa
Kapı nice yokdur bize ey hoca

1566 Eyde āhīr cān alıcıya cānı
Virmediñiz mi iyidiñ siz anı ⁶⁸⁷

1567 Anlar eyde cān alıcı kandanur
‘Āşık ölmez her zamānda zindedür

Kemā ḳāle’n-nebiyyü ‘aleyhi’s-selāmü’l mü’mīnūn
lâ-yemutune bel yenḳalūne min dārü’l-fenā ile
dārü’l-beḳā

⁶⁸⁷ 1493 ve 1494. beyitlerin ikinci mısraları yazmada karışmıştır.

- GT 7860 1568 İyde āhır kabır içinde girdiñüz
 Mũnker ü Nekĩr cevābın virdiñüz
- 1569 Anlar iyde kabre dağı girmedük
 Kim durur Mũnker Nekĩr[i] görmedük ⁶⁸⁸
- 1570 Diye haşri gördüñüz mi geldüñüz
 Cennete girmeklige yol bulduñuz
- 1571 Anlar iyde görmedük haşri dağı
 Bilmezüz niçündigin neşri dağı
- 57a 1572 Ne Şırāt u ne terāzū ne kitāb
 Ne su’āl ü ne cevāb u ne hisāb
- GT 7865 1573 Ne ‘iķāb ü ne ‘itāb ü ne şumār
 Görmedük okumaduk nedür tōmār
- 1574 Hīç birini görmedin bu cennete
 Girdük ve yetiştük işbu devlete
- 1575 Anda Rıdvān pes neyidi hālĩñüz
 Böyle kutlu geldi sizüñ fālĩñüz
- 1576 Dünyede nite idi cünbüşüñüz
 Şöyle āsān oldu sizüñ işiñüz
- 1577 Ne ‘amel işlediñiz kim cennete
 Girdiñiz bĩ-zahmet irüp rāhata
- GT 7870 1578 İşbu kadri ne sebebden bulduñuz

⁶⁸⁸ 1496. Beytin her iki mısraı “hīç” kelimesi ile bitmektedir. Vezin gereği alınmamışlardır.

Kim melâlet görmeyüp hoş geldüñüz

1579 Kimidi peygamberüñüz ey ‘aceb
Kim bu luṭfı işledi sizlere Rab

1580 Anlar eydür bizidük ehl-i belâ
Rencile şayrılığile mübtelâ

1581 Hem diyeler bizde bellü bir ‘amel
Yoğidi bu şaffa olmağa maḥal

1582 İllâ ḥalkumuz iyderidi katı
Kim bu luṭfı işledi Ḥaḳ ḥazreti

GT 7875 1583 Her nebî kim diledigin anı biz
Cümleye anı dilerdük ey ‘azîz

1584 Her nebî kim bize şanurduḳ hemân
Ḥalka da anı şanarduk bî-gümân

1585 Kimsenüñ mâline şanmazduḳ ziyân
Kimseye şanmaz ziyân işi tapan

1586 Söylemizidük yalanı kaşdılan⁶⁸⁹
Söylemez kaşdın yalan mü‘min olan

1587 Söylemezdük gıybetini kimsenüñ
Yimezidük etini çeküp anuñ

57b GT 7880 1588 Ḥalk içinde kimsey’utandurmaduk
Ḳavlimüzden yüzümüz döndürmedük

⁶⁸⁹ Beyit – Y.

1589 İsdemezidük oñalarını hem
Hoş gelürdi kim diyeler beni kem

1590 Kimse gösdermezidi bize gözü
Kim oturmazlaridi yanımıza

1591 Şol kadar eskileridi tonumuz
Kim buçuk degmezdi geydik önümüz

1592 Gerçi ‘ālemde fakır[ler] çoğudı
İllā bizden cevri afkar yogudi

GT 7885 1593 ‘Ahdimize idicilerduk vefā
Serverimiz rehberimiz Muştafa

1594 Biz kamu halkdan uluyuz diriken
Fakr elinden otçugaz yiriken

1595 Hastalık irdikde yumduk gözümüz
Açıcağ cennetde bulduk özümüz

1596 Āhiretde kamudan yeg itdi Hāk
Ehl-i cennete bizi beg itdi Hāk

Kemā kāle’n-nebiyyi ‘aleyhi’s-selām
Mülūkū ehli’l-cenneti fuḳarā’i ümmeti⁶⁹⁰

1597 Cenneti dağı n’iderüz biz ey yār
Olmuşuz biz ‘āşık-ı dīdār-ı yār

⁶⁹⁰ Cennet ehlinin sultanları ümmetimin fakirleridir. (İbn Mâce)

- GT 7890 1598 Çün bizim maḳṣūdumuz dīdār ola
Vaşl-ı dilber ü cemāl-i yār ola
- 1599 Cennet ansız bize zindān olısar
‘Āşık olan cennete mi ƣalısar
- 1600 Diñledüñ mi ‘āşıkınüñ ḥālını
Kim faḳīr olanların aḥvālını
- 1601 Ḥālīñe şükr eyle şabr it ey faḳīr
Kim seniñdür ‘izzet olmazsın ḥaḳīr
- 58a 1602 زجام عشق تو در خاك مست خواهم خفت
ببوي تو در قيامت خراب خواهم خواست⁶⁹¹

Der-beyān-ı Hikāyet-i Tūṭı [vü] Hoca

- GT 6950 1603 Yine geldi göñlüme bir ḥoş meşel
Ḥoş hikāyetdür işidüp ḥaḳḳuñ al
- 1604 Ölmedin ölmekdedür bu beyān
Ḥoş laṭīfdür işid ki ola ‘ayān
- 1605 Ölmedin ölen niçe olur āzād
Ġuşşasında ƣurtulup olur o şād
- 1606 Varıdı bir tūṭısi bir ḥōcanuñ
Mūnisi vü [ma]ḥremiyidi anuñ
- 1607 Dün ü gün anıñıla dem-sāz idi

⁶⁹¹ Senin aşk kadehinden, toprakta sarhoş uyuyacağım. Senin kokunla kıyamette harap vaziyette uyanacağım.

Hem-niçin ü hem-dem ü hem-rāz idi

GT 6955 1608 Bir kafeş içinde dururdu müdām
Yıdigi şekker idi her řubḥ u řām

1609 şu yerine içürür aña cülāb
Yıdürürdi içürüp şeker gülāb

1610 Ādemīler dillerin söyleridi
Her ne dılç'olsa 'ayān eyleridi

1611 Tathıydı sözi şekkerden daḥı
Cāna kııurdu eşer söz ey aḥı

1612 Ansuz olmazıdı bir dem[de] ḥoca
Mūnisi idi anuñ ırte gıce

GT 6960 1613 Ḥoca bir gün eyledi 'azm-i sefer
Řařd-ı Hindistān idi anuñ meger

1614 Ḥocayı gör kim ḥalkıla kim n'ider
Her birine birer armağan ıder

1615 Tūṭıye eydür saña daḥı řeyi
Getüreyin armağan kaydıñ yiyi

58b 1616 Tūtı eydür çüñkim anda varasın
Řanda kim cism-i tūṭıler göresin

1617 Anlara benden selām eyleyesin
Ḥālimi anlara ḥoř söyleyesin

- GT 6965 1618 Gice gündüz yirimidigin kafes
 Göresin ne gelür anlardan nefes
- 1619 Nedür anlardan cevāb gönül saña
 Anı getür armağan b'olsun baña
- 1620 Çün revān oldu hoca girdi yola
 Hoş irişdi ol varacağı ile
- 1621 Gördi bir ağacdadur Hindūsitān
 Bir nice tūtī okurlar dāsītān
- 1822 Hoca bunlara yakın vardı tamām
 Söyledi tūtisi sözüñ ve's-selām
- GT 6970 1623 Bir tūtüm vardur siziñ gibi didi
 Her ne kim ısmarladıysa söyledi
- 1624 Yidügi şekker durur cülāb içer
 Bir kafesde rüz u şeb şöyle geçer
- 1625 Didi benüm gibi görseñ tūtīler
 Benden anlara selām id didiler
- 1626 Diyesin bizi niçün unutdılar
 Kim beni añmayasın terk itdiler
- 1627 Şöyle mi uyaradım didi size
 Gelmeye hergiz selāmları bize
- GT 6975 1628 Hiç bizim kayımız olmadı size
 Bir ögüd n'oladı virseñiz bize

- 1629 Gelmedi biz bendiñiz bize sizüñ
Şükür hürrem bakçalarda siz gezüñ
- 1630 Kaldı bizim işimüz dir Tañrıya
Kaydımızı bizim de Hâk yiye
- 59a 1631 Çün bu sözleri işitdi tūṭıler
Ol selāmı alıben n'eylediler
- 1632 Cümle ağacdan aşığa düşdiler
Ölü gibi bī-hūd olup göçdiler
- GT 6980 1633 Ölü gibi şöyle yatdılar tamām
Hāllerine baqdı hoca bir zamān
- 1634 Öldi şandı bunları hāce tamām
Kim peşimān oldı sözün'ol hümām
- 1635 Eydür āḥır söylemesem yegimiş
Kim şevāb degül ḥaṭāyimiş bu iş
- 1636 Virmege oldum sebeb canlarına
Nāgehān girdim kamu kanlarına
- 1637 Söyledigine melül oldı katı
N'eyleye pes yolda dönder[di] atı
- GT 6985 1638 Kaygulu dönüp [yola] gitdi yine
Rahtına esbābına yetdi yine
- 1639 Vardı şehre kaydını gör[di] tamām

Şehrine indi teveccüh ve's-selām

1640 Sağ u sālīm gitdi [girü] iline
Vardı kondı yine hoş menziline

1641 Her kişiye virdi armağanların
Uluya vü kişiye birin birin

1642 Tūtī eydür xanı ey hoca baña
Armağan k'ışmarladım anı saña

GT 6990 1643 Hoca eydür nice armağan gerek
İletmemekimiş selāmuñ yigrek

1644 Sözlerüñi çünki didüm anlara
Girmişim sözüñ [u]cundan xanlara

1645 Cümle sözlerüñ[i] didüm bildiler
Ol ağacdan dökülüp hep öldiler

59b 1646 Kim senüñ 'āşıkıların mıydı olar
Bu sözüñe dökülüp cānı virdiler

1647 Hikmetine bu işiñ xaldım taña
Lāzım oldu yasların dutmak saña

GT 6995 1648 Yoluña anlar ki cān virmiş ola
Ta'ziyesin anlarıñ tutsañ n'ola

1649 Bir nice gün az yigil pes sen gıdā
Atırlar çün seniñçün cān fidā

1650 Çün cevābın hocanıñ aldı tūṭī
Ol da kıldı cānını ol dem fidī

1651 Kim kafeşde ol daḥı ölü gibi
Bī-ḥod olup yatdı şöyle ey ebī

1652 Hoca gördi bu daḥı'oldı hem-çünān
Şaç şaḳal[1] yoluban itdi fiḡān

GT 7000 1653 Yüzüni urdı ısırdı barmaḡın
Hocanuñ yüregine urdı düḡün

1654 Cümle işte ḥoca peşīmān olup
Eydüridi āhile zārı kılup

1655 Ki dirīḡ elden çıkardım tūṭimi
Yanayın göklere şalup dūdumu

1656 Çıkdı elden nideyin yārim tūṭī
Mūnis-i dem-sāz u dil-dārım tūṭī

1657 Dil-nevāzım maḥremim tūṭiciḡım
Gice gündüz hem-demim tūṭiciḡım

GT7005 1658 Çok çok ikrām eyleyen tūṭim ḳanı
Ṭatlı ṭatlı söyleyen tūṭim ḳanı

1659 Sen idiñ tūṭiciḡım varum yoḡum
Ḳalmadı gitdi ḳamu azum çoḡum

1660 Bilmezem ki sensizin ben ne kılam
Bir senüñ gibi ḳanla daḥı bulam

- 60a 1661 Çıkdı elden neyleyeyim bilmezem
Kim melâletden dahı ben gülmezem
- 1662 Mūnisi elden çıkardım n'iderem
Bilmezem hīç kañçarı ya giderem
- GT7010 1663 Tā diyem vaşfiñda bu bir murğıdı
Dimek olur bunı kim bī-murğıdı
- 1664 Bunları şadılayup çok ağladı
Tūtī acısın yüregın tağladı
- 1665 Ağzın açdı kafesüñ iñleyürek
Dil-berinden ayrılan şöyle gerek
- 1666 Tūtī[y]i çıkardı kōdı dizine
Tā ki baķa bir dem anuñ yüzine
- 1667 Uçdı tūtī kūngüreye kōndı tīz
Oradan yönin hocaya döndi tīz
- GT 7015 1668 Didi ey hoca selām olsun selām
Ben maķāmuma giderem ve's-selām
- 1669 Sene esen ķal ben giderem ilime
Böyle fırsat girmeye hīç elüme
- 1670 Hoca eydür bir dem egle[n] yād kerem
Tuzum etmegüm haķı gör n'iderem

1671 Bir sa‘at eglen bārī gideriseñ⁶⁹²
Ger bizim terkimizi ideriseñ

1672 Göreyin kutlu yüzüñi bir nefes
Kanda görem ben seni bir dağı bes

1673 Bir su‘ālim var anı hem şorayım
Müşkil müdür l ħallidiver göreyin

GT 7020 1674 Varıcağ tūṭilere senden selām
Söylenicek anlara senden kelām

1675 Ne didiler tūṭiler anda baña
Kim cevāb ne geldi anlardan saña

60b 1676 Tūṭi eydür anlaruñ ölmekleri
Bī-ħod olup dökilüp qalmaqları

1677 Baña demek oldu ol kim şöyle ol
Bulasın tā kim ħalāşa sen de yol

1678 Bu ögüdi virdiler anlar baña
Remzi budur bu işiñ öñden soña

GT 7025 1679 Añlamak gerek dur[ur] remzi kişi
Benden artuğ kim biliser bu işi

1680 Ger dilerseñ kim iresin birlige
Ölmedin kim ire[mez]sin dirlige

1681 Diriyiken hoş kafeşde dutalar

⁶⁹² Beyit – GT .

İlle ölüncek yabāna atalar

1682 Çün kafesde ihtiyārîñl'ölesin
Çıkıca[ğı]z taşra āzād olasın

1683 Niceden beri kim ben ölmezidüm
Kim kafesden taşra hīç olmazidüm

GT 7030 1684 Çünki öldüm dirilüp buldum ḥalāş
Şāzılık el virdi benden gitdi yās

1685 Çün ḥalāş oldum ilime gidere
Şekkeri bu kafeşde [ben] n'iderem

1686 Hoca virdi cevābını ba'd-ez-ān
Geldi pervāz[a] tūtī oldı revān

1687 Tūtī ilinden yaña pervāz idi ⁶⁹³
Hoca kendi kendiye gör ne didi

1688 Eydüridi işbu bir kuşdan alū
Olmayayın bārī āḥir ben delū

GT 7035 1689 Ölmegin ölmegile kurtıldı ol
Vaṭan-ı aşlīsini ḥoş bildi ol

1690 Bende bārī diriyiken alayın
Ölmekile dirligimi bulayın

61a 1691 Ölmeden ölen bular imiş tamām
Ölümsüz dirilik didi ol hümām

⁶⁹³ 1612a idi: eyledi Y.

- 1692 Pes şular kim diriyken ölmediler
Ol ölenler diriligin bulmadılar
- 1693 Ölmedin ölenlerüñ dirlgini
Ölmeyenler bilmediler bil bunı
- GT 7040 1694 Sen dahı ölmezdin öñdin öligör
Ol ölümsüz dirligi hoş bulıgör
- 1695 Ölmedin ölen kişi dirlik bulur
Kim Haka iltür yolın dirlik bulur
- 1696 Kendü geñiyle ölen dirlik bula
Geñsüzün ölen kaçan birlik bula
- 1697 Olma bir kuşdan aşğa olmada
Ol ölümsüz dirligi hem bulmada
- 1698 Var ölügör sen d'ölmeden ileri
Tā Haka sen yol ilet yüz ey eri
- GT 7045 1699 Cān alıcı aldığı cān olısar
Çün ölür Haka nite yol bulısar
- 1700 Şöyle ol kim cān alıcı ger gele
Bulmaya seni ki tā cānıñ ala
- 1701 İhtiyārile olanları kamu
Vāşıl-ı hāzret bulasın ey 'amū
- 1702 Kavı-i mūtū işbu remz-i ma'niye

Eyler irşād ma‘n’ehl olan tuya

1703 İşbu kışşadan bize hisşe nedür
Nevāli enfüsde bunuñ nitedür

GT 7050 1704 Hoca ‘aqlıñ tūṭī cānıñdur senüñ
Ol kafes de şöyle bil k’oldur tenüñ

1705 Hoca cānı tenden āzād idegör
Hāzrete irgürüben şād idegör

61b 1706 ‘Ākılisen tūṭī-i cānı yürü
Ten kafeşinden idegör bir yeri

1707 Habs-i tenden cānı āzād id ki tā
Vaṭan-ı aşlına cān yol ilete

1708 Ger bu tenden bir dem āzād ola cān
Vaşl-ı cānān bulup ola cāvidān ⁶⁹⁴

GT 7055 1709 İşāret eyledi bes remz-i *mūtū*
Olasın fānī sen *ḳable en yemūtū*

1710 İresin *lā yemūtū* ma‘nīsine
Bilür ehli bu sözüñ ma‘nīsi ne

1711 Velī kuş dilüdüñ ḫalka bu sözler
Ne bilsün ma‘nīsin ben ma‘nīsizler

1712 Ma‘nīsi bulan bilür ma‘nī nedür

⁶⁹⁴ 1633b Vaşl-ı cānān bulup ola cāvidān: Vāşıl-ı cānānı bulup ola tā cāvidān Y.

Ṭaṭmayan ne bilür ṭatı nitedür

1713 Bir işāret ehline besdür hemīn
Olugör ehl-i işāret ey emīn

GT 7060 1714 Tā kıyāmet söylene ger bu kelām
Bilmeyen nā-ehl olanlar ve's-selām

GT 9612 1715 Ḥaḵ Resūli buyurur bir söz giri
Diñle ne dir her dü 'ālem serveri

1716 Dir ki mi'rāc gicesi hep cinānı
Baña 'arz itdi Cibrīl gördüm anı

1717 Gördüm ol dört ırmağı [anda] aḵar
Bilmedim lākin bular ḵandan çıkar

GT 9615 1718 Biri şu ırmağıdur biri leben
Ḥoş temāşā eyledüm anları ben

62a 1719 Birisi ḥamr ırmağıdur ey şafā
Biri bal ırmağıdur key muşaffā

1720 Cebre'ile şorup didüm bu enhār
Nedür çıkup aḵarlar söyle ey yār

1721 Bularuñ başları kandan çıkarlar
Ḥaber virgil veyā ḵanda aḵarlar

1722 Didi Cibrīl ḥavż-ı kevsere varur
Lākin bilmez başları ḵandan gelür

- GT 9620 1723 Hâk Te‘âlâdan su‘âl bun’idiver
Ki Hâk ide seni bundan haber-dâr
- 1724 Veyâhud bir melek göndere saña
Hall ide müşkilleri öñden soña
- 1725 Rabbine çün Resûl itdi münâcât
Dilegin vardı ol Kâdî-i Hâcât
- 1726 Bir melek geldi Hudâdan Resûle
Selâm vird’edible ol pür-uşûle
- 1727 Hâk kabûl itdi vü kamu sözün didi
Yâ Muhammed yum ki gözün didi
- GT 9625 1728 Çünki yumdı gözlerin dîn serveri
Aç didi gözlerümi açdım giri
- 1729 Çünkim baqdım açubanı gözümü
Bir ağaç katında buldum özümü
- 1730 Ol arada Hâzret-i Server görür
Kubbesi key dürr-i beyzâdan durur
- 1731 Ya’nî k’agâç içinde bir kubbe var
K’anuñ kapusıdur yâkût-ı ahmer
- 1732 Var kızıl altundan anuñ kilîdi
Şöyle ulu kubbedür ol kim didi
- GT 9630 1733 Eger mecmû‘-ı dünyâda olanı
Cinn ü insân cümle mahlûk olanı

- 62b 1734 Ȑosalar ol ȓubbenüñ üzerine
Ȑonsa bir ȓuş tağa şöyle görüne
- 1735 Ȑona bir ulu tağa bir ȓuş nice
Görünürse şöyle görne dir ȓoca
- 1736 Gördüm ol ȓubbe altından çıkarlar
Ol ırmağlar ki cennetde ağarlar
- 1737 Anı görüp dönmek isdedüm giri
Ol melek didi ki ey dīn serveri
- GT 9635 1738 Niçün [sen] girmedüñ aña ey aĥī
Gir temāşā eyle gör için daĥı
- 1739 Ben didüm nice gireyin yā melek
Ȑapusı kilidlenüpdür şöyle pek
- 1740 Ol melek didi ki aç kilīdini
Ben didüm kim açmağa miftāĥı ęanı
- 1741 Ol melek didi ki miftāĥı daĥı
Senüñ eliñde durur aç ey aĥī
- 1742 Ben didüm kim ęanı miftāĥı nedür
Anı ma‘lūm idiver kim nitedür
- GT 9640 1743 Ol melek didi ki miftāĥı anuñ
Besmeledür ma‘lūmuñ olsun senüñ
- 1744 Digil bismi‘llāhi‘r-raĥmāni‘r-raĥīm

Saňa fetḥ idivirür anı Kerīm

1745 Şıdķile el vurdı kilīde nedīm
Didi Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

1746 Hoş kilid açıldı girdim içine
Çün temāşā itdüm anuñ içine

1747 Bu dört ırmaķ çıkar kubbē dibinden
Gelür her birisi bir cānibinden

1748 Erkān-ı erba'asından kubbenuñ⁶⁹⁵
Her birisi akuban gelür anuñ

63a GT 9645 1749 Bunı gördüm daḥı kubbēden giri
Çıkmaķ istedüm dir ol dīn serveri

1750 Dir melek gördüñ mi irdi mi bilüñ
Ḥall olup müşkil[üñ] gitdi mi olan

1751 Ben ne'am didim giri melek baña
Bir daḥı eyle nazar didi aña

1752 Sāniyen kıldım nazar kubb'ine
Dir görem dür gibi anuñ içine

1753 Yazılı Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
Çün temāşā kıldım anı dir nedīm

GT 9650 1754 Nehr-i mā gördüm revān olmuş aķar
Bisminüñ mīmünüñ içinden çıkar

⁶⁹⁵ Beyit – GT.

- 1755 Lafzatu'llāh hāyine baḳdum çü ben
Görürem andan çıkar nehr-i leben
- 1756 Ya'ni kim süd ırmağı andan gelür
Diñle kim ḥamr ırmağı ḳandan gelür
- 1757 Mīm-i Raḥmāndan çıkar ḥamr ırmağı
Ḥoş revān olup aḳar yok ṭurmağı
- 1758 Hem çıkar mīm-i Raḥīmden nehr-i bāl
Kim muşaffādur aḳar hemçün zülāl
- GT 9655 1759 Nehr-i āb u şīr ü ḥamr u hem 'asel
Neredendür bildi müşkil oldu ḥal
- 1760 Didi bu dört ırmağıñ aşlı baña
Ma'lūm oldu neydigi öñden şoña
- 1761 Besmeleyimiş bularuñ aşlı hep
İdmiş esmāsın Ḥaḳ anlara sebeb
- 1762 Ḥaḳ Te'ālā didi kim yā Muḥammed
Eyā dostum ḥabībüm olan Aḥmed
- 1763 Kim beni zıkr itse bu esmāyile
Kim şafā-yı ḳalbile hem cānile
- 63b GT 9660 1764 Ya'ni Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
Şıdkile dirise dir ol Kerīm
- 1765 İşbu dört ırmaḳdan aña içürem

Ancak ol degül dağı neler virem

1766 Anca devletler virem ben anlara
Emrimi nehyimi dutan cânlara

1767 Şöyle didi Hâzreti Hâk Servere
Ol Resûle sözleri cân-pervere

1768 Bu mağalli diñledüñ çün ey ağı
Diyelim bir söz işid anı dağı

GT 9665 1769 Münāsebet düşdi geldük buraya
Giri bir söz dağı nāgāh araya

1770 Bu söz ister gerçi tafşıl ey püser
Lâk ba'zısını dimiş muhtaşar

1771 Çünkü çekdi bu mağalle dil bizi
Az u öz eyleyelim biz de sözi

1772 Çünkü'ânıldı cennetüñ ırmaqları
Diyelim niçe içerler anları

1773 Diñlemiş ol bu mağalli de hele
Bu dağı olsun seniñile bile

GT 9670 1774 İşidicek vakt ola meyl idesin
Fāniden geçüp bekāya gidesin

1775 Diñleyicek cennetüñ şafāsını
Ola kim nefsiñ çeke aña seni

- 1776 Diñle imdi cennetiñ ehli niçe
İçer enhār-ı cinānı ey hoca
- 1777 Nehr-i mādan yevm-i sebtı iderler
Ehad gün olsa diñle kim n'iderler
- 1778 İçerler nehr-i baldan ol gün anlar
Şafālar sürer andan cism ü cānlar
- 64a GT 9675 1779 Düşenbe gün olar [nehr-i] lebenden
İçerler hoş şafālar sürer andan
- 1780 Şenbe gün[i] içerler nehr-i hamrı
Öñünce diñle bi'llāh işbu emri
- 1781 Şarāb-ı cenneti çünkim içerler
Olar şükrān olup biñ yıl uçarlar
- 1782 Bir u[lu] tağa yatisarlar kamu
Misk-i ezferdendür ol tağ ey 'amū
- 1783 Selsebīl ırmağı altından anuñ
Çıkar aqar ola ma'lūmuñ senüñ
- GT 9680 1784 Hoş içerler selsebīlden d'ey aḥī
Kim çehārşenbe ola ol gün daḥı
- 1785 Orayı koyuban daḥı gideler
Kim daḥı a'lā yere kaşd ideler
- 1786 Uçdular giri biñ yıl tamām
İderler bir yüce köşke ey hümām

1787 Kaşr-ı erfa‘dur bezeklüdür ziyād⁶⁹⁶
Buña sa‘y it sen de eylerseñ murād

1788 Kaşd ırmağdur be-ğāyet bezekde⁶⁹⁷
Şafāñ varsa ırgür kalma eşikde

1789 Var ol köşkde dağı yüce tahtlar
İrenlerüñ sa‘ādetile bahtlar

GT 9685 1790 Sürer merfū‘a özüñ her biri
Oturuban ‘izzet ideler giri

1791 Anlara yine şarāb-ı zencebīl
İçerler andan dağı ola sebīl

1792 Rüz-ı pençşenbe gün olla[ra] dağı
Dağı neler gele diñle ey ağı

1793 Üs[t]lerine yağadur bir ak bulud
Giykiçün hulleler ol ehl-i huld

1794 Rabb-i Bākī yağdura biñ yıl tamām
Hulleler kim vaşfa gelmez ey hümām

64b GT 9690 1795 Yağdura ba‘d-ez-ān biñ yıl cevāhir
Üs[t]lerine anlaruñ Rabb-i Qādir

1796 Ola her bir cevherile bu hūrī

⁶⁹⁶ Beyit – Y.

⁶⁹⁷ Beyit – GT.

Lü'lü' ü mercân şanasın her biri

1797 Olur anlara anda bunca in'âm
Olur anlara anda şöyle ihsân

1798 Ba'd-ez-ân uçarlar biñ yıl dahı
Mağ'ad-ı şıdka irerler ey ahî

1799 Mâ'ide-i huld üzre anda olar
Yerin yerin buluban oturalar

GT 9695 1800 Nâzil ola anda dahı ey refîk
Üs[t]lerine anlaruñ zer-i rahîk

1801 Cum'a günü içerler anı ey yâr
Gerçi anda yok durur leyl ü nehâr

1801 Bir pâraçuk şabr idiñ anı dahı
Diyürüz Hâk yârî kılurs'ey ahî

1803 Pes içeler cum'a gününde rahîk
Karışık tesnîmile bil ey refîk

1804 Bir şarâbdur o kim anuñ hitâmı
Ya'nî mühri müşk rahîk oldı nâmı

GT 9700 1805 Hamr-ı ebyazdur anı içenleruñ
B[ü]y-ı müşk gitmez feminden anlaruñ

1806 İrişsün anuñiçün irişenler
Sevişsün anuñiçün sevişenler

- 1807 Dürişşün anuñiçün dürişenler
Günülüşsün anı günüleşenler
- 1808 Ol şarāb-ı rahīk[i] kim içerler
Bile tesnīmle kim anlar içerler
- 1809 İkinin qarışık *aşhāb-ı yemīn*
İçerler ana ki tesnīmi hemīn
- 65a 1810 Şöyle şāfī muḳarrebler içerler
Qarışmadın o serverler içerler
- GT 9705 1811 ‘Amel-i şāliḥ idenlerdür kamu
Aşhāb-ı yemīn olanlar ey ‘amū
- 1812 Muḳarreb anlar dur[ur] kim ey velī
Qurb-ı Hāḳḳa iletmiş olar yolu
- 1813 Vaşlına kim ki Hāḳḳuñ ilte rehi
İbn-i Ādemūñ olu[p]dur pes bihi
- 1814 Şāfī tesnīmi içer anlar durur
Kim muḳarreb olan ol cānlar durur
- 1815 Bura dursun diñle bir qavli yine
Bilmiş ol anuñla daḥı aşlına
- GT 9710 1816 Dindi cennetde bu leyl ü nehār
Yok durur olmaz qarāñılık ey yār
- 1817 Resūlu’llāh buyurmuş kim cinānda
Güneş olmaz toḡa tūvana anda

1818 Žiyādur cennet zamānı ey ‘azīz
Pes gice gündüz neden ola temīz

1819 Şabāhlarda toğmadan dahı güneş
İdmedin bu ‘āleme nūrun[1] reş

1820 Nice telīgise cennet dahı
Şöyledür aydınlığı dir ey ahī

GT 9715 1821 Pes gice gündüz dimeklik ya neden
Fırāk olunur diñle rūh-ı beden

1822 Tecellī ide nūru’llāh-ı a‘zam
Münevver ola ‘arş-ı mu‘azzam

1823 İder ‘arş tecellī nūr-ı a‘zam
Münevver olur ol ‘arş-ı mu‘azzam

GT 9718 1824 Düşer ‘aksi o nūruñ bil ki ferşe
Ki cennet ferşe düşübdür bil ki ‘arşa

65b Kemā kāle ‘aleyhi’s-selām: *Arđu’l-cenneti el-
kürsiyyü ve sakfuhā ‘arşu’r-Rahmān*⁶⁹⁸

1825 Dā’imā anı gören kimseyile
Cum‘adan cum‘aya gören bir m’ola

1826 Kişi dā’im görme kıanda yārini
Her nazar göre dura dīdārını

⁶⁹⁸ Hadis: GT. Y’de surhla yazılmış ve okunamayacak kadar silik.

1827 Çeşm ü cān u dil üçün kes bunda da
Görmediler ğayr-ı Hakkı ey dede

1828 Anda nite olısar maḥcūb olur
Olmayalar cennete mensūb olur

1829 Belki cennet anlara mensūb ola
Eyle olan kes nite maḥcūb ola

1830 Hasteligi perdesin götüreni
Şanmayasın ğayr-ı Hakk görür anı

Fārisī

1831 Menem ki rüy-ı türābı niḳāb mī-bīnem
Menem ki bī-şeb ü rüz āftāb mī-bīnem

1832 Tūnı ki perde nire ruḥsārı ḥod berü koned
Ki tā cemāli türābı ḥicābı mī bīnem

1833

1834 Feḥā şāh ‘ani’l-eyni feḥā şāh ‘aynu’l-beyn
Feḥā şāh ‘ani’l-‘ayn ve mā fi’l-‘ayni illā hū

Beyt

1835 Ma‘şūka men baḥşım sen bāyed dīde
Der hışm-ı men itdürürüm nī-kerīd

Şi‘r

1836 Külle şey’in fihi ma‘nen külli şey’
Fetefattā v’aşrif ez-zihni ilā

- GT 9981 1837 Dergāhuña dutduķ yüzi gösder bize dīzāruñı
Bu ğamdan āzād id bizi gösder bize dīzāruñı
- 1838 Emriñe raħm eyle bize nūruñla cilā vir göze
Baķalım ol görklü yüze gösder bize dīzāruñı
- 1839 Benlikden āzād idüben luţfuñula yād idüben
Vaşlıñıla şād idüben gösder bize dīzāruñı
- 1840 Esirge baĝrım başını sil gözlerümün yaşını
Kes hestīligim başını gösder bize dīzāruñı
- GT 9985 1841 Ölmezdin öñdin öleyin fānī-i muţlak olayın
Vaşlıñ şafāsın bulayın gösder bize dīzāruñı
- 1842 Maħv eyle vir vaşluña yol fażluñıla ey luţfı bol
Kıl[ĝıl] münacātım kabūl gösder bize dīzāruñı
- 1843 Çünkim ğanīsin yā Ğanī koma bu hier'anda beni
Görmek diler kullar[ına] gösder bize dīzāruñı
- 1844 'Allāmu'l-ĝuyūb ħazretün Settāru'l-'uyūb ħazretün
Ğaffāru'z-zünüb ħazretün gösder bize dīzāruñı
- 1845 Ol Tūr-ı Sīnā ħürmeti Mekke Medīne ħürmeti
Şol derdli sīne ħürmeti gösder bize dīzāruñı
- 1846 Ħabībün Aħmed ħürmeti çekdiĝiñ zaħmet ħürmeti

Dosduñ Muḥammed ḥürmeti gösder bize dīzāruñı

GT 9990

1847 Çār yārānlar ḥürmeti merdān erenler ḥürmeti
Seni görenler ḥürmeti gösder bize dīzāruñı

1848 Aşḥāb-ı şuffe ḥürmeti andağı şafā ḥürmeti
Nūr-ı Muştafā ḥürmeti gösder bize dīzāruñı

1849 Üveys-i Kāran ḥürmeti mecmū‘-ı yārān ḥürmeti
Sen şāha iden ḥürmeti gösder bize dīzāruñı

1850 Kāmu enbiyā ḥürmeti kāmı evliyā ḥürmeti
Kāmu aşfiyā ḥürmeti gösder bize dīzāruñı

66b

1851 Şu bağırlı başlılar ḥaḳı şol göz[i] yaşı[lı]lar ḥaḳı
Şol toğrı iş[li]ler ḥaḳı gösder bize dīzāruñı

1852 Yā Rab celāliñ ḥaḳḳıçün hemçün cemālūñ ḥaḳḳıçün
Cümle kemālīñ ḥaḳḳıçün gösder bize dīzāruñı

GT 9995

1853 Ebrāruñuñ [birri] ḥaḳı dostlaruñ[uñ] sırrı ḥaḳı
‘Āşıkıların [‘aşkı] ḥaḳı gösder bize dīzāruñı

1854 Ulūhiyetiñ ḥaḳḳıçün rūbūbiyetiñ ḥaḳḳıçün
Zāt u şıfātuñ ḥaḳḳıçün gösder bize dīzāruñı

1855 Düşkünlerüz qaldur iy şāh ey cümle[ye] olan penāh
Dün [ü] gün ideriz günāh gösder bize dīzāruñı

1856 Üftādelerüz elümüz dut saña ma‘lūm ḥālimüz
Her demde budur qālimiz gösder bize dīzāruñı

GT 1000 1857 Bu Hālvētī k̄ul neylesün derdin[i] kim[e] söylesün
Cānın[1] k̄urbān eylesün gösder bize dīzāruñı

GT 1001 1858 Boş olmaz yalın ayak yoluñda kılınıp yayak
Fazluñ durur ancak t̄ayak gösder bize dīzāruñı

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1859 Ey 'āşıkān ey 'āşıkān ma'sūk siziñle dirile
Nefsiñ bilen Rabbin bilür nefsiñ[e] cehd eyle bile

1860 Nesne sa'yi rahmeti miqdār durur devlet düşer
Hāḡ cāhidü finā didi el vire devlet kim bile

1861 Ey şādıkān ey şādıkān bir digil sizde yādigār
Şayd-ı cemālini anuñ şayyād u er eyleñ şikār

1862 Zāhir [ü] 'aşḡ-ı bāṭın[1] ma'sūḡ olupdur dilberüñ
Şayyād u şayd u dāne dām ān der ḡaḡīḡat īn çī kār

SONUÇ

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma nihayetinde elde edilen sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

1. Tez çalışmamız, Milli Kütüphanede 06 Mil Yz A 8847 demirbaş numarası ile kayıtlı, müellifi meçhul müstakil bir eser görünümündeki *Manzûme-i Salavât* adlı mesnevinin transkripsiyonlu metnini ve muhteva incelemesini ortaya koymak amacıyla başladı. Ancak metin hazırlanınca yazmanın müstakil bir mesnevi değil, Dâvûd-ı Halvetî'nin *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk* mesnevisinin bir bölümü olduğu tespit edildi. Milli Kütüphane kayıtlarındaki bu hatanın düzeltilmesi gerekmektedir.
2. Dâvûd-ı Halvetî'nin *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk* mesnevisi metin ve inceleme hâlinde Abdulmecit İslamoğlu tarafından 2007'de doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Bu tezde üzerinde çalıştığımız Milli Kütüphanedeki nüshadan söz edilmemiştir. İslamoğlu'nun tespit ettiği 11 nüshaya, bu nüsha da eklenmelidir.
3. Tez çalışmasında İslamoğlu'nun tezine dâhil edilmemiş olan bu yazma nüshadaki 1910 beyitlik bölüm, doktora tezindeki metinle karşılaştırılmış, yazma nüshadaki eksikler tamamlanmış, değişiklikler tespit edilmiş, yer yer elimizdeki nüshadan yazımlar tercih edilmiştir.
4. Tezin tahlilinde ise yine üzerinde çalışılan metnin muhtevası ortaya konulmuş, *salavât-nâme* bölümündeki 323 beytin dil içi çevirisi yapılmış; tezin sonuna da metnin işlevsel sözlüğü eklenmiştir.

5. Ayet ve hadislerle örölü olan salavât-nâme bölümünün dil içi çevirisi yapılırken ayet veya hadis iktibas ve tedâîleri belirtilmiştir. Hz. Peygamber'e salavat vermenin önem ve faziletini vurgulayan bu bölümdeki çok sayıdaki hadis-i şerif, Kara Dâvûd-zâde Mehmed Efendi'nin *Tevfîku Muvaffîki'l-Hayrât lî-Neyli'l-Berekât fî-Hidmeti Menba'i's-Sa'âdât* adlı, kısaca *Delâ'il-i Hayrât Şerhi* olarak tanınan eseriyle karşılaştırılmış, bu eserdeki hadislerin hemen tamamının *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*'te yer aldığı tespit edilmiştir.
6. *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*'e dair doktora tezinde mesnevi metnindeki ayet ve hadis iktibasları ile bir kısmı Mevlânâ'nın *Mesnevî*'sinden, bir kısmı da muhtelif eserlerden alınan Farsça beyitlerin me'âl, çeviri ve yer bilgileri verilmemiştir. Üzerinde çalıştığımız bölümdeki bu iktibaslar me'âl, çeviri ve yerleriyle belirtilmiştir.
7. *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*; İslamoğlu'nun da belirttiği üzere muhtevası itibariyle dinî, tasavvufî ve ahlâkî mesneviler grubuna dâhil bir eserdir. Bu konuda dikkat çekilmesi gereken bir husus mesnevinin vahdet-nâme türünde bir eser olduğudur. Mesnevinin adı ve müellifin kitabını tevhîd bahçesi ve tevhîd-nâme olarak vurgulaması bu görüşü destekler.
8. *Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk*, 10378 beyitten oluşan dev bir eserdir. Hacim bakımından Âşık Paşa'nın *Garîb-nâme*'sini andıran eser kırk ambar deyimiyle ifade edilen zengin bir muhtevaya sahiptir. Bu zengin muhteva ile mesnevinin dinî, tasavvufî ve ahlâkî bünyesi birçok nazım türünü içinde barındırır. Tevhîd, münâcât, na't, gevher-nâme, silsile-nâme, nasîhat-nâme, ışk-nâme, ıstılâhât-ı meşâyih, tasavvuf-nâme, etvâr-nâme (etvâr-ı seb'a), fazîlet-nâme, salavât-nâme gibi türlerin bölümler hâlinde mevcudiyeti mesnevinin önem ve değerini artırmaktadır.
9. Sonuç olarak diyebiliriz ki, bir tohum hükmünde olan insanın, geçici bir süre ile geldiği dünya hayatından ahirete neşvünemâ bularak gidebilmesi için yapması gerekenleri, bu mesnevinin içinde bütün hâlinde bulmak

mümkündür. Mesnevinin yaşanarak yazıldığı hissini veren her bir beyti, okudukça insana derinlik kazandıran bir mahiyete sahiptir. Eseri okurken, müellifin okuyanların ahiretini kurtarmaya çalışan bir mürşid gibi, nasihatlerin hayata geçmesi adına nasıl bir çaba gösterdiği açıkça görülmektedir. İslâm dininin temeli olan tevhîd konusunu onlarca bölümde ayet ve hadislerle dile getiren, tasavvufun temel konularını ayrıntılarıyla ele alan Dâvûd-ı Halvetî'nin mesnevisi dinî, tasavvufî edebiyatta önemli bir yere sahiptir ancak eserin bu zenginliği ve derinliği üzerinde yeterince çalışma yapılmamıştır.

SÖZLÜK

âb	: su.
âdem	: insan; Hz. Âdem.
âfitâb	: güneş.
âgâh	: uyanık, haberi olan, haberli, basîret sâhibi.
ağniyâ	: zenginler.
aḥbâb	: dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.
aḥbâr	: haberler, bilgiler.
‘ahd	: yemin, vaat, verme söz.
aḥî	: kardeş; ahiliğe, ahilik ocağına mensup olan kimse; arkadaş, dost.
aḳvâl	: sözler, lakırdılar.
‘alâmât	: alâmetler, nişanlar, izler.
‘alâmet	: işâret, belirti, nişan, emâre, bir fikir ve inancı ifâde etmek için kullanılan harf.
a‘lemü’n-nâs	: insanların en âlimi.
‘âlî-câh	: yüce makamlı.
a‘mâl	: ameller, işler.
‘âm(m)	: umûmî; herkes.
‘amîḳ	: derin.
‘âmil	: amel eden, işleyen, icrâ eden kimse.
‘amû	: amca; dinleyenler, kardeşler.
and	: yemin, ahit.
‘andelîb	: bûlbûl, aşık.
a‘râz	: alâmetler, belirtiler.
‘arş	: İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.
‘arz	: sunma, bir büyüğe takdim etme, gösterme.
arz	: yeryüzü.
âsân	: kolay.
‘asel	: bal.
aşḥâb	: Hz. Peygamber sav’i görüp şeref-i sohbetleriyle teşerrüf etmiş olan müminler; bir şeyle ilgili olanlar, bir şeye veya bir kimseye mensup bulunanlar; dost.
aşḥâb-ı yemîn	: Allah’a itaat edenler, ahirette amel defterleri sağ taraftan verilecek olanlar.
aşşı	: fayda, kâr, menfaat.
âsumân	: gökyüzü.
‘aṭâ	: cömertçe verme, ihsan, bağışlama, af.
a‘ṭâf	: şefkatler, esirgeyişler, iyilik ve yardımlar.
‘ayân	: açık, âşikâr, gözle görülür, belli; açıkça, gözle görülür şekilde.
âyât	: ayetler, insanı mânen uyandıran ibret verici işâretler, alâmetler.
ayruḳsu	: başkalaşmak, değişmek.
ażâ	: yas, matem.
âzâd	: serbest bırakma, serbestlik.
ba‘îd	: uzak, olması ihtimalden uzak bulunan, beklenmeyen.

bāb	: kapı; bir kitabın bölümlerinden her biri; husus, mesele, konu.
bād	: rüzgar, yel.
baḥīl	: hasis, cimri, pinti.
baḥr	: deniz, derya.
baḥş	: verme, bağış, ihsan, hibe.
baḥtiyār	: tâlihli, mesud, mutlu.
baḥtulu	: tâlihli, kısmetli (kimse).
bākī	: ebedî, ölümsüz, kalımlı; varlığını koruyan, devam eden, devamlı, sürekli.
bālā	: bir şeyin yüksek yeri, yüce, âlî.
bār	: yük; mânevî ağırlık, eziyet, keder, üzüntü, var.
Başır	: “Her şeyi, bütün kâinâtı en mükemmel şekilde, noksansız olarak gören” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dir.
bāşed	: olur, olsun.
bāyed	: gerekmek.
bāzergān	:tüccar, alış veriş eden esnaf.
beçe	: çocuk.
bedr	: dolunay.
bedr-i dūcā	: karanlığı aydınlatan dolunay.
beg	: bey.
be-ğāyet	: son derece, pek çok, fazlasıyla.
behī	: güzel.
behişt	: cennet.
belek	: hediye, armağan.
benc	: esrar, yaprak uçlarında bulunan sakızından uyuşturucu elde edilen bitki, ban otu.
ber'	: hastalıktan iyileşme, şifâ bulma, âfiyet.
ber	: vermek, ver, yemiş, meyve, mahsul.
berī	: (bir şeyden) kurtulmuş olan, (o şeyden) uzak ve sâlim bulunan, -den ârî; arınmış, temizlenmiş olan, temiz.
berķ	: şimşek.
berkit-	: sağlamlaştırmak.
bes	: yeter, kâfi, elverir.
beşâret	: müjde, iyi haber.
beşâşet	: güler yüzlülük, güleçlik, beşuşluk.
bey'at	: bir hükümdârın, büyük bir kimsenin hâkimiyetini, hüküm ve yetki sâhibi olduğunu tasdik edip ona tâbi olmayı kabul etme.
beyân	: açıklama, anlatma.
beyti'l-ma'mûr	: “Mâmur ev” veya “mâmur mâbed” anlamına gelen el-beytü'l-ma'mûr, Kur'ân-ı Kerim'de (et-Tûr 52/4) Allah'ın üzerine yemin ettiği bir mekânın adı olarak geçer. Bir yerin mâmurluğu, bakımlı ve düzenli oluşundan başka gelen gideninin ve ilgi göstereninin fazla oluşuyla da ilgilidir. Beytülma'mûrun semada meleklerle ait bir mâbed veya dünyada bütün müslümanların mâbedini teşkil eden Kâbe olabileceği hususunda görüşler ileri sürülmüştür.
bezek	: süs, ziynet.
bī-	: Farsça ve Arapça kelimelerin başına gelen ve dilimizdeki “-siz, -mez” eklerinin anlamını karşılayan ön ek.
biḥār	: denizler.
bihi	: onunla, bununla.
bī-ḥod	: kendinden geçmiş, bayılmış, bilinçsiz.
bihter	: en iyi, daha iyi, pek iyi.

bī-infiṣāl	: ayrılmamak, ayrılmadan.
bī-nem	: kurak.
biryān	: kebab.
bisāt	: halı, kilim, keçe, minder gibi yere yayılan şey, yaygı.
buğz	: kin, nefret.
buhl	: hasislik, pintilik.
bünyād	: asıl, esas, temel.
cāhid	: cehdeden, elinden geldiği kadar gayret gösteren, çalışan.
caḥīm	: cehennem.
cāvidān	: daimi, ebedi.
cehd	: çalışıp çabalama, büyük gayret sarfetme, uğraşma.
celb	: kendine doğru çekme, davet.
celīs	: sohbet arkadaşı, hemdem, refik.
cemel	: deve.
cennāt	: cennetler.
cevāhir	: cevherler, mücevherler, kıymetli taşlar.
cevr	: eziyet, cefâ, gadr, meşakkat.
cibāl	: dağlar.
cid	: bir işi çalışıp çabalayarak yapma, gayret, ceht.
cilā	: parlama, parıltı.
cinān	: cennetler, saraylar, ulu makamlar.
cūd	: insanlara ihtiyaçlarını bildirmelerine meydan vermeden lutufta, ihsanda bulunma, el açıklığı, cömertlik.
cül-āb	: gülsuyu.
cünbüş	: hareket, kımıldama.
cürm	: suç, günah, kabahat.
çar	: dört.
çarum	: dördüncü.
çehārşenbe	: çarşamba.
çendān	: çok, pek çok, hiç, o kadar.
çeşni	: tat.
çü	: çünkü, şundan dolayı, şu sebeple, zira
çün	: çünkü, nedeniyle.
da'vā	: mücadele, iddia, doğruluğuna inanılıp gerçekleşmesine uğraşılan görüş, ülkü, ideal.
da'vī	: mücadele, dava, iddia.
daḥı	: bile, da/de" anlamlarına gelen kuvvetlendirme sözü.
daḥl	: tesir, etki, bir işe karışmış olma, müdâhale.
dām	: tuzak.
dāsītān	: destan, hikâye, masal.
deccāl	: kıyâmet alâmetlerinden olarak kıyâmete yakın zamanda insanları kandırmak, halkı azdırmak için ortaya çıkacağı haber verilen, çok kötü, fesatçı ve yalancı kimse.
dellāl	: tellâl, bir malın satışının yapılacağını veya herhangi bir şeyi halka bildirmek için çarşı pazar gibi kalabalık yerlerde yüksek sesle bağırarakla görevli kimse.
dem	: nefes, soluk.
dem-sāz	: dost, sırdaş, uygun arkadaş.
deñlū	: kadar.
dest	: el.
destūr	: izin, müsaade.

devlet	: mutluluk, talih, makam, haşmet, şan.
dîdâr	: görünüş, tecelli, Cenâb-ı Hakk'ın müminlere vâdettiği görünüşü, tecellisi, güzel yüz.
dîde	: göz.
dil-ber	: gönlü kendine çeken, güzel.
dil-dâr	: sevgili, güzel.
dil-keş	: gönül çeken, gönül cezbeden.
dil-nevâz	: gönül okşayan.
dirîğ	: eyvah, çok yazık.
dîzâr	: yüz, Allah'ın yüzünü temaşa etmek.
dûzağ	: cehennem.
dü	: iki.
dücâ	: gecenin karanlığı, zulmet.
dügün	: düğüm; derin üzüntü, yara.
dükeli	: bütün, hepsi, tamamı.
dür	: inci.
dürîş-	: çalışmak, çaba göstermek, gayret etmek.
düşvâr	: zor, güç.
eb	: baba.
ebleh	: akı kıt, ahmak.
ebrâr	: hayır işleyen, takvâ sâhibi, olgun ve fazîletli kimseler.
ebter	: eksik, noksan.
ebvâb	: kapılar.
ebyâz	: ak, bembeyaz.
ecmel	: çok (daha, en, pek) güzel.
ecsâm	: cisimler, bedenler.
ef'âl	: fiiller, yapılan işler, eylemler.
efdal	: fazîletli, çok üstün.
efkar	: çok (daha, en, pek) fakir ve muhtaç.
eflâk	: felekler, gökyüzü.
eğad	: bir, birinci.
ekrem	: kerim, cömert, lutuf ve kerem sâhibi.
elfâz	: lafızlar, kelimeler, sözler.
elfâz	: lafızlar, sözler.
elţâf	: lütuflar, iyilikler, cömertlikler.
em	: ilâç, devâ, çâre, derman.
emîn	: güvenilir, inanılır, itimat edilir (kimse); herhangi bir konuda tereddüt ve şüphesi olmayan, kesin olarak kanaat getirmiş bulunan(kimse); emniyet sahibi, kendisine güvenilen, Hz. Peygamber'in lakabı.
emr	: buyruk, buyrulan şey.
emrâz	: hastalıklar, illetler, marazlar.
encâm	: son, nihayet.
enfüs	: nefsler, ruhlar, canlar.
engübîn	: bal.
enhâ	: cihetler, taraflar.
enhâr	: nehirler.
ensâb	: nesepler, soylar.
entüm	: siz.
erba'a	:dört, dördüncü.

erkân	: bir şeyde temel durumunda olan taraflar, çok kuvvetli ve güçlü olan yönler, esaslar, direkler.
esbâb	: sebebler.
eşhâş	: şahıslar.
evlâ	: daha uygun, daha iyi, daha lâıyk.
eyâ	: ey, hey.
eyne	: nerede, nereye.
eyyâm-ı beyz	: Her Arabî ayın on iki, on üç, on dört ve on beşinci günleri.
ez-ân	: o yüzden, ondan.
ezfer	: güzel kokulu.
ezyâf	: misafirler, mihmanlar.
fahr	: övünme, iftihar.
fahr-i nâs	: insanların övüncü. (Fahr-i alem).
faķī	: hoca.
fâriğ	: rahat, âsûde.
fâş	: açığa çıkarmak, belirgin hale getirmek, belli etmek.
fazîlet	: ahlâkî meziyetlerin hepsine birden verilen isim, erdem.
fazl	: iyilik, erdem, lütuf.
fehğhâş	: isteyen, talep eden.
felek	: gökyüzü, sema.
fem	: ağız.
ferâğat	: hakkından isteyerek vazgeçme, el çekme.
ferdâ	: yarın, gelecek zaman, kıyamet.
ferişteh	: melek.
ferrâş	: hizmetçi.
ferş	: yeryüzü, zemin.
fesâd	: kargaşalık, karışıklık, fenâlık, kötülük, bozgunculuk, fitne.
fetâ	: genç, delikanlı.
feth	: açma, açılma; bir memleket, şehir veya mevkii savaşıla düşman elinden alma, ele geçirme.
fevt	: Bir şeyi bir daha ele geçmeyecek şekilde kaybetme, elden kaçırma.
feyyâż	: çok verimli, bereketli, çok feyizli.
feżâ'il	: faziletler.
filori	: altın para.
fırâķ	: ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran, firkat.
fu'âd	: kalp, gönül.
fütüh	: fetihler, zaferler.
Ġaffâru'z-zünüb	: günahları bağışlayan, affeden (Allah).
ğâfil	: çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan.
ğamnâk	: gamlı, kederli.
Ġanî	: zengin, gözü tok kimse, "Hiçbir şeye ve hiçbir kimseye muhtaç olmayan, kullarının bütün ihtiyâcını karşılayan mutlak zengin" anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah'ın en güzel isimlerinden)dır.
ğâret	: yağma, çalıp alma, talan, düşman toprağına yağma için yapılan hücum.
ğarķ	: (suya) batma, (suya) batırma, (suda) boğulma; mec. bir şeyle aşırı derecede dolmuş olma, bir şeye batmış, boğulmuş halde bulunma.
ğavvâş	: dalgıç.
genc	: hazine.
ger	: eğer, şayet.

gevher	: cevher, mücevher, elmas, inci; bir şeyin özü, esâsı, varlığındaki değişmeyen asli maya, cevher.
ğılâz	: kaba, çirkin, nezâket ve terbiye dışı olanlar.
ğılmân	: cennette hizmet eden delikanlılar.
girü-giri	: tekrar.
giryân	: ağlayan, gözyaşı döken.
gökçek	: güzel, hoş, sevimli.
görk	: güzellik, güzel görünüş.
ğulâm	: delikanlı, kul, köle.
ğulgüle	: her ağızdan bir ses çıkmasından meydana gelen karışık gürültü, velvele.
guşsa	: gam, keder, hüznün tasa.
güş	: kulak.
güher	: cevher, inci.
güher-bâr	: cevher saçan.
gül-âb	: gül suyu.
gülşen	: gül bahçesi.
gümân	: şüphe, kuşku.
gürûh	: topluluk, cemâat, bölük.
hâ	: ihtar, ikaz ve tembih bildirir, dikkat çekmek amacıyla kullanılan ünlem.
hâb	: uyku, rüya.
habbâz	: ekmekçi.
habir	: “Her şeyden haberdar olan” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.
hâce	: hoca; efendi; tüccar.
hacer	: taş, kaya.
hacil	: utanmış, mahcup.
hâdim	: hizmet eden, yardımcı olan kimse.
hâdimü’l-fukarâ	: fakirlere yardım eden kimse, fukarâ babası, (<i>tasavvuf</i> . Fukarâ denen dervişleri irşat ettikleri için şeyhlere, bilhassa Mevlevî şeyhlerine verilen unvan.)
hakîm	: hükmeden, buyruğunu yürüten, hâkimiyet kurmuş olan, egemen.
hakîr	: değersiz, aşağı.
hak-şinâs	: hak bilen, tanıyan, adaletli.
halâş	: kurtuluş, kurtulma.
hâlât	: haller.
halâvet	: tatlılık, hoşluk.
hâlis	: saf, temiz ve samimi.
halvet	: yalnız kalma, tenhaya çekilme.
hamr	: şarap.
har	: eşek.
harâmî	: haydut, yol kesen kimse, şakî.
hareme	: herkesin girmesine izin verilmeyen, saygı gösterilmesi gereken yer, eş, zevce.
harrâş	: çiftçi, hâris.
hased	: Başkasında olan bir nîmeti çekememe, kendisine faydası olmadığı halde kıskançlık sebebiyle karşısındakinin sâhip olduğu nîmetten mahrum kalmasını isteme.
hasen	: güzel.
hâşıl	: husûle gelen, olan, meydana çıkan; ortaya çıkan semere, netice.
hâşîyyet	: bir şeye has nitelik, o nesnede bulunan meziyet, kuvvet, tesir.
haşlet	: yaratılıştan gelen özellik, huy, tabiat.
hasretâ	: yazık, eyvah.

ḥāṣṣu'l-ḥāṣ	: en seçkin, en has, en âlâ.
ḥaṣr	: Cenâb-ı Hakk'ın kıyâmet gününde, dünya hayâtında işlediklerinin hesabını sormak üzere ölüleri diriltip bir araya toplaması.
ḥatm	: bitirmek.
ḥavâss	: hasseler, duyular.
ḥavâṣṣ	: ileri gelenler, seçkin sınıf, nitelikler, keyfiyetler.
ḥavf	: korku, endişe.
ḥazâ'in	: hazineler.
ḥazân	: güz, sonbahar.
ḥazer	: sakınma, korunma.
helâk	: ölme, mahvolma, yok olma, perişan olma.
hemçü	: gibi.
hemçünân	: böyle, aynı şekilde.
hemîn	: ancak, hemen, her zaman.
hem-râh	: yol arkadaşı.
hem-râz	: sırdaş, dost.
hem-ser	: benzer, eş, arkadaş, dost.
hergiz	: asla, hiçbir vakit.
hest	: var, var olma, bulunma.
heyhât	: eyvah, ne yazık.
hezâr	: bülbül, binlerce, pek çok.
hıkd	: gizli düşmanlık, öc alma arzusu, kin.
hıṣâl	: hasletler, güzel huylar.
hıṣm	: öfke, kızgınlık, gazap.
hicâb	: perde, örtü, Tasavvufi manada Allah ile kul arasındaki engel.
hikmet	: Cenâb-ı Hakk'ın her şeyi yerli yerince yaratma, her şeyi lâıyk olduğu yere koyma sırrı, âlemin insanlar tarafından anlaşılamayan gizli amacı.
ḥil'at	: kaftan.
himmet	: lütuf, kerem, yardım, çalışma, gayret.
ḥitâm	: son, nihâyet, bitim.
ḥiyâm	: çadırlar.
ḥod	: kendi, bizzat, -de, dahi.
ḥüb	: güzel.
ḥuld	: cennet, sürekli olma, sonsuz olma, süreklilik, ebedîlik, bâkîlik.
ḥulle	: cennet elbisesi.
ḥû	: huylu.
ḥûr	: cennet kızı, çok güzel kız veya kadın.
ḥurde	: ufak, küçük.
ḥuṣûl	: hâsıl olma, peydâ olma, vücûda gelme.
hûṣ	: akıl, şuur.
ḥûṣe-çîn	: başak toplayan.
ḥ'ân	: sofrâ.
hümâm	: bir işe iyice sarılıp o işi başarmak için çaba gösteren, himmeti çok, gayretli kimse.
ḥürrem	: sevinçli, şen, gönül açıcı.
hüveydâ	: belli, apaçık, aşikâr.
'mâḳ	: birbirinin boynuna sarılma, sarmaş dolaş olma, kucaklaşma.
'ıṣḳ	: aşk, yoğun sevgi.
ıttılâ'	: bilme, öğrenme, haberdar olma; bilgi.
i'râz	: yüz çevirme, kaçınma, başka tarafa dönme.

i'tā	: verme, verilme.
i'tibār	: değer, kıymet, önem.
i'tizāz	: kendini büyük ve şerefli görme.
ibtidā	: başlangıç, evvela.
idrāk	: anlama yeteneği, akıl erdirmeye, anlayış.
igine	: iğne.
iğvā	: azdırma, baştan çıkarma, yolunu şaşırtma.
iḥlāş	: riyâsız ve yapmacıksız inanış, çok samîmî bağlılık, katışıksız tam doğruluk
iḥsân	: bağışlama, bağışta bulunma, lütuf, kerem, iyilik.
iḥticāc	: hüccet, delil sahibi olmak.
iḥtilâṭ	: karşılaşma, görüşme, görüşüp temas etme.
iḥtirāk	: tutuşup yanmak.
iḥtirâş	: çok şiddetli arzu, haddi aşırı hırs derecesindeki istek.
iḥtivā	: içine alma, içinde bulundurma, şâmil olma.
iḥtiyār	: seçme, tercih etme, irâde.
iḥtiyât	: sakınma, akıllı davranmak, işin daima ilerisini hesap ederek basiret üzere bulunmak.
iḥyā	: diriltme, canlandırma.
'ıḳāb	: azap, ezâ, eziyet.
'illiyî	: gökyüzünün ve cennetin en yüksek kabul edilen yeri.
İlt-	: götürmek, yerine ulaştırmak.
iltimâs	: birine herhangi bir konuda öncelik ve ayrıcalık tanıma; rica etme.
iltizāz	: tat alma, lezzet bulma.
īmā	: bir şeyi üstü kapalı biçimde anlatan kelime, cümle, işaret vb.
imdi	: şimdi; bunun için, bu sebepten, bundan dolayı, o halde, öyle ise.
in'ām	: lütuf, ihsan.
in'ikās	: yansıma.
'ināyet	: lutuf, ihsan, iyilik.
inbisāṭ	: ferahlama, inşirah, kulun mânevî bir neşe içinde bulunması hâli.
'ind	: yan, kat, nezd.
'inda'llāh	: Allah katında.
indirās	: adı sanı silinme, eseri kalmayacak şekilde yok olma.
infāk	: (Hak yolunda) malını harcama, sarfetme.
infişāl	: ayrılma, terkedip gitme.
inḳıbāz	: gönül darlığı.
inḳitā'	: bağını kesme, kesintiye uğramak.
intifā'	: faydalanma, yararlanma.
irâdet	: gönle hâkim olan istek, arzu.
irgür-	: eriştirmek, ulaştırmak.
irte	: sabah.
issi	: sahip, malik.
isti'āze	: 'Eûzü billâhi mine's-şeytânî'r-racîm" veya "neûzü billâh" , "el-ıyâzu billâh" gibi sözler söyleyerek Allah' a sığınma.
istikāze	: uyanma.
istimā'	: işitme, duyma, dinleme.
istimdād: yardım	: isteme.
iştiyāk	: özlem, arzu.
'itāb	: azarlama, paylama.
ka'b	: mikap, küp, aşık kemiği.

ķā'im	: ayakta duran, ayaēa kalkmış durumda olan, kıyamda bulunan, amaz kılan, vaktinin çoēunu namaz kılmakla geēiren kimse.
ķaēan	: ne zaman, ne vakit.
ķāđı	: hakim, kadı.
ķahr	: dert, sıkıntı, keder; Allah'ın şiddetli ve azab verici vasıflarının tecellisi; kudret,
güē.	
ķāl	: laf, söz.
ķal'a	: kale kelimesinin eski metinlerde geēen asıl şekli.
kāmıl	: noksansız, tam bütün.
ķamu	: bütün, hep, herkes.
kāmurān	: arzusuna isteēine kavuşmuş, mutlu.
ķancaru	: nereye, ne tarafa.
ķanda	: nerede, nasıl.
kān-ı ma'rifet	: bilgi kaynaēı.
kān-ı vefā	: vefa kaynaēı, iyilik, ihsan menba'ı.
ķanı	: hani, nerede.
ķāni'	: kanaat eden, inanmış.
ķařd	: amaē, niyet.
ķasem	: yemin etmek.
ķatar	: birbiri arkasına sıralanmış hayvan veya taşıt dizisi.
ķatre	: damla.
ķavl	: söz, kelam, sözleşme.
ķayēulu	: kaygılı, endişeli.
kem	: kötü, fena, deēersiz.
kemīn	: çok hakir, çok küçük, çok az, pusu.
kenz	: hazine.
kenz-i mahfi	: gizli hazine.
kerem	: iyilik, merhamet, ihsan, cömertlik.
Kerrār	: savařta dūřman üzerine döne döne defālarca saldıran (kimse) [Hz. Ali'nin lakabıdır.
kesād	: kıtlık, yokluk, azlık.
kesb	: kazanē, ēalıřıp kazanma.
ķeřf-i rāz	: sırrın ķeřfi.
ķeřudā	: yardımcı, aracı, emir sahibi.
kevneyn	: iki alem.
key	: ne vakit, ne zaman, gayet, pek çok.
ķıbāb	: kubbeler.
ķıyām	: ayaēa kalkma, ayakta durma.
ķiēi	: küçük, sıradan (insanlar).
ķifāyet	: yeterlilik, yeter miktarda olma, elverme, kâfi olma.
kimesne	: kimse, hiē kimse.
kisb	: kesp kelimesinin diēer bir söylenişi [Bu şekil Osmanlıca'da daha ziyāde "kazanē" anlamında kullanılmıştır.
ķurb	: yakınlık.
ķurbet	: hısımlık, akrabalık, yakınlık.
kutb	: birbiriyle karşıt olan şeylerden her biri.
kürsī	: taht, oturulacak yer.
la'l	: parlak kırmızı renkli kıymetli taş.
laťif	: zevk ve ruh okşayıcı ince bir güzelliēe sāhip olan, hoş,nazik, yumuşak.
Lā-yezāl	: zeval bulmaz, bitmez, ebedi.

lebbeyk	: "Buyurun efendim, emredin" anlamlarında bir seslenme sözü.
leben	: süt.
levlāk	: "Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım" mealinde olan <i>Levlāke levlāke lemā halaktü'l-eflāk</i> hadis-i şerifine işarettir.
levn	: renk.
leyālī	: geceler.
leyl ü nehār	: gündüz ve gece.
lihāz	: göz ucuyla bakma, bir defa bakma.
līk	: lâkin.
līkin	: ama, fakat, lâkin.
luṭf	: bağış, bağışlama, ihsan, kerem, cömertlik.
lū'lū	: inci.
ma'ānī	: manalar.
ma'āṣī	: günahlar, isyanlar.
ma'lūm	: herkes tarafından bilinen, belli, öyle, şüphesiz.
ma'nā	: anlam, mefhum, asıl, öz, gerçek, madde ve cismin dışında olan şey, iç, batin, ruh.
ma'nī	: mânâ, anlam.
ma'sūm	: suçsuz, günahsız (kimse), bigünah.
ma'sūk	: aşkla sevilen, âşık olunan.
mā-bākī	: geriye kalan.
mağfūr	: affedilmiş, mağfiret olunmuş.
mağrib	: batı.
māh	: kamer, ay gibi güzel, ay.
maḥbūb	: sevilen, sevgili.
maḥcūb	: utanmış, sıkılmış, hicap etmiş (kimse).
maḥfī	: gizli.
māh-ı kevineyn	: iki cihanın ayı, kameri. (Hz. Muhammed).
maḥlaş	: halâs olunacak, kurtuluşa erilecek yer, sığınak, melce.
māh-rū	: ay yüzlü güzel, sevgili.
mā'ide	: yemek, ziyafet.
mā'il	: meyilli, istekli, hevesli.
maḥ'ad-ı şıdk	: takvâ sāhiplerinin cennette erişecekleri makam.
maḥbūl	: kabul edilen, reddedilmeyen.
maḥşūd	: amaç, gāye, maksat, kastedilen.
manzūm	: tertipli, muntazam.
maşlahat	: iş, mesele, iyi olan ve iyiliğe yol açan, hayır getiren, fayda sağlayan şey.
maşrık	: doğu.
maṭbah	: mutfak.
mātem	: yas, keder, üzüntü.
māye	: öz, asıl, cevher, sermaye, servet.
mecāz	: gerçek olmadığı halde bir gerçeğe işâret eden ve gerçekmiş gibi görünen oluş, gerçeğin zıddı.
mecīd	: şâni, şerefî yüce olan, çok büyük, ulu.
mecmū'	: cümle, bütün.
meddāḥ	: çok öven, metheden (kimse).
meded	: yardım, imdat, nusret.
meger	: aslında, işin aslı anlamlarında bağlaç; ancak, yalnız, fakat, şu kadar ki, illâ.
meh	: ay.
meknūn	: saklı, gizli, mestur.

mel'ûn	: lânetlenecek kadar kötü olan, nefret duyulan, nefretle karşılanan, Allah'ın lânetine uğramış, rahmetinden mahrum kalmış, lânetlenmiş, lânetli.
melâḥat	: güzellik.
melâlet	: üzüntü, sıkıntı, gam.
melûl	: boynu bükük, üzgün, mahzun, bezmiş, bıkmış.
men	: ben; o kimse ki, kim ki, kim.
menâl	: mülk, servet.
Mennân	: (Allah'ın sıfatı olarak) Kullarına hadsiz hesapsız nîmetler veren, sınırsız iyilik ve ihsanda bulunan.
mensûb	: bir yer veya kimseye ait olma durumu.
merd	: yiğit, cesur, güvenilir, insan.
merdân	: erenler, dervişler, yiğitler.
merfû'	: yükseltilmiş, kaldırılmış, hükümsüz hâle getirilmiş.
mergûb	: herkesin beğenip arzu edeceği, rağbet göstereceği kadar güzel, makbul (şey).
mesâkîn	: miskinler.
meşâyiḥ	: şeyhler.
metâ'	: varlık, maddî mânevî sermâye, servet.
mevzûn	: biçimli, düzgün, âhenkli, orantılı, tartılmış.
meyl	: yönelme, istek, arzu.
meymûn	: uğurlu, bereketli, kutlu, meymenetli, mübârek.
meyyit	: ölü, cenaze.
miftâḥ	: anahtar.
miḥnet	: sıkıntı, zorluk, eziyet, zahmet, meşakkat.
milâḥ	: melihler, güzel, leziz şeyler.
min	: Türkçe'de "–den, –den beri, –den dolayı, –den ötürü" karşılığı olan ve ön ek gibi kullanılan harf-i cer.
minnet etmek	: borcu ve yükü altında kalacağını bile bile bir kimseden kendisi için iyilikte bulunmasını istemek.
minnet	: yapılan bir iyiliğin yükü, ağırlığı altında ezilme, iyilik yapana karşı kendini dâima borçlu hissetme, yapılan bir iyiliği başa kakma.
mir'ât	: ayna, gönül.
miskîn	: Allah karşısında aczini, yokluğunu bilen gönül eri, gerçek zenginin Allah olduğunu ve kendisinin O'na karşı mutlak ihtiyaç içinde bulunduğunu bilen derviş kul, fakir.
mu'allâ	: yüce, âli.
mu'ammâ	: anlaşılmayan, bilinmeyen şey; bilmece.
mu'âvin : yardımcı.	
mu'avvizeteyn	: Kur'ân-ı Kerîm'in, "Kul eûzü" ile başlayan ve bunları okuyan kimseyi nazar, büyü, kıskançlık gibi kötülöklere karşı koruduğuna inanılan Felâk (113.) ve Nâs (114.) sûreleri.
mu'azzam	: yüce, ulu, büyük bir değer ve önem taşıyan, çok önemli.
mu'în	: yardımcı.
mu'teber	: saygın, itibarlı, güvenilir, makbul.
mu'tekif	: Câmî, tekke vb. bir yere kapanarak ibâdetle vakit geçiren, îtikâfa çekilen (kimse)
mufaḍḍal	: tafdil edilmiş, sairlerinden ziyade meziyyet ispatıyla tercih edilmiş.
muḥâl	: gerçekleşmesi mümkün olmayan, hayal, imkansız.
muḥkem	: dayanıklı, güçlü duruma getirilmiş, sağlam, kuvvetli, metin; anlamı kesin ve açık olan, başka türlü anlaşılmasına imkân bulunmayan.
Muhtâr	: beğenilmiş, seçilmiş, seçkin, mümtaz; Hz. Peygamber.

muhtaşar	: ayrıntılı olmayan, derli toplu, kısa, öz.
muhtarreb	: yaklaşmış, dost kabul edilmiş (kimse), yakın.
muhtedir	: bir işe gücü yeten, o işi yapacak veya yaptıracak güce, bilgi ve yeteneğe sâhip olan, güçlü, kudretli (kimse).
münis	: sokulgan, sıcakkanlı, cana yakın.
muntazır	: bekleyen, gözleyen, intizar eden.
muşaffâ	: yabancı maddelerden temizlenmiş, arı duru ve saf duruma getirilmiş, arıtılmış, tasfiye edilmiş.
muşavver	: resmedilmiş, tasvir edilmiş.
müş	: fare.
muştı	: müjde, sevindirici haber.
muttaşif	: bir hal ve sıfatla nitelenmiş olan, kendisinde o hal ve sıfat bulunan.
muttaşıl	: bitişik.
mütû	: ölünüz: Mûtû kable en-temût. “Ölmeden önce ölünüz.” hadisinden iktibastır.
mużır	: zarar veren, zararlı.
müdâm	: devamlı, sürekli, her zaman.
müft	: parasız, beleş, bedâva.
mükerrem	: yüce, aziz, saygı değer, hürmete lâyık, muhterem.
mülâkî	: görüşme, kavuşma.
mülâzemet	: bir işle sürekli meşgul olma, bir yere devam etme.
mülâzım	: bir kimse, şey veya yere bağlılık ve devamlılık gösteren, bir işte sürekli çalışan kimse.
münâcât	: Allah’a yalvarıp yakarma, duâ ve niyazda bulunma.
münâdî	: bir haberi yüksek sesle duyuran, îlân eden kimse, tellâl, davetçi.
münâsebet	: ilgi, ilişki, alâka, sebep, vesile.
münevver	: aydınlık, ışıklı, nurlu.
mürsel	: peygamber, resul.
mürûr	: geçme, geçiş, sona erme, bitme.
müste‘ân	: kendisinden yardım istenen, yardımını dilenen (Allah).
müsteğâð	: istigâse edilen, kendisinden medet, yardım talep olunan, Cenabıhak.
müşk	: misk kokulu.
müşkil	: zor, çetin, güç.
müttaķî	: dînin emir ve yasaklarına tam olarak uyan, günah ve haramdan sakınan, Allah’tan korkan (kimse).
mütte‘iz	: ders çıkarma, gerçekleri anlama.
müvekkel	: vekil tâyin edilen, kendisine vekâlet verilen (kimse).
müzd	: karşılık, mükâfat, ecir, sevap.
nâ	: genellikle Farsça, bâzan da Arapça sıfatların başına gelerek dilimizdeki “olmayan, değil” kelimelerinin anlamını karşılar.
nâb	: hâlis, katıksız, sâfî.
nâ-gâh	: ansızın, birdenbire.
nâ-gihân	: ansızın, birdenbire.
nâle	: inilti, feryat.
nâ-pâk	: temiz olmayan.
nâr	: ateş.
naşâyıh	: nasihatler.
naşş	: açık ve kesin hüküm.
nażir	: benzer, eş.
nażm	: vezinli, kâfiyeli söz dizisi, şiir; (Kur’ân için) metin.
ne‘am	: evet.

necā	: kurtuluş.
necāh	: isteğine kavuşma.
necāt	: kurtuluş.
nedāmet	: pişmanlık.
nefha	: can veren, ihyâ eden üfleme, diriltici nefes.
nehār	: gündüz, gün.
nehy	: bir şeyin yapılmasını yasak etme, menetme, engelleme.
nesh	: hükmünü ortadan kaldırma, hükmü ortadan kalkma, hükümsüz bırakma, hükümsüz kalma.
nesne	: şey, herhangi bir şey.
neşr	: "Neşr"; yaymak, dağıtmak manasına yahut "nuşûr yapmak" yani ölüleri diriltmek anlamındadır.
nevāl	: nasip, kısmet; bağış, ihsan
nezr	: kendini Tanrı'ya ve ibadete adayan, doğru yola getirmek için Allah'ın vereceği cezâları bildirip korkutan (peygamber).
nice	: pek çok, birçok.
nidā	: seslenme, çağırma.
nifāk	:
nihān	: gizli, saklı, görünmeyen.
nihāyet	: son, sonunda.
niķāb	: yüz örtüsü, peçe.
nite	: nasıl, ne şekilde.
niyāz	: duâ, tazarru, ir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, ricâ.
nümüne	: örnek, nitelikleri hakkında bir fikir vermek üzere bir bütünden alınan parça.
nūş	: içme, içmek.
od	: ateş.
oñat	: doğru, uygun, iyi, mükemmel.
ög	: akıl, zeka.
pāk	: temiz, halis, saf.
pāre	: parça, adet.
penāh	: sığınılacak yer, melce.
pertev	: ışık, parlaklık.
pervā	: çekinme, sakınma, korku.
pervāz	: uçuş, uçuş.
-perver	: onuna geldiği kelimelere "besleyen, yetiştiren, koruyan, seven" anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar yapar
pes	: öyleyse, imdi, şu halde.
peydā	: açıkta ve meydanda olan, âşikâr, zâhir.
peyk	: haber ve mektup taşıyan kimse, haberci.
pinhān	: saklı, gizli.
pīşe	: huy, âdet, alışkanlık.
pür	: dolu.
püser	: evlat, oğul.
rāgıb	: istekli, isteyen, rağbet eden.
rāh	: yol, istikamet.
raķīķ	: saf, duru ve kokulu şarap.
rahm	: merhamet, acıma.
rahmet	: (Allah'ın) rahmeti, esirgemesi, acıması.
raķne	: delik, yarık, zarar, ziyan.
raķīķ	: ince, nazik, merhametli.

rakḳāş	: rakeden erkek.
rāyegān	: karşılıksız, bedava.
rāyiḥa	: güzel koku.
rāz	: gizlenen şey, sır.
rebī‘	: bahar mevsimi.
ref‘	: yüceltme, yükseltme, kaldırma.
refiḳ	: arkadaş, dost, yoldaş.
reh-zen	: haydut, yol kesen, eşkıya.
remz	: merâmı üstü kapalı bir şekilde gizli bir yolla, îmâ ve işâretle anlatma, sembol.
renc	: ağrı, sızı, zahmet, ızdırap.
reşş	: serpme, püskürtme.
reşād	: doğru yola girme, hak yolunda yürüme.
revā	: layık, uygun, yerinde, münasip.
revān	: yürüyen, giden, (revan olmak: Yola koyulmak, gitmek).
Rıdvān	: cennetin kapıcısı olan melek.
rıfḳ	: huyda ve hareketlerde yumuşaklık, nezâketle davranma.
ri‘āyet	: saygı, itibar, itâat etme, ikram.
rif‘at	: yücelik, yükseklik.
rivāyet	: bir haberi, söz veya olayı nakletme, anlatma.
riyāzet	: az yiyip içme, az uyuma, çok ibâdet etme, nefsin arzuladığı şeylerin aksini yapma, dünya lezzetlerinden sakınmak sûretiyle nefsi terbiye etme, ahlâkı güzelleştirme.
rub‘	: dörtte bir, çeyrek.
ruḥsār	: yanak, yüz.
rūy	: yüz, çehre.
rūz	: gün, gündüz.
rücū‘	: geri dönme, vazgeçme.
rüsteḥîz	: kıyamet, mahşer.
sa‘âdet	: Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyar.
sa‘îd	: İyi ve güzel yaratılışı, üstün ahlâkı sebebiyle hak katında makbul olan, kurtulmuşlardan sayılan (kimse).
sa‘y	: çaba, gayret.
sā‘il	: soru soran kimse, dilenci.
şā‘im	: oruçlu.
şābir	: sabreden, sabırlı (kimse).
şad hezār	: yüz bin, pek çok.
şad	: yüz sayısı.
şafā	: gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik.
şāğış	: hesap, sayı.
şahḥ	: avlu, merkez, orta yer.
şarşāğ	: ahmak, budala.
şavm	: oruç.
şavt	: ses, seda.
şayd	: av, avlama.
şaydā	: sevgilinin yan bakışıyla avlanmış aşık, âşığın gönlü.
sāyir	: başka, öteki, diğer.
şayyād	: avcı.
sāz	: yapan, uyduran.
seb‘a	: yedi.
sebak	: ders.

sebîl	: bolluğundan dolayı herkese su gibi bedâva dağıtılan veya çok ucuza satılan şeyler.
sehil	: kolay.
selsebîl	: içimi çok hoş ve hafif su.
semîn	: değerli, kıymetli, pahalı.
Semî‘	: “Her sözü duyan, her sesi işiten” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.
şenâ	: övgü, medih.
ser-tâ-ser	: baştan başa, serteser.
ser	: baş, kafa.
ser-â-ser	: baştan başa, tamamıyla.
ser-be-ser	: baştan başa; baş başa, birlikte, berâberce.
ser-firâz	: seçkin, mümtaz, benzerlerinden üstün olan (kimse).
ser-te-ser	: baştan başa, hepsi.
server	: bir topluluğun en ileri geleni, başkan.
setr	: gizleme, örtme, kapama.
Settâru’l-‘uyûb	: ayıpları, kusurları örten, gizleyen (Allah).
seyrân	: gezme, gezinti, temâşâ, bakıp seyretme.
şidk	: içten bağlılık, doğruluk, sadakat.
sibâ‘	: yırtıcı hayvanlar.
sirâc	: ışık.
sivâ	: “Başka, gayri” demek olan kelime, dilimizde daha çok “Allah’tan başka varlıklar” mânâsında kullanılır.
şu‘ûd	: yukarı çıkma, yükselme.
subh	: sabah.
sûd	: fayda, kâr.
şudâ‘	: sıkıntı, rahatsızlık, huzursuzluk, baş ağrısı.
şûr	: öldürücü ve diriltici güce sâhip ilâhî nefhanın üfürülmesinde vâsıta olan ve isminden dolayı boruya benzetilen şey.
surûr	: sevinç.
Sübhân	: “Her türlü kusurdan, noksandan, beşerî nitelik ve zaaflardan uzak olan” anlamında Allah’ın isimlerindendir.
süci	: içki, şarap.
sücûd	: secde, secde etme.
sülûs	: üçte bir.
süñü	: mızrak, süngü.
şâb	: genç, delikanlı.
şâbâş	: takdir ve beğenme ifâde eder; âferin, bravo.
şâd	: sevinçli, mutlu.
şâdân	: sevinçli, mesrur, şâd.
şâdumân	: sevinçli, bahtiyar, mutlu.
şâh-ı kevneyn	: İki cihan sultanı; Hz. Muhammed.
şakî	: hak katında makbul olmayan kimse, nasipsiz, kötü huylu kimse.
şâkir	: şükreden kimse, şükredici.
şâm	: akşam.
şâz	: genel kurallara uymayan, kural dışı, müstesnâ.
şâzılık	: sevinç, mutluluk.
şeb	: akşam.
şebîh	: benzer, mümâsil.

şefâ‘at	: Peygamberlerin ve Allah’ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri.
şefî‘	: şefâat eden, bir kimsenin affa uğraması için aracılık eden kimse.
şehbâz	: yiğit, gösterişli ve şanlı kimse.
şekk	: şüphe, zan.
şekâvet	: kötü yaratılışlı, kötü iş işleyecek tıynette olma.
şem‘	: ilâhi nur.
şerr	: kötülük, fenalık, en kötü.
şerh	: izah, yorumlama, açma.
şermsâr	: utanmış, mahcup.
şeydâ	: aşkının çokluğundan aklı başından gitmiş, kendini duygularının coşkunluğuna bırakmış (kimse), çılgın, dîvâne.
şikâr	: elde etme, aşığın gönlü.
şîr	: süt.
şol	: şu, o.
şumâr	: hesap.
taş‘at	: Allah’ın emirlerine uyma, emredileni yapma, ibadet.
taş‘n	: kınama, ayıplama, yermek, zemmetme.
taş‘zîm	: saygı, hürmet.
tâb	: ı ışık, parıltı, güç, kuvvet.
taş‘	: huy, mizaç, karakter, yaratılış.
taşîl	: bir şeyi bütün ayrıntıları ile açıklamak.
taş	: dağ, büyük.
taḥkîk	: kesin, şüphesiz, gerçekten, kesinlikle.
taḥsîn	: beğenme, güzel bulma, takdir etme.
ṭamu	: cehennem.
ṭaḥḥa	: şaşırtma.
ṭaḥḥa	: sabahleyin, şafak sökerken.
tapu	: Huzur, kat, hizmet, tâzim, hürmet.
ṭarab	: sevinmekten gelen coşkunluk, sevinç ve şenlik.
taşadduk	: sadaka olarak verme, verilme.
taşdîk	: doğru ve yerinde bularak kabul etme, onaylama.
taşra	: dışarı.
taş‘accüb	: şaşma, hayret etme.
tebârek	: kötülükten, kusurdan ve noksanlık gibi şeylerden tenzih edilen.
tecellî	: görünme, belirme, görünür olma, zuhur etme.
tehî	: boş
tekâsül	: üşenme, gevşeklik, tembellik.
telbîs	: aldatma, hile, oyun.
temâşâ	: bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme; zevkle seyredilen şey, görünüş.
temyîz	: iyiyi kötüden ayırma.
tesmiye	: besmele çekmek.
tevkî	: alamet, nişan.
ṭibâk	: uygunluk, tabaka.
ṭırâz	: süs, süsleme, ziynet.
ṭıyn	: çamur, balçık.
tilâvet	: Kur’ân’ı güzel sesle ve kurallara göre okuma.
tiryâk	: ilaç, çare, panzehir.
tîz	: tez, çabuk.

tullāb	: talebeler, tâlipler.
tūtī	: dudu kuşu, papağan, <i>mec.</i> güzel sözler söyleyen kimse.
türāb	: toprak.
‘ucb	: kendini beğenmişlik, kibir.
uğrı	: hırsız.
uḥrā	: ahiret.
‘uryān	: çıplak.
uṣūl	: bir amaca erişmek için tâkip edilen yol, yöntem.
uṣ	: işte, şimdi, ancak.
‘uṣṣāk	: aşıklar.
‘uyūn	: gözler.
üftāde	: aşık, düşkün, meftun.
vācib	: yapılması gerekli olan, zorunlu kaçınılmaz.
vaṣf	: nitelik, özellik.
vāṣıf	: nitelendiren, vasfeden, öven (kimse).
vāsi‘	: geniş, “ilmi, ihsan ve ikrâmı sonsuz genişlikte olan” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.
vaṣl	: ulaşma, sevdiğine kavuşma.
vaṣṣāf	: niteliklerini, vasıflarını, özelliklerini sayarak anlatan kimse.
vebāl	: günah doğuracak ve insanı âhiret azâbına sürükleyecek olan ağır sorumluluk.
vech	: biçim, tarz, yöntem, suret.
vehm	: gerçekte var olmayan, fakat var olduğu sanılan, varmış gibi tasarlanan düşünce ve zan.
ve’s-selām	: “İşte o kadar, son söz bu” anlamında sözü kısa kesmek için kullanılır.
vird	: belirli zamanlarda mânevî bir görev olarak düzenli şekilde okunan âyet, esmâ-i hüsnâ veya duâlar.
viṣāl	: buluşma, yâre kavuşma, vuslat.
vuṣūl	: ulaşma, erişme, vasıl olma.
vuṣū	: abdest.
vū	: ve.
vūs‘at	: bolluk, genişlik.
ya‘nī	: demek oluyor ki, sözün kısası, doğrusu.
yād	: anma, hatırlama.
yādigār	: armağan, hediye, hatıra.
yalıncaḳ	: çıplak, yoksul, üryan.
yarıcı	: yardımcı.
yarlıḡa-	: bağışlamak, affetmek.
Ye‘cüc	: kıyâmete yakın bir zamanda ortaya çıkıp pek çok kötülük yapacaklarına ve çok kısa boylu olduklarına inanılan iki kavimden biri.
ye’s	: şiddetli üzüntü, keder, ümitsizlik.
yeg	: daha iyi, daha üstün.
yegrek	: en iyi, güzel, hayırlı.
yeksân	: aynı seviyede, eşit, beraber.
yekser	: bir baştan bir başa, birlikte, hep berâber.
yevm-i sebt	: cumartesi günü.
yil	: yel, rüzgar.
yu-	: temizlemek, günahlardan arındırmak, bağışlamak.
zāde	: çocuk, yavru, oğul.
zāhir	: açık, aşikâr, görünen.
zahîre	: Gerektiğinde kullanılmak üzere saklanan erzak.

zākir	: anan, zikreden.
zār	: ağlayan, inleyen.
zāyi‘	: ziyan olmuş, boşa gitmiş (şey).
zebān	: dil; lisan, konuşma.
zeber	: üst.
zemīme	: zemmedilecek nitelikte olan kötü davranış, kötü hal.
zemm	: yerme, kınama, ayıplama.
zen	: kadın.
zencebīl	: cennetteki ırmaklardan biri.
zerr	: altın, altın sarısı.
zerrāt	: zerreler.
zıll	: gölge.
zi-	: önüne geldiği kelimelere “sâhip, -li” anlamı katarak birleşik kelimeler yapar.
zihī	: ne iyi, ne güzel.
zinhār	: sakın, asla.
zîr ü zeber	: alt üst.
ziyā	: ışıık, nur, aydınlık.
zuhūr	: görünme, meydana çıkma.
zülāl	: içilmesi güzel, tatlı, latif, saf su.

KAYNAKLAR

- Ali bin Sultân el-Kârî (1389). *el-Mevzû'ât*. Beyrut.
- Arpaguş, Hatice Kelpetin (2001). “Kara Dâvud”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 24/359. İstanbul: TDV Yay.
- Ata, Mehmet Mahfuz (2022). “Tirmizî'nin Kur'ân Tefsir Yöntemi (Ebvâbu't-Tefsîr Özeline)”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi*. 6/2 (Ekim/October), 555-577.
- Atar, Fahreddin (2021). “Teşehhüd”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 40/563-564. İstanbul: TDV Yay.
- Avcı, Seyit (2011). “Hadis Kaynaklarına Göre Kur'an'ın Faziletleri”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*. 17, 539-552.
- Ay, Mahmut (2010). “İşarî Tefsirlerde Hakikat-i Muhammediyye Anlayışı”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23/ 77-120.
- Aydın, Mustafa Şeref (2016). *Fıkıh Usulünde Mendûb Kavramı*. Yüksek Lisans Tezi, Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Ayvalı, Ramazan. *Sevgili Peygamberim (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)*. 10. bs. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay.
- (https://archive.org/stream/SevgiliPeygamberim-Prof.Dr.RamazanAyvalı_201805/MyBelovedProphet-tr_djvu.txt)
- Banaz, Şaban (2006). *Hiz. Peygamber'e Salavat Getirmek*. Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Başaran, Serkan (2019). “Salavatların Arzı Bağlamında Hiz. Peygamber'in Vefatından Sonra Ümmetiyle İrtibatının İmkânı”. *Tasavvur: Tekirdağ İlahiyat Dergisi*. 5/1, 299-323.
- [Bursevî] İsmail Hakî Bursevî (2011). *Rûhu'l-Beyân (Kur'an Meâli ve Tefsiri)*, C. 15. ter. Ali Namlı, Ömer Çelik, Adem Ergül, Ahmed Alim, Mustafa Çiçekler, Necdet Tosun, İstanbul: Erkam Yay.

- Can, Ali (2012). “Ebû Saîd el-Hâdimî’nin Risâletü’l-Besmele Adlı Eserinde On Sekiz İlim Dalına Göre Besmele Yorumu”. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 14, 1, 1-73.
- Cebecioğlu, Ethem (2009). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. 5. bs. İstanbul: Ağaç Kitabevi Yay.
- Çelik, Hüseyin (2016). “İsmail Turan ve Fâtîha Tefsiri”. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 3, 4, 123-136.
- Çiçek, Hacı (2023). “Mü’min’i İnşâ Etme Bağlamında Ebû Muhammed Sehl et-Tüsterî’nin Şart Koştığı ‘Yedi Temel Kural’ına Dair Bir Değerlendirme”. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21, 104-125.
- Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali en-Nesâî (1981). *Sünenü’n-Nesei*, şerh. Celalettin Es-Suyuti, ter. A. Muhtar Büyükcınar, A. Tekin, Ö. F. Harman, Y. Erol, İstanbul: Kalem Yay.
- Çelebioğlu, Âmil (1998). “Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*. İstanbul, 349-365.
- Ebu Davud, (1987). *Sünen-i Ebû Dâvûd Terceme ve Şerhi*, haz. İsmail Lütfi Çakan, İstanbul: Şamil Yay.
- Feyizli, Hasan Tahsin (2016). *Feyzü’l- Furkan Tefsirli Kur’an-ı Kerim Meali*. 11. bs. İstanbul: Server Yay.
- Görmez, Mehmet ve diğ. (2020). *Hadislerle İslam (Hadislerin Hadislerle Yorumu)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yay.
- İbn Kayyim el-Cevziyye (1987). *Cilâü’l-efhâm*. thk. Şuayb Arnaût-Abdülkâdir Arnaût. Kuveyt: Dârü’l-Arûbe.
- İbn Kesir, (1996). *Hadislerle Kur’an-ı Kerim Tefsiri*. C. 12, çev. Bekir Karlığa, Bedrettin Çetiner, İstanbul: Çağrı Yay.
- İmam Gazâlî, (2019). *İhyâü Ulûmi’d-Dîn*, I-IV, ter. Ahmed Serdaroğlu, İstanbul: Bedir Yay.
- İmam Nevevî, (2013). *Riyâzü’s-Sâlihîn (Peygamberimizden Hayat Ölçüleri)*, ter. ve şerh Yaşar Kandemir, İsmail Lütfü Çakan, Raşit Küçük, İstanbul: Erkam Yay.
- İslamoğlu, Abdulmecit (2007). *Dâvûd-ı Halvetî ve Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk’i (İnceleme-Metin)*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kanarya, Bayram (2016). *Fadâilu’l-Kur’an Rivayetlerinin Sıhhati ve Bu Rivayetlerin Oluşturduğu Kur’an Tasavvuru*. Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

- Kara Davud (İzmitî) (2022). *Delâil-i Hayrat Şerhi*, sad. Abdulkadir Akçiçek, İstanbul: Çelik Yay.
- Karakaya, Takyeddin (2016). *Gazzâli'nin İşâri Tefsir Metodu*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Karaman, Hayrettin ve diğ. (2017). *Kur'an Yolu (Türkçe Meâl ve Tefsir)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yay.
- Koca, Fatih (2013). *İslâm Tarihi ve Medeniyetinde Salâlar ve Salavâtlar (Anadolu Örneği)*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Sivas.
- Koyuncu, Süleyman (2015). "Allah'ın Hayy ve Kayyum Sıfatlarının Kelâm Bağlamında Değerlendirilmesi". *Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 6, 163-182.
- Kubbealtı Lugati. <http://www.lugatim.com/> (e.t. muhtelif zamanlar)
- Kur'ân-ı Kerîm. Diyanet İşleri Başkanlığı. <https://kuran.diyaret.gov.tr/> (e.t. muhtelif zamanlar)
- Levend, Agâh Sırrı (1972). "Dinî Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*. 371, 35-80.
- Mertoğlu, M. Suat (2009). "Salâtüselâm". *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 36, 23-24. İstanbul: TDV Yay.
- Mevlâna (1971). *Mesnevî*, C. 1-VI. çev. Veled İzbudak, İstanbul: MEB Yay.
- Müstakîm-zâde Süleyman Sa'deddin Efendi (2000). *Mecelletü'n-Nisâb*. Ankara: Kültür Bak. Yay.
- Okudan, Rıfat (2003) "Hakikat-i Muhammediyye: Felsefî Temelleri ve Dinî Asıllarının Değerlendirilmesi". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11,2, 158-160.
- Özbek, Durmuş (1998). "Melek ve Cin Risalesi". *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, VIII, 8, 87-110.
- Öztürk, Ali (2003). *XVI. Yüzyıl Halvetî Şiirinde Din ve Tasavvuf*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Söğüt, Engin (2007). *İsmail Hakkı Bursevi'nin Kenz-i Mahfî Risâlesi Muhteva ve Tahlili*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Süleyman Bin Ceza' (2015) *Ey Oğul İlmihali*. haz. Hüseyin Hilmi Işık, İstanbul: Hakikat Kitabevi Yay.

Süzer, Azize (2014). *İsmail Hakkı Bursevi'nin Rûhu'l-Beyân Adlı Tefsirindeki Hadislerin Tahrici ve Değerlendirilmesi (Nisâ Sûresi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tanıklı Büyük Sözlük-Lehçediz. <https://www-lehcediz-com.proxy.uskudar.edu.tr/tarama/> (e.t. muhtelif zamanlar)

Tolan, Muhammed Bilal (2006). *Kur'an'da Selam Kelimesinin Semantik Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.

Uludağ, Süleyman (1994). “Delâilü'l-Hayrât”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 9/113-114, İstanbul: TDV Yay.

Uludağ, Süleyman (1994). “Dünya”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 10/22-25, İstanbul: TDV Yay.

Terzioğlu, Furkan (2020). *İsmail Sâdık Kemâl'in Rûh-ı Kemâl Adlı Eseri (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

[Tuman], İnehanzade Mehmed Nail (1949). *Tuhfe-i Nâilî-Dîvan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*, C. I-II, MEB Yayınlar Dairesi Nüshası: D/870.

Ustakurt, Murat (2009). *İbn Kemal Paşa'nın “Tefsirü'l-Fatiha” Adlı Eseri*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Yazır, Elmalılı Hamdi (2021). *Hak Dini Kur'an Dili*, haz. Asım Cüneyd Köksal, Murat Kaya, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay.

Yeniterzi, Emine (1992). “Divan Şiirinde Hz. Peygamber'in İsim ve Sıfatları-Esmâ-i Nebî”, *TDV Kutlu Doğum Haftası II, 1-7 Ekim 1990*, 87-100.

Yeniterzi, Emine (1993). *Divan Şiirinde Na't*. Ankara: TDV Yay.

Yeniterzi, Emine (2002). “Türk Edebiyatında Na'tlara Dair”. *Türkler*, Ankara, 11, 762-767.

YAZMANIN FOTOĞRAFLARI

او طاهر است و ایندیک نماز را
 صلوات و اول رسول
 عشق را می خواند و صلوات
 بر سید می دهد و صفا صلوات علیه
 اید و اول الصلاة و السلام
 و پیش از این بخند حق تعالی
 که آید مشک درین به سبب
 و در دو خوشی نماز و بیک سلام
 که آید و شکر صلوات و است
 صبحی و بیک در مؤمنند
 و بیک سوره صلوات علیه سلام
 پس بعد از این بیک می خواند حق
 صلوات و این چو قافیه در حق
 صلوات کند و در ذات بیرون

و گفتند که در جاک عهد
 بنسبت نماز اول بود و بیک
 بیک در نماز است و خود
 هر نماز شاکر در کردی کردی
 هر نماز شاکر او سبب هر نماز
 بخود نماز و بیک در نماز
 حال اینک حساب و در نماز
 جفا و در ذات باقی اند
 صد و بیست و یک در نماز
 و در نماز که این نماز
 سبب سبب که در نماز
 سوز او نهد و در نماز
 و بیک صلوات علیه سلام
 صلوات علیه سلام و در نماز

اوست

315

[illegible][illegible]

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad Soyadı : Sema SALİHPAŞAOĞLU

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Dâvûd-ı Halvetî’nin Gülşen-i Tevhîd ü Tahkîk Mesnevisinin Milli Kütüphanedeki Yazma Nüshasının Tenkitli Metni ve Salavât-Nâme Bölümünün Dil İçi Çevirisi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih:

01/09/2023

Sema SALİHPAŞAOĞLU

İmza: